Algemeen wijsgeerig, geschiedkundig en biographisch woordenboek voor vrijmetselaren. Deel 2

bron
Algemeen wijsgeerig, geschiedkundig en biographisch woordenboek voor vrijmetselaren. Deel 2.
W. de Grebber, Amsterdam 1845

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/_alg008alge02_01/colofon.php

H.

[Haag (Den)]

HAAG. (Den) Zie NEDERLANDEN.

[Hacquet]

HACQUET, Ridder van St. LODEWIJK, voormalig Notaris te *Port-au-Prince*, op *St. Domingo*, was een der medehelpers van den Graaf van GRASSE-TILLY (zie dat Art.), bij de verbreiding van het uit *Amerika* naar *Frankrijk* gebragte, uit 33 graden bestaande, zoogenaamde oud-Engelsche systema, en van het Groot-Kapittel van *Royale Arche* te *Parijs*, waarvan hij langen tijd President was. Ook was hij Groot-Kommandeur en President van den *Suprème Conseil des Rites* (Opper-Raad der stelsels), van het Gr.·. O.·. van *Frankrijk.*

[Hadar]

HADAR. *Adar.* (van het Hebr. אַ̣דיד heerlijk, magtig ה□דוה̣, prachtig, ה̣דד̣ sieraad) Een in de hooge graden voorkomend woord. *Adar* is de benaming van de laatste der Hebreeuwsche maand en overeenkomende met Januarij of Februarij. (Zie het Art. ALMANAK.)

Hadar is een der namen van den O.·. B.·. v.·. h.·. H.·., welke in de hooge graden voorkomen.

[Haddo]

HADDO, (Lord) Grootmeester der Groote Loge van *Schotland*, van de oude VV.·. MM.·. in de jaren 1785 en 1786. Zie de Duitsche overzetting van LAWRIE's *Geschiedenis der Vrijmetselarij*, bl. 215-219.

Onder dezen Grootmeester verzochten, in 1785, vele Meesters uit verschillende Loges te *Edimburg*, om eene constitutie tot de oprigting eener Loge, onder den naam van *de Romeinsche Adelaar*, welke in de Latijnsche taal zoude arbeiden.

Het verzoek werd ingewilligd, en Dr. JOHN BROWN, President der Koninklijke Societeit van Geneeskunde te *Edimburg*, was de eerste Achtb∴ M∴ dier Loge. Zie het *Weener Journaal voor VV∴ MM∴ voor het jaar* 1785, tweede kwartaal, bl. 248, enz. en JOHN BROWN's *Leven*, uit het Engelsch vertaald door Dr. C.W.F. BREIJER, op nieuw uitgegeven door Dr. ANDR. RÖSCHLAUB, *Frankfort a.d. M.* 1807.

[Hadley. (Benjamin)]

HADLEY. (BENJAMIN) Een Engelschman. Zie FRANS I.

[Haïn]

HAïN. (het Oog.) Een Hebreeuwsch woord, dat in de hoogere graden van beteekenis is. Eigenlijk *Gnain* (ןיע).

[Haïti]

HAïTI. De Vrijmetselarij was reeds op *St. Domingo* ingevoerd, voor de omwenteling die dit eiland afscheurde van *Frankrijks* gebied, doch de berigten van dien tijd zijn uiterst onzeker, en was de V∴ M∴ op dat eiland, gedurende de stormen der omwentelingen en van den burgeroorlog, bijkans geheel te niet gegaan. De Engelschen voerden haar echter in 1809 aldaar op nieuw in, stichtten er onderscheiden Loges, en vormden er eene Provinciale Groote Loge. Later werden er ook vele werkplaatsen, zoowel volgens het nieuw Fransche stelsel, als van het zoogenaamde oude en aangenomen Schotsche Rituaal, gesticht. De botsing en verwarring, uit die verschillende opperbesturen ontstaan, bragt de Groote Loge er toe, zich van de Engelsche Gr∴ Loge af te scheiden, en een onafhankelijk Nationaal Groot-Oosten op te rigten, dat in Mei 1823 werd gevestigd, en den President der Republiek JEAN PIERRE BOYER tot beschermheer verklaarde. De werkplaatsen onder het bestuur van het Gr∴ O∴ van *Haïti* bearbeiden, behalve de beide opgenoemde Fransche stelsels, ook het Engelsche. De tegenwoordige Grootmeester is de Br∴ ALEXIS BEAUBRUN ARDOUIN. Het Groot-Oosten van *Haïti*, dat een verbond van vriendschap en wederkeerige affiliatie heeft gesloten met het Gr∴ O∴ van *Frankrijk*, heeft, behalve de drie graden des Engelschen stelsels, ook nog den graad van *Royal Arche*, en met geringe wijzigingen ook de Schotsche graden. Het Groot-Oosten, te *Port-au-Prince* gevestigd, telt 24 werkplaatsen onder zijn regtsgebied.

[Hakan]

HAKAN. (de Breker.) Een verbasterd Hebreeuwsch woord, in de hooge graden voorkomende.

[Hakub]

HAKUB. (Bedriegelijk.) Een verbasterd Hebr∴ woord, in de hooge graden gebezigd.

[Hallelujah]

HALLELUJAH. (Looft den Heer.) Een in vele hooge graden gebruikelijk Hebreeuwsch woord, zijnde היַוּללְהַ.

[Halsband]

HALSBAND (De) is die band, waaraan de Officieren het teeken hunner bediening dragen.

[Halsteeken]

HALSTEEKEN, (Het) ook *keelteeken*, is een herkenningsteeken in den leerlingsgraad, waarbij de Leerling aan een gedeelte van den hem opgelegden eed herinnerd wordt.

[Hamaim]

HAMAIM. Zie YVERON.

[Hamalabar]

HAMALABAR. Een in de hooge graden gebruikt woord.

[Hamburg]

HAMBURG. Ofschoon er vermoeden bestaat ja zelfs eenige sporen aanwezig zijn, dat reeds voor of in 1730 eene door *Engeland* geconstitueerde Loge te *Hamburg*

moet hebben bestaan, spreken echter de Hamburgsche archieven van geen vroeger tijdstip, dan van 1737.

Op den 6den December van dat jaar werd, onder het Grootmeesterschap (der *modern Masons*) van JAKOB LYON, Graaf van *Strathmore*, door CHARLES SARRY, Provinciale Grootmeester, de eerste behoorlijk vermelde Loge in *Hamburg*, tevens de eerste in geheel *Duitschland*, gehouden. De aanteekeningen dezer bijeenkomst zijn nog in het Hamburgsche archief voorhanden; zij zijn, gelijk toen veelal het gebruik was, in het Fransch geschreven. Uit deze en uit andere stukken blijkt, dat de Loge bij de oprigting zeven leden telde, welk getal, op den 17den December van hetzelfde jaar, met negen, en in het volgende jaar met vijftien vermeerderd werd. De opgerigte Loge had geen' bijzonderen naam, maar noemde zich, daar geene andere bestonden, eenvoudig: *la Loge des Francs-Maçons à Hambourg.* In het laatstgenoemde jaar nam de Br∴ SARRY afscheid van de Loge, en werd in zijne betrekking opgevolgd door Br∴ CARPSER. Onder diens bestuur werd, in datzelfde jaar 1738, door de Loge een' brief ontvangen van een lid derzelve (Br∴ VON ALBEDY), die de Loge uitnoodigde, eene depu-

tatie naar *Brunswijk* te zenden, om aldaar de inwijding te bewerkstelligen van een' *Illustre inconnu* (een doorluchtigen onbekende), die naderhand bleek de kroonprins van *Pruissen* te zijn (zie het Art. FREDERIK II). In het jaar 1740 reisde de toenmalige reg.∴ M.∴ der Hamburgsche Loge, Br.∴ LUTTMAN, naar *Londen*, bij welke gelegenheid hij, door de Groote Loge van *Engeland*, werd aangesteld als Provincialen Grootmeester voor *Hamburg* en *Neder-Saksen.* Alstoen nam de Hamburgsche Loge den naam aan van *Absalom*, en werd zij in het register der Engelsche Loges ingeschreven, onder N°. 119. In 1743 werd de tweede Loge in *Hamburg* opgerigt, onder den naam van *St. George*, en dient het bij die gelegenheid tevens vermeld te worden, dat een daar ingewijde Br.∴, in dat jaar een berigt inzond, waarbij hij de goede diensten roemde, die de Orde hem in *Madrid* en *Barcelona* had bewezen. De nadeelige gevolgen van de nieuwigheden en mommerijen, in *Duitschland* te weeg gebragt, door het mystisch-despotische stelsel der *Strikte Observantie* (zie dat Art.), bleven ook hier niet achterwege, maar deden de Loges haren arbeid staken. Andere werden daargesteld, tot een gedeelte der Broeders zich weder van de nieuw ingestelde Loges afscheidde, en deels tot de oude Loge *Absalom* terug trad, en deels eene nieuwe Loge van het bestaande Engelsche stelsel oprigtte, onder den naam van *Emanuël (der Meibloem)*, welke in 1774 geconstitueerd werd. De oprigting dezer Loge werd In 1775 gevolgd door die der Loge *Ferdinande Caroline*, zoodat er op dat tijdstip vier Loges van het Engelsche stelsel te *Hamburg* arbeidden, tusschen welke men de banden van liefde en vriendschap naauwer trachtte dicht te halen, met de vier Loges te doen besturen door twee hoofdbesturen, uit haar midden gekozen. Min gelukkig viel de eerste poging uit tot het daarstellen van zusterlijke betrekkingen met de Loges *de drie Rozen, de gouden Bal, de Pelikaan* en *de roode Adelaar*, die uit de *Strikte Observantie* waren ontstaan, en arbeidden onder de Groote Lands-Loge van *Duitschland*, te *Berlijn*, die steeds dat stelsel had beschermd, en die daarvan nog heden niet geheel

zuiver is. De bekende SCHRÖDER (zie dat Art.), die reeds in 1787 reg∴ M∴ van de Loge *Emanuël* was geworden, zuiverde, vier jaren later, het stelsel der Hamburgsche Loge van de laatste onreinheden, die er nog overgebleven waren, sedert de *Strikte Observantie* gepoogd had daar binnen te sluipen, en haar geheel wezen te doen ontaarden. De Hamburgsche Loges van het Engelsche stelsel, die inmiddels vermeerderd waren met de Loge *Ferdinand (bij de rots)*, en door het oprigten van eenige andere, of het omhelzen des stelsels door bestaande Loges buiten *Hamburg*, hadden tot hiertoe een vereenigingspunt gehad als Engelsche Provinciale Loge; doch toen *Hamburg* onder de Fransche overheersching stond, en dit ligchaam dien naam niet langer dragen kon, verklaarde het zich onafhankelijk, en nam den naam aan van *Groote Loge van Hamburg*, van welke onafhankelijkheidsverklaring men der Engelsche Groote Loge kennis gaf, en daarna Br∴ BECKMANN, tot eersten Grootmeester benoemde. Gedurende de Fransche overheersching was er eene Loge onder het Gr∴ O∴ van *Frankrijk* opgerigt, welke later te niet ging, hetgeen ook het geval was met eene Portugeesche Loge, arbeidende onder het Gr∴ O∴ van *Lissabon*, en welke onder het bestuur stond van een' Br∴, die zelf Nederlander, of van Nederlandschen oorsprong moet zijn geweest, als men naar den naam van VAN RANDWIJK SCHUT mag oordeelen. Behalve de vijf Loges in de stad, telt de Groote Loge ook nog onder haar beheer eene Loge voor elke der volgendesteden, als: *Brunswijk, Oldenburg, Rostock, Weimar, Lubeck, Rudolstadt, Varel, Neu-Brandenburg, Wismar* en *Birkenfeld.* Deze Groote Loge en de onder haar staande werkplaatsen bearbeiden een stelsel, dat het Engelsche zeer nabij komt, en gaan niet verder dan den Meestergraad. Daarenboven hebben zij eene soort van wetenschappelijke graden (zie dat Art.), of om beter te zeggen, eene soort van afdeelingen, eenigermate geschoeid op den leest der Nederlandsche afdeelingen van den Meestergraad, welke in een gelijk getal verdeeld zijn, en waarin het historische der hooge en ook der mindere graden wordt beoefend. Deze afdeelingen hebben den naam van *Engverbond* (zie WETENSCHAPPELIJK VERBOND), welke

vereeniging in vele streken van *Duitschland* is verspreid, en in het bezit is van al de cahiers en ritualen der hooge graden, waartoe de leden der op verschillende plaatsen gevestigde dochtervereenigingen den vrijen toegang hebben. Deze vereeniging heeft eenige hoogst belangrijke stukken over de Orde opgesteld, welke echter alleen voor de leden dier vereeniging verkrijgbaar zijn gesteld. Die Groote Loge, welke de eerste werkplaats niet slechts te *Hamburg*, maar ook van *Duitschland* heeft daargesteld, verdient ook in een ander opzigt den naam van eerste werkplaats van dat land, door de zuiverheid en onbekrompenheid der beginsels, waarnaar zij arbeidt; en die zeer voordeelig afsteken bij die van de meeste werkplaatsen van het overig gedeelte van dat land. Deze Loge-vereeniging heeft in 1795 een gasthuis voor vrouwelijke zieken gesticht, aan welks hoofd een bestuur van vijf personen bestaat, waarvan twee geneesheeren en een heelmeester, daarenboven bestaat er voor alle vijf de Loges eene kommissie tot ondersteuning van behoeftige BB∴. Toen zij nog als Provinciale Loge arbeidde, stonden achtervolgens aan het hoofd, behalve de genoemde B∴ SARRY, de BB∴

CARPSER,	1738.
LUTTMAN,	1740.
JÄNISCH,	1757.
VON EXTER,	1781.
BECKMANN,	1799,

onder wiens bestuur zij den naam van Groote Loge van *Hamburg* aannam.

SCHRÖDER,	1814.
J.A. VON BESELER,	1815.
J. SCHLEIDEN,	1824.
J.D.M. MORAHT,	1833.
D.A. CORDS,	1838.

In het jaar 1837 vierde de Groote Loge haar eeuwfeest op eene uiterst plegtige wijze. Zij staat met een aantal vreemde GG∴ OO∴ door wederkeerige vertegenwoordiging in vriendschappelijke betrekking.

Verder bestaan in *Hamburg* nog eenige Loges, behoorende onder de Groote Lands-Loge te *Berlijn.*

[Hamer]

HAMER (Een) of moker is een klein werktuig van hout of ivoor,

waarvan er zich drie in elke Loge moeten bevinden, namelijk, een voor den achtbaren Meester, en de beide anderen voor de twee opzieners, die zich daarvan tot bewaring der orde bedienen, dewijl de mokerslag opmerkzaamheid, werkzaamheid en stilzwijgendheid gebiedt. Ook is op het tableau van den Leerlings- en Medgezellèngraad een hamer afgebeeld, als het zinnebeeld der aan te wenden krachten, tot bearbeiding van den ruwen steen. De houten hamer leert, de uitwassen af te slaan en de oppervlakten gelijk te maken, of met andere woorden, de onregelmatigheden te verbeteren, en den mensch tot eene doorslaande gelijkmoedigheid terug te brengen, zoodat hij, als in eene school der tucht, opmerkzaam en tevreden leert zijn. De moker temt de eerzucht, onderdrukt den nijd, matigt den toorn, en bemoedigt tot goede gevoelens; en hieruit ontstaat die behoorlijke toestand van binnen, welken niets op aarde kan verstoren, en welke de levenbrengende zonneschijn der ziel en de vrolijkheid van een goed geweten uitmaakt. De hamer is ook het teeken van kracht en sterkte, niet van menschelijke kracht, gegrond op overmagt, maar van zedelijke kracht gevestigd op de Natuur en de godsdienst.

[Hamilton, (Jakob)]

HAMILTON, (JAKOB) Lord PAISLEY, later Graaf van ABERCORN, Grootmeester der Groote Loge (der *Modern Masons*) van *Engeland*, in 1725.

[Hananiah]

HANANIAH. (Begunstigde des Heeren.) Een Hebr.·. woord (הינני), dat in de hoogere graden van bijzondere beteekenis is.

[Handgeklap]

HANDGEKLAP. (Het) Zie SLAG.

[Handgreep]

HANDGREEP (De) is die handdruk, welke de Vrijmetselaren elkander tot wederzijdsche herkenning, op eene hen alleen bekende wijze geven. Iedere der verscheidene graden heeft zijne bijzondere handgreep. Zie GREEP.

[Handschoenen]

HANDSCHOENEN. Ieder nieuw aangenomen Broeder in den Leerlingsgraad ontvangt, behalve een tablier of schootsvel, een paar mans handschoenen voor zich, van wit leder of andere stof, terwijl hem bij de overreiking van deze, de

zinnebeeldige beteekenis derzelve verklaard wordt, namelijk, dat des Vrijmetselaars handelingen zoo rein en onbevlekt behooren te zijn, als die

handschoenen. Ook worden hem bij zijne aanneming een paar vrouwen handschoenen gegeven, voor zijne gade, of het vrouwelijk wezen dat hem het dierbaarste is, ten blijke, dat de Vrijmetselaars Broederschap het vrouwelijke geslacht eene zuivere achting toedraagt, ofschoon de wetten haar de toetreding tot het genootschap ontzeggen. In het jaar 1686 gaf men den Kandidaat reeds mans- en vrouwen handschoenen ten geschenke. Ook in de werkplaatsen der Tempelieren draagt men handschoenen bij den arbeid. Zie ROBERT PLOT, in zijne *Natuurlijke Geschiedenis van Staffordshire (Oxford* 1686).

[Hannibal]

HANNIBAL was de Ordesnaam van THOMAS FRANS VAN BASSUS, een der ijverigste Illuminaten in *Beijeren.*

[Hanover]

HANOVER is de zetel van de sedert 1755 aldaar gevestigde Provinciale Loge van *Hanover*, geconstitueerd door de G.∴ L.∴ van *Engeland* van de nieuwere VV.∴ MM.∴ (*modern Masons*), onder den Legatieraad VON HINÜBER, als eerste Provinciale Grootmeester, wiens opvolger, sedert 1760, de Landdrost Graaf VAN KIELMANSEGGE was, op wien in 1786 de voormalige Gouverneur van *Hanover* en daarna de regerend Groot-Hertog KAREL LODEWIJK FREDERIK *van Mecklenburg-Strelitz* volgde. (Zie MECKLENBURG) Vroeger bestond in *Hanover* de oud-Schotsche Loge *Karel (met den Purpermantel)*, welks Oppermeester de geheime Kamerraad en Berghoofdman KAREL FREDERIK VON RHEDEN was. In de gezamenlijke Hanoversche Staten genoot de Vrijmetselarij immer bescherming; alleen in het kleine Bisdom *Hildesheim* bestond eene uitzondering, dewijl de regerende geestelijke vorsten de Pauselijke bullen meermalen ten uitvoer bragten. Zie WESTPHALEN.

De thans regerende Koning is Grootmeester Nationaal. Onder de instellingen van weldadigheid, daar te lande, verdienen geroemd te worden het Maç.∴ weduwenfonds en het fonds voor noodlijdende en hulpbehoevende kinderen. De laatstgenoemde instelling bepaalt zich niet slechts bij het ondersteunen van behoeftige weezen van afgestorven BB.∴, maar heeft zich ook bereid verklaard, om de achtergelatene betrekkingen van gegoede BB.∴ met raad en daad bij te staan, uithoofde, zoo

als in het besluit daartoe gezegd wordt, de BB∴ vaderlijke vrienden der nagelatenen moeten blijven. Het bestuur en de leden van dit fonds moeten, ingeval door de afgestorvenen zelven geene behoorlijke beschikkingen gemaakt, of geschikte voogden benoemd mogten zijn, bij de overheden trachten te bewerken, dat er personen worden aangesteld, die er de geschiktheid toe bezitten; zij zullen dezen in het besturen de behulpzame hand bieden, en, bij het ontdekken van nalatigheid of ontrouw, de overheid daarvan kennis doen dragen. Wanneer de weezen tot hunne opvoeding, of tot het aanleeren van een beroep, zich in eene andere plaats bevinden, dan pogen de leden en het bestuur van het fonds, de BB∴, welke in die plaats, of de nabijheid wonen, op te wekken, om een waakzaam oog op de weezen te houden, en ze vriendschappelijk te ontvangen in den schoot hunner familie. Ter betere bereiking van dat doel zijn onderlinge overeenkomsten aangegaan tusschen eenige LL∴ in andere steden.

[Haram]

HARAM. (De HOOGSTE GENERALE RAAD DER SOUVEREINE PRINSEN GROOT-) en de HOOGSTE RAAD DER SOUVEREINE PRINSEN HARAM. De 73e. en 74e. graden van het Mitzraïmitisch systema te *Parijs.* Zie ook HASIDS. Eigenlijk het Hebreeuwsche woord *Chacham* (כּכַהָ) wijze, geleerde, door het Fransche orgaan verminkt.

[Hare. Coleraine (Hendrik)]

HARE. Lord COLERAINE (HENDRIK) Gr∴ M∴ der Gr∴ L∴ van Engeland (*der Modern Maisons*), in 1727.

[Harmonie-Orde]

HARMONIE-ORDE (De) was een gesloten gezelschap van beiderlei kunne, dat wel zijne vereenigingen Loges, en zijne voorzitters Grootmeesters noemde, maar noch een Maconniek genootschap was, noch een bijzonder geheimzinnig doel had. Haar bestaan moet van 1750 tot 1780 geduurd hebben. Zie ZWARTE BROEDERS.

[Harmonische Gezelschappen]

HARMONISCHE GEZELSCHAPPEN, of de Orde der Harmonie. Zie MESMER.

[Harnouester]

HARNOUESTER (Graaf van) was de tweede Grootmeester der toenmaals te *Parijs* vereenigde vier Metselaars-Loges, van 1736 tot het einde van 1737, toen hij uit *Parijs* vertrok.

[Harodim]

HARODIM. Zie HERODOM.

[Harokier]

HAROKIER. Een Schot, was, volgens de *Strikte Observantie*, de 13e. Grootmeester der Tempelheeren, na derzelver herstelling, verkozen in 1592, overleden in 1595.

[Harper, (Thomas)]

HARPER, (THOMAS) de uitgever van de achtste uitgave van DERMOTS *Ahiman Rezon, London* 1813. Het is zeer merkwaardig, dat deze Br.·., toenmalig Ged.·. Grootmeester der oud-Engelsche Gr.·. L.·., in hetzelfde jaar, waarin hij de vereenigingsakte der oude en der nieuw gevormde GG.·. LL.·. van *Engeland* mede onderteekende, tegen de nieuw-Engelsche Gr.·. Loge schreef.

[Harris]

HARRIS was, volgens de *Strikte Observantie*, de tweede Grootmeester der Tempelheeren, na hunne herstelling. Hij stierf in 1330.

[Hart]

HART. (Het) Volgens den oud-Engelschen catechismus moet de zich ter aanneming in de Broederschap aanmeldende persoon, in zijn eigen hart voorbereid zijn. Dit voorschrift alleen is toereikend, om den waren geest bloot te leggen, welke de Maçonnieke vereenigingen oudtijds bezielde en nog behoort te bezielen.

Ten dien opzigte wordt de volgende verklaring gegeven:

Vr. Waar wordt men het eerst voorbereid, om tot Vrijmetselaar aangenomen te worden?

Antw. In zijn eigen hart.

Vr. Hoe wordt, volgens de overgeleverde kunstleer, een man tot een V.·. M.·. gemaakt?

Antw. In zijn eigen hart.

Vr. Hoe verstaat gij dat?

Antw. Het onmenschelijke en het afkeerige van de menschheid, is aan het wezen der Vrijmetselarij vreemd, en aldus ook ieder mensch die onmenschelijk en afkeerig van de menschen is. Alleen het gevoel voor de menschelijkheid en maatschappelijke toenadering tot de menschen, waarmede ook het echte Maçonnieke gevoel moet overeenstemmen, maakt hem geschikt, om als Vrijmetselaar aangenomen te worden. Hij, die dus geheel als een wel georganiseerd en harmonisch mensch, als lid des menschdoms, in deszelfs geest leeft, is alles en heeft alles in zich, wat de Vrijmetselaar hebben moet. Wie daarentegen, nadat hij uiterlijk tot medelid der Broederschap is aangenomen geworden, verder in gevoelens, woorden en handelingen onmenschelijk blijft, die is niet, wat hij als mensch en als

Vrijmetselaar verpligt is te zijn, en in zoo verre neemt hij aan de echte Vrijmetselarij geen deel.

[Hartteeken]

HARTTEEKEN. (Het) Zie BORSTTEEKEN.

[Hasariah]

HASARIAH. (De hulp des Heeren.) Een Hebr. woord in de hoogere graden (וּהיֵדְזַעַ), tevens een der negen meesters, door SALOMON afgezonden.

[Hasids]

HASIDS, (DE SOUVEREINE REGTBANK DER SOUVEREINE PRINSEN) en de HOOGSTE RAAD DER SOUVEREINE GROOT-PRINSEN HASIDS. De 75e. en 76e. graad van het Mitzraïmitisch systema te *Parijs*, en de HOOGSTE GROOTE RAAD DER GROOT-INSPECTEURS, INTENDANTEN EN ALGEMEENE REGELAARS DER ORDE; de 77e. graad van hetzelfde systema. Eigenlijk het woord *Chasid* (דימח) vroom, dat de Franschen niet kunnen uitspreken.

[Hastings. (George)]

HASTINGS. (GEORGE) Zie HUNTINGDON.

[Haya]

HAYA. Een woord in de hooge graden: waarschijnlijk als het vorige verbasterd van *Chaya* (היִח); de levende.

[Hays (Moses)]

HAYS (MOSES) werd in 1788 gekozen tot Grootmeester van de Gr.·. Provinciale Loge van *Boston*, in den jare 1756 geconstitueerd door de Groote Loge van *Schotland.*

[Heeren]

HEEREN. (Duitsche) *Duitsche Ridders. Kruisheeren.* Eene oude Ridderorde, in den jare 1190, bij gelegenheid der kruistogten in het beloofde land, opgerigt, tot welke alleen de Duitsche adel toegelaten werd, en welker bestemming, zoo als die van de Orde der Hospitaliters, de bescherming des Christendoms in het heilige land, en de verpleging van kranken en reizende geloofsgenooten aldaar, ten doel had. Derzelver geschiedenis gaat met de Orde der Malthezer Ridders, waarvan de Duitsche afdeeling de voornaamste tak uitmaakt, bijna met gelijke schreden voort, uitgenomen dat zij zich ook in vervolg van tijd inliet met andere oorlogen dan die tegen het rijk der Turken, en voornamelijk tegen de toenmaals nog niet tot het Christendom bekeerde Pruissen. Deze oorlogen, voornamelijk in noordelijk *Europa*, baanden hen eenen breeden weg tot hunne volgende groote magt en rijkdom, welke echter beiden met het begin der zestiende eeuw weder afnamen. In 1809 werd deze Orde geheel opgeheven. De zetel der Hooge en

Duitsche Meesters, of Heermeesters, waren in verschillende tijdvakken te *Jeruzalem, Venetië, Mariënburg*, in *Pruissen*, en ten laatste te *Mergentheim.* Hunne bezittingen, die in verscheidene landen verstrooid lagen, heetten Ballijen, en werden in Kommanderijen afgedeeld, door welke de verschillende goederen beheerd werden; en die in zulk eene kommanderij het opperbewind voerde, heette *Land-Kommandeur.* Na hare uitbreiding in *Pruissen* (1226), bezat deze Orde reeds goederen in het Sticht van *Utrecht.* De eerste Landkommandeur der Utrechtsche Balije was ANTHONIS VAN LEDERSAKE, die het eerste Ordehuis in die stad stichtte. Dit Ridderhuis buiten de stad staande, werd het in de langdurige vete tusschen de Graven van *Holland* en de Bisschoppen van *Utrecht*, in 1345, door Graaf WILLEM IV grootendeels verwoest, waarom Bisschop JAN VAN ARKEL, den Ridders in 1346, tegen eene som gelds toestond, een nieuw Ridderhuis binnen de stad te stichten, met verlof, om eene kerk, eene kapel, oratorium, officiën of reguliere plaatsen, tot des conventsbehoefte, als ook een kerkhof, orgels en klokken te mogen daarstellen. Het Duitschehuis te *Utrecht*, digt bij de *St. Mariën*-plaats staande; had op de poort de wapenschilden uitgehouwen van de Duitsche Ridderorde. Van binnen waren vele en groote vertrekken, van welke er aan elk Ridder of kommandeur een tot verblijf werd aangewezen, als het kapittel bijeenkwam. De inkomsten werden onder de Ridders verdeeld. In latere tijden moesten de Ridders der Balije van *Utrecht* van de Hervormde godsdienst en van adelijke geboorte zijn, en betaalden bij hunne aanneming 100 dukaten aan de Orde. In vroeger tijd had men in *Duitschland* ook onadelijken toegelaten, als eene soort van *Frères servants d'armes*, die ook bij de Malthezer Orde gevoegd waren, en gedeeltelijk in hunne maatschappelijke betrekking voortleefden. De Ordeskleeding bestond uit een witten mantel, met een zwart kruis. De Orde geraakte reeds in 1410 in verval, niets slechts, door dat er in den slag bij *Tannenberg*, tegen de Polen (1410), 40,000 ridders vielen, maar ook, uithoofde de rijkdom der Orde aanleiding gaf, dat

de Ridders zich aan brassen en verkwisting overgaven, en onderling zeer verdeeld raakten. De Orde bezat elf Balijen, waarvan die van *Mergentheim*, met 32,000 inwoners, op 10 □ mijlen de voornaamste was, en die gezamenlijk 40 □ mijlen, met 88,000 inwoners bedroegen, terwijl men de inkomsten op 800,000 mark begrootte. De Orde werd als gezegd, in den oorlog met *Oostenrijk*, door NAPOLEON, op den 24sten April 1809, opgeheven, en de goederen toegewezen aan de Vorsten, in wier gebied zij leefden, zoodat de titel van Grootmeester der Duitsche Orde, bij den Presburgschen vrede, (1805), aan den Keizer van *Oostenrijk* toegekend, weinig beteekent. Desniettemin wordt die thans nog door een' der Aartshertogen van *Oostenrijk* gevoerd. Ook deze Orde zochten de uitvinders van verscheidene hooge graden bij de Vrijmetselarij in te lasschen, maar waren daarin niet zeer gelukkig. Zie MALTHEZER RIDDERS.

[Hees. (H.H. van)]

HEES. (H.H. VAN) Een aanzienlijk regtsgeleerde te *Rotterdam*, aan wien de Groote Nationale Loge der *Nederlanden* (welker Groot-Secretaris hij was) de herziening en eene nieuwe uitgave van het wetboek opdroeg. Nadat hij hiertoe in 1797 verzocht was, legde hij haar reeds op den 28sten Mei 1798 zijnen arbeid voor, welke goed bevonden en in druk uitgegeven werd.

[Hefboom]

HEFBOOM (De) of Koevoet. Deze wordt bij de aanneming van een' Leerling-Vrijmetselaar tot Medgezel gebruikt.

[Heguetti]

HEGUETTI (Ridder) was een der naar *Frankrijk* gevlugte aanhangers van den Pretendent.

[Heilig Woord]

HEILIG WOORD. Zie HERKENNINGSWOORD.

[Helderlichtend]

HELDERLICHTEND. Heet eene stemming over een voorstel, wanneer die eenstemmig is, en alzoo klaar en duidelijk de meening eener vergaderde Loge te kennen geeft.

[Heldmann, (Frederik)]

HELDMANN, (FREDERIK) Doctor in de Wijsbegeerte, Hoogleeraar aan de Akademie te *Bern*, was, den 24sten November 1776, geboren in het Frankische dorp *Margetshöchheim*, aan den *Main*, en werd in 1803 Hoogleeraar aan de Koninklijke Beijersche Julius-Maximiliaans Universiteit te *Würzburg*, in het daaropvolgende jaar tevens Professor aan het

daar bestaande Gymnasium en Directeur der Koninklijke handelsschool, en in 1807 beroepen als Professor aan de Kantonsschool te *Aarau*, welke betrekking hij tien jaren lang, tot aan zijne verplaatsing naar *Bern*, waarnam. Bij gelegenheid eener reize naar *Freiburg*, in *Breisgau*, werd hij in 1809, onder het voorzitterschap van den thans overleden Br∴ WUCHERER, toenmalig Grootmeester der Badensche Loges, in de Loge *Het edele Vooruitzigt*, in den *eersten*, en een jaar later in den *tweeden* en *derden* graad der V∴ M∴ aangenomen.

Onder de menigte gebruiken, symbolen en leerstellingen, die hij, zoowel bij zijne aanneming, als bij andere latere oefeningen, had waargenomen, schenen eenige derzelve hem van eenen hoogen ouderdom te zijn, en onder die bezigheden, welke het eerst zijne aandacht trokken, en waaraan hij in het vervolg zijne snipper-uren wilde besteden, bekleedde die der navorsching van den *oorsprong* en het *eigenlijke wezen* der Vrijmetselarij eene voorname plaats. Gelukkig vielen hem spoedig FESSLER's geschriften in handen, en nu werd het hem duidelijk, hoe de zinnebeelden der bouwkunde, in de tegenwoordige Broederschap en in de gebruiken der Christelijke Kerk, konden ingeweven worden, daar dezelve toch van eenen ouden heidenschen oorsprong waren. Bovendien was het, volgens FESSLER's onwederlegbare bewijzen, en volgens ANDERSON's Constitutieboek, LAWRIE's geschiedenis der Vrijmetselarij, en uit de drie oudste oorkonden onwederlegbaar bewezen, dat dezelve onmiddellijk uit de bouwvereenigingen der middeleeuwen voortkwamen, welker leeraars en voorgangers de geleerde monniken van dien tijd waren.

Het eigenlijke doel der Vrijmetselarij meende HELDMAN het naauwkeurigst uit de Maç∴ Liturgie en Symbolische leer te moeten afleiden. Daar hij nu in de Loges der verschillende observantiën eenige verscheidenheid had voorgenomen, zoo verzamelde hij de Ritualen van alle Maç∴ systema's, en bevond, bij nader onderzoek en vergelijking, dat de Johannesgraden, niettegenstaande eenige weinige afwijkingen, in hun doel nog vrij wel overeenstemden; dat de hoogere graden van deze geheel afweken en verschillend waren, en meer het

doel hadden, om dezelve door bijzondere inzigten te misbruiken,

Over het wezen en doel der Vrijmetselarij, en omtrent de afstamming der Broederschap met zich zelven eens, deed hij gedurig nasporingen, naar hare vroegere Constitutiën vóór het ontstaan van het nieuw-Engelsche Grootmeesterschap. Toen verscheen een door den Br.·. ZSCHOKKE uitgegeven geschrift, *Miscellanea voor de nieuwste wereldkennis*, dat het werk van Br.·. KRAUSE over de drie oudste oorkonden der Vrijm.·. Broederschap bestreed, en met HELDMANN's gedachten overeenstemde. Bij eenig onderhoud hierover met zijnen vriend ZSCHOKKE, leerden beiden elkander als V.·. M.·. kennen, van welk tijdstip de V.·. M.·. altijd, bij hunne zamenkomsten, het hoofdonderwerp hunner gesprekken uitmaakte.

Toen korten tijd daarna eenige hunner voornaamste vrienden, door HELDMANN's bemiddeling, in het bijzijn ook van den Br.·. ZSCHOKKE, tot VV.·. MM.·. te *Freiberg*, in de *Breisgau* werden aangenomen, besloot men, om van die gelegenheid gebruik te maken, ten einde eene Loge te *Aarau* op te rigten. Het moest echter geene gewone Loge zijn, maar eenen aan de hoogere aangelegenheden des menschdoms gewijden Tempel, waarom elk Br.·. zich eerst met het wezen der V.·. M.·. moest bekend maken, eer de grondsteen tot denzelven gelegd werd. Hiertoe verzamelden zich eenige BB.·. wekelijks bij den B.·. HELDMANN, elkander mededeelende, wat zij elke week uit Maç.·. werken geput hadden, ten einde het oordeel en de meening der overigen hieromtrent te vernemen, of wel, zij gaven elkander vragen op, die in deze vergaderingen moesten beantwoord worden. Nadat op deze wijze meer dan een jaar verloopen was, verkoos men eindelijk een Gr.·. O.·., waarbij men zich wilde aansluiten. HELDMANN sloeg uit overtuiging het Hamburgsche *Engverbond* voor; maar dewijl kort te voren, in 1793, het Zwitsersch Directorium van de gerectificeerde Schotsche V.·. M.·. weder werkzaam was geworden, zoo besloot men, uit vaderlandsliefde, aan deze Gr.·. Loge den voorrang te geven, en men liet zich daarom alleen in

de Johannesgraden constitueeren. Aan den wensch der BB∴ werd voldaan. De Loge bekwam bij hare installatie eene provisioneele constitutie, benevens de Ritualen, en de in de LL∴ van het gerectificeerd systema nog geldende oud-Schotsche Maç∴ wet, beide laatste stukken in de Fransche taal. Dadelijk hielden de BB∴ zich met de beoefening van hun wetboek bezig, en droegen den B∴ HELDMANN op, hetzelve door te zien, en hen zijne aanmerkingen daaromtrent mede te deelen.

Hij ondervond echter bij nader onderzoek, dat dit wetboek, het maaksel der overheden van de *Strikte Observantie* was, en, geheel tegen den geest der V∴ M∴, eenen despotieken geest ademde, en met den geest der Orde geheel streed.

Tegelijkertijd berigtte Br∴ ZSCHOKKE, aan wien het nazien der Fransche ritualen was opgedragen, dat die, zoo als het Directorium ze hem had toegezonden, geen goed geheel konden uitmaken, en dat het hem toescheen, dat verscheidene punten der drie eerste graden, veeleer tot de hooge Schotsche graden behoorden. Daar men nu van de nietigheid derzelve overtuigd was, en men besloten had, slechts eene *Johannes*-Loge op te rigten, zoo konden deze verminkte en vermengde stukken noch hem, noch iemand der BB∴ behagen. Hij bood dus aan, voor het Directorium eene vrije overzetting der Ritualen te bewerkstelligen, het ontbrekende aan te vullen, en de bij de aanneming en bij bevorderingen het langwijlige der leer in den geest der Vrijmetselarij over te brengen. Nadat beide BB∴ hunne berigten bij de Loge hadden ingediend, besloot men, om het Directorium eene herziening en verandering der genoemde stukken te verzoeken, en ten einde daarop aan te dringen, besloot men, eenen der Broederen naar *Bazel* te zenden, en daar aan het Directorium zijne aanmerkingen mede te deelen, welke keuze eenparig op den Br∴ HELDMANN viel, die zich dan ook, van behoorlijke volmagt voorzien, naar *Bazel* begaf, en den 20sten November 1811 met het Directorium een Concordaat sloot, waarbij aan de Loge niet alleen eene vrije vertaling der ritualen toegestaan, maar zelfs eene volstrekte onafhankelijkheid verzekerd werd.

Hierop vergaderden de BB∴, op het feest van JOHANNES *den Evangelist*, voor het eerst in Maç∴ stijl, om de opening hunner nieuwe Loge te vieren, in welke HELDMANN steeds een, der eerste posten bekleedde en alle werkzaamheden leidde. De Broederen noemden de Loge aanvankelijk *Willem Tell*, doch het Directorium vond dezen naam niet zeer geschikt, en verzocht die daarom eenen anderen naam aan te nemen, waarom men besloot, haar *de Broedertrouw* te noemen.

De werkzaamheid der nieuwe Loge bepaalde zich niet alleen tot den inwendigen arbeid, die wezenlijk schoon en van goede gevolgen was, zoodat zij wel ten voorbeelde van andere kan gesteld worden, maar zij werkte ook zeer weldadig naar buiten, en wist een algemeen belang voor hare aangelegenheden op te wekken, waaromtrent men zich vroeger weinig bekommerde. Het schoonste gedenkteeken van werkzaamheid naar buiten is intusschen het *Aargau*sche gezelschap voor Vaderlandsche Kultuur, dat zich vele verdiensten heeft verworven.

De aanhoudende studie der V∴ M∴, hoofdzakelijk in hare Liturgische en symbolische leer, leidde den B∴ HELDMANN tot menige overdenkingen en opmerkingen, niet alleen over het geschiedkundige, maar hoofdzakelijk ook over den oorsprong der Vrijmetselarij, in welke hij eene tweevoudige betrekking op den mensch vond, eerst als burger der aarde, in betrekking tot andere wezens, en vervolgens als burger der geestenwereld, in kinderlijke betrekking tot den Opperbouwheer. Dit denkbeeld was, gedurende hij den Redenaarspost waarnam, zijne lievelingsstudie. Daardoor werd bij vele BB∴ de wensch geboren, dat B∴ HELDMANN tot de uitgave van een werk mogt besluiten, waarin hij het wetenswaardige uit het gebied der V∴ M∴ mededeelde, en dat niet alleen tot onderrigt der nieuwelingen, maar ook voor oudere BB∴ welkom konde zijn. Dit deed hij ook, en kondigde in 1816 de uitgave van een handboek aan. Reeds de aankondiging van dit werk jaagde vele Loges angst aan, dewijl de V∴ M∴, zoo als zij toen in de meeste streken behandeld werd, voornamelijk de oud-Schotsche, niet anders, dan eene

soort van speelgoed voor kleine kinderen was. Daarom zocht men de uitgave van een zoodanig werk, zooveel mogelijk, te verhinderen. Men verbood den B∴ GÄDICKE, te *Berlijn*, de inteekeningslijst op dit werk verder rond te laten gaan, doch juist dit was een aansporing te meer, om zich het werk aan te schaffen.

Daar het werk niet openlijk in den boekhandel verscheen, maar alleen aan Maç∴ inteekenaren werd bezorgd, zoo protesteerde GÄDICKE tegen dit verbod bij de Gr∴ L∴ *de drie Wereldbollen*, en zeide, dat hij niet bij magte was, om een dergelijk werk te verhinderen. Men antwoordde hem, dat men zich niet verder met hem omtrent deze zaak wilde inlaten, waarop GÄDICKE echter besloot, een werk te laten drukken onder den titel van: *Loge-Hierarchie*, waarin men veel over de *Strikte Observantie* en over de willekeurigheden ten deze vindt.

Even als de Moeder-Loge, handelde ook het Directorium te *Bazel*, op aanleiding van een geschrift, tegen HELDMANN's boek, ingezonden door eenen zekeren Heer VON BESELER, die zich als SCHRÖDERS opvolger in de Hamburger Gr∴ L∴ had genoemd, verlangende het Directorium van de Loge *de Broedertrouw* te *Aarau*, waarin HELDMANN redenaar was, dat de leden al hunne geschriften, welke in druk zouden verschijnen, aan eene censuur van dit Directorium moesten doen onderwerpen.

Dewijl juist kort te voren de drukpers in het Kanton *Aarau* vrij verklaard was, en de Loge *de Broedertrouw* onafhankelijk van het Directorium was, wilde men zich daaraan niet onderwerpen. Ofschoon men nu den eisch van het Directorium van de hand gewezen had, wilde HELDMANN de BB∴, door de uitgave van zijn werk, in geene ongelegenheden brengen, en verliet dus vrijwillig de Loge, waarvan hij de eerste grondlegger was geweest. Dit verhinderde nogtans de verschijning van zijn werk niet, dat echter, door zijn beroep naar de Akademie te *Bern*, eenigen tijd vertraagd werd. Ook bragten eenige, in dezen tijd door hem opgespoorde geschiedkundige bronnen, nog meer vertraging te weeg en deden die het werk te veel uitdijen, zoodat het voor een handboek te groot werd. In plaats daarvan verscheen dus een

werk, getiteld: *de drie oudste geschiedkundige gedenkteekenen der Duitsche Vrijmetselaars-Broederschap, benevens de grondslagen eener algemeene geschiedenis der Vrijmetselarij, Aarau* 1819. Hierop zag ten zelfden jare te *Bern* het licht: *Acacia-Bloesems uit Zwitserland*, 1e. Jaargang, hetwelk jaarlijks werd voortgezet, en waarin hij stelselmatig die artikels behandelde, welke anders voor zijn handboek bestemd waren.

Beide werken waren alleen voor VV∴ MM∴ bestemd; daar echter alles, wat het groote werk betreft, op de geschiedenis betrekking had, besloot hij, dit openlijk in den boekhandel te doen. De tweede aflevering der *Acacia-Bloesems* verscheen te gelijk met de derde.

Br∴ HELDMANN schijnt tot die weinige BB∴ te behooren, welke de kunstoorkonden van B∴ KRAUSE wel verstaan en begrepen hebben, vooral, wat de ontwikkeling der waarheden en grondstellingen over het wezen en de bestemming der Vrijmetselarij en der Vrijmetselaars-Broederschap betreft. Bij zulk eene overeenstemming van HELDMANN met KRAUSE's hoofdbegrippen kon het ook niet anders zijn, of de eerste moest door den laatsten gunstig beoordeeld worden. Toen KRAUSE voor het eerst in zijne Logevoordragten op hervorming aandrong, liet hij echter elke Loge ongehinderd werken, trachtte zich geene partij te vormen, maar liet alles, wat hij schreef, aan het oordeel der Broederschap over. Hij schold niet, wanneer hij gescholden werd; hij zweeg, wanneer men hem met ondank beloonde, en verdubbelde zijne vlijt ter eere en ten beste der Broederschap.

[Helehanam]

HELEHANAM, (of *Helleham*) de naam van eenen der door SALOMO, tot opzoeking van den vermisten Meester HIRAM, uitgezonden Meester, welke ook de eerste was, die het lijk vond.

[Helios]

HELIOS. (de Zon.) Een in de hooge graden (Sch. R. 28e. gr.) gebezigd Grieksch woord.

[Helvetië]

HELVETIë. Zie ZWITSERLAND.

[Helvetius. (Claudius Adrianus)]

HELVETIUS. (CLAUDIUS ADRIANUS) Een der eerste philosophen van *Frankrijk*, schrijver van de werken: *de l'Esprit* en *de l'Homme*, geboren te *Parijs* in 1715, overleden den

29sten December 1771. Hij was tot aan zijnen dood lid van de Loge *de negen Zusters*, te *Parijs.* Toen VOLTAIRE, in 1778, in dezelfde Loge werd aangenomen, werd hem door den achtb∴ Meester-zelf het schootsvel van den B∴ HELVETIUS voorgebonden, hetwelk deszelfs weduwe, benevens eenige andere Maç∴ versierselen, aan de Loge had teruggegeven, waarop VOLTAIRE het kuste.

[Henckel van Donnersmark. (Wilhelm Lodewijk Victor)]

HENCKEL VAN DONNERSMARK. (WILHELM LODEWIJK VICTOR Graaf van) Een der beroemdste Vrijmetselaren des tegenwoordigen tijds, is de zoon van den in 1793 overleden Koninklijken Pruisischen Luitenant-Generaal, VICTOR AMADEUS, Graaf HENCKEL VAN DONNERSMARK. Den loopbaan zijns vaders volgende, trad hij reeds vroeg in de krijgsdienst. Door zijne vroegtijdige militaire betrekking werd hij ook vroeg in het Vrijmetselaarsverbond opgenomen, en wel op den 5den April 1791, in de Loge *de drie Kroonen*, te *Koningsbergen.* In het jaar 1794 werd hij te *Insterburg* als medgezel, en in het volgende jaar te *Berlijn* in de Loge *de Bestendigheid* tot Meester bevorderd. In den jare 1811 werd hij tot Reg∴ Meester verkozen, en rigtte in 1812 eene, naar het systema der Gr∴ Nat∴ Moeder-Loge *de drie Wereldbollen* arbeidende Veld-Loge op, waarin echter niet geregeld konde gearbeid worden. Ook vestigde hij, den 10den Junij 1816, de Loge *Frederik Willem (met het ijzeren kruis)*, in het systema der Groote Lands Loge van *Duitschland*, en verplaatste dezelve, drie jaren daarna, naar *Torgau*, met behoud van den naam en met toestemming der overheden. In 1821 rigtte hij te *Delitsch* eene Loge op, onder den naam: *Victor (met den gouden hamer)*, die naar dezelfde leerwijze arbeidde. Daar het echter niet mogelijk was, om, na het vertrek des oprigters, goede opvolgers als Achtb∴ Meesters dezer Loges te kunnen vinden, zoo gingen dezelve kort na elkander weder te niet. In het jaar 1838 werd de Br∴ Graaf HENCKEL VAN DONNERSMARK, na den dood van den H∴ E∴ Br∴ PALONIE, Lands-Grootmeester van de Groote Lands-Loge der Vrijmetselaren van *Duitschland*, te *Berlijn*, welke

betrekking hij nog in 1843, met waardigheid bekleedde, en in welk jaar, zijnde hij toen reeds vijftig jaren V∴ M∴, een gedenkpenning is geslagen.

[Hendrik I]

HENDRIK I, Koning van *Engeland*, begunstigde de bouwlieden, door hunne oude vrijheden te bevestigen en met nieuwe te vermeerderen. Hij wordt ook van het jaar 400-1135 als hun Grootmeester opgegeven.

[Hendrik II]

HENDRIK II, Koning van *Engeland*, verzekerde, kort na zijne troonsbestijging in 1155, aan de bouwlieden zijne bescherming, en bevestigde hunne oude vrijheden.

[Hendrik VI]

HENDRIK VI, Koning van *Engeland*, geboren in 1422, erfde den troon, toen hij negen maanden oud was, werd in 1455 door RICHARD PLANTAGENET, Hertog van *York*, onttroond, en den 14den April 1471 vermoord. Gedurende zijne minderjarigheid verbood het Parlement, in den jare 1425, alle vereenigingen en kapittels der Vrijmetselaren, welk verbod echter niet nageleefd werd. Volgens de Maconnieke geschiedschrijvers, trad HENDRIK in 1442, zoodra hij meerderjarig was geworden, tot de Orde toe, en nam van dien tijd af de Bouwvereenigingen onder zijne bescherming. Eenigen tijd voor zijne aanneming zou hij persoonlijk een Vrijmetselaar over verscheidene geheime onderwerpen der Vrijmetselarij ondervraagd, en eigenhandig het verslag van die vragen en antwoorden geschreven hebben. De beroemde JOHN LOCKE vond, in den jare 1696, in de Bodleyanische Bibliotheek te *Oxford*, een afschrift daarvan, door den oudheidkenner JOHN LEYLAND, op bevel van Koning HENDRIK VIII, gemaakt, hetwelk hij met kritische aanmerkingen vermeerderde, hoedanig hetzelve voor het eerst te *Frankfort aan den Main*, ten jare 1748, op 12 octavo bladzijden in druk verscheen, onder den titel: *Een Brief van den beroemden Heer* JOHAN LOCKE, *betreffende de Vrijmetselarij, zoo als dezelve op de schrijftafel van een' gestorven Broeder is gevonden geworden.* Sedert dien tijd is dit verhoor, zoowel in *Engeland*, als in *Duitschland* en *Frankrijk*, menigmaal afgedrukt geworden, en is, in weerwil van de herhaalde uitvallen tegen deszelfs echt-

heid, als een gewigtig document der Vrijmetselaars-Broederschap te beschouwen. Br∴ THORY geeft in zijne *Acta Latomorum, Tom.* II. *pag.* 4-11, eene Fransche overzetting van dit handschrift, door RICHARD HARRIS LOVELACE, een Engelschman, vervaardigd, benevens LOCKE's Brieven, en laat tot bl. 14 zijne kritische aanmerkingen volgen. Ten laatste zoekt THORY het Mac∴ bedrog, zoo als MOUNIER zich in zijn geschrift: *Over den invloed op de Fransche revolutie, toegeschreven aan de wijsgeeren, aan de Vrijmetselaren en aan de Illuminaten* (te *Franeker* 1802, in 8vo.), aangaande dat achtbare gedenkschrift der oudheid uitlaat, nog meer in het licht te stellen, en zoekt te bewijzen, dat het werkelijk ondergeschoven zij. Doch behalve de innerlijke en uitwendige gronden, welke deze tegenwerpingen wederleggen, kan ook de grond, dat, voor zoo verre bekend, zich geene enkele stem tegen de echtheid van dit stuk in *Engeland* heeft doen hooren, tot een groot tegenwigt van deze tegenwerpingen dienen. En zoude zich zulk eene stem hierbij, wanneer er bedrog plaats had, niet hebben verheven, nadat het in het *Gentleman's Magazine* afgedrukt was, daar toch vele omstandigheden hebben geleerd, dat de Engelschen zulke bedriegerijen niet straffeloos laten doorgaan. HUTCHINSON zegt hierover: 'Een oud geschrift, dat onder de VV∴ MM∴ in groot aanzien staat, trekt hier mijne opmerking tot zich, dewijl het ons mededeelt, wat de oude VV∴ MM∴ als den grond hunner kennis aanzagen.' Derhalve is het ook in de Engelsche constitutieboeken overgenomen.

Zie hier de vragen en antwoorden, betreffende de geheimen der Vrijmetselarij, zoo als dezelve gezegd worden door HENDRIK VI gedaan, en door een' Vrijmetselaar beantwoordt te zijn.

Vr. Wat mag dit geheim (de Vrijmetselarij namelijk) wel zijn?

Antw. Het is de wetenschap der natuur, de kunde van de daarinliggende krachten, en derzelver werkingen, in het bijzonder de wetenschap van de getallen, van de maat en het gewigt, en de regte aard en wijze, om alle dingen ten gebruike van menschen in te rigten, hoofdzakelijk woningen en gebouwen van allerlei aard, en alle andere zaken, die het welzijn der menschen bevorderen.

Vr. Van waar heeft zij haren oorsprong?

Antw. Zij ontstond tegelijk met de eerste menschen in het Oosten, welke vroeger dan de eerste menschen in het Westen waren, en toen dezelve naar het Westen overgebragt werd, bragt zij alle mogelijke verligting des levens met zich voor diegenen, die daar in de wildernissen en hulpeloos ronddwaalden.

Vr. Wie bragten haar naar het Westen?

Antw. De Pheniciërs, die groote handelaars waren, en eerst uit het Oosten naar *Phenicië* kwamen, alwaar zij geschikte gelegenheid hadden, om hunnen handel, zoowel naar het Oosten, als naar het Westen, op de *Roode* en *Middellandsche Zeeën* te drijven.

Vr. Hoe kwam zij naar *Engeland?*

Antw. PYTHAGORAS, een Griek, reisde tot uitbreiding van zijne kennis naar *Egypte*, naar *Syrië*, en naar alle landen, alwaar de Pheniciërs de Vrijmetselarij hadden overgeplant, en daar hij in alle Vrijmetselaars-Loges den vrijen toegang had, zoo leerde hij ook veel. Hij reisde daarop naar huis, woonde in *Groot-Griekenland*, alwaar hij van lieverlede een groot wijsgeer, en tevens zeer beroemd werd. Nu stichtte hij eene Groote Loge te *Krotona*, en maakte vele Vrijmetselaren, van welke eenigen naar *Frankrijk* reisden, die ook aldaar de Vrijmetselarij uitbreidden, en van waar, in het vervolg van tijd, de kunst naar *Engeland* overstak.

Vr. Ontdekten de VV∴ MM∴ hunne kunst ook aan anderen?

Antw. Toen PYTHAGORAS op reis gegaan was, om te leeren, werd hij eerst ingewijd en daarna onderwezen. Even zoo moet men van regtswege met ieder handelen. Niettemin hebben de Vrijmetselaren van vroegere dagen af, van tijd tot tijd, aan de menschen zulke geheimen medegedeeld, welke algemeen nuttig konden zijn. Zij hebben slechts dezulke teruggehouden, welke, wanneer zij in verkeerde handen kwamen, schadelijk konden worden, of die, zonder het onderwijs, dat in de Loge gegeven wordt, en daarmede in verband staat, nergens goed toe zijn, of ook dezulke, die de Broederen vaster aan elkanderen verbinden, door de voordeelen en bijzondere voorregten die daaruit voor de Broederschap ontspringen.

Vr. In welke kunsten hebben de Vrijmetselaren de overige menschen onderwezen?

Antw. In den akkerbouw, de bouwkunde, de sterrekunde, de meetkunde, de getalleer, de muzijk, de dichtkunde, de scheikunde, de kunst om te regeren en de godsdienst.

Vr. Hoe komt het, dat de Vrijmetselaren in staat zijn meer onderrigt te kunnen geven, dan andere menschen?

Antw. Zij alleen zijn in het bezit der kunst, om nieuwe kunsten uit te vinden, en deze kunst ontvingen de eerste Vrijmetselaren van God. Door middel van dezelve ontdekken zij, welke kunsten zij willen, benevens den regten weg, om die te leeren. Wat andere menschen uitvinden, is alleen het werk van het toeval, en was voorheen, zoo als ik meen, slechts van geringe beteekenis.

Vr. Wat trachten de Vrijmetselaren te verbergen?

Antw. Zij verbergen de kunst, om nieuwe kunsten uit te vinden, en dit alleen, om hun eigen voordeel en hunnen eigenen roem. Zij verbergen de kunst van geheimen te bewaren; en wel opdat de wereld niets voor hen kunne verbergen. Zij verbergen de kunst, om wonderbare werkingen voort te brengen, en toekomende dingen te voorzeggen, opdat die door slechthartige menschen niet tot een slecht doeleinde misbruikt moge worden. Ook verbergen zij de kunst der gedaanteverwisselingen, den weg ten gebruike van den *Abrac*, (verkorting van het in de oudheid hooggeachte wigchelwoord *Abracadabra*) de bijzondere kunstvaardigheid, om goed en volkomen te worden, zonder de hulpmiddelen of den spoorslag van vrees en hoop, en eindelijk bewaren zij nog het geheim der algemeene Maçonnieke taal.

Vr. Wilt gij mij in de gezegde kunsten onderwijzen?

Antw. Gij zult onderwezen worden, zoodra gij dit waardig, en tot leeren geschikt zult bevonden zijn.

Vr. Is het zoo, dat alle Vrijmetselaars meer kennis hebben, dan andere menschen?

Antw. Dit is niet het geval. Zij hebben alleen de regtmatige aanspraak en de gelegenheid, zich meerdere kennis te verwerven, dan andere menschen; menigeen nogtans ontbreekt daartoe de geschiktheid, en bij veel meer nog ontbreekt het aan vlijt, die evenwel noodzakelijk is, om zich in het bezit van kennis te stellen.

Vr. Zijn de Vrijmetselaren betere menschen dan anderen?

Antw. Eenige VV∴ MM∴ zijn niet zoo deugdzaam, als som-

mige andere menschen; voor het grootste gedeelte echter zijn zij beter, dan zij zouden zijn, als zij geene Vrijmetselaren waren.

Vr. Beminnen de Vrijmetselaren elkander wel zoo innig, als men zegt?

Antw. Ja, voorwaar! en dat kan ook niet anders zijn, want goede en opregte menschen, die elkander als zoodanig erkennen, beminnen elkander, naarmate zij beter zijn, des te inniger.

Welke eene prijzenswaardige oorkonde uit den ouden tijd! Zou dit het maaksel van eenen bedrieger wezen? Het is, zielkundig beschouwd, onmogelijk. Een geschrift van dezen aard kan en zal niemand vervalschen, om anderen daarmede te misleiden; want welk doel zoude men met zulk eene verdichting kunnen gehad hebben?

De vraag: wat volgt er uit, wanneer dit vraagstuk werkelijk echt is? beantwoordt de uitgever, naar aanleiding van den door Br∴ KRAUSE vervaardigden Commentarius, op de volgende wijze:

1°. Dat het gewigt van dit stuk voor onze Broederschap volstrekt niet moet afhangen van het al of niet erkennen door dezen of genen, maar alleen van de meerdere of mindere waarde van deszelfs inhoud.

2°. Dat hetzelve even als het oudste Rituaal, als eene bron van wetenschap der Vrijmetselarij, in eere gehouden en gebruikt moet worden.

3°. Dat de waarde en de verhevenheid der Vrijmetselarij daardoor vaster wordt gegrondvest.

4°. Dat er geene oud-, of nieuw-Engelsche, maar eene algemeene Vrijmetselarij bestaat, welker grondslag verdraagzaamheid is. Verdraagzaamheid, niet alleen omtrent geloofsgenooten, maar ook omtrent andersdenkenden, in het stuk van de godsdienst.

5°. Dat het begrip van de Vrijmetselarij, naar welke zij eene zedelijke kunst is, op onomstootbare historische grondslagen rust.

6°. Dat men dienvolgens alles wat zich daarin duidelijk vertoont als het eigenlijke wezen der Vrijmetselarij, in de Liturgie bij uitnemendheid moet doen uitkomen en daarmede overeenkomstig verklaard moet worden, maar dat men niet menige zaak die daarop doelt, op willekeurige wijze mag doorhalen noch andere dingen er bijvoegen.

7°. Dat het wezen der Vrijmetselarij niet in formulieren, noch in geheimzinnige dingen bestaat.
8°. Dat men in de Maçonnieke vereenigingen iets hoogers zoeken moet, dan eerbare Clubs, waarin men zich van tijd tot tijd, onder lastige ceremoniën, aan hoogst platte levensgrondregels laat herinneren, en
9°. Dat men het gewone Logewezen in den geest van deze oorkonde steeds meer en meer moest reinigen, opdat men niet daarvan kunne zeggen: ‘Dat men aan het Logewezen, zoo als hetzelve bijna overal behandeld wordt, geen bijzonder belang hechten kan, en daarin geen verheven nut is te vinden; dat integendeel, daarin onder eenen schoonen naam, een pralen met woorden en een misbruik van edele zaken en namen ligt; en ook, dat er vandaar reeds sedert lang twijfel bestaan heeft, of het den wezenlijk ernstigen man, die een vast karakter bezit, wel geoorloofd is, om, in onze tijden, in zoodanige werkplaatsen, met eenen schijnbaren ernst, de Logewerkzaamheden bij te wonen.’

[Hendrik VII]

HENDRIK VII, Koning van *Engeland*, vroeger Graaf van *Richmond*, uit het huis van *Lancaster*, geboren in het jaar 1456, besteeg, nadat Koning RICHARD III, in den slag bij *Bosworth*, overwonnen en gedood was, in 1485 den troon, en overleed den 21sten April 1509, den roem van een' verstandigen vorst nalatende. Evenzeer als het hoofdoogmerk van zijne regering bestond in het bevestigen van de inwendige rust des rijks, het verbeteren der administratie en de vorming zijner natie, zoo zocht hij ook de Bouwvereenigingen, welke onder zijne voorgangers EDUARD V en RICHARD III geheel achteruit gegaan waren, door zijne bijzondere bescherming en achting wederom te verheffen. Onder zijne regering werd de Gothische bouwkunde in *Engeland* tot hare hoogste volkomenheid gebragt, terwijl zij in *Italië*, door de herstelling der oude Augustijnsche bouworde, geheel ter zijde was gesteld; immers voltooide de Abt van *Westminster*, JOHANN ISLIP, de herstelling dier Abtdij geheel.

De Grootmeester en de Ordeleden van *St. Jan*, op *Rhodus*, later te *Malta*, verkozen HENDRIK VII, in eene verga-

dering hunner Gr.·. Loge, tot hunnen beschermheer. Hij nam het voorzitterschap aan, in eene, op den 24sten Junij 1502, in zijn eigen paleis, gehoudene groote vergadering van Bouwmeesters, waarbij ISLIP en REGINALD-BRAY, Ridder der Orde van den Kousenband, de ambten van 1e. en 2e. opzieners bekleedden, en welke van zijn paleis in eene processie optrokken, om den eersten steen tot zijne beroemde kapel, aan het einde der oostzijde van de *Westminster-Abtdij*, te leggen. De Engelsche geschiedschrijvers noemen dezen Koning Grootmeester der Bouwlieden in *Engeland.*

[Hendrik VIII]

HENDRIK VIII wilde, dat elk burger, die lid van het parlement zoude worden, en ieder, die eigendommen en landerijen had, zich in eene corporatie of vereeniging van handwerkslieden zoude doen inwijden. Vele voorname mannen voegden zich toen bij de Vrijmetselaars, en werden betiteld met den naam *accepted Masons* (aangenomen Metselaars), in onderscheiding van vrije Metselaars, waardoor de Broederschap eene verandering in haar oorspronkelijke inrigting onderging.

[Hendrik van Pruissen, (Frederik)]

HENDRIK VAN PRUISSEN, (Prins FREDERIK) geboren in 1726 en overleden in 1802, was de broeder van FREDERIK *den Grooten*; hij was niet slechts de lieveling van FREDERIK, maar ook door allen die hem kenden, om zijne deugden en krijgmansbekwaamheden hooggeschat. Hij werd op den 20sten Junij 1740, door zijnen broeder, den Koning zelven, als regerend M.·., in de Orde ingewijd, in eene Loge, die gehouden werd op het Koninklijke Slot *Charlottenburg.*

[Henin]

HENIN. Een woord, dat in de hooge graden voorkomt.

[Henoe]

HENOE. Een woord, in vele Schotsche graden gebezigd.

[Henriette Maria]

HENRIETTE MARIA, dochter van HENDRIK IV, Koning van *Frankrijk*, en sedert 1625 gemalin van den onthoofden Koning van *Engeland*, KAREL I. Zoo als toenmaals deze ongelukkige Koning en zijn treurig uiteinde in de overleveringen van de Schotsche graden, allegorisch wordt voorgesteld, zoo beschouwden zijne aanhangers onder

de Vrijmetselaren zijne achtergelatene weduwe, als de weduwe van hunnen verslagenen Meester, en noemden zich zelven de zonen der weduw, om

dat, zoo als zij zeiden, na den dood van den eerwaardigen Meester, de Vrijmetselaars zorg droegen voor zijne weduwe, dewijl ADON HIRAM hen altijd als zijne Broeders had beschouwd. Zie *Necessaire Maç.·. par* CHAPPRON.

[Herbert. (Wilhelm)]

HERBERT. (WILHELM) Zie PEMBROCKE.

[Heredom]

HEREDOM. Zie HERODOM.

[Héricourt, (Du Trousset d')]

HÉRICOURT, (DU TROUSSET D') President van het Parlement te *Parijs*, in 1773, een der oprigters van het systema der Philaleten, en bij de Conventen derzelve, in 1785 en 1787, een der Commissarissen voor de Archieven, belast met de uitvaardiging der rondgaande brieven.

[Hermes Trismegistus]

HERMES TRISMEGISTUS (driemaal de grootste) werd door de Egyptenaren, als de uitvinder van het letterschrift en van vele andere voor den mensch nuttige wetenschappen, goddelijke eer bewezen. Het ontbreekt overigens aan stellige geschiedkundige narigten aangaande hem, zoodat men zelfs van gedachte is, dat het enkel een allegorischen naam is. De Alchemisten beschouwden hem als hunnen eersten onderwijzer en patroon.

THOYT, welken de Pheniciërs THAAUT, de Grieken HERMES en de Romeinen MERCURIUS noemden, gaf den Egyptenaren het eerste onderrigt in wetenschappen en aanleiding tot de kunsten. Hij gaf de natuurlijke ligchamen eigene namen, vond de leerwijze uit, om zijne gedachten door zinnebeelden uit te drukken, bragt de burgerlijke regering in orde, voerde godsdienstige gebruiken in, stichtte tempels en stelde priesters aan, die zich geheel aan denzelven moesten toewijden. Hij nam den regelmatigen loop der sterren waar, plantte olijfboomen, en bragt de eerste toonen op de lier voort.

HERMES *de tweede*, een zoon van AGATHODEMOR, verdient vooral genoemd te worden onder de koningen van het oude *Egypte*, die zich door weldadige handelingen den troon waardig maakten. Hij verbeterde de godenleer des volks, ontdekte de grondregels der reken- en meet kunde; hij voerde, in plaats van de zinnebeelden, hieroglyphen in, en rigtte twee kolommen op, op welke hij, met de door hem nieuw uitgevondene schriftteekens, den geheelen omvang der Egyptische wetenschappen liet uit-

houwen, in de ijdele hoop, die daardoor te vereeuwigen.

De *Nijl* vernielde in het vervolg zijne kunstige dammen en overstroomde *Egypte*, wierp de steenen gedenkteekenen der Egyptische wijsheid ter neder, en kunsten en wetenschappen gingen voor eenen tijd ten gronde, tot dat HERMES TRISMEGISTUS verscheen, die de verstrooide overblijfselen der voormalige kennis opzamelde, den sleutel tot de hieroglyphen wedervond, denzelven verbeterde, en toen den Priesters mededeelde, die dezen in het binnenste van den tempel als eenen geheiligden schat bewaarden.

Dezen hersteller der wetenschappen en kunsten heeft *Egypte* den glans en roem te danken, welke *Egypte* naderhand verkreeg. Dagelijks wies het welzijn des lands, dat, door de wijste wetten geleid, door vorsten geregeerd werd, die allen tot eene Orde behoorden, welker grondregel *zuiverheid der zeden* en *weldoen* was; die geen ander geluk, geenen anderen hoogmoed kenden, dan om een gedenkteeken achter te laten, dat hunne zorgen ten beste des lands, konde vereeuwigen; die, daar zij tegelijk medeleden des Priesterdoms en medebewaarders der geheimen waren, de belangen van de godsdienst, zoowel als van den Staat, onverdeeld behartigden.

Al deze verzamelde brokstukken van den ouden tijd, zijn uit verschillende geschriften van geleerde mannen opgezameld. Het doel der meesten dezer strekte, om de Christelijke godsdienst met een nieuw Platonische en Cabbalistische geestdrijverij te vereenigen, en derzelver leer uit philosophische grondstellingen te verklaren. Dit alles werd met den mantel der openbaring en des geheims omhuld en tot geheimzinnigheid gebragt.

Voor dat *Alexandrië* ten zetel van wijsbegeerte en geleerdheid werd, had het mysticismus onder de Grieken niet veel naam bekomen. PYTHAGORAS en sommige zijner leerlingen begonnen het eerst in geheimzinnige bewoordingen te spreken, en zich veel van de openbaringen te laten ontvallen. XENOPHON noemt daarom de Pythagorische leer *eene wonderbaarlijke wijsheid*, en volgens geloofwaardige, oude getuigenissen sprak PYTHAGORAS van godenverschijningen en buitengewone openbaringen.

Doch dit werd onder de philosophen niet algemeen, en duurde ook niet lang. Dezen, te zeer de vrijheid ademende en door hun verstand te zeer geleid, zochten door eigen nadenken zelven de waarheid te vinden. Door de vereeniging van Grieksche en Egyptische wijsbegeerte, begonnen de Platonici van lieverlede het dweepzieke gedeelte der erfenis hunner voorgangers toe te passen. De liefde tot het wonderbare werd, door de meerdere uitbreiding des Christendoms, meer en meer aangevuurd. Daar de wijsgeeren zagen, dat dit nieuwe systema het hunne met geheele vernietiging bedreigde; dat vooral door wonderen, proselieten gevormd werden, zoo zochten ook zij zich door priesterlisten in het verrigten van wonderen te bekwamen, en konden zij al geene wonderen verrigten, dan werkten zij toch op de verbeeldingskracht der verblinde menigte met verschijningen en openbaringen.

[Hermetisch]

HERMETISCH. Zie ALCHEMIE.

[Hermetische Vrijmetselarij]

HERMETISCHE VRIJMETSELARIJ. Zie VRIJMETSELARIJ.

[Herodom]

HERODOM. *H-r-d-m.* Dit woord wordt dikwijls verkeerd Heredom of Harodim (dat is: opziener, zie 2 *Chron.* II:18.), geschreven, en ten aanzien hetzelve gewoonlijk opgegeven, dat het de naam van eenen berg bij *Kilwinning* is. In de vragen van den graad van Groot-Bouwheer komt dit onder anderen aldus voor:

Vr. Op welke plaats hebt gij uwe eerste Loge gehouden?

Antw. Tusschen drie bergen die voor den profaan ontoegankelijk zijn, waar nog geen haan gekraaid, geen leeuw gebruld, noch eene vrouw gesnapt heeft; in een diep dal, waar vrede, deugd en eendragt heerschen.

Vr. Hoe heeten deze drie bergen?

Antw. De berg *Moria*, in den omtrek van het Landschap *Gabaön*, de berg *Sinaï* en het gebergte *Herodon.*

Vr. Welk is het gebergte *Herodon*?

Antw. Het ligt tusschen het westen en noorden van *Schotland*, aan het einde der Zonnebaan, waar de eerste Loge der Vrijmetselarij gehouden werd; in dat gedeelte der aarde, van welke de Schotsche Vrijmetselarij haren naam ontleend heeft. Zijne eigenlijke beteekenis is: *het heilige huis*, van het Grieksch, *ἱερὸς δόμος.*

Daar nu de Tempelieren aan den dood ontsnapt, onder ROBERT I, Koning van *Schotland*, met de Orde van *St. Andreas van den Distel* zijn vereenigd geworden, zoo zoude zich de Orde van *Herodom* zeer gevoegelijk laten vertalen door: *De Orde van het Heilige Huis*, of *van den Heiligen Tempel.* Zie ROBERT I en het volgende Artikel.

[Herodom van Kilwinning]

HERODOM VAN KILWINNING. (De Koninklijke Orde van) De naam der hooge graden van de Koninklijke Groote Loge van *Edimburg* (Zie SCHOTLAND en KILWINNING). Het eerste ontstaan van deze Orde wordt gevonden in de *St. Andreas-Orde van den Distel* (zie ROBERT I), welker versiersels zij ook heeft aangenomen. Zij bestaat uit drie graden, namelijk: 1.) De Vrijmetselaar van *Herodom.* 2.) De Ridder van den Toren. 3.) De Ridder van het Rozenkruis van *Herodom van Kilwinning.*

De voorzitter in deze graden heet *Thersata* of *Athirsata*, dat is: Gouverneur (zie NEHEMIA X:1), en de beide opzieners heeten Gardiens. Elk medelid ontvangt bij zijne aanneming eenen bijzonderen bijnaam, overeenkomende met zijne voornaamste eigenschap; dezen plaatst hij voor zijnen doopnaam, en laat den familienaam weg. Deze bijnamen worden altijd met 3, 5, of 7 letters geschreven, zoo als: s-g-e. (*sage*) f-d-l-t-é. (*fidelité*) c-n-s-d-r-t-n. (*consideration*).

De invoering der Orde in *Frankrijk* had plaats in 1786, in welk jaar de Koninklijke Gr.·. L.·. van *Edimburg* den koopman MATTHÉUS, te *Rouaan*, tot Provinciale Grootmeester der Orde voor *Frankrijk* benoemde.

Op den 4den Januarij 1786 werd te *Londen* het Groot-Kapittel van *Harodim* geopend. Vóór dezen tijd heeft men geene narigten van de wettige vestiging van zulk eene vereeniging in *Engeland.* Een tijd lang had zij zich niet in eene bijzondere verheffing te verheugen, nu dat eenigen echter met hare insignien zijn ingenomen geworden, geniet zij de bescherming van vele personen. Zij is in verscheidene klassen verdeeld, en elke afdeeling heeft hare bijzondere vraagstukken. De vragen zijn weder in sectiën en deze weder in punten verdeeld. Jaarlijks worden de vragen van iedere sectie

door den Opper-Harod. aan de tot dïe sectie behoorende medeleden onderwezen.

Het Groot-Kapittel bestaat uit eenen Groot-Patroon, twee Vice-Patronen, eenen oppersten Regulateur en twee medehelpers, met eene raadsvergadering van twaalf aanzienlijke Ordeleden; die jaarlijks in het Kapittel, omtrent het feest van JOHANNES *den Evangelist*, gekozen worden. Tot dit Kapittel behoort nog eene wettig ingestelde Loge, welke hare zamenkomst op den tweeden Donderdag van elke maand houdt, waarin de gebruiken der Vrijmetselarij beoefend worden. In hoe verre dit Groot-Kapittel van de gewone Fransche Vrijmetselarij afwijkt, is niet juist te bepalen. Dat zij echter strijdig met de reine Vrijmetselarij is, zullen de volgende proeven bewijzen.

Bij de instelling van een Orde-Kapittel moet de Groot-Secretaris, terwijl de andere Ridders, op de kniën liggen, het volgende gebed opzeggen:

'Dat de magt van den Vader, die in den hemel is, de goedheid van zijnen roemrijken Zoon en de wijsheid van den Heiligen Geest, uitmakende de Heilige en ondeelbare Drieëenheid, drie Personen in éénen God vereenigd, met ons zijn bij onzen aanvang; dat zij ons geleiden en besturen in al onze daden, gedurende dit leven en tot aan de geheele slooping, door welke deze wereld en alle dingen die er zijn, vernietigd zullen worden, tot aan den tijd, waarop wij het geluk zullen hebben, met vreugde en blijdschap in het koningrijk der hemelen, dat zonder einde zal zijn, ontvangen te worden. Amen.'

Met een dergelijk gebed sluit de *Thersata* het Kapittel. De vraag van de eerste sectie des eersten graads begint aldus:

Vr. In welke plaats werd de groote en Heilige Orde van H-d-m. het eerst ingesteld?

Antw. Op den heiligen kruin van den berg *Moriah*, in het koningrijk *Juda.*

Vr. Welke zijn de noodzakelijkste hoedanigheden, om in deze verhevene Orde te worden toegelaten?

Antw. Geduld, voorzigtigheid, juistheid, regtvaardigheid.

Vr. Waar werd zij vervolgens opgerigt?

Antw. Te *Icolmkill*, vervolgens te *Kilwinning*, waar de Koning van *Schotland* in persoon voorzat als Grootmeester.

Vr. Waarom werd zij hersteld, en waarom maakte men er veranderingen in?

Antw. Om de misslagen te veranderen, en de dwalingen te verbeteren, die onder de Broeders van de drie eerste graden waren ingeslopen.

De derde graad heeft de navolgende vragen en antwoorden:

Vr. Welk zinnebeeld in de Vrijmetselarij stelt des menschen Zoon (*le Fils de l'homme*) voor?

Antw. De hoeksteen?

Vr. Wat is de hoeksteen?

Antw. Het is de steen, dien de bouwlieden verworpen hadden, en die geworden is tot den voornaamsten hoeksteen, of het volmaakste voorbeeld der werklieden, om er hunne zedelijke juweelen op te beproeven.

Vr. Waaraan kent gij den steen als het volmaakste voorbeeld?

Antw. Aan de drie groote grondbeginselen der Vrijmetselarij.

Vr. Noem dezelve?

Antw. Broederlijke liefde, hulp en waarheid.

Vr. Waarom broederlijke liefde?

Antw. Omdat niemand eene zoodanige liefde voor zijne broederen heeft kunnen betoonen, dan degene, die zich voor hen opofferde.

Vr. Waarom het tweede?

Antw. Omdat die is gekomen, om ons te bevrijden van de slavernij en van den last der misdaad.

Vr. Waarom de waarheid?

Antw. Omdat hij de waarheid zelve en haar geest is.

Vr. Hoe is deszelfs naam?

Antw. Emanuël.

Vr. Wat beteekent deze naam?

Antw. God is met ons!

De Thersata rigt zich overeinde en zegt: ‘Dat de God der waarheid met ons zij, ons besture en ons ondersteune.’

De vierde sectie sluit op de volgende wijze:

Vr. Wat moeten de Vrijmetselaren voornamelijk in het geheugen bewaren?

Antw. Drie groote voorvallen.

Vr. Welke zijn deze voorvallen?

Antw. De schepping der wereld, de zondvloed van NOACH en de zaligmaking van het menschelijk geslacht.

Vr. Waarom?

Antw. Ter eere van God.

De Thersata rijst overeind en zegt: 'Wij brengen Hem naar pligt, alle roem eer en lof toe.'

De zevende afdeeling luidt aldus:

Vr. Gij hebt gesproken van godsdienstige dingen, van titels, die de Koningen u opgedragen hebben; indien gij nu wilt, dat ik u voor mijnen broeder erken, zeg mij, of gij, de openbaring ter zijde stellende, niet zoudt kunnen gaan, zonder te dwalen?

Antw. Ik zou het kunnen, handelende met mijnen naaste, zoo als ik wenschte, dat hij omtrent mij handelde, levende in nederigheid, gaande regt door het leven van den Heer, om der ijzeren roede te ontvlugten.

Vr. Het is niet genoeg?

Antw. Ik zou tevreden leven met mijn lot; ik zou den Hemel danken voor de weldaden, die Hij over mij uitstort.

Vr. Mijn Broeder! gij hebt tot hiertoe juist geantwoordt; maar weet, dat degene, die naar de prijs eener kroon dingt, zich naar deze roemrijke regels moet gedragen, die God hem gegeven heeft?

Antw. Ik zal mij naar deze regels gedragen; ik zal mij wapenen met den degen der regtvaardigheid; ik zal den gesp der billijkheid en den helm des heils dragen. Aldus gewapend zal ik niet vreezen, mij tegen de vijanden van den Staat, van mijn vaderland en van mijne godsdienst te stellen.

De Thersata zegt daarop: 'Het is welgedaan, ware en getrouwe Broeder! ga, tot hooger eerbewijs over!'

In de vragen van de vijfde sectie des tweeden graads, waarin over de Heilige Kerk in de stad Gods (het Hemelsche *Jeruzalem*) gehandeld wordt, roept de Thersata in het slot:

'Mogen wij, gij en ik, en al onze Broeders, zoowel die tegenwoordig, als die afwezig zijn, werken, om te doen aldus, dat wij mogen komen op den Berg *Sion*, in de stad van

den levenden God, in het hemelsch *Jeruzalem*, in gezelschap van eene menigte Engelen, in de algemeene vergadering, en in de kerk van den eerstgeborene, die in den hemel zijn opgeschreven, tot God, den Regter van allen, tot den Middelaar van het nieuwe Verbond.

Eindelijk wordt in de vragen van den graad van het Rozenkruis, na de gebruiken der aanneming en de verklaring van het woord INRI, gevraagd en geantwoordt:

Vr. Wat leert u deze Orde?

Antw. Zij leert mij al mijn vertrouwen en mijn geloof op JEZUS, den Zoon van God, te stellen; die, op bevel van PILATUS, gekroond werd met doornen en gegeeseld; die aan het kruis stierf tusschen twee moordenaars, voor de zonden der menschen; die nederdaalde ter helle, en nu gezeten is op den troon, in de hoogste hemelen, tot aan den dag des oordeels, van waar Hij zal wederkomen, bekleed met alle magt en regtvaardigheid, om de dooden te oordeelen. De levenden en de dooden zullen, op het geluid des trompets, voor dezen oppersten Regter verschijnen, om zich aan zijne eeuwige besluiten te onderwerpen.

Vervolgens leert zij mij, dat ik op grond van het geloof, de vergeving van al mijne zonden te hopen heb, door den dood van onzen Zaligmaker; dat ik op dien dag voor den Allerheiligste zal verschijnen, en Hem met deze zelfde oogen zal zien, met welke ik nu het licht aanschouw. Dan zal de Heere JEZUS CHRISTUS de regtvaardigen van de goddeloozen scheiden, en Hij zal hun, welke Hij heeft beproefd, het eeuwige leven schenken in de hemelsche Loge, om er voor altoos te blijven, met de gelukzaligen en met de Engelen, die de Heilige Drieëenheid dienen, en, aldaar *drie* in één aanbidden, voor wien alle magt, kracht en roem, van eeuwigheid tot eeuwigheid, bewaard is.

Men ziet uit deze proeve dat de Ritus van *Herodom* meer heeft van een leerstelligen catechismus van een bijzonder kerkgenootschap, dat zich aan elken andersdenkende vijandig tegen over stelt, dan van een onderwijs in de Vrijmetselarij volgens de echte gronden in de *oude pligten* ontwikkeld, en wier wezen juist gegrondvest is in die aanminnelijke en vrijzinnige algemeenheid van beginsels die haar moeten vereeuwigen.

Het is niets dan een kerkje spelen, dat niet haar alleen, maar zelfs de kerk verlaagt welke zij schijnt te dienen en te verheerlijken. Bovendien is deze Ritus vol van mysticismus.

Andere plaatsen uit deze graden vindt men in de Artikels: MIDDELSTE KAMER, LOGE en SCHECHINAH.

[Herstellen]

HERSTELLEN (ook wettigen) heet, eenen in eene geheime Loge aangenomene, in eene geconstitueerde Loge op nieuw aan te nemen; dit kan echter niet geschieden dan wanneer men hem nogmaals aan de stemming onderwerpt, en, na het in acht nemen der wettelijke voorschriften, den eed afneemt, in welk geval hij elk ander wettig ontvangen Vrijmetselaar gelijk wordt.

[Hervatting der werkzaamheden]

HERVATTING DER WERKZAAMHEDEN. Toestemming, die het Groot-Oosten aan eene Loge verleent, om hare geschorste werkzaamheden weder aan te vangen.

[Hessen-Darmstadt. (Lodewijk Georg Karel)]

HESSEN-DARMSTADT. (LODEWIJK GEORG KAREL, Prins van) geboren den 27sten Maart 1749, was van 1773-1774 Lands-Grootm∴ der Gr∴ Lands-Loge van *Duitschland*, naar het systema van ZINNENDORF, in welke betrekking hij door de Gr∴ Loge van *Engeland*, den 30sten November 1773, erkend werd, en in datzelfde jaar medeoprigter der Philaleten te *Parijs* werd.

[Hessen-Darmstadt. (Lodewijk VIII)]

HESSEN-DARMSTADT. (LODEWIJK VIII, Landgraaf van) geboren den 5den April 1691, overleden den 17den October 1768, was een buitengewoon ijverig medelid der Vrijmetselaars Broederschap, die hij meer en meer in zijn land zocht te verbreiden.

[Hessen, (Karel)]

HESSEN, (KAREL, Landgraaf van) Deensch Veldmaarschalk en Stadhouder van *Sleeswijk* en *Holstein*, was een zeer werkzaam medelid der Orde van de *Strikte Observantie*; ook werd hij, in het jaar 1792, na den dood van den Hertog FERDINAND van *Brunswijk*, Grootmeester der Tempelheeren, na derzelver herstelling. Overigens werd hij Grootmeester van alle vereenigde Loges van *Denemarken* en *Holstein*, en ook tot Protector der vier Hamburger Loges benoemd. Op den 28sten Maart 1778

nam hij den titel van Meester in eene der Hamburger Loges aan, en benoemde den Br.·. VON SCHIEBELER tot zijnen plaatsvervanger, en constitueerde zelf in

1775 eene Loge. Zie HAMBURG. Gedurende zijn oponthoud in 1773 te *Parijs*, was hij medeoprigter der Philaleten.

[Hessen-Kassel]

HESSEN-KASSEL. In dit land wordt de Vrijmetselarij niet alleen door den Staat geduld, maar zelfs beschermd; ook waren bijna alle vorsten, de prinsen der regerende familie, ja zelfs de regerende personen zelve, medeleden der Broederschap.

Tot op den tijd, dat HIERONYMUS NAPOLEON koning was geworden, hadden de Loges willekeurig naar bestaande systema's gearbeid, zonder van eenige Groote Loge af te hangen; sedert dien tijd werd te *Kassel* eene Groote Loge van het Koningrijk *Westphalen* opgerigt, die wel in 1813 door de staatkundige omstandigheden eenige verandering onderging, echter in 1817, als zelfstandige Groote Loge van *Keur-Hessen*, weder hersteld is geworden.

[Hessen-Kassel, (Frederik)]

HESSEN-KASSEL, (FREDERIK, Landgraaf van) geboren den 11den September 1747, was medelid der hoogere graden van de *Strikte Observantie.*

[Hieroglyphen]

HIEROGLYPHEN. Geheime beeldspraak, voornamelijk die der oude Egyptenaren, welke of ten halve gesneden, of gegraveerd, of geschilderd, of somtijds ingedrukt werden; eene ligchamelijk beeldrijke daarstelling van denkbeelden, zinsneden en woorden. De kennis der heilige beeldspraak, of de verklaring der hieroglyphen, was eene voor de Egyptische Priesters onontbeerlijke wetenschap, welke allen zich moesten eigen maken, die tot hoogere kennis wilden komen. De drang, om zijne denkbeelden aan anderen algemeen mede te deelen, de noodzakelijkheid, om den volke met de blijvende wetten bekend te maken, en zekere gebeurtenissen aan de nakomelingschap over te leveren, bragten de Pheniciërs, Ethiopiërs, Etruriërs en Scyten in het noorden, de Chinezen in het oosten, de Mexicanen in het westen, op den inval, zich van zekere figuren te bedienen, welker beteekenis algemeen aangenomen was, en die als een bekend voorstellingsteeken golden van de woorden, die zij uitdrukten. De scherpzinnigheid der Egyptenaren bragt het daarin, zoo als in vele andere wetenschappen, in korten tijd tot eenen hoogen graad, en ieder wist zich

in het beeldschrift goed uit te drukken. Zij gebruikten het krijt, of den beitel; teekenden op hout, of groeven in steen, de gedaante van een dier, van eene plant, of van een ander voorwerp, en de voorbijgangers lazen met vaardigheid den, volgens de algemeene afspraak, in de beelden gelegen zin. In den voorhof van den Tempel te *Saïs* zag men een kind, een oud man, een' gier, een' visch en een zeepaard, en niemand was er, die niet de waarschuwing der Priesters verstond: 'Gij allen, die in de wereld treedt en dezelve weder verlaat, weet, dat de Godheden de schaamteloosheid haten.' Zoo herkende iedere familie de ligchamen zijner voorouders aan de op de mumiën geteekende figuren, en vereeuwigde hunne daden door de teekens die op de kolommen gegraveerd waren.

Deze beelden steeds af te malen, moest gewis zeer bezwaarlijk vallen. Wat was dus natuurlijker, dan die te verkorten, en in plaats van figuren, alleen de omtrekken derzelve te teekenen. Zoo werd een cirkel het beeld der zon, een halve cirkel dat der maan. Deze schrijfwijze werd eenigermate tot eenen middelweg tusschen het beeld- en letterschrift.

Eene zoo nuttige uitvinding konde voor het algemeen niet verborgen worden. Evenwel moesten de Priesters hunne kennis voor de oningewijden bedekken. Zij vonden alzoo voor zich zelven andere schriftteekens uit, die wel is waar geleken naar de schrijfwijze des volks, maar daaraan niet volkomen gelijk waren.

HERODOTUS noemt de eerste de *Epistolische* en de andere de *Hierogrammatische* schrijfwijze. Om de laatste nog onverstaanbaarder te maken, gaven zij aan ieder teeken, behalve den gewonen, nog eenen mystieken zin, welken de ingewijde alléén wist te verklaren. De oningewijde zag, bij voorbeeld, in het beeld, of in het teeken der zon en maan, de *Osiris* en *Isis*; in mystieke beteekenis was de zon de opperste eenige Godheid, de oorzaak van al het goede, en de maan het beeld van de almagt des Scheppers; dikwijls nog beteekende de zon, den geest en de vuurdeelen, en de maan daarentegen de aard- en waterdeelen, aan welke als werkende oorzaken der schepping

de lucht haar aanzijn had te danken. De Priesters schiepen zich alzoo uit deze hieroglyphen eene eigen spraak, welke daarin bestond, dat zij verscheidene voorwerpen met de namen der hieroglyphen benoemden, welke zij voorstelden. In deze spraak en dit schrift aan den tempel en der Priesters eigen, schreven de Egyptische Priesters hunne heilige jaarboeken, en in deze hieroglyphen hulden zij hunne geheimenissen.

De hieroglyphen der Vrijmetselaren, welke in eenen wezenlijken zamenhang staan, worden als het alphabeth hunner onderrigting beschouwd.

De gebruiken onder de Vrijmetselaren hadden altijd gelijkheid met die der Egyptenaren, welker wijsgeeren niet genegen waren, hunne geheimen aan de nieuwsgierigheid van den gemeenen hoop prijs te geven, en daarom de grondregels hunner geleerdheid en philosophie achter hieroglyphische figuren en allegorische zinnebeelden verbergden. Ook drukten zij hunne begrippen over het regeren door teekens en zinnebeelden uit, die zij den Magiërs, of ook de navorschers der wijsheid mededeelden, onder de verpligting, van dezelven nimmer aan anderen te ontdekken. Zoo ontstonden de leerscholen van PYTHAGORAS, en ook in lateren tijd verscheidene Orden. De Vrijmetselarij daarentegen is - iets waarvan men zich gemakkelijk kan overtuigen - onder alle genootschappen die ooit bestonden, niet alleen het oudste, maar ook dat, wat het allermeest op zedelijkheid gegrond was. In haar bestaat niet het geringste teeken, of trek, of figuur afgebeeld, die geene zedelijke beteekenis heeft, en niet strekt om allen die tot haar behooren, de echte grondstellingen der deugd in te scherpen. Iederen dag vorderingen in de wetenschap te maken, is de verpligting van elk Vrijmetselaar, zoo als het uitdrukkelijke voorschrift onzer algemeene wet luidt; immers welk oogmerk kan edeler zijn, dan ons ernstig streven naar deugd? welke beweeggronden aanlokkender, dan onze oefening in de geregtigheid? en welke onderwijzingen heilzamer, dan eene naauwkeurige verklaring van deze symbolische mysteriën, welke dienen, om het verstand te verlichten en te versieren? Hoe meer deze zinnebeelden in de oogen vallen, des te meer

trekken zij de opmerkzaamheid tot zich, prenten zoodanige omstandigheden in het geheugen, uit welke altijd gewigtige en ernstige waarheden voortvloeijen. Van daar is dan ook door de Vrijmetselaars in het algemeen de methode aangenomen geworden, om de grondleeren hunner Orde door beelden en allegorische voorstellingen levendig te houden en in het geheugen te prenten, en om daardoor te verhoeden, dat hunne geheimen niet ontwijd wierden door onervaren en onvoldoend voorbereide nieuwelingen. Het is overigens onmogelijk, dat een oningewijde uit de Maçonnieke hieroglyphen, symbolen en allegoriën eenige wetenswaardige wetenschap zoude kunnen leeren, of uit dezelve zoude kunnen opmaken, wat daarin ligt, hoe rijk ook de beteekenis voor den ingewijde moge zijn.

De naam eindelijk is afgeleid van het Grieksche *ἱερογλύφιχα*, dat zamengesteld is uit de beide woorden *ἱερος*, heilig en *γλύφειν*, stempelen of insnijden.

[Hierophant]

HIEROPHANT. Zie MYSTAGOOG.

[Hildesheim]

HILDESHEIM. (Vorst-Bisschop van) Zie WESTPHALEN.

[Hinüber. (von)]

HINüBER. (VON) Zie HANOVER.

[Hippel, (Theodorus Gottlieb von)]

HIPPEL, (THEODORUS GOTTLIEB VON) vroeger Koninklijk Pruissisch Directeur der Crimineele zaken, doch sedert 1780 eerste regerende Burgemeester en Policie-Directeur te *Koningsbergen* (sedert 1786 tevens lid van den Krijgsraad), was den 31sten Januarij 1741 te *Gerdauen*, in *Oost-Pruissen*, geboren, en overleed den 23sten April 1796. Hij was als staatsman en als geestig schrijver algemeen geacht, en was een der onbekende oversten van *Canonici regulares* der Cleriken van de *Strikte Observantie.*

[Hiram]

HIRAM, Koning van *Tyrus*, een bondgenoot van Koning SALOMO, aan wien hij bouwstoffen en arbeiders tot de bouwing van den Tempel te *Jeruzalem* leverde. Dit woord wordt vooral gebezigd in verscheidene hooge graden. Aldus wordt ook de tweede of mede-Voorzitter in de Fransche graden, geheim-Secretaris, Engelsche

Meester, *Royal Arch* en Groot-Schot van het heilige graf van JACOBUS VI genoemd.
Zie het volgende Art.

[Hiram, Hiram Abbif, Adon Hiram]

HIRAM, HIRAM ABBIF, ADON HIRAM, was de Bouwmeester,

dien HIRAM, Koning van *Tyrus*, aan den Koning SALOMO tot leiding van den Tempelbouw naar *Jeruzalem* zond, wiens gedachtenis en dood, volgens de mythe van den derden Johannesgraad, feestelijk door de Meesters herdacht wordt. Zie KAREL I, ADON HIRAM en MEESTER.

De Phenicische volken muntten vooral uit in de kunst, om met kalk, steen en hout te bouwen; zij bouwden de steden *Tyrus* en *Sidon*, welke hunne koningen daarna door kunstenaars lieten verfraaijen. Onder deze muntte bijzonder Koning HIRAM uit, en werd daardoor zoo beroemd, dat de Israëlitische Koning SALOMO besloten hebbende, den arbeid door zijnen vader voorgenomen ten uitvoer te brengen, om ter eere van God eenen Tempel te bouwen, HIRAM verzocht, om hem kunstenaars en bouwlieden te leveren. Want ook in de *gewijde* bouwkunde blonken de Pheniciërs uit, en hadden voortreffelijke bouwmeesters, onder welke SANCHONIATHON den Tempel van *Dagon*, een kunstig, heerlijk, en groot gebouw, vervaardigde, hetwelk van binnen, wanneer men den valschen God offerde, drieduizend menschen kon bevatten. Zoo was het ook in andere landen.

Dan, alhoewel men reeds hier en daar prachtige gedenkstukken der bouwkunst vond, zoo moesten echter deze verre onderdoen bij den Heiligen Tempel, dien de wijze Koning SALOMO, ter eere van den waren God, te *Jeruzalem* deed bouwen, en waaraan, zoo als wij in de heilige boeken aangeteekend vinden, een ongemeen groot aantal arbeiders werkzaam waren, waartoe de Koning HIRAM van *Tyrus* ook een groot getal leverde. Onder deze afgezondene arbeiders was des konings bekwaamste bouwmeester, de zoon eener weduwe, en die den naam HIRAM ABBIF voerde; een man, die de voortreffelijkste inrigtingen verordende, en de kostbaarste werkstukken leverde, welke allen in de heilige boeken opgeteekend zijn. De arbeiders waren in zekere afdeelingen verdeeld, en zoo werd het eerste genootschap van bouwkundigen gegrond.

Bij eene zoo schoone schikking en zoo vele werklieden werd dit voortreffelijk gebouw van SALOMO, dat 30,000 menschen

bevatten kon, in zeven jaren en zes maanden uit- en inwendig voltooid, tot verwondering van alle naburige volken en van kunstenaars, die naar *Jeruzalem* kwamen, om hetzelve in oogenschouw te nemen. Na dit welvolbragte werk, vierde men een algemeen feest, en de vreugde over de gelukkige voleindiging konde alleen daardoor vergald worden, dat de voortreffelijke Meester HIRAM ABBIF spoedig daarna stierf. Men begroef hem nabij den Tempel, en hij werd door allen betreurd.

Om den Koning HIRAM en den bouwmeester van den Tempel, HIRAM ABBIF, niet met elkander te verwarren, is het nog noodig, het volgende berigt mede te deelen van NOORTHOUCK in zijne *Constitutiën:*

HIRAM, Koning van *Tyrus*, zond aan Koning SALOMO, op zijn verzoek, ten behoeve van den Tempelbouw, ceder-, dennen- en ander hout op vlotten naar *Joppe*, en liet het daar aan SALOMO's gemagtigden afleveren, om verder naar *Jeruzalem* vervoerd te worden. Hij zond hem ook eenen man, die *zijnen naam* voerde, en die wel een Tyriër van geboorte, doch van Israëlitische afkomst was. Deze, een tweede BEZALLEL, werd door zijnen koning met den titel eens vaders vereerd. In 2 *Chron.* II:13 wordt hij genoemd HIRAM ABBIF, de volmaakste teekenaar en werkmeester der wereld, zoo als het schrijven van HIRAM aan SALOMO getuigt: ‘Ik heb eenen ervaren kunstenaar, HIRAM ABBI genoemd, afgezonden’ (dat niet, zoo als in de Grieksche en Latijnsche Vulgata, door HIRAM, mijn vader, moet worden overgezet, want de beschrijving van hem, in het 14de vers, wederlegt dit), en de woorden beteekenen alleen *mijns vaders* HIRAM, of *de opperste Metselmeester van mijnen vader* ABIBALUS. Eenigen echter zijn van gedachten, dat de Koning HIRAM welligt den Bouwmeester HIRAM zijnen vader hebbe genoemd in den zin, zoo als in oude tijden, geleerde en wijze mannen door hunne koninklijke beschermheeren met dezen naam genoemd schenen te worden. Zoo werd JOZEF genoemd ABRECH, of des konings vader, en zoo werd deze Bouwmeester HIRAM, SALOMO's vader genoemd. Zie 2 *Chron.* IV:16.

Gnasah Chiram Abbif la Melech Schelomoh, dat is: HIRAM ABBIF maakte, den Koning SALOMO, enz.

Doch de zwarigheid is ten eenen male opgeheven, wanneer men toegeeft, dat het woord *Abbif* de toenaam van den kunstenaar HIRAM geweest zij, die boven HIRAM ABBI en hier HIRAM ABBIF heet, om hem van den Koning HIRAM te onderscheiden; deze stelling wordt nog duidelijker, wanneer men zegt, dat de Koning HIRAM van *Tyrus* aan den Koning SALOMO den ervaren werkmeester HIRAM ABBIF zond.

Op twee plaatsen in den Bijbel, namelijk 1 *Kon.* VII:13-15 en 2 *Chron.* II:13 en 14 (vergeleken met 2 *Chron.* II:11-16), vindt men eene beschrijving van hem. In de eerste wordt hij genoemd de zoon eener weduwe uit den stam van NAPHTHALI, en in de andere de zoon van eene vrouw uit de dochteren van DAN; echter staat in beide, dat zijn vader een man uit *Tyrus* is geweest, dat is: zijne moeder behoorde tot de dochters uit de stad *Dan*, in den stam van NAPHTHALI, en werd eene weduwe van NAPHTHALI genoemd, dewijl haar man een Naphthaliet was. Hij was dus geen Tyriër, maar wordt volgens zijne woonplaats, een man van *Tyrus* genoemd, even als OBED EDOM de Leviet een *Gibiter* en de Apostel PAULUS een man van *Tharsis* genoemd wordt. Zijne bekwaamheden bepaalden zich niet alleen tot de bouwkunde, maar strekten zich ook tot allerlei arbeid uit, zoo wel in goud, zilver, erts en ijzer, als in linnen en tapijtwerk, en ook tot al het noodige in de beeldhouwkunde, het schilderen, gieten en teekenen. Naar zijne teekeningen en onder zijn opzigt werd de geheele rijke en schitterende versiering des Tempels begonnen, voortgezet en voleindigd. SALOMO benoemde hem tot Gedeputeerde Grootmeester in zijne afwezigheid, maar bij zijne tegenwoordigheid was hij Groot-Opziener over alle kunstenaars en bouwlieden.

De geschiedschrijver DIO berigt dat de liefde voor wijsheid de hoofdaanleiding was geweest tot de innige vriendschap tusschen HIRAM en SALOMO, en dat zij elkander moeijelijke en geheimzinnige vragen hadden gesteld, om die naar de ware wetten van het verstand en van de natuur op te lossen. Verder verhaalt ME-

NANDER van *Ephesus*, die de Tyrische geschiedboeken uit de taal der Philistijnen overbragt, dat, als een der opgeworpen stellingen te moeijelijk was voor de wijze en geleerde vorsten, dat dan ABDEYMONUS of ABDOMENUS, de Tyrier, in de oude constitutiën AMON genaamd, of HIRAM ABBIF, de hun voorgestelde spreuk oploste (2 *Chron.* II, 14), en zelfs ten opzigte der door hem opgeworpen vraagpunten in scherpzinnigheid niet achter stond bij Koning SALOMON, ofschoon deze de meest wijze vorst der wereld was.

De oude Constitutiën vermelden, dat, kort voor de inwijding van den Tempel, Koning HIRAM uit *Tyrus* naar *Jeruzalem* was gekomen, om dit hoogst aanzienlijk bouwwerk in oogenschouw te nemen, en deszelfs deelen naauwkeurig te onderzoeken, waarbij hij door Koning SALOMO en den gedeputeerden Grootmeester verzeld werd, en dat hij na dit onderzoek verklaard zou hebben, dat de kunst zich aan dezen Tempel in haren grootsten omvang had getoond.

Bij deze gelegenheid vernieuwde SALOMO ook het verbond met HIRAM, en vereerde hem eene overzetting der Heilige Schriften in de Syrische taal, welke nog bij de Maroniten en andere onmiddelijke afstammelingen der eerste Christenen, onder den naam der oude Syrische overzetting, voorhanden zou zijn.

Toen men met den laatsten arbeid bezig was en het feest vierde van het leggen des slotsteens, werd de blijdschap verstoord door den dood van den Bouwmeester HIRAM ABBIF, tot groote droefheid van SALOMO, die bevel gaf, om het lijk met de grootste plegtigheid ter aarde te bestellen. Hij liet hem in de Loge digt bij den Tempel, volgens de oude gebruiken der Metselaars, begraven. De aanhangers van Koning KAREL I hebben deze overlevering van HIRAM willen toepassen op dien vorst, die den verslagen Meester moest voorstellen, en hebben alzoo getracht de V.·. M.·. met die gebeurtenis aaneen te schakelen. De drie Gezellen zijn de rebellen uit de drie koningrijken *Engeland, Schotland* en *Ierland;* het hoogere loon, dat zij verlangden, is de grootere vrijheid, die men door de vermoording des Konings dacht te verkrijgen. De we-

duwe is de gemalin des Konings, en het wedergevonden woord, zijn zoon KAREL II. Deze allegorische voorstelling is aldus in de Vrijmetselarij eerst sedert 1682 opgenomen, doch is wat de beteekenis betreft, nimmer bij eenig ander systema der Vrijmetselaren aangenomen geworden.

Volgens een Engelsch Rituaal luidt de legende aldus:

Er waren bij den aanvang vijftien Medgezellen, die daar zij zagen, dat de Tempelbouw spoedig geëindigd zoude zijn, en zij het Meesterwoord nog niet bekomen hadden, uit ongeduld het besluit namen, om dit hunnen Meester, bij de eerste gelegenheid, dat zij hem alleen zouden aantreffen, af te persen, waarmede zij in andere landen het loon, of het inkomen van eenen Meester, konden verdienen. Eer zij hunnen aanslag ten uitvoer konden brengen, waren er reeds twaalf, die er niets mede te doen wilden hebben; de drie overigen bleven volhouden, en besloten, geweldige middelen te gebruiken, wanneer zij het op eene zachtere wijze niet gedaan konden krijgen.

Daar HIRAM van ouds gewoon was, omtrent den middag, zoodra men de arbeiders tot rust geroepen had, zich in het *Sanctum Sanctorum*, of het Heilige der Heiligen te begeven, om zijn gebed voor den waren en levenden God te doen, zoo plaatsten zich de drie opgenoemde sluipmoordenaars aan de drie deuren des Tempels, namelijk, in het oosten, westen en zuiden. Aan de noordzijde bevond zich geene deur of ingang, dewijl de zon van uit deze hemelstreek geene stralen op de aarde werpt. Toen HIRAM zijn gebed tot den Heere geëindigd had, en aan de oosterpoort kwam, vond hij dezelve door JUBELA bezet, die hem met onstuimigheid den Meestergreep afperste, en van HIRAM tot antwoord bekwam: 'Het is niet gebruikelijk, denzelven op zulk eenen toon te begeeren; ook heb ik denzelven niet op die wijze bekomen.' HIRAM zeide vervolgens: 'Gij moet wachten; tijd en geduld zullen u denzelven wel doen bekomen.' Verder zeide hij tot hem: 'Ook is het niet in mijne magt, den Meestergreep aan u te ontdekken; dit moet in tegenwoordigheid van Koning SALOMO, Koning van *Israël*, en HIRAM, Koning van *Tyrus*, geschieden.'

JUBELA, over dit antwoord verstoord geworden zijnde, gaf hem met eenen maatstok van 24 duim, eenen slag dwars over den hals. Na deze mishandeling vlood HIRAM naar de zuidelijke poort des Tempels, alwaar hij den tweeden aantrof, die, op dezelfde wijze als JUBELA, hem Meesterwoord en handgreep afvroeg; maar dewijl hij van zijnen Meester een gelijk antwoord bekwam, gaf hij dezen met eenen winkelhaak zulk eenen geweldigen slag op de linkerborst, dat hij op den grond tuimelde. Nadat HIRAM zijne krachten weder bijeenverzameld had, liep hij naar de westerpoort, de eenige, die hem ter vlugt was overgebleven. Hier rigtte de derde, die dezen uitgang bezet hield, eene vraag in eenen gelijken zin tot hem; toen hij dezen, hetzelfde antwoord als aan de beide anderen, gegeven had, bekwam hij eenen schrikkelijken slag op zijn hoofd met eenen puntigen hamer, welke zijnen dood veroorzaakte. Hierop sleepten zij het lijk de westelijke poort uit, en verborgen het zelve onder eenen puinhoop, tot dat de klok middernacht had geslagen, toen zij het lijk aan de zijde van eenen heuvel in een graf verborgen, dat zes voet diep was en naauwkeurig van het oosten naar het westen lag. Daar nu HIRAM niet, zoo als gewoonlijk, verscheen, om naar de arbeiders te zien, zoo liet SALOMO naauwkeurige navorschingen in het werk stellen; toen die echter zonder gevolg bleven, hield men hem voor dood. De twaalf gezellen, die van den aanslag wisten, gingen, door wroeging gedreven, naar SALOMO, met witte schootsvellen en witte handschoenen gekleed, ten teeken hunner onschuld, en gaven hem van alles berigt, wat daarop betrekking had, in zoo verre zij daarvan kennis hadden, en boden zich aan, om de drie andere medgezellen, die zich verscholen hadden, te gaan opzoeken. Zij scheidden, en verdeelden zich in vier partijen, welke naar het oosten, westen, zuiden en noorden gingen, om de moordenaars op te sporen.

Een van de twaalf, die zijnen weg, naar de zee, bij *Joppe* genomen had, zette zich uit vermoeidheid neder, om te verademen, maar werd spoedig verschrikt door de volgende af-

grijsselijke uitroepingen, die zich uit een hol lieten vernemen: ‘O! dat mij de hals afgesneden, mijne tong bij den wortel uit de keel gerukt en begraven ware in het zand der zee, bij eenen lagen waterstand, eene kabellengte van de kust, waar de ebbe en vloed tweemalen in de 24 uren overheen gaat, alvorens ik inwilligde in den dood van onzen Grootmeester HIRAM!’

‘O!’ zeide een tweede, ‘ware mijn hart uit mijne linkerborst gescheurd, en tot eenen buit der roofdieren geworden, voor ik deel nam aan den dood van eenen zoo goeden Meester!’

‘Maar ik,’ zeide een derde, ‘sloeg hem veel harder, dan gij beiden; ik was het, die hem den doodslag gaf. Och! dat men mijn ligchaam liever in twee deelen gedeeld, en het eene in het noorden en het andere naar het zuiden verstrooid had; dat men mijne ingewanden in het zuiden tot asch verbrand, en tusschen de vier winden verstrooid had, alvorens ik de oorzaak was geworden van den dood van onzen goeden Meester HIRAM!’

Toen de Gezel dit hoorde, zocht hij zijne beide Medgezellen op; zij drongen in de grot, grepen de moordenaars, bonden hen, en bragten hen bij Koning SALOMO, voor wien zij hunne schuld bekenden, en hem om hunne ter doodbrenging baden. Hunne weeklagten in de grot werden over hen bevestigd. Des eersten hals werd afgesneden. Den tweeden werd het hart uit het lijf gerukt, en des derden ligchaam in twee deelen gedeeld, en naar het noorden en zuiden verstrooid.

Na de ter doodbrenging riep SALOMO de twaalf Medgezellen tot zich, en gelastte hun, om HIRAMS lijk op te zoeken, dewijl hij hetzelve met eere wilde begraven hebben. Ook gaf hij hun te kennen, dat, wanneer zij niet een sleutelwoord bij hem konden vinden, zulks dan verloren was, dewijl er slechts drie personen in de wereld waren, die het kenden, en wanneer deze niet bij elkander waren, kon hetzelve niet afgegeven worden. HIRAM nu dood zijnde, was het woord ook verloren. De Medgezellen deden, zoo als SALOMO bevolen had, ruimden de puinhoopen weg, en vonden hunnen

Meester in eenen staat van geheele ontbinding, aangezien hij reeds vijftien dagen begraven was geweest. Bij het aanschouwen hiervan sloegen zij van ontzetting hunne handen op hunne hoofden te zamen, en riepen: 'O Heer! mijn God!' (*Adonai! Elohai*!)

In het nieuw Eng. Rituaal naar BROWN, vindt men daaromtrent het volgende:

Vr. Wat beval Koning SALOMO hierop?

Antw. Hij beval aan de getrouwe Broeders van onzen Grootmeester HIRAM, om dezen plegtig te begraven, wel wetende, dat hij zulks waardig was. Tegelijker tijd onderrigtte hij hen, dat door zijnen ontijdigen dood de leuze van eenen Meester Vrijmetselaar onvermijdelijk verloren was; doch zoude, tot belooning hunner trouw, het eerste toevallige teeken of woord, dat bij de opening des grafs mogt voorkomen, in de plaats treden, totdat men in volgende tijden de echte zoude ontdekt hebben.

En worden de vragen aldus gesloten:

Vr. Wat ondersteunt onze Loge?

Antw. Drie kolommen.

Vr. Welke benamingen geeft men daaraan?

Antw. Wijsheid, kracht en schoonheid.

Vr. Wat beteekenen zij?

Antw. Drie Grootmeesters: SALOMO, Koning van *Israël*; HIRAM, Koning van *Tyrus*, en HIRAM ABBIF, die door de drie Medgezellen verslagen werd.

Vr. Wat hadden zij te doen?

Antw. SALOMO zorgde voor de levensmiddelen en de betaling der arbeiders; Koning HIRAM verschafte de bouwstoffen, en HIRAM ABBIF had het oppertoezigt over het bouwen en verder over alles.

Volgens de Fransche hooge graden heeten de drie moordenaars ABIRAM, OTERFUT en STERKIN, en de namen der negen uitgezondenen, om de moordenaars op te zoeken, waren: JOHABEN, ALKEBAR, BERTEMER, DORSON, KEREM, MORPHY, STOLKIN, TERCY en ZERBAL.

In de Fransche graden van *Élu* (uitverkoren) komt ook de mythe van HIRAM voor, waarin de negen Meesters, die de drie moordenaars gevonden hadden, den naam van uitverkoren dra-

gen. SALOMO zou er nog zes bijgevoegd hebben, zoodat het getal vijftien werd. Zij zouden in het vervolg eene groote zwarte sjerp hebben gedragen, die hun over den linker schouder tot op de regter heup hing, en waaraan een ponjaard met een gouden gevest.

De onbekende, die hen geleid en den weg gewezen had, was, volgens diezelfde legende, een herder, en werd bijzonder beloond. Hij werd tot de Broederschap der Metselaars toegelaten, en in vervolg van tijd, toen hij genoeg onderwezen was, eenen der uitverkorenen. Zijn naam was PERINGNAN.

In de Schotsche graden heeft men de legende van HIRAM toepasselijk gemaakt op de geschiedenis van CHRISTUS, en stelt HIRAM den persoon van dezen voor, terwijl men zich onder ABIRAM, OTTERFUT en STERKIN, de personen van JUDAS, CAJAPHAS en PILATUS voorstelt, zijnde dit eveneens het geval met de Hooge graden van het Fransche stelsel.

De vermelding van HIRAM door JOSEPHUS (zie *Antiqq. Judd. L.* VII. *c.* 3. *p.* 424. ed. *Haverc.*) luidt als volgt:

SALOMO deed zich uit *Tyrus* door den Koning HIRAM (*παρα Ἑιραμου*) een' kunstenaar zenden, CHIRAM (*Χειραμον*) genaamd, wiens moeder eene Naphtalietin, doch wiens vader een Tyriër was, schoon Israëliet van geboorte. Hij was wel ervaren in allen kunstarbeid, voornamelijk arbeidde hij kunstig in goud, zilver en erts. Door dezen kunstenaar nu, werd alles, wat bij den tempelbouw voorkwam, naar den wil des konings uitgevoerd. Deze CHIRAM vervaardigde ook de beide holle koperen zuilen aan den ingang. Deze waren 4 vingers dik, hare hoogte was 18 ellen en haar omvang 12 ellen. Hare kapiteelen versierde hij met gegoten leliewerk, 5 ellen hoog; om hetzelve was een netwerk uit gedreven metaal gevlochten, en van dit netwerk hingen twee honderd granaatappels in twee rijen neder. Eene dezer zuilen plaatste hij ter regterzijde van den voorhof, en noemde haar *Jachin;* de andere ter linkerzijde, en noemde haar *Boäz.*

KRAUSE vergist zich overigens zeer, als hij in zijne *Kunst-Urkunden* (D. I der 1e. uitg. bl. 426, en D. I, 2e. Afd. bl. 447 der 2e. uitg., en ook D. II. Afd. 2. bl 483 volg.),

zegt: dat in den Talmud en de verdere Israëlitische schrijvers verder niets over HIRAM gesproken wordt. Behalve in de bovenaangehaalde plaatsen uit 2 *Chron.* is dit ook het geval in *Medrash Raba* en *Medrash Jalkoeth*, enz. in een van welke zelfs eenigermate uitvoerig over hem wordt gesproken.

[Hisar]

HISAR. Het verminkte Hebr∴ woord *Gnezer*, (דזע) hulp; een woord, in de hooge graden (Sch. R. 11e. gr.) voorkomende.

[Hobed]

HOBED, eigenlijk het verminkte Hebreeuwsche woord *Gnobed* (דכע), dienaar, en volgens den Schotschen R∴ (3e gr.) een der negen Meesters door SALOMO uitgezonden.

[Hobed Hamon]

HOBED HAMON. De verbasterde Hebr∴ woorden *Gnobed Hamon* (ןומה דבע), dienaar der menigte; de naam des Redenaars in den 14den gr. (Sch. R.); de Franschen hebben er *Abdamon* van gemaakt.

[Hochmuth (J.E.)]

HOCHMUTH (J.E.) was medelid der hoogere graden van de *Strikte Observantie*, en een der onbekende oversten van dit systema.

[Hodek]

HODEK, of Phodek. Het verbasterde Hebr∴ woord (הדֻופ), verlosser, een der namen van het Opperwezen, volgens den Schotschen Ritus.

[Hoed]

HOED. (De) Reeds bij de Romeinen was de hoed het teeken der vrijheid. Zoo werd bij de ouden de vrijheid afgebeeld met eene muts in de hand, en ontvingen de Romeinsche slaven bij hunne vrijlating, eene muts, *Pileus* genaamd, die het teeken hunner vrijlating werd; en zoo beteekent het afnemen van den hoed hetzelfde, als het *uw dienaar*, uit dit beginsel en ook omdat daar waar vrijheid is, ook zedelijke

gelijkheid heerscht, is de hoed aangenomen als te behooren tot de Maç∴ kleeding, en hebben in *Duitschland* de MM∴ VV∴ MM∴ de gewoonte, zich het hoofd te dekken.

[Hoezee]

HOEZEE. (*Huzzah*) Een uitroep, waarvan men zich, na de gewone toejuiching, in Loges van sommige landen, bedient.

[Hofmeesters]

HOFMEESTERS zijn degenen, die aan de hoven, op de schepen en landgoederen voor de spijze enz. zorgen. In de Loges zorgen zoodanige Broeders voor de banketten.

[Hogerheide. (van)]

HOGERHEIDE. (VAN) Zie AERSSEN.

[Hol]

HOL. (Het) Een woord in de hoogere graden (Ned. en Fr. R. 4e. gr.); ook de naam van de kamer, waarin de beproevingen van den Kandidaat in zekere graden worden bewerkstelligd. In de Fransche graden van *Élu* (uitverkoren), is de tweede der drie gevorderde kamers voor de Loge, de donkere kamer of het Hol. Deze kamer stelt voor eene barre en zandige woestijn. In een' der hoeken is eene afgezonderde plaats, die een hol voorstelt, gehouwen in eene rots, waarin men afdaalt door negen trappen. In het hol brandt een lampje op eenen steen geplaatst. Ter regterzijde van het hol is eene bron, die langs de rotsen vloeit. Bij het hol ziet men eenen hond. Van verre ziet men twee vlugtende menschen, die vervolgd worden; zij zijn op het punt van door twee gewapende mannen te worden bereikt, en storten zich in eenen afgrond neder.

[Holstein-Beck, (Frederik Willem)]

HOLSTEIN-BECK, (FREDERIK WILLEM, Hertog van) Gouverneur van *Berlijn*, werd den 29sten Junij 1740 door FREDERIK II, Koning van *Pruissen* zelf, in de Broederschap aangenomen, en in 1747 tot Ged.·. Grootm.·. der Moederloge *de drie Wereldbollen*, te *Berlijn*, benoemd, welke waardigheid bij tot 1754 bekleedde. Hij verbeterde toenmaals de wetten en statuten dezer Gr.·. Loge, welke in 1748 in de Fransche taal in druk verschenen.

[Holtrop, (Willem)]

HOLTROP, (WILLEM) geboren te *Dordrecht*, den 25sten October 1751, uit ouders, welke tot den deftigen burgerstand behoorden, genoot in zijne jeugd, behalve het onderwijs in onderscheidene levende talen, in *Dordrecht*'s Gymnasium, grondig onderrigt in het Latijn, en verrijkte zijnen geest met de edelste schatten, welke de onsterfelijke geschriften uit *Rome's* gouden eeuw aanbieden. Bovendien oefende hij zich in al die wetenschappen, wier bezit bij eene beschaafde opvoeding onmisbaar is, en hem vooral te stade kwamen in het vak waartoe hij zou worden opgeleid, namelijk den boekhandel. Ten jare 1772 begaf hij zich naar *Amsterdam*, en huwde in 1776 met de dochter van den Heer STEVEN VAN ESVELD, dien hij in zijn vak opvolgde. Uit zijn huwelijk werden hem vier kinderen geboren, waarvan twee in jeugdigen leeftijd

gestorven zijn. Behalve in zijne moedertaal was HOLTROP hij uitnemendheid ervaren in de Engelsche, Fransche, Hoogduitsche en Latijnsche talen, terwijl de spraken van sommige andere volken hem niet geheel en al vreemd waren. Uitgebreid was zijne kennis der geschiedenis, en voornamelijk van die onzes vaderlands, der welsprekendheid en der poëzij, welke kennis hij ten nutte van zich zelven en van anderen aanwendde, gelijk hij zich als mensch en burger steeds op de vereerendste wijze deed kennen. Zijn tegenwoordig bestaan slechts als de kindschheid van een hooger leven beschouwende, was hij onvermoeid, om zich voor eene betere wereld te vormen, en die kennis te verwerven, welke hem, als zedelijk en onsterfelijk wezen, tot de hoogste volkomenheid moest opleiden. Zijne godsdienstige gevoelens waren het uitvloeisel eener redelijke overtuiging, uit eigen onderzoek geboren, en door geen sektengeest of stelselzucht verontreinigd. Vandaar, dat hij verdraagzaam was in het godsdienstige, zonder echter onverschillig te zijn. De uitoefening zijner godsdienst was nogtans niet binnen den engen kring van eenig kerkgebouw beperkt; hij betrachtte hare voorschriften in de maatschappij, door eene stipte vervulling zijner pligten als mensch en burger.

Met zulk een geoefend verstand en lust tot wetenschappen begaafd, en met zulk eenen edelen godsdienstzin bezield, kon het niet wel anders, of ook HOLTROP moest op de Orde der Vrijmetselaren zijne oplettende aandacht vestigen, en het verlangen koesteren, in hare geheimen te worden ingewijd. Geene ijdele nieuwsgierigheid, uit jeugdige onberadenheid geboren, geleidde zijne schreden daartoe. Het was in zijnen mannelijken leeftijd, op het tijdstip, waarop zijn naam reeds met onderscheiding in de maatschappij genoemd werd, dat hij begeerde het licht der Orde te zien, hetwelk hem op den 15den September 1784, verleend werd in de Loge *la Charité*, in het O∴ van *Amsterdam.* Tot Leerling en Medgezel aangenomen zijnde, werd hij op den 19den April van het volgende jaar tot den M∴ Gr∴ bevorderd. In 1786 werd hem den post van Redenaar opgedragen, en hij drie jaren daarna tot

2en Opz∴ verkozen, welke betrekking hij een jaar daarna met die van 1en Opz∴ verwisselde, terwijl hem, na het overlijden van den Reg∴ Mr∴ HENRI JEAN ROULLAUD, in 1790, het jaar daaraanvolgende die waardigheid werd opgedragen, welke hij tot aan zijnen dood bekleed heeft, als ook de betrekking van Groot-Redenaar. HOLTROP's wetenschap der Vrijmetselarij bestond niet blootelijk in de kennis harer uitwendige vormen; hij was tot haren veelomvattenden geest doorgedrongen. Hij beschouwde de Orde als eene der leerrijkste oefenscholen van het menschelijk leven, als eene kweekschool van kennis, waarheid en verlichting, als eene instelling, die door haren wereldburgerlijken zin krachtdadig tot de algemeene verbroedering der volken moest medewerken. Vandaar, dat hij steeds aan deszelfs uitbreiding met een rusteloozen ijver heeft gearbeid.

Hij kwam het eerst op het denkbeeld, om in *Amsterdam*, op kosten der toen bestaande Loges, een Instituut voor blinden op te rigten, en bragt dit in 1808, in verband met andere BB∴ gelukkig ten uitvoer (Zie INSTITUUT VOOR BLINDEN). Van de hooge belanglijkheid der Orde overtuigd, wijdde HOLTROP zijn geheele leven aan de behartiging harer voorschriften, en eindigde, met die overtuiging in het hart, zijn aardsche loopbaan den 7den September 1835, om in beter leven van d∴ O∴ B∴ d∴ H∴ het loon voor zijnen arbeid te ontvangen.

[Honderd. (Orde der)]

HONDERD. (ORDE DER) *Ordre de la Centaine.* Eene mystieke secte, welke in 1735 in *Bordeaux* ontstond en ook vrouwen tot medeleden aannam. Later hebben eenige aanhangers dezer Orde getracht, haar op de V∴ M∴ Orde te enten, doch zonder gevolg.

[Hoofddoel]

HOOFDDOEL. (Het) Van alle beschaving en onderrigt der jeugd behoort het hoofddoel te zijn, *den mensch*, dat is, de edeler natuur der menschen met al hare krachten en vermogens te vormen. Heden ten dage is echter dikwerf het eenigste en hoogste doel der menigte, volkomene vorming tot burgerlijke en gezellige zamenleving. Een aantal lieden bedenkt eerst laat, of slechts zelden,

wat eischen *hunne waarde* als mensch op hen heeft, en gaat de wereld op die wijze voort, dan zouden wij wel eene schare van voortreffelijke geleerden, kunstenaars en werklieden krijgen, doch slechts zeer weinig *waarlijk groote en voortreffelijke menschen* kunnen tellen. Voor dit laatste te zorgen, is en blijft echter de groote taak der Vrijmetselarij; daarheen strekt het doel van hare instelling, het verkrijgen harer verschillende graden, gelijk de zooveel mogelijk volkomene toepassing derzelve bij hare jongere leden, de kroon harer werkzaamheid in het inwendige uitmaakt. Daar, waar alle andere instellingen de vorming en opvoeding der menschen voor gesloten en voltooid verklaren, begint de hoogere opkweeking der Vrijmetselarij.

[Hoofdpunten]

HOOFDPUNTEN. Men geeft dezen naam aan de parallelogramszijden van den Tempel, om aan te wijzen, dat een Maçonnieke Tempel het zinnebeeld van het Heelal is.

[Hooge Graden]

HOOGE GRADEN. Zie OPPERGRADEN, SCHOTSCHE GRADEN, RIDDERGRADEN en ROODE VRIJMETSELARIJ. Deze graden, in 1728 door RAMSAY ingevoerd, werden hier te lande eerst later bearbeid.

Wat de geschiedenis van de hooge graden in *Nederland* betreft, sedert de herkrijging van deszelfs onafhankelijkheid, hieromtrent kunnen wij eenigzins uitvoeriger zijn. In de eerste vergadering van het Hoofdkapittel, na de omwenteling (30 Mei 5814), na eene levendige discussie en het afwijzen van voorstellen tot het invoeren van nieuwe Riten, verklaarde dat ligchaam, dat het slechts het *oude hervormde stelsel* wilde bearbeiden, gelijkstaande met den *Rite Français*, en tellende vier oppergraden, te weten: die van *Êlu, Schotsch Meester, Ridder van het Oosten* en *Rozenkruis.* In de bijeenkomst van 5 Junij 5816, werd de H∴ E∴ Br∴ Prins FREDERIK der *Nederlanden* benoemd tot levenslangen Grootmeester Nationaal voor de hooge graden in *Nederland*, waardoor hij dus aan het hoofd stond van de geheele V∴ M∴ in *Nederland.* Intusschen had die H∴ E∴ B∴, bij zijne Circulaire van den 25sten April 5819, (zie het Art. WILLEM, FREDERIK

KAREL, en MEESTERGRAAD [AFDEELINGEN VAN DEN]) plegtig verklaard, dat hij voortaan niet anders zoude arbeiden, dan in de drie eerste graden, doch dat, vermits Z∴ H∴ E∴ aan het hoofd stond van de hooge graden in *Nederland*, hij nog eens het Voorzitterschap van het Hoofdkapittel zoude bekleeden, dat ook werkelijk plaats had (op 31 Mei 5819). In deze vergadering herhaalde Z∴ H∴ E∴ plegtig de verklaring van opgemelde Circulaire, en verzocht der vergadering, eene kommissie van vijf BB∴ te benoemen, en aan deze de twee volgende vragen te onderwerpen.

1°. *Moeten de instellingen der Orde zoodanig zijn, dat elk mensch daarvan lid kan worden? of behooren die zich te bepalen alleen tot de zoodanigen, welke tot een bijzonder leerstelsel behooren?*

2°. *Zijn de graden, beschreven in Art. 5 uwer wet, van dien aard, dat elk godsdienstig leerstelsel gedoogt, dat allen die met een opregt hart kunnen belijden?*

Z∴ H∴ E∴ voegde er den wensch bij, dat aan die kommissie een tijd van vijf maanden zouden worden gelaten, om die beide vraagpunten rijpelijk te overwegen, en de slotsom harer werkzaamheden aan al de Kapittels van het rijk te doen toekomen, waarna Z∴ H∴ E∴ het Hoofdkapittel verliet. Het Hoofdkapittel benoemde inderdaad eene zoodanige kommissie, bestaande uit de BB∴ H.H. VAN HEES, A.L. HEYSTEK, J. NUHOUT VAN DER VEEN, W. HOLTROP en M.W. REEPMAKER, met last, om tegen de eerstvolgende maand October over die vraagpunten een rapport in te dienen, vergezeld van een project tot een gemotiveerd besluit.

Ten gevolge hiervan leverde de benoemde kommissie haar rapport in, waarvan de hoofdinhoud is als volgt:

Het onderzoek en de beantwoording van deze twee punten, wierd bij de voordragt zelfs, niet anders verlangd en bedoeld, dan in verband met de teekenplank des Grootmeesters, houdende introductie van een nieuw leerstelsel der Orde.

Is nu het oogmerk des Nationalen Grootmeesters, een vergelijkend onderzoek daar te stellen, tusschen de bestaande hooge graden, en de bij de twee toegezondene Ritualen nieuw uitgedachte graden, dan zeker moet bij het onderzoek en de beantwoording van de twee vragen, deze bedoeling steeds in het oog gehouden worden, en de eersten niet anders dan in vergelijking met hetgeen men in de plaats wenscht te stellen, worden onderzocht en getoetst.

De *eerste vraag* splitst zich als van zelve in *twee gedeelten*, waarvan het *eerste* bevat een meer *algemeen voorstel*, terwijl het *tweede gedeelte* zich meer regtstreeks tot een *afzonderlijk onderwerp* schijnt te willen bepalen.

'Moeten de instellingen der Orde zoodanig zijn, dat *elk mensch* daarvan lid kan worden?' is het eerste onderdeel der eerste vrage.

En ons antwoord is volmondig *ja*, ontwijfelbaar *ja.*
Ja zij (de instellingen der Orde) moeten *zoodanig* zijn, en de instellingen, zoo als die in de *eerste graden* aangewezen, en in de *hooge graden* in doel en werking worden, en tot hiertoe zijn geleeraard, *zijn* het *wezenlijk.*

Ja, die instellingen *behooren* zoodanig te zijn uit den aard der zake, daar de Orde eene cosmopolitische strekking heeft; ook maakt de leer van den grooten Nazarener, in hare oorspronkelijke zuiverheid en eenvoudigheid, en ontdaan van alle bijvoegsels, zoodanige instelling *voor alle menschen* uit. De belijdenis van deze leer, moet het groot oogmerk zijn der instellingen der Orde, en het middel de aanneming in de Orde, van menschen, die andere godsdienstige leerstelsels belijden, als *Joden, Turken* en *Heidenen*, zelfs tot in den hoogsten graad van S∴ P∴ van het R∴ †.
Het resultaat van ons onderzoek omtrent het *eerste onderdeel* is dan: 'De instellingen der Orde, gegrond op de zuivere leer van CHRISTUS, (niet als een bijzonder godsdienstig secten-leerstelsel, maar als de kern in zich bevattende van alle maatschappelijk geluk,) zijn zoodanig, dat ieder mensch daarvan lid kan worden.'
Het verdere gedeelte luidt: of behooren *die* (de instellingen der Orde namenlijk) zich te bepalen alleen tot de zoodanigen welke tot een bijzonder leerstelsel behooren?
Ons antwoord is *neen*, volstrekt *neen*; de instellingen der Orde behooren zich *niet* te bepalen tot eenig *afzonderlijk* godsdienstig leerstelsel, en bepalen zich ook daartoe *niet*, gebiedende die ons, God, boven alles, en onze naasten als ons zelven te beminnen; aan anderen niet te doen hetgeen wij niet verlangen dat aan ons geschiede; waarheid en deugd aan te kleven, niet in bespiegeling maar in uitoefening; zich zelven, zoo veel doenlijk, te volmaken, in afwachting eener algeheele eeuwige volmaking; den keizer te geven dat des keizers is, of met andere woorden: getrouwheid aan vaderland, wet en koning.
Hiermede vergelijke men de *§§. H.O.I.K.* van het *Charter.*
Deze leer van CHRISTUS, bepaalt zich dus niet tot een bijzonder godsdienstig leerstelsel; het is een wijsgeerig en zedelijk leerstelsel, hetwelk *is, moet* en *kan* zijn, het leerstelsel van *alle* menschen, die hun waar, hun eeuwig geluk zoeken.
De instellingen der Orde moeten dan *niet* zijn ingerigt voor eenig *afzonderlijk* godsdienstig leerstelsel, maar wel berusten op *een algemeen leerstelsel* dat niemand kan schokken, welke godsdienst hij ook belijde, zoo min den *Christenen* in hunne bijzondere secteleer als den *Jood*, of de *aanklevers van eenig ander godsdienstig stelsel*, waar ook op den aardbodem bestaande.
En men toetse nu aan *deze echte* beginselen der Orde, met een onpartijdig oordeel, den inhoud der nieuw ontworpene Ritualen van Uitverkoren en Opper-Uitverkoren Meester, en men zal moeten erkennen, dat dezelve van dit eens aangenomen algemeen leerstelsel afwijken. Het moet voorkomen gegrond te zijn op de zoo genaamde *godsdienst der rede.* Het eerbiedigt en huldigt ja een heilig wezen, 'dat de menschen God noemen,' maar in plaats van *geloof* IN, *hope* OP, en *liefde* VAN zoodanig heilig wezen te hebben, te vestigen en te verwachten, eischt,

vordert men belooning en stelt als principe vast, dat elk, naar evenredigheid zijner deugd, gelukkig moet zijn. ‘Dat, toegerust met zedelijke vrijheid, en zedelijke wetgeving de mensch niets meer noodig heeft, om zijne bestemming te bereiken; men stelt in twijfel of er goed en kwaad bestaat. Het verwerpt alle ander gezag, dan de leerstellingen in deze Ritualen voorkomende.
Zonder nu nog bepaaldelijk de aandacht te vestigen dat aan elk aan te nemen Uitverkoren Meester wordt aangeboden, de mededeeling van alle andere Oppergraden, om deze hare nietigheid aan te toonen; vraagt de kommissie: behelzen deze nieuw ontworpene Ritualen alsnu, zoodanig een algemeen leerstelsel, dat ieder mensch (welk godsdienststelsel dan ook toegedaan) hetzelve kan aannemen? Zal het verwerpen van alle gezag, van alle heilige oorkonden, en dus voor den Joden, van de Boeken van MOZES en der Propheten, voor den Christenen van die des Ouden en Nieuwen Testaments, geene schokken bij hen, bij den eerlijken en gemoedelijken aanklever zijner godsdienst doen geboren worden?
De kommissie vermeent, dat, wat dan ook de gevolgen mogen zijn, het verre af is, dat deze ontworpene graden, of liever dit nieuwe leerstelsel der Orde in beginselen of toepassing, zoude overeenstemmen of zijn overeen te brengen met een *algemeen leerstelsel*, en waaraan elk Vrijmetselaar gereedelijk zijn zegel zoude kunnen of mogen hechten, gelijk het gelukkig geval is met het thans bij de Orde in *Nederland* algemeen aangenomen leerstelsel.
Het resultaat der beantwoording der *eerste vrage* komt dan hierop neder:

‘Uit den aard der Orde zelve, die wereldburgerlijk is, en welker instellingen daarom daarmede behooren in te stemmen, moet elk redelijk wezen, dien naam waardig, daartoe kunnen behooren, dat is lid daarvan zijn of kunnen worden.’ Verschil in godsdienstige gevoelens komt dus in geene de minste aanmerking, maar zoo veel te meer een algemeen leerstelsel, inhoudende de volkomene overtuiging, dat, zonder geloof aan God, betrachting van waarheid en deugd, en zucht tot zedelijke volmaakbaarheid, geen maatschappelijk geluk bestaan kan. Deze overtuiging nu wordt gevonden in de leer van CHRISTUS, afgescheiden van alle bijvoegselen, zuiver en rein, zoo als haar verheven Stichter haar leerde, en instelde, en waarom dan alle VV∴ MM∴ in *Nederland, deze* leer tot hiertoe, als den hoeksteen van hunne instellingen na de leerwijze der onderscheidene graden hebben beschouwd.
Er blijft als nu te beantwoorden overig, de tweede vraag, aan de kommissie als zoodanig opgegeven, namelijk:

2°. Zijn de graden, beschreven in artikel 5 uwer wet, van dien aard, dat elk godsdienstig leerstelsel gedoogt, dat allen die met een opregt hart kunnen belijden?
Het antwoord der kommissie is:
Ja zeker! want wat anders is de zedeleer en de beteekenis onzer vier Oppergraden, bij Art. 5 der wet omschreven en opgenoemd, en waarop reeds in de bijzonderheden, bij de beantwoording der *eerste vrage* is gedoeld; want het spreekt van zelfs, en zal geene redelijke tegenspraak onderhevig zijn, dat de omzetting in deze

vraag voorkomende, te weten, of elk godsdienstig leerstelsel gedoogt, eigenlijk en in de daad, (overeenkomstig de eerste vrage) niet anders kan zijn dan, '*dat elk mensch, welk godsdienstig leerstelsel ook toegedaan, die met een opregt hart kan belijden*,' want het is hier *geen kerk die oordeelt of gedoogen kan, en moet*, maar elk bijzonder lid van dezelve, in zijne betrekking van mensch en wereldburger.
De vrage is of kan *niet* zijn, of elk godsdienstig stelsel de in artikel 5 omschrevene graden kan billijken, want *elke kerk* heeft zijne formulieren van menschelijke uitvinding en uitlegging, daar zij zich aan verbonden rekent; maar de vrage is: zijn de vier Oppergraden van dien aard, dat *elk mensch* (hoedanige kerk hij dan zij toegedaan) de grondbeginselen daarbij voorkomende *gerust* kan belijden.
En dan antwoord de kommissie *ja zeker*, want, wat anders is de *zedeleer* en de *beteekenis* onzer *vier Oppergraden?*
Immers, de beteekenis en zedeleer van den graad van uitverkoren Meester bepaalt zich tot de straf, die de boosheid moet ondergaan, wegens de schennis der menschheid toegebragt. Hier nu vindt men het beeld der *lijdende*, der *treurende*, der *beleedigde menschheid*; maar dat door getrouwheid en de zuiverheid van zijne oogmerken op het regte spoor eindelijk wordt terug gebragt. Oneindig is de tegenstand dier vooroordeelen, van het bijgeloof en ongeloof, tegen opklaring en verlichting; maar de mensch komt die te boven door standvastigheid en overtuiging, dat het verkieslijker is te bezwijken, zoo men niet kan zegen pralen tot heil der menschheid. *Aut vincere aut mori* is daarom de spreuk en leuze van dezen graad.
En nu de Schotsche graden.
De uitverkoren Meester heeft nu zijne onveranderlijke keus gedaan; hij zal medewerken tot handhaving van de leer van zijnen Meester. Hij moet echter eerst bekend zijn met hetgeen hem nog ontbreekt, met hetgeen, waarin hij nog in de betrachting van waarheid en deugd te kort schiet; en om in dit onderzoek zich nu niet andermaal te vergissen, of van het ware spoor af te dwalen, is menschkundig niets beter, dan een geheel omzigt te doen van al zijne handelingen en gedragingen. Niets is dan eigenaardiger, dan zinnebeeldig terug te keeren tot de eerste beginselen, en steeds voor oogen te houden de klippen, waarop eigenliefde en waanwijsheid den mensch deden schipbreuk lijden, en die dus in de verkrijging van verdere volmaakbaarheid andermaal zouden kunnen in den weg staan. Zelf onderzoek is dus in dezen graad eene hoofdleer.
De Schotsche graden, uit dit oogpunt beschouwd, staven, zoo in middel als doel, het leerstelsel der Orde, en kunnen in dit verband door geenen sterveling, welk eene godsdienst ook toegedaan, met grond worden gewraakt.
Wat nu betreft de zedelijke bedoeling van den graad van Ridder van den Degen en van het Oosten, ook deze wijkt niet af van het algemeen leerstelsel der Orde.
Immers, de reeds tot meerdere volmaakbaarheid gekomen Vrijmetselaar vangt nu met verdubbelden ijver den arbeid aan, tot verspreiding zijner verkregene kennis onder zijne natuurgenooten,

daar het heldere licht, eener op rede, menschenkennis en voorzigtigheid gegronde wijsbegeerte, hem de ware vrijheid, om zedelijk te werken, geschonken heeft. Hoe sterk echter alsnu de overtuiging bij hem moge heerschen, dat een zedelijk denkend wezen niet anders handelen mag, wil hij aan zijne bestemming beantwoorden, zal hij echter alras ondervinden, dat zonder werken en strijden geene volkomene overtuiging is daar te stellen; integendeel, dat, om geheel in dit grootsch oogmerk te kunnen slagen, niets minder vereischt wordt, dan eene vereeniging van alle edele menschenvrienden, gelijk in werking en bedoeling, die met behulp der ware verlichting, door de leer van hunnen voortreffelijken Meester aangebragt, zich in den staat van opgeklaard te denken en vrij te handelen zien gesteld. En zoo komen wij tot den vierden der Oppergraden, die van S∴ P∴ van het R∴ †, waarin het woord Souverein (want men kan dit niet stilzwijgend voorbijgaan) niet eene *superioriteit* van den eenen Broeder boven den anderen aanduidt; maar alleen de meerdere uitgebreide, dus meer algemeene kennis en inzage aantoont, die de leden van dezen graad in de geheimen der Orde en hunne bedoeling hebben.
In dezen graad doet alles in beteekenis en bedoeling den grooten Meester kennen in het verheven werk, door Hem volbragt. Hier lossen zich alle zinnebeelden, alle allegoriën op. Hier prijkt Hij als Verlosser van het menschdom, als slaker hunner banden, door de invoering zijner leer, die den mensch zich zelve doet kennen, vrij moest maken, en tot zedelijke volmaking zoude brengen. Hier leert men den oudsten der Broederen kennen, die zich niet bepaalde bij de openbaarmaking van zijne leer, maar die tot meerdere overtuiging, zijner zwakkere Broederen, deze leer met zijnen dood bevestigde, en alzoo met zijn bloed bezegelde. In dezen graad wordt men bepaald, om te gedenken aan zijne groote liefde voor het menschdom, en hier vindt de edeldenkende man alzoo voor hoofd en hart overvloedige gronden van stille bewondering, van bemoediging in alle vertwijfeling, van sterking in de aankleving aan waarheid en deugd.

Deze zedeleer en beteekenis nu der Oppergraden is dan ook de eenigste, die in de Kapittelen dier graden behoort geleerd en beleden te worden, die ook aldaar tot heden is geleerd en beleden, zoo niet menschelijke zwakheid en misverstand daarin somwijlen zijn te kort geschoten; eene zedeleer en beteekenis dus, die dan ook (wij kunnen het niet genoeg herhalen) door iederen mensch, welk godsdienstig stelsel hij ook is toegedaan, gerust kan worden aangenomen en beleden, en ook tot hiertoe, zonder eenige kennelijke bezwaren, door zoo vele menschen van onderscheidene godsdienst-secten is beleden geworden; alles echter onverminderd eenige noodzakelijke veranderingen in teekenen en woorden, welke zich evenwel tot zeer geringe in den graad van S∴ P∴ van het R∴ † bepalen, en tot den geest dier graden niets af doen, en alleen in der tijd zijn gebezigd, als het beste middel ter bereiking van het groote oogmerk, maar die thans, tot gemoetkoming en geruststelling van hen, die zich daarmede alsnu bezwaard zouden achten, ligtelijk kunnen worden gealtereerd of achtergelaten.
Eene zoodanige algemeene aanneembare zedeleer wordt nu toch

in die Ritualen aangewezen, en al geschied dit nu niet in zoo een' verhevenen wijsgeerigen stijl, als de wijzen dezer eeuw dit zouden verlangen, genoeg is het, dat deze zedeleer daaruit kan worden geput, geleerd en getrokken, om dezelve graden, niet zoo voetstoots te verwerpen en te doen vervangen door anderen, waarvan de uitnemendheid geheel niet is bewezen, waarvan de toepassing, die deze *Ritualen* zeggen, dat in de uitoefening zal worden gemaakt, van de uit onze zedeleer geputte *gulde* les: ‘Doe aan een ander wat gij wilt dat u geschiede,’ zoo veel verwondering als verbazing tevens heeft verwekt: men bedoelt namelijk de *openbaarmaking van graden, die anderen toebehooren*, want, al is dit nu, ten opzigte van onze vier Oppergraden nader gewijzigd, het blijft even hetzelfde voor alle overige Oppergraden, die buiten de algemeene aanneming in zoo vele rijken, geadmitteerd en in openlijke werking zijn en wettig zijn erkend en gewaarborgd. Maar daar en boven, al wilde men dit dan eens, zoude het dan even zoo mogelijk zijn in de uitvoering, als het gemakkelijk schijnt dit voor te dragen; zoude men zoo maar voetstoots deze Oppergraden, en hunne Ritualen kunnen vernietigen en verwerpen, even als de nieuwe Ritualen der nieuwe graden zijn uitgedacht en ontworpen? De Oppergraden worden niet alleen *hier te lande*, maar in alle rijken en landen in *Europa*, en ook in andere werelddeelen erkend en gevestigd, en nu weet men immers, dat de oorspronkelijke constitutie daarvan door de Moeder-Loge in Schotland is verleend, en het Hoofd-Kapittel alhier zoo en niet anders is ingesteld geworden. En, hoe zoude men zich nu, aan de Moeder-Loge en aan alle andere Hoofd-Kapittels en Hoofden der Orde, die met ons één ligchaam uitmaken, kunnen verantwoorden, indien men zich zoo maar voetstoots, ons en hun eigendom had laten ontvreemden?

Het Hoofdkap∴, dat, alvorens uit een te gaan, den G∴ M∴ N∴ had doen verzoeken, in afwachting van het rapport, de Ritualen aan de Uitverk∴ en O.∴ U∴ MM∴ niet te doen mededeelen (dat de H∴ E∴ G∴ M∴ N∴ ook toezegde), kwam niet voor zijn' gewonen vergaderdag bijeen, om over het rapport te beslissen. Van dit rapport werd een uittreksel in groote getallen onder de BB∴ verspreid.

Op dit rapport nogtans gaf de G∴ M∴ N∴ eene repliek in 100 bladzijden, welk stuk echter veel min algemeen ter kennis kwam, waarvan de korte inhoud volgt.

In dit stuk herhaalde de G∴ M∴ zijne uitnoodiging, om de zaken naar de inspraak van het gemoed te beoordeelen. Het bewijst, dat het rapport buiten de grenzen was gegaan, door eene vergelijking, die niet in de twee vragen lag. Het verklaart, dat geheele stukken uit het rapport getrokken zijn uit bestaande, slecht aaneengevoegde stukken en werken, dat twee woorden in de gedane vragen enz. waren veranderd, dat ook het geval was, met hetgeen door

den G∴ M∴ Nat∴ uitgesproken was. Dat het der kommissie niet was opgedragen geweest, eene vergelijking te maken tusschen de bestaande hooge graden, in dit land en andere rijken bestaande; dat zelfs deze vergelijking niet onpartijdig, of naar behooren was geschied, dat is, om den lezer eene volmaakte kennis van beiden onderwerpen bij te brengen, en er dan het verschil van aan te toonen. Het stuk maakt de aanmerking, dat men de legende had moeten aanvoeren, en die verklaren niet naar goeddunken, maar aantoonen, dat er niets anders uit kon afgeleid worden, terwijl de komm∴ bijna niet van de legende spreekt, en vervolgens eenige waarheden erkent, die uitmuntend en onwederspreekbaar zijn, maar nimmer en door niemand uit de legende kunnen afgeleid worden. En kan het wel overeenkomstig de verheven zedeleer zijn, een' wanhopigen natuurgenoot te slagten, en hem den weg des berouws te sluiten. Op den graad van Rozenkruis nederkomende, vraagt het stuk, hoe het mogelijk is, niet verontwaardigd te worden, om er plegtigheden te vinden, die in strijd zijn met de leer, het karakter en de voorschriften van CHRISTUS, zoo als, dat de Kandidaat zijne gelofte moet afleggen op het oogenblik, dat de bijl boven zijn hoofd is opgeheven; een dwang, die elken Christen, en ieder, die het Nieuwe Testament heeft gelezen, moet hinderen.
Wat de algemeenheid der HH∴ GG∴ betreft, of de mogelijkheid, om die door alle BB∴ te zien aannemen, zegt de G∴ M∴ N∴: vraagt den Israëliet, of hij R∴ † kan worden, en hij zal u antwoorden: ‘Hoe is dit mogelijk, onze overleveringen beschouwen CHRISTUS uit een geheel ander oog, dan gij het doet, terwijl zelfs den titel, dien gij zelf in uwe Ritualen Hem geeft van (INRI) *Jesus Nazarenus rex Judeorum* (JEZUS de Nazarener, Koning der Joden), Hem egoïstische en eerzuchtige oogmerken toeschrijft.’ De verlichte Israëliet zal er bijvoegen: ‘Ik ontken niet dat Hij u uitmuntende zedelessen hebbe gegeven, maar die voorschriften staan in het hart van ieder eerlijk man gegrift, en hebben voor mij geen ander gezag, dan die der daarin gelegen waarheid. Kondt gij mij aantoonen, dat zijne lessen en voorschriften moeten worden erkend, omdat zij overeenkomen met onzen pligt, dan zou ik ze aannemen en tot u komen, maar daar gij in den te doenen eed vordert *te beloven, in tegenwoordigheid van Hem, die ons met zijn bloed heeft vrijgekocht*, ware ik als Israëliet een huichelaar, zoo ik dien deed.’ De Muzelman, die al zijn heil van zijnen Profeet wacht, en hem niet wil afzweren, zal u hetzelfde als de Israëliet zeggen. Maar zelfs de ware Christen zal u zeggen: ‘Waartoe de belofte, om de leer van mijnen goddelijken Meester aan mijne natuurgenooten te verbergen, die gelast heeft, *alle* volken te onderwijzen, en waartoe al den omslag van den R∴ † gr∴? Zijn leven, leer en dood van JEZUS niet allerklaarst in het N.T. beschreven, zoodat zij uwe uitlegging kunnen ontberen? Waarom Hem niet openlijk te eeren en te dienen? Waarom van zijne leer een geheim te maken, tegen zijn uitdrukkelijk bevel? Zelfs den titel van INRI strijdt tegen zijn gezegde: *dat zijn rijk niet van deze wereld was.* Het N.T., dat alles bevat, wat gij mij leeren kunt, is ons gemeenschappelijke eigendom, die niet verborgen, maar openlijk beleden kan en moet worden.’ Na hun

toegezegd te hebben, dat de beloofde mededeeling der graden voor 's hands geschorst zoude worden, en het ongepaste aangetoond te hebben, dat een zich noemend Souverein Hoofdkapittel eerst de beslissing der Schotsche □ zou moeten afwachten, alvorens zich te verklaren, komt het stuk neder op de uitdrukking van godsdienst der rede, en vraagt, hoe vele soorten van godsdienst er kunnen bestaan, of op welke wijze de mensch komt tot de belijdenis eener bepaalde eerdienst, en dit beantwoordt, dat dit op twee wijzen kan geschieden, en wel *door ingeschapen aandrift, inwendig voortgekomen door het gebruik zijner eigendommelijke vermogens*, of *van buiten*; de eerste, *inwendig ontwikkelde*, en de tweede *ontvangene* kunnende genoemd worden. En dat men op de vraag: *welke der eigendommelijke vermogens in staat is, ons de godsdienst te leeren kennen*? alleen die der *rede* als onloochenbaar antwoord zal kunnen dienen. Dat hieruit blijkt, dat de godsdienst der rede die is, tot welker kennis men is geraakt door de rede, en dus *de inwendig ontwikkelde godsdienst*, terwijl de van buiten af ontvangen godsdienst de *geopenbaarde* genoemd wordt, zoodat er geene derde soort van godsdienst mogelijk is. Dat op de vraag: wat geopenbaarde godsdienst zij? het antwoord algemeen zal wezen: *die, welke God geleerd heeft*; doch dat, wanneer men verder vraagt: *hoe God die onderwezen hebbe*? dat dan het antwoord zal verschillen, naar mate van de godsdienstige secte, waartoe de gevraagde behoort, en zouden nu graden, op eene bepaalde geopenbaarde godsdienst gegrond, aangenomen kunnen worden door hen, die over het beginsel zelf verschillen, waartoe alleen mogelijkheid bestaat, als zij gegrond zijn op het algemeen aangenomen gedeelte, d.i. de *inwendig* ontwikkelde godsdienst. Dat de door allen aanneembare afdeelingen van den M∴ G∴ de stelregels ontwikkelen, *dat de mensch zedelijk beter moet worden*, en *dat hij jegens zijne natuurgenooten moet handelen, gelijk hij billijker wijze mag vorderen, dat zij hem behandelen.*

Dat de Afd∴ van den M∴ G∴, waarvan de eerste den mensch in zijne betrekkingen tot zijne natuurgenooten, en de tweede hem als individu beschouwt, en tevens het geloof aan een heilig en verheven Wezen leert en ontwikkelt, aldus door alle personen, tot welke der vele godsdienstige secten behoorende, aldus kan aangenomen worden. (Zie een uitgebreider uittreksel, *Annales Maçonniques, T.* IV. *Brux.* 5826. *p.* 60-144.

In de eerstvolgende vergadering van het Hoofdkap∴ (22 Mei 5820) zond de G∴ M∴ N∴ zijne bedanking in voor het Groot-Meesterschap der H∴ G∴, waarop het Hoofdkap∴ die bedanking aannam, de Dignitarissen voor 's hands schorste, en eene kommissie benoemde, bestaande uit de BB∴ G.W. VERWEY MEJAN, T.A. VAN RAPPARD, A.L. HEYSTEK, C.A. VAN SEYPESTEIN en H.H. VAN HEES, om het bestuur op zich te nemen, de voorgeslagen hervormingen te onderzoeken, en binnen drie maanden te onderzoeken naar de middelen tot eene

hereeniging, welke kommissie dienzelfden dag aan den G.·. M.·. N.·. berigt gaf van hare benoeming en van den stand van zaken, met verzoek van zijnen kant, eene dergelijke komm.·. te benoemen, om te onderhandelen. Deze komm.·. deed in de eerstvolgende bijeenkomst van het Kap.·. (16 Sept.·. 5820) den voorslag, om de Ritualen der vier oppergr.·., zoo veel noodig, te herzien en te verbeteren, welke voorslag werd aangenomen, wordende de komm.·. tevens tot den 11den Junij 5821 in haar ambt bevestigd, met last, om zich op welwillende wijze te verleenen tot alle openingen, tot hereeniging en verzoening. Bij deze gelegenheid werden weder de eerste woorden van broederlijke gezindheid, van eendragt, vrede en verzoening gehoord, waartoe men den weg vroeger bijna had afgesloten door hartstogtelijke woorden en handelwijze, voor en in de G.·. L.·. van 5820, toen men met blinde drift en hevige woorden begeerde, dat de G.·. L.·. op eene onwettige wijze buiten hare magt zou gaan, en zich bemoeijen met de Afd.·. van den M.·. G.·., harer □ □ welke er in arbeidden onwettig en clandestin zou verklaren, en hare aanhangers uit de Orde zou verbannen, welke poging door de edele, grootsche en bedaarde houding van den G.·. M.·. N.·., en door het gevoel voor regt der G.·. □ werd verijdeld en op behoorlijke wijze beantwoord. Eene middelerwijl (7 Januarij 5821) aangewende poging, om te geraken tot eene vereeniging met het bestuur der H.·. G.·. in de zuidelijke provinciën des rijks, ten einde op deze wijze de uitbreiding der Afd.·. te kunnen tegengaan, bleef zonder gevolg, terwijl het rapport der komm.·., nopens de wijzigingen van de Ritualen der H.·. G.·. (ingediend in het Hoofdkap.·. van 11 Junij 5821) ruim 8 jaren later aangenomen werd. In datzelfde Hoofdkap.·. werd besloten, geen R.·. † als lid of bezoeker toe te laten, dan na voorafgegane geteekende verklaring, dat hij de Afd.·. niet, of slechts voorwaardelijk had aangenomen. Het Hoofdkap.·. als nog zonder G.·. M.·. zijnde, besloot (19 Mei 5823), deze waardigheid op te dragen aan den toenmaligen Prins van *Oranje* (Z.M. WILLEM II), die in de oude oppergraden was blijven arbeiden, welke benoeming ech-

ter door Z.K.H. niet werd aangenomen, ten gevolge waarvan het Hoofdkap∴ van 11 Julij 5824 den B∴ NUHOUT VAN DER VEEN tot die waardigheid benoemde. In diezelfde vergadering werd een voorstel verworpen van het Kap∴ der ☐ *le profond silence*, te *Kampen*, in 5823 gedaan, om eene komm∴ te benoemen uit de oude H∴ G∴, de Afdeelingen en de gr∴ L∴, ten einde de verschillen tusschen de beide eerstgenoemden te vereffenen, en eene vereeniging tot stand te brengen; en waarin tevens het door de centrale kommissie verrigte goedgekeurd werd. Lang bestond de scheuring. Hartstogt en bekrompen inzigten hadden de zaken zoodanig verergerd, dat de breuk onheelbaar scheen. Nogtans werd eene vereeniging bewerkt, en wel door de edele, bedaarde hartstogtelooze en echt Br∴ houding van den Gr∴ M∴ Nat∴, die in de verg∴ der G∴ ☐ van Bestuur van 5833, eene kommissie had benoemd, bestaande uit de BB∴ G.W. VERWEY MEJAN, J.W. VAN VREDENBURCH, W.P. BARNAART, COPES VAN HASSELT, M.A. WYNAENDTS en F.A. VAN RAPPARD, om rapport uit te brengen over de vraag:

> Of werkelijk in de Broederschap die eensgezindheid bestond, welke het eerste kenmerk der Orde moest wezen, met last, om, ingevalle van ontkennend antwoord, aan Z∴ H∴ E∴ de middelen voor te dragen, om die eensgezindheid daar te stellen.

De kommissie bragt daarop, in de vergadering van 5834, haar rapport uit, verzeld van een concept-concordaat. Hierna werd eene gemengde eindkommissie benoemd, bestaande uit de BB∴ F.A. VAN RAPPARD, COPES VAN HASSELT en A.L. VAN HETEREN GEVERS, voor de Gr∴ ☐ van Best∴, G.W. VERWEY MEJAN, A.L. HEYSTEK en J.W. WILLEKES, voor het Hoofdkap∴ en J.W. VAN VREDENBURCH, M.A. WYNAENDTS en C. VAN DER VYVER, voor de Afd∴ van den M∴ G∴, welke gemengde eindkomm∴, (5834), een gewijzigd concordaat ter aanneming voorstelde (zie het Art. MEESTERGRAAD [Afd. van den] waar het in zijn geheel is opgenomen), dat dan ook werd aangenomen. Sedert dien tijd staat de H∴ E∴ Gr∴ M∴ N∴ weder aan het hoofd der geheele Orde, en arbeiden de verschillende onderdeelen naast elkander in eenen staat, welken men, wat de H∴ G∴ en de Afd∴ betreft, eendragt zou kunnen noemen.

[Hoogepriester]

HOOGEPRIESTER, Opperpriester, of levenslange Meester, (De) is de 19e. graad van het uit *Amerika* naar *Frankrijk* ingevoerde zoogenaamde oud-Engelsche systema, als ook van den Raad der Keizers van het Oosten en Westen te *Parijs.*

[Hoogepriester des Tabernakels]

HOOGEPRIESTER DES TABERNAKELS (De) is de 23e. graad van het uit *Amerika* naar *Frankrijk* ingevoerde zoogenaamde oud-Engelsche systema. De Voorzitter heet *Groot-Souverein-Offeraar.* De Opzieners *Opper-Priesters* en de andere Broeders heeten *Levieten.* De Loge wordt met den naam *Hierarchie* bestempeld.

[Hooge Raad]

HOOGE RAAD. Zie SUPRÊME CONSEIL.

[Hoogte]

HOOGTE. De zinnebeeldige hoogte eener Loge gaat tot aan de wolken, of bedraagt ontelbare vademen. (Volgens het nieuw-Engelsche Rituaal van de aarde tot den hemel.)

[Hoop]

HOOP. (De) is de naam van de derde kolom van het Kapittel van het Rozenkruis. Zie GELOOF.

[Hospitaal]

HOSPITAAL. (De Ridders van het) Hospitaliters. Zie MALTHEZER RIDDERS.

[Hospitalier. (De)]

HOSPITALIER. (DE) Zie AALMOEZENIER.

[Hospitaliterinnen]

HOSPITALITERINNEN. (De) Zie DAMES (DE SCHOTSCHE).

[Houthakkers]

HOUTHAKKERS. Zie FENDEURS (L'ORDRE DES).

[Houweel]

HOUWEEL. Dus noemt men de vorken bij de Tafelloge.

[Howard, (Karel)]

HOWARD, (KAREL) Graaf van EFFINGHAM, was Grootmeester der Bouwlieden van 1579 tot 1588.

[Howard. (Thomas)]

HOWARD. (THOMAS) Zie ARUNDEL en EFFINGHAM.

[Hoyer]

HOYER, Koninklijk Pruisisch Opper-Proviantmeester, was een der onbekende oversten en *Canonicus regularis Thesaurarius* van het Clericaat der *Strikte Observantie.*

[Huizen]

HUIZEN. (Maçonnieke) Huizen, die de Tempels der Vrijmetselaren bevatten, wanneer de Groot-Oostens, of de Loges, geene gebouwen hebben, die hun uitsluitend toebehooren. De Maçonnieke gebouwen, in welke verscheidene Loges op verschillende dagen hunne vergaderingen houden, zijn altijd zoo ingerigt, dat zij beveiligd zijn voor de profanen.

[Hulpteeken]

HULPTEEKEN. Zie NOODTEEKEN.

[Hültz. (Johan)]

HüLTZ. (JOHAN) Een beroemd Architect te *Keulen*, die na

den dood van JOHANN VAN STEINBACH, bijna tot aan deszelfs voltooijing het opzigt had over den torenbouw van den Straatsburger Dom.

[Hund (Karel Gotthelf)]

HUND (KAREL GOTTHELF, Rijks-Vrijheer van) en *Altengrotkau*, Erfheer van *Lipse*, enz. Roomsch Keizerlijk Geheimraad, geboren den 11den September 1722, overleden te *Meinungen*, den 8sten November 1776. Onder al de merkwaardige medeleden der V∴ M∴ heeft niemand eene zoo veel beteekende rol gespeeld, als de Baron VON HUND. Het door hem in *Duitschland* opgerigte Tempelheeren-systema vond niet alleen aanhangers onder de aanzienlijkste en verstandigste mannen van dien tijd, maar was ook tot aan zijnen dood door het grootste deel der toenmalige Duitsche Loges aangenomen. Reeds op zijn twintigste jaar werd hij, den 20sten Maart 1742, te *Frankfort à Main*, tot V∴ M∴ aangenomen, en in het daaropvolgende jaar ontving hij, gedurende zijn oponthoud te *Parijs*, de hoogere graden van het Clermontsche Opper-Kapittel. Zijn aanleg tot geestdrijverij en tot avonturen deden hem eenen bijzonderen smaak in deze graden vinden, welke, door de overal daarin heerschende Roomsch-Katholijke en ridderlijke pronk, voor hem onwederstaanbaar aanlokkend waren, gelijk dit ook het geval is met alle karakters die na het zijne gelijken. Na de terugkomst van zijne reize verbond hij zich met den Heer VON MARSCHALL (zie dit Art.), die reeds vroeger deze graden kende en medegedeeld had, om dezelve meer te verbreiden. Dit was echter voor zijn' ijver nog niet genoeg; maar hij wilde ook de te niet gegane Tempelbeeren-Orde weder herstellen, onder den invloed en de bescherming van eenen magtigen regent, hetwelk hem ook gelukte. Om deze Orde door het Logewezen voort te planten, rigtte hij een systema op, onder den naam van *Strikte Observantie.* Hij slaagde ook ten volle in deze onderneming; doch zag hij zich daarbij genoodzaakt menige valsche verzekering te geven, deels om zijn systema het aanzien der authenticiteit te schenken, deels om de geschiedkundige gapingen aan te vullen, welke zich in het Clermontsche stelsel bevonden. Zijn Ordesnaam als Tempelier was *Carolus Eques ab Ense*, en hij

bekleedde de plaats als Heirmeester van de 7e. Provincie, d.i. aan de *Elve* en *Oder* (zie ook *Observantia Stricta*). Eene korte levensbeschrijving van hem vindt men in den *Anti-Saint-Nicaise*, D.I. bl. 29-53.

De Baron VON HUND (zie CONVENT VAN JENA), riep een Convent te *Altenburg* bijeen. Hij had mededeelingen van het hoogste belang beloofd; doch toen het op het ontsluijeren van zijn groot belang aankwam, herhaalde hij slechts, wat hij honderdmalen had gezegd, dat ieder waar Vrijmetselaar een Tempelridder is. De Broeders, die verwacht hadden, dat hij hun ten minste de wetenschap der tooverkunst, of den steen der wijzen zou openbaren, waren zeer te leur gesteld, bij het hooren van deze zoogenaamde openbaring. Hunne ontevredenheid gaf zich in zeer driftige bewoordingen lucht, en weinig scheelde het, of zij zouden dadelijk uiteen zijn gegaan; doch men bedaarde ten laatste, en nu werden er, om de bijeenkomst ten nutte te maken, velerlei voorstellen gedaan. Bepaaldelijk werd er besloten, dat de Orde zich ernstig zou bezig houden met de middelen, om tijdelijke goederen te verkrijgen, ten einde zich een vast aanzijn te bezorgen. De Baron weidde vooral hierover met nadruk uit, en verklaarde, dat hij, na zijnen dood, al zijne goederen aan de Orde afstond. Niettemin, eenige onaangenaamheden, die men hem aandeed, en de invloed, die eene dame, op welke hij verliefd was, op hem verkreeg, en om wier wil hij het Katholicismus omhelsde, deden hem in het vervolg van besluit veranderen.

[Huntingdon, (George Hastings)]

HUNTINGDON, (GEORGE HASTINGS, Graaf van) Grootm∴ der Bouwlieden in *Engeland*, van 1588-1603.

[Huntly]

HUNTLY, (Markies van) Grootm∴ der Gr∴ Loge van de oude Vrijmetselaren van *Schotland*, in de jaren 1793 en 1794.

[Hure]

HURE. Een Engelsch Logementhouder te *Parijs*, in de straat *des Boucheries*, bij wien, in het jaar 1725, de eerste Loge in *Frankrijk* werd gehouden. (Zie DERVENT WATERS.)

[Hutten]

HUTTEN. De Straatsburger vereeniging was in *Duitschland* vermaard geworden. Alle andere erkenden hare meerderheid,

en zij kreeg, dien ten gevolge, den naam van *Haupt-Hütte*, Hoofdhut, Groote Loge.
De Hutten, die zich alzoo aan haar verbonden hadden, waren die van *Zwaben, Hessen, Beijeren, Frankenland, Saksen, Thuringen* en de landen langs den *Moezel.* De Meesters van deze Hutten waren in 1459, te *Regensburg* bijeen, en stelden er den 25sten April de Acte van Verbroedering op, waarbij de opperste der Hoofdkerk te *Straatsburg* tot eenig en levenslang Grootmeester van de algemeene Broederschap der Vrijmetselaren van *Duitschland* werd aangesteld. Keizer MAXIMILIAAN bevestigde dit genootschap door zijn diploma, dat hij in deze stad in 1498 uitreikte. KAREL V, FERDINAND en hunne opvolgers vernieuwden hetzelve. Eene andere Groote Loge, die te *Weenen* bestond, en van welke de Loges van *Hongarije* en *Stiermarken* afhingen, als ook de Groote Loge van *Zurich*, waartoe al de Hutten in *Zwitserland* behoorden, wendden zich in alle ernstige en twijfelachtige gevallen, steeds tot de Straatsburger Broederschap. Zij had eene onafhankelijke en souvereine regtsmagt, en deed zonder beroep uitspraak in al de haar voorgelegde zaken, volgens de voorgeschrevene regels en de statuten van het genootschap. De statuten werden hernieuwd in de Conferentie der Groote Loge van *Straatsburg*, op St. MICHIEL'S dag, en in 1563 uitgegeven, hebbende ten opschrift: *Statuten en Reglementen van de Broederschap der Steenhouwers.* Zie verder het Art. STEENHOUWERS.

I.

[Ierland]

IERLAND. Hoe wel de V∴ M∴ hier dezelfde achting en openbare bescherming als in *Engeland* geniet, en sedert 1730 ook hare eigene Gr∴ L∴ te *Dublin* heeft, zoo ontbreken toch alle stellige berigten over den voortgang en toestand derzelve ge-

heel, en zelfs zwijgen alle Engelsche geschiedschrijvers daarvan. In den jare 1730 rigtte JACOB KING, *Lord* Burggraaf KINGSTON, die het jaar te voren Grootm∴ der Engelsche Gr∴ L∴ te *Londen* geweest was, er eene op, onafhankelijk van het Iersche Grootmeesterschap, naar de Constitutie en gebruiken der oude Metselaren. Op den 27sten December 1813 was, bij de vereeniging der beide GG∴ LL∴ van *Engeland*, ook de toenmalige Groot-Secretaris van *Ierland*, W.F. GRAHAM, tegenwoordig. Naar men wil zoude de Iersche Gr∴ L∴ 300 werkplaatsen onder haar beheer hebben. Volgens die berigten, behooren tot de Iersche Gr∴ L∴ een Gr∴ Kap∴ van *Royal Arch*, en een Gr∴ Kap∴ van *Herodom van Kilwinning.*

[Iersch]

IERSCH. Zie KOLLEGIëN.

[Iersche Graden]

IERSCHE GRADEN. De uitgewekenen, tot het gevolg van JACOBUS behoorende, en de aanhangers van zijnen zoon FRANS EDUARD STUART, hadden eene poging gedaan, om de Vrijmetselarij tot een staatkundig doel aan te wenden. Het eerste middel, dat zij daartoe bezigden, bestond daarin, dat zij aan de symbolen en allegoriën der drie graden eene beteekenis toekenden, die met hunne bedoelingen strookte. Zoo beweerden zij, dat de Maçonnieke Broederschap geene voortzetting was van de bouwende werklieden, maar dat zij een nieuw genootschap daarstelde, eene wezenlijke zamenzwering, die ten doel had, om den weg te banen tot de herstelling van het huis van STUART op den troon van *Engeland.* Volgens die leer moest de dood van ADON-HIRAM zinspelen op het treurig einde van KAREL I, en de booze gezellen verbeelden CROMWELL en de andere Parlementsmannen. Die uitlegging werd in *Engeland* voortgeplant door de geheime aanhangers van de partij der STUARTS; zij werd er het onderwerp van eene tweede inwijding, tot welke die Metselaars werden toegelaten, die men geschikt oordeelde, om in de zamenzwering deel te nemen. In *Frankrijk* gaf men ze aan eenige hooggeplaatste personen, die men voor de zaak had gewonnen, en wier invloed men wilde te nutte maken, om het bewind van LODEWIJK XIV te bewegen, gewapenderhand ten

voordeele van de gevallen dynastie tusschen beide te treden. Het avontuurlijk karakter van deze heeren maakte hun die zoogenaamde openbaringen regt welkom; hunne verbeelding maakte zich gemakkelijk diets, dat men nog andere geheimen achter hield, en zij drongen ernstig aan op de mededeeling van deze. Dit was een lichtstraal voor de uitgewekenen. Van toen af schiepen zij allerlei graden, zoo als *de Iersche Meester, de volmaakte Iersche Meester, de magtige Iersche Meester* en andere, welke zij aanwendden, om den ijver der nieuwelingen aan te prikkelen, en van de menigte af te zonderen, terwijl zij de inwijding tot die graden duur deden betalen. Vele emigranten waren van bestaanmiddelen verstoken; de opbrengst der receptiën voorzag in hunne dringenste behoeften, en toen deze bron was opgedroogd, werd zij weder door andere nieuwigheden gevoed. Het geheel werd toen eene geldzaak.

[Illuminaten]

ILLUMINATEN. (ILLUMINÉS, de verlichten) In de eerste Christenkerk werden alle Christenen na den doop *Illuminati*, dat is: door de goddelijke genade verlicht, genoemd. Maar het woord *Illuminé* is ook synoniem aan geestdrijver, enz. en in dien zin moet men het genootschap beschouwen, dat zich door geheel *Duitschland* verspreidde, en niet alleen de strekking had, om over de vorsten te regeren, maar ook, om hen van den troon te stooten.

De eerste *Illuminés* verschenen in 1575 te *Sevilla*, onder den naam van *Alombrados.* In hunne geestverrukking, die zij onder elkander *Baptos* heetten, meenden zij God te zien in al zijne heerlijkheid, en dachten, dat men in dit leven reeds door de zuiverheid der ziel met Hem vereenigd konde zijn. Na hen was er in *Frankrijk* (1634) eene secte, *Guérinets* geheeten, naar PIERRE GUÉRIN, Priester van *St. Georges de Roye*, een hunner voornaamste Apostels.

De beide eerste secten zijn het model van alle dergelijke, welke later in *Europa* bestaan hebben.

De derde, van de jaren 1750-1788, in *België* bestaan hebbende, had ook eene politiek-mystieke bedoeling. (Zie KRUISBROEDERS.)

De vierde secte was eindelijk de door WEISHAUPT, in het jaar 1776 in *Beijeren* opgerigte Illuminaten-Orde.

Als voorgangers der *Illuminés* noemt men de jufvrouw LA MOTTE GUYON en haren vader LACOMBE, JAN SENIUS, ANTOINETTE BOURIGNON, CATHARINA DE BOER, MARTINEZ PASCHALIS, MARTIN, SWEDENBORG, de profetesse LABROASSE, den Abt PONTARD, enz.

JEAN WEISHAUPT, was Professor in de regten aan de Hoogeschool van *Ingolstadt.* Zijn systema was op Jezuitische gronden gebouwd, en zijne leerstellingen hadden, als gezegd, de omverwerping der troonen en herstelling van algemeene gelijkheid ten doel. Ofschoon velen meenen, eenige gelijkvormigheid in zijn systema met de vroegere Illuminaten te ontwaren, is dit echter van allen schijn ontbloot. Dit bewijst het werk, dat hij zelf over dat systema heeft geschreven, en waarin hij zijne gronden bloot legt. In de maand Mei van genoemd jaar (1776) hield hij te *Ingolstadt*, de eerste bijeenkomst van Illuminaten, van welke nog nimmer in *Duitschland* gesproken was.

Hunne graden worden op de volgende wijze verdeeld: 1e. *Klasse. Kweekschool.*

1. Na eene voorbereidingsoefening, *het Novitaat.*
2. De *Minervaalgraad.*
3. *Illuminatus minor*, waarop de inwijding als *Magistratus* volgde.

2e. *Klasse. Symbolische Vrijmetselarij*, welke in hare verschillende deelen, zonder eigenlijke aanneming, den bevorderde werd medegedeeld, waarop hij tot de Schotsche overging.

4. *Illuminatus major*, of Schotsche Novice.

Illuminatus dirigens, of Schotsche Ridder. Deze graad moest de ingang tot de zoogenaamde hoogere Vrijmetselarij, of de mysteriën zijn.

5e. *Klasse.*

A. Kleine Mysteriën.

6. *Priester*, of *Epopt.* (Zie EPOPT.)
7. *Princeps*, of *de Regentengraad.*

B. Groote Mysteriën.

8. *Philosophische Magus.*

9. *Rex*, welke beide laatste graden niet geheel bearbeid zijn. De vergadering zelve heet *Areopagus.*

Deze Orde bestond in den beginne zonder eenige verbinding met de V.·. M.·.. Noch WEISHAUPT, noch de eerste medeleden zijner Orde, waren Vrijmetselaren. In eenen brief van WEISHAUPT van December 1778, geeft hij zijn voornemen aan CATO (ZWACK), die medelid eener Loge geworden was, te kennen, dat ook hij dit wenschte te doen. Inderdaad liet hij zich in de Orde der Vrijmetselaren inwijden, om zoo doende eenige personen tot zijn systema over te halen, hetgeen ook gebeurde, zoodat hij spoedig eene menigte menschen bijeen had, die hij het Heilige Legioen noemde. Weinig tijds daarna liet hij zich in de hoogere Maçonnieke graden inwijden, eeniglijk, om dezen te kennen en dezelve in zijne geheime leer in te lasschen. WEISHAUPT wilde de kennis aan de hoogere graden der Vrijmetselarij voor zijne Orde bewaren, doch wilde tevens, dat alle Areopagiten (dit was de naam der Ordebroeders) zich in de drie eerste graden der V.·. M.·. lieten inwijden. Er werden dan te *Athene (Munchen)* en te *Erzerum (Eichstädt)* behoorlijke Loges opgerigt, die naar ZWACK's plannen de kweekscholen der Orde moesten zijn, zoo als dan ook WEISHAUPT en zijne agenten vele Vrijmetselaren in hunne Orde hebben medegesleept. Vele Loges echter, die zij tot hunne belangen zochten over te halen, besloten, liever hunne werkzaamheden te willen eindigen, dan zijn voorbeeld te volgen. Welke pogingen WEISHAUPT en zijne aanhangers ook in het werk stelden, al noemde hij zijne Orde ook de verhevene Orde der Vrijmetselarij, nimmer gelukte het hem, het meerendeel der Vrijmetselaars in zijne belangen over te halen, of hen tot zijne aanhangers te maken. Der Illuminaten doel werd voornamelijk, niet slechts om proselieten te vormen, maar ook om de Vrijmetselarij in het hatelijkst daglicht te plaatsen, door zich zelve in haar gewaad te kleeden. Reeds in het jaar 1780 werd DIOMEDES (de Markies COSTANZO VON COSTANZA) afgezonden, om ook in de Protestantsche-Duitsche Loges, Illuminatengezelschappen op te rigten. Te *Frankfort* leerde hij den Vrijheer VON KNIGGE kennen en won

dezen voor het verbond. KNIGGE werd daarop een ijverig voorstander en arbeider der vereeniging, doordien WEISHAUPT hem zijn vertrouwen had geschonken, en hem verzekerde, dat het genootschap reeds oud was, zonder te bedenken, dat het zijne bemoeijing nog noodig had, om van Constitutie en Ritualen voorzien te worden. KNIGGE door WEISHAUPT's brieven aangemoedigd, nam in de voornaamste steden van *Duitschland* vele voorname geleerde en regtschapene mannen tot Minervalen aan, en deelde hun hetzelfde regt der aanneming mede. Binnen korten tijd zoude hij vele honderden menschen onderwijzen, bevorderen en hunne groote verwachtingen bevredigen. Toen echter begon de groote aandrang eenigzins te verminderen; want de veelvuldige bedreigingen, toen reeds door regtschapene mannen in de Duitsche Loges ondervonden, maakten velen wantrouwend. KNIGGE vorderde daarbij van WEISHAUPT de plannen van het gansche systema, maar bekwam tot antwoord, dat hij de regeling der Orde wel in zijn geheugen maar nog niet op het papier had; dat echter de kweekschool in sommige Katholijke Provinciën in werking was, en dat hij de heerlijkste bouwstoffen voor de hoogere graden verzameld had; dat hij hem als den eenigen medearbeider gebruiken kon, wien hij al zijne papieren zoude mededeelen; met wien hij alles zoude bewerken, en alles naar diens goedvinden zou inrigten, en daarom begeerde hij (WEISHAUPT), dat KNIGGE naar *Beijeren* kwam.

Bij deze zamenkomst van KNIGGE en de hoofden der Orde in *Beijeren*, werd besloten, dat KNIGGE al de bouwstoffen voor de hoogere graden zoude bearbeiden. Daarbij zoude elk Areopagiet zijne aanmerkingen maken; dan moesten, naar WEISHAUPT's oordeel, alle graden zuiver afgeschreven, aangenomen en in alle omstreken ingevoerd, en zoude tot op een volgend Areopagieten-Convent niets daarin veranderd mogen worden.

Op het daaropvolgende Convent te *Willemsbad* had KNIGGE volmagt, om al die BB∴ in de Orde in te wijden, te onderrigten, en met de zaken bekend te maken, op welker toetreding hij kans zag. Spoedig kwamen al de Gedeputeer-

den van genoemd Convent bij KNIGGE, en verlangden van hem de aanneming in de Illuminaten-Orde.

Gedurende het Convent zelve nam KNIGGE echter niemand aan, maar liet hen eene acte onderteekenen, waardoor zij zich tot stilzwijgen verbonden. Onder anderen won hij hierdoor ook BODE, die, als afgevaardigde van den Hertog ERNST van *Saksen-Gotha*, het Convent bijwoonde, en die den bijzonderen last had, om de dwalingen in de Vrijmetselarij ontstaan, tegen te gaan, en haar zuiver zedelijk doel weder te herstellen. Na het einde van het Convent werd hij tot *Illuminatus minor* aangenomen, en nadat KNIGGE hem had overtuigd, dat het geen Jezuitismus was, dat zich achter deze Illuminaten-Orde verborg, en dat reeds vele achtbare mannen daaraan deel hadden genomen, deelde hij KNIGGE zijne plannen, inzigten en geschiedenis der Vrijmetselarij en van de Rozenkruizers mede. Hierop liet BODE zich tot *Illuminatus major* en tot *Illuminatus dirigens* aannemen, en beloofde trouw en ijverig voor de Orde te zullen werken, dezelve de overhand in de Vrijmetselarij te doen verwerven, en zijne kennis in de V.·. M.·. ten nutte van anderen uit te breiden en mede te deelen. BODE zoude zijne belofte wel vervuld hebben, indien de Orde niet vroeger ten onder had moeten gaan. Tot dezen ondergang werkten vooral de Boekhandelaar STROBL, de Kanonnik DANZER en de Hoogleeraar WESTENRIEDER mede, welke in 1783 hunne stemmen luide tegen de VV.·. MM.·. en de Illuminaten verhieven. In den jare 1784 werden door een Keurvorstelijk bevel alle geheime verbroederingen dadelijk verboden. De VV.·. MM.·. en Illuminaten gehoorzaamden, sloten hunne Loges en hielden geene vergaderingen meer. Wel wendden zij zich tot den Keurvorst, met verzoek, om alles bij hen te onderzoeken, doch dit baatte niets; een tweede verbod werd door den Pater FRANK en KREITMAYR uitgelokt tegen alle geheime verbroederingen. De Illuminaten waren de eenigen, die volstrekt gehoorzaam waren en bleven. Intusschen werden toch de regtschapenste hunner medeleden gestraft. WEISHAUPT werd in 1785, van zijn ambt als Hoogleeraar ontzet, tot eene open-

lijke bekentenis veroordeeld, uit *Ingolstadt* gebannen en tot alle verdediging onbevoegd verklaard. In het volgende jaar liet de Keurvorst de papieren der Illuminaten in beslag nemen; men vond daaronder, tegen sommige leden, bewijzen van kuiperij, misleiding en bedrog, alsmede van gevoelens en daden, strijdig met hunnen voorgewenden ijver voor de deugd. Deze feiten, welke den leden op zich zelven aangingen, werden beschouwd als van toepassing te zijn op de Orde in het algemeen. Er had eene geheime instructie plaats, ten gevolge van welke WEISHAUPT ter dood werd veroordeeld; doch deze kreeg tijdig van dit vonnis kennis en nam de vlugt. Er werd eenen prijs uitgeloofd aan dengene, die hem zou verraden. Hij vond eene wijkplaats te *Regensburg*, waarop de Keurvorst zijne uitlevering vorderde, en daar de regering deze niet durfde weigeren, en toch niet besluiten kon, dezelve te bewilligen, maakte men hem de middelen, om weg te komen, gemakkelijk. Hij begaf zich naar het hof van ERNST, Hertog van *Saksen-Gotha*, die hem tot zijnen bijzonderen Raadsheer benoemde. Nu eischte WEISHAUPT, zich dus in veiligheid ziende, dat er tegen hem, als stichter van de Orde der Illuminaten, eene regelmatige beschuldiging opgemaakt, en aan het onderzoek der regtbanken onderworpen werd; doch deze billijke eisch bleef altijd onbeantwoord. WEISHAUPT is den 18den November 1830, in den ouderdom van 83 jaren, te *Gotha* overleden.

Kort na de vervolging van WEISHAUPT begon ook die tegen ZWACK, HERTEL, COSTANZO en SAVIOLI, van welke deze verbannen, gene afgezet werden, terwijl anderen bescherming vonden in of door hunnen rang, hunne geboorte, eereposten en familiebetrekkingen, of ook door de persoonlijke gunst van den Keurvorst, of van Pater FRANK. Men verbreidde overal, dat de Illuminaten zich met staatsaangelegenheden bemoeiden, dat zij de papieren van den Regeringsraad ZWACK, bij zijne afwezigheid, hadden mede genomen, en die onder den titel van: *Oorspronkelijke geschriften der Illuminaten-Orde*, hadden doen drukken. ZWACK redde zich door de vlugt.

De opheffing der Illuminaten-Orde was in zich zelve, vol-

gens de bestaande staatswetten en wegens werkelijke misbruiken en wederregtelijke aanmatigingen, volkomen regtvaardig. Dit verbond was een wezenlijke staat in den Staat; het bemagtigde zich van de gehoorzaamheid van de leden des Staats, wilde alle staatsbeambten met hare medeleden vereenigen, en openbare gelden voor haar doel beschikbaar maken, en had voor *Beijeren* dit doel reeds werkelijk ten deele bereikt.

In 1788 hebben deze Illuminaten *Frankrijk* moeten verlaten; tegen dezelve, zoowel als tegen de Vrijmetselarij, worden in *Beijeren* nog heden de verbodsbevelen stipt gehandhaafd; van tijd tot tijd zijn de Illuminaten te niet gegaan en versmolten. Zie BEIJEREN.

[Illuminaten. (Theosophische)]

ILLUMINATEN. (THEOSOPHISCHE) Zie SWEDENBORG.

[Illuminaten van Avignon]

ILLUMINATEN VAN AVIGNON. Zie PERNETTI.

[Illuminatus Dirigens]

ILLUMINATUS DIRIGENS, of de Schotsche Meester, was de vijfde trap der Illuminaten in *Beijeren.*

[Illuminatus Major]

ILLUMINATUS MAJOR, of de Schotsche *Novice*, was de 4e. graad der Illuminaten in *Beijeren.*

[Illuminatus Minor]

ILLUMINATUS MINOR was de derde trap der Illuminaten in *Beijeren.*

[Inchiquin, (Wilhelm O'Brien)]

INCHIQUIN, (WILHELM O'BRIEN Graaf van) Grootm∴ der Gr∴ L∴ van *Engeland* van de nieuwe VV∴ MM∴ in 1726.

[Indië]

INDIë. De Vrijmetselarij werd in *Indië* ingevoerd door *Sir* GEORGE POMFRET, die in dit zelfde jaar eene eerste Loge te *Calcutta* vestigde. Eene tweede werd in 1740 opgerigt, onder den titel van *Star in het Oosten.* Van toen af maakte de Orde snelle voortgangen in dit gedeelte van de Engelsche bezittingen, en in 1799 was er naauwelijks ééne stad in *Hindostan*, waar men geene Maç∴ werkplaatsen vond. Deze Loges bestonden niet enkel uit Europeanen; zij telden ook in hunne rijen de meesten der aanzienlijke inboorlingen. In dat zelfde jaar 1779 gaf de Loge van *Trichinapoli*, bij *Madras*, het Maç∴ licht aan OMDUT UL OMRAH BAHAUDER, oudste zoon van den Nabob van *Carnatica.* Deze Prins woonde geregeld de werkzaamheden zijner Loge bij; hij voerde derzelve vele proselieten zijner natie toe, bijzonder zijnen broeder OMUR UL OMRAH.

De Groote Loge van *Engeland*, onderrigt van deze zaak, zond den Prins eenen brief van gelukwensching, begeleid van een rijk geborduurd schootsvel en een exemplaar van het boek der constitutiën, op de prachtigste wijze ingebonden. In het begin van 1780 ontving zij antwoord van den Prins. De brief was in het Perzisch geschreven, en besloten in een' omslag van gouden stof. De Groote Loge liet daarvan een afschrift maken op velijn, hetwelk in eene lijst werd geplaatst, welke men in de vergaderzaal, op feestdagen en algemeene bijeenkomsten ophangt.

[Indië. (Oost- en West-)]

INDIë. (OOST- en WEST-) In alle deelen der beide *Indiën* geniet de Vrijmetselarij een groot aanzien, en heeft de talrijkste en ijverigste aanhangers. Er is bijna geene stad, waar men niet eene of meer Loges aantreft, die de ver van hun vaderland verwijderde Europeanen eene schoone gelegenheid aanbieden, om zich onderling naauwer aaneen te sluiten. Zie POMFRET.

[Ingewijde]

INGEWIJDE. Degene, die toegelaten is geworden tot de kennis der geheimen.

[Ingewijde Aziatische Broeders]

INGEWIJDE AZIATISCHE BROEDERS. Eene laatste scheuring der Duitsche Rozenkruizers (zie ROZENKRUIZERS) vestigde zich omstreeks 1780 in *Oostenrijk* en *Italië*, onder de benaming van *ingewijde Broeders van Azië.* Deze verbroedering had ten doel, de beoefening der natuurlijke wetenschappen en het uitvorschen van het elixir der onsterfelijkheid. Hare voornaamste oprigters waren de Baron ECKER VAN ECKHOFFEN, de Hoogleeraar SPANGENBERG en de Graaf WRBNA. Zij stond, even als de afdeelingen van het Rozenkruis, in correspondentie met de hermetische Loges van *Frankrijk*, en had slechts een kort bestaan. In 1785 werd zij door de Policie verontrust, en later bragt een Hoogduitsch schrijver, ROLLIN geheeten, haar den doodslag toe, door hare mysteriën te openbaren in een geschrift, dat in 1787 het licht zag.

[Ingewijde in de Egyptische geheimen]

INGEWIJDE IN DE EGYPTISCHE GEHEIMEN. (De) De 2e. graad der Afrikaansche Bouwheeren.

[Ingewijde Ridder, of Broeder uit Azië]

INGEWIJDE RIDDER, of BROEDER UIT AZIë (De) is de 3e. graad der Afrikaansche Bouwheeren.

[Inigo Jones]

INIGO JONES. (Zie JONES.)

[Inquisiteur]

INQUISITEUR. (De) Zie INSPECTEUR.

[Inquisitie]

INQUISITIE. (De) Dat de menschheid ontteerend gerigt was steeds de bitterste vervolger der Vrijmetselarij en van hare medeleden. Geene gelegenheid, geene middelen, geen invloed liet zij onbeproefd, om deze Broederschap te verdelgen, zoo ver hare magt reikte. De staatkundige gebeurtenissen van 1814 en 1815, die in sommige landen alle misbruiken van den ouden tijd weder invoerden, hergaven ook in *Spanje* de naar *auto-da-fé*s smachtende Inquisiteurs de oude magt weder, en hernieuwde den vervolgingsijver, doch is in *Spanje*, door de jongste staatsomwenteling, gelukkig in verval geraakt.

[Inri]

INRI. Onder de menigvuldige beteekenissen, in welke deze vier letters in de hooge Fransche graden gebruikt worden, zijn de volgende de gebruikelijkste: *Jezus Nazarenus Rex Judeorum. - Judea, Nazareth, Raphaël, Juda. - Ignem Natura Regenerando Integrat. - Igne Natura Renovatur Integra. - Igne Nitrum Roris Invenitur.*

[Inrigtingen van het Groot-Oosten]

INRIGTINGEN VAN HET GROOT-OOSTEN. Statuten en algemeene wetten, waarnaar de Vrijmetselarij, of eigenlijk de Loges, die tot een Groot-Oosten behooren, zich moeten gedragen.

[Inschrijvingsboek]

INSCHRIJVINGSBOEK. Is het boek, waarin de Broederen Visiteuren hunne namen, woonplaatsen en graden opteekenen, alvorens zij in de Loge geleid worden, en dat zich tot dat einde altijd in de Visiteurskamer bevindt.

[Inspecteur]

INSPECTEUR (De) is de titel des Opzieners in de meeste hoogere graden, ook voeren eenige hooge graden zelve dien naam.

[Inspecteur-Generaal]

INSPECTEUR-GENERAAL. (Souverein Groot-) Zie GENERAAL-INSPECTEUR.

[Inspecteur, Inquisiteur en Commandeur]

INSPECTEUR, INQUISITEUR en COMMANDEUR (De Groot) is de 10e. graad van het Schotsch philosophisch systema in *Frankrijk*, en de 31e. graad van het zoogenaamde oud-Engelsche Rituaal, waarin het gewoonlijk verkort de een en dertigste (*trente-unième*) wordt genoemd; tevens is het de 65e. graad van het Mitzraïmitisch systema.

[Inspectie]

INSPECTIE. Elke Loge, die zich vormt en die regelmatig is, vraagt eene Constitutie. Alvorens dezelve toe te staan, benoemt het Groot-Oosten drie van deszelfs Groot-Officieren, om de inrigting der Loge te onderzoeken, en of zij wezenlijk voor den arbeid geschikt is.

[Installatie]

INSTALLATIE (De) is de cermonie, waardoor eene nieuwe Loge, of een nieuw Kapittel van eene Moeder-Loge, of van een Groot-Oosten, ingewijd en erkend wordt, en bij welke gelegenheid aan hetzelve de Constitutiebrief feestelijk wordt overgegeven. De installatie der Officieren heeft jaarlijks plaats, bij welke de nieuwe achtbare Meester door den afgaande geïnstalleerd, en de overige Officieren door den nieuwen achtbaren Meester bevestigd worden. Zie OPENING.

[Instituut tot onderwijs voor Blinden]

INSTITUUT TOT ONDERWIJS VOOR BLINDEN. Eene inrigting, die der V.·. M.·. en geheel *Nederland* tot eer en sieraad verstrekt. Eeuwen lang dacht men, dat het onmogelijk was, blinde kinderen te onderwijzen. Het was VALENTIN HAUY, gewezen tolk bij de Admiraliteit in *Frankrijk*, die door de uitmuntende proeven van de blinde virtuose THERESE VAN PARADIES, op de piano en het orgel, aangespoord werd, om eene school in zijn eigen huis te stichten, ten einde te onderzoeken, of de blinde werkelijk onvatbaar was, om onderrigt te ontvangen. Deze school kwam in het jaar 1784 tot stand, en de waardige man, met geestdrift voor het geluk der blinden bezield, liet het werk, dat hij begonnen had, niet varen, ofschoon de hinderpalen zich onophoudelijk vermenigvuldigden; zijne weldadige stem drong tot alle troonen van *Europa* door. Hij werd weldra door den Keizer van *Rusland* naar *Petersburg* geroepen, om daar een Instituut voor Blinden op te rigten. Zijne doorreize gaf ook in *Pruissen* aanleiding tot oprigten van het Blinden-Instituut te *Berlijn*, dat in 1806 in werking kwam. Maar reeds waren in *Engeland*, naar het voorschrift van HAUY, te *Liverpool* in 1790, te *Edimburg* in 1791, en te *Londen* in 1800 dergelijke instellingen ontstaan. In 1808 rigtte men soortgelijke leerscholen op te *Amsterdam, Weenen* en *Praag*, en deze zijn door eene menigte anderen gevolgd. Terwijl de

meeste dezer instellingen door den Staat zijn gesticht, vindt men ook dezulke, die hunne oprigting aan de liefdadigheid van bijzondere personen te danken hebben, en onder deze laatste behoort ook het *Instituut tot onderwijs van Blinden* te *Amsterdam.*

Het dagteekent zijn bestaan van het jaar 1808, toen het door *Vrijmetselaren* werd gesticht, wier oproeping aan de Nederlandsche liefdadigheid niet vruchteloos was; maar weerklank vond in veler harten. Hoewel dus klein in beginsel, is het Instituut van langzamerhand uitgebreider geworden. De namen der Broederen W. HOLTROP (zie dit Art.), G. VROLIK, Hoogleeraar, en P. DIEPVEST, stichters en eerste Bestuurders dezer inrigting, zullen intusschen altijd met zegening genoemd worden door de talrijke beweldadigde ongelukkigen, die aan deze stichting hunne geheele of gedeeltelijke vorming te danken hadden.

De eerste proeven werden in de school van den met roem bekenden J. VAN WIJK, RZ. genomen, waar men eenige blinde kinderen aan het onderwijs liet deelnemen, dat evenwel in vele opzigten naar hunnen toestand moest gewijzigd worden. Spoedig zag men echter in, dat, om eenigzins te slagen in hetgeen men zich had voorgenomen, eene *bijzondere school* voor Blinden moest worden daargesteld. Men vond een gebouw in de Koestraat, en stelde een' afzonderlijken onderwijzer aan, terwijl een leermeester voor de handwerken bij de jongens, en eene leermeesteres voor vrouwelijke handwerken hem behulpzaam waren.

Nog werden al deze leerlingen in het Instituut slechts opgenomen als in eene leerschool; zij woonden bij hunne ouders, en kwamen slechts op gezette tijden, om onderwijs te ontvangen. Te regt begrepen Bestuurderen in der tijd, dat enkel onderwijs den Blinde niet konde vormen tot hetgeen hij zijn moest; zij verbonden er dus de opvoeding mede, en zoodra de vermeerderde deelneming er hen toe in staat stelde, kochten zij eene woning aan op de Prinsengracht, waar de kweekelingen, van wier verdere vorming men zich iets goeds

konde beloven, werden aangenomen en verpleegd, waardoor de inrigting meer den vorm van eene kostschool verkreeg, dien het ook heeft behouden.

Bij toenemende aanvragen werd ook dit gebouw te klein bevonden, en daarop is het Instituut verplaatst in een ruim en fraai gebouw op de Heerengracht, waar het zich thans nog bevindt, en van tijd tot tijd door vermeerderde deelneming ook meer kinderen heeft kunnen opnemen.

Het tegenwoordige Bestuur der inrigting is zamengesteld uit de Heeren: D.D. BÜCHLER, als *President*; G.J. BOISSEVAIN, als *Secretaris*; N.J. POOK VAN BAGGEN, als *Thesaurier.* De drie overige leden zijn: Mr. J.J. HOLTZMAN, Dr. J. VAN GEUNS en Dr. H. VAN BEEK VOLLENHOVEN. Elk der Bestuurderen heeft zich, behalve met de werkzaamheden, die de betrekking van bestuurder noodzakelijk medebrengt, belast met het oppertoezigt over een of ander bijzonder vak van opvoeding, onderwijs, kunsten of handwerken, terwijl onder hun bestuur een Directeur de werkzaamheden regelt. Overeenkomstig Art. 15 van het Reglement zijn drie der Bestuurderen Vrijmetselaren, namelijk de Heeren D.D. BÜCHLER, Dr. J. VAN GEUNS en Dr. H. VAN BEEK VOLLENHOVEN.

Met het jaar 1841 gaf het bedanken van den onderwijzer, die van de oprigting af werkzaam was geweest, Bestuurderen van dat gesticht aanleiding, het onderwijs uit te breiden, door het benoemen van Br.·. J.J. ALBERDA tot Directeur en Hoofdonderwijzer onder Bestuurderen. De uitbreiding is ook gevolgd. Van 36 kweekelingen klom het getal in 1845 tot 57, en de deelneming der menschenliefde verminderde niet. Om zoo vele kweekelingen wel te verzorgen, waren veranderingen en verbeteringen noodzakelijk, die dan ook door Bestuurderen ruimschoots zijn aangebragt, en nog voortdurend een bijzonder voorwerp hunner zorg uitmaken. Zoo is er veel door hen in het werk gesteld, dat regtstreeks *de bevordering der gezondheid* bedoelt, en dragen daarvan slaapzalen, bad- en ziekenkamers enz. overtuigende bewijzen. De *gymnastiek* is door hunne zorg, als dagelijksche

werkzaamheid der kinderen, onder de leervakken opgenomen; er zijn ten behoeve der blinden *verschillende spellen* naar hunne behoeften gewijzigd, door hen bewerkt en aangeschaft; er is door Bestuurderen gezorgd voor eene meer passende gelijkvormige kleeding, en behalve dit alles nog zeer veel, wat niet wel in bijzonderheden kan worden opgegeven; maar boven dit alles heeft ook het *onderwijs in wetenschappen, kunsten en handwerken*, door hunne zorg, eene hoogst belangrijke uitbreiding erlangd. Dit onderwijs omvat thans *de kennis hunner moedertaal*, gegrond op het redekundig ontleden, terwijl daaraan zoo veel mogelijk de kennis van de juiste beteekenis der woorden wordt verbonden, en zij, ter toepassing van de aangeleerde regelen, hunne gedachten, door middel van *schrift*, op onderscheidene wijzen kunnen mededeelen, waartoe evenwel het puntschrift van BRAILLE bij voorkeur wordt gebezigd, omdat de kweekelingen, hetgeen zij hebben geschreven, dan ook kunnen lezen. Met eenige kweekelingen is de proef genomen en aanvankelijk vrij wel geslaagd, om hen ook eenige kennis aan vreemde talen bij te brengen.

De *geschiedenis* bepaalt zich tot *algemeene, vaderlandsche* en *bijbelsche* geschiedenis, en wordt altijd met de *aardrijkskunde* verbonden, waardoor de twee wetenschappen wel ieder op zich zelve onderwezen, maar te zamen als een geheel beschouwd en behandeld worden. Hierdoor werd het volstrekt noodzakelijk, om niet alleen de hedendaagsche geographie te kennen, maar ook iets van de oude en middelbare aardrijkskunde te weten.

Bovendien heeft men in de *wis- en natuurkundige aardrijkskunde* het middel weten te vinden, om de leerlingen te brengen tot denken en oordeelen, waarom deze deelen der wetenschap dan ook naauwkeurig en uitvoerig behandeld worden. Ook de algemeene en vaderlandsche geschiedenis zijn vruchtbaar in beschouwingen, ten aanzien van oorzaak en uitwerksel, het verband der voorvallen, enz. en leveren menigmaal genoegzame stof op tot scherping van verstand en oordeel, vernuft en scherpzinnigheid.

Meer regtstreeks, ter opwekking en verlevendiging van het godsdienstig gevoel, wordt *de bijbelsche geschiedenis* voor de meer gevorderden behandeld; ook tracht men dat gevoel te verheffen, door het uitkiezen van zoodanige gedachten, die tot het gemoed spreken, en waarvan zij eene groote menigte getrouwelijk in het geheugen bewaren. Men laat het verder aan de godsdienstleeraars over, om het gebouw der godsdienstige vorming elk op zijne wijze te voltooijen. Ieder kweekeling, die den noodigen graad van vatbaarheid daartoe bezit, ontvangt *leerstellig godsdienstig onderrigt* door den Leeraar der gemeente, waartoe hij behoort.

Rekenkunde, algebra en *meetkunde* worden aan het Instituut met de uiterste zorg onderwezen. Vooral in deze vakken onderscheidt zich het onderwijs door eenen geheel bijzonderen gang, waardoor het mogelijk is, door middel van rekenen uit het hoofd, bijna alles te verrigten, wat de ziende met behulp zijner lei kan volvoeren.

Natuurkunde en *natuurlijke historie* volgen zeer gepast, nadat de voorbereidende oefeningen daartoe behandeld zijn, en worden, door middel van opzettelijk daartoe vervaardigde meetkundige figuren, of door modellen en verzamelingen, hun ten hoogste duidelijk gemaakt, zoodat hunne antwoorden daarin de getuigenis geven van hun juist begrip.

Behalve dit, worden zij meer regtstreeks tot het inkeeren in zich zelven opgeleid, door de lessen, die hun gegeven worden in de *zielkunde*, waarmede de *zedekunde* verbonden wordt.

Zoo vaak mogelijk worden zij bekend gemaakt met hetgeen de zamenleving van hen eischt, vooral door het voorlezen van werken, die betrekking hebben op *menschenkennis* en het kennen van het bijzondere en eigenaardige van hunnen toestand, waardoor zij geene vreemdelingen in de burgerlijke zamenleving behoeven te zijn, wanneer die hen, na volbragten leertijd, weder opneemt.

Overigens onderscheidt zich het onderwijs misschien eenigzins daardoor, dat het, na verscheidene moeijelijke bereidingen van

hulpmiddelen, mogelijk geworden is, klassikaal werkzaam te zijn.

Om de kweekelingen, na het verlaten des gestichts, door gepaste ontwikkeling van het bezoeken van zulke plaatsen af te houden, waar gesprek en handeling hun als onedel en laag moesten voorkomen, om hunnen omgang gezocht en nuttig te maken, en hunne familiën het bezit van zulk een lid derzelve meer tot nut, dan tot last te doen zijn, droegen Bestuurders ook zorg, dat de kweekelingen iets leerden, waardoor zij in hun levensonderhoud konden voorzien, waartoe *handwerken* en *muzijk* het meest geschikt gevonden werden.

Onder de *handwerken*, die thans aan het Instituut tot onderwijs van blinden worden aangeleerd, bekleedt het *mandemaken* de eerste plaats. Het onderwijs in dit handwerk wordt dan ook zoo volledig als mogelijk gegeven. Gewoonlijk vangt het aan met het dertiende jaar van den kweekeling; in de laatste jaren (van zestien tot achttien) is de toekomstige handwerker dagelijks acht en een half uur werkzaam, waarvan vier onder het opzigt van zijnen leermeester en de overige alleen. Van het grofste tot het fijnste werk wordt hun geleerd, en niets is boven hun begrip; zoodat zij somtijds, niet zonder wel te slagen, met ziende arbeiders kunnen wedijveren.

Het *stoelenmatten*, eene gemakkelijker, maar niet zoo winstgevende werkzaamheid, is de tweede.

Als eene andere nuttige werkzaamheid leeren zij ook het *bevlechten van stoelzittingen* met *spaansch riet*; eene werkzaamheid, die in de Instituten van het naburige *Duitschland* het beste middel van bestaan oplevert, en bij genoegzame aanvrage, of bestellingen op tijd, een zeer goed middel konde worden, om in hun levensonderhoud te voorzien. Verder leeren zij allerlei *draadwerk* vervaardigen; *knoopwerken*, van het eenvoudigste net tot de meest zamengestelde figuren op *weitasschen*; het *bekleeden van flesschen met spaansch riet*, enz. Er zijn proeven genomen, om hun het *timmeren* te leeren, en in alles zijn de blinden uitstekend geslaagd. Ook in dit opzigt zoekt men hen den zienden zoo nabij moge-

lijk te brengen, om zoodoende, zoo veel zulks kan geschieden, hen tot nuttige leden der zamenleving te vormen.

De *vrouwelijke handwerken*, waarin de kweekelingen onderwezen worden, zijn: het *breijen* van onderscheidene kleedingstukken, uit *wol* en *katoen*, dat zelfs wordt voortgezet tot het breijen van fijn werk. Vooral echter wordt het *vlechten van beurzen uit zijde*, op daartoe bijzonder vervaardigde machines, aangeleerd. Buitendien krijgen zij onderrigt in het maken van fijne vrouwelijke handwerkjes: Ook leeren zij eenigzins *naaijen.* Het is echter moeijelijker, de meisjes in staat te stellen, met die handwerken haar onderhoud te verdienen, dan zulks het geval is bij den knaap, en slaagt bij haar niet altijd even goed, als bij dezen.

Ook de *muzijk*, het andere middel van bestaan, wordt aan het Instituut met zorg aangekweekt. Voor bijna allen dient zij, door den zang, tot veraangenaming des levens, tot eene goede stemming des gemoeds, en, met gepaste woorden verbonden ter verheffing en veredeling des gevoels, waardoor zij een gedeelte der opvoeding uitmaakt.

Als kunst heeft men voornamelijk het *orgelspel* op het oog, en de kweekeling, die gewoonlijk van zijn achtste jaar af reeds de voorbereidende oefeningen studeert, wijdt zich met het twaalfde of dertiende jaar aan de muzijk, komt met het veertiende of vijftiende jaar bepaaldelijk aan het orgel, dat het Instituut in bezit heeft, en heeft dus drie jaren lang gelegenheid, om zich gedurende acht en een half uur per dag op hetzelve te oefenen, waarvan drie of vier uren les-uren zijn. Opzettelijk heeft men verkozen, onderwijs in het orgelspel te laten geven, en weinig op andere instrumenten te doen aanleeren, opdat het zoo veel te meer voor den kweekeling onmogelijk zoude worden, door het land rondtrekkende als reizend muzijkant, bedorven te worden en anderen te bederven.

Het blijkt dus, dat Bestuurderen de wetenschappelijke rigting bij het onderwijs aan blinde kinderen voorstaan, maar dat de middelen, om in hun levensonderhoud te voorzien, door eigene werkzaamheid, een voorwerp van hunne aanhoudende

zorg uitmaakt, en niet minder de aandacht tot zich heeft getrokken. Men ziet hieruit, dat de rigting van die vorming niet uitsluitend verstandelijk, noch uitsluitend technisch is, maar dat beiden vereenigd worden, en men zoo doende op de beste wijze het doel bereiken kan. Geheel verstandelijk ingerigt, zoude hun zulk eene vorming, in lateren leeftijd, tot eene kwelling zijn; geheel technisch zoude er eene zonde begaan worden aan hunnen redelijken geest, die zoo duidelijk zijne begeerte naar denken, zijne behoefte aan stof tot denken te kennen geeft.

Voor het laatste huisselijk examen (Mei 1844) waren in het gesticht 54 leerlingen, die (met enkele uitzonderingen, wanneer het kinderen van ouders uit den meer deftigen burgerstand waren) op zoodanige wijze werden geleid.

Wat de kweekelingen aangaat, die voor de muzijk werden opgeleid, zij zijn, over het algemeen, vrij wel geslaagd in hunne pogingen, om eene broodwinning te verkrijgen. Zoo volkomen kan men dit niet zeggen van hen, die voor handwerken werden gevormd. Het gebeurde menigmaal, dat zij in het huis hunner ouders geene gelegenheid hadden om werk te bekomen, waardoor dus datgene, wat hun aan de inrigting met zorg en moeite was bijgebragt, voor hen zonder nut bleek te zijn, en spoedig vergeten werd.

Bestuurderen begrepen daarom reeds jaren lang, dat een *gesticht voor volwassene blinden* behoefte was voor zoo menigeen, die, bij zijne terugkomst in de ouderlijke woning, weinig vooruitzigten had.

In de redevoering van den Br∴. Voorzitter, D.D. BÜCHLER, ter gelegenheid van het openbaar examen der kinderen uitgesproken (Mei 1843), werd deze bedenking, op eene indrukmakende wijze, door de volgende woorden aangeduid: ‘Ziedaar de treurige toekomst van velen, die, na volbragten leertijd, het Instituut verlaten. Is het derhalve zonder grond, wanneer wij dat oogenblik met bezorgdheid te gemoet zien? Mogen wij ons niet met reden bekommeren, dat de vruchten van zoo veel inspanning, zorg en opoffering zullen verloren gaan; maar meer

nog, dat zij, wier krachten men geoefend heeft, om in eigene zedelijke en stoffelijke behoeften te voorzien, door den toestand, waarin zij verplaatst worden, beroofd zijn van de gelegenheid, hunne krachten in toepassing te brengen, en thans nog armer worden, dan zij vroeger waren? Inderdaad, geen uwer zal hier in het antwoord met ons verschillen. Maar te regt vraagt gij: is er dan geen middel, om dit kwaad te keer te gaan? Kan er niet voorzien worden in die bedroevende omstandigheid, die, buiten het Instituut gelegen, deszelfs heilzame pogingen voor een groot deel verijdelt? Ik zeide het reeds, het was het onderwerp der meest ernstige overwegingen onzer voorgangers, dit middel te vinden. In andere landen was ook de weg bereids aangewezen; want daar vond men, wat tot dus verre hier ontbrak, en waarlijk niet langer ontbreken mogt. Ik bedoel de daarstelling van een, gelijk de Franschen het heeten, *asyle*, dat is: van een gesticht, waarin mingegoede, wel onderwezen blinden, bij het verlaten van het Instituut, eene toevlugt vinden; waar zij het geleerde kunnen uitbreiden; waar zij al de hulpmiddelen aantreffen, die, in overeenstemming met hunnen toestand, hen in staat stellen, ten minste gedeeltelijk in eigene behoeften te voorzien, een gesticht eindelijk, dat, in verband met het tegenwoordig Instituut, de vruchten van het gegeven onderwijs en van de opvoeding moest vergaderen, bewaren en verder doen gedijen, en zulks bepaaldelijk ten behoeve van die blinden, van welke het te voorzien was, dat deze vruchten in hunnen maatschappelijken toestand zouden verloren gaan. Dezen nu sedert lang gekoesterden wensch in vervulling te brengen, was aan belangrijke zwarigheden en vele wisselvalligheden onderworpen. Aan het tegenwoordige bestuur heeft het echter mogen gelukken, thans dezen wensch te verwezenlijken; er zijn ten minste maatregelen genomen, dit te beproeven.'

Korten tijd daarna is die proeve genomen en aanvankelijk wel geslaagd. De oprigting van *het Gesticht voor volwassene Blinden* heeft plaats gehad in Augustus 1843. Thans telt hetzelve reeds tien blinden, waarvan zes tot het mannelijke en vier tot het vrouwelijke geslacht behooren, en is in een afzon-

derlijk fraai en ruim gebouw gevestigd op de Heerengracht. Daar worden blinden opgenomen, die door handwerken een zeker kostgeld verdienen, dat voor hun onderhoud bepaald is, terwijl hunne overwinst door hen zelven wordt genoten, of voor hen bewaard. Tot dus verre is er vooral voor de mannelijke blinden overvloedig werk voorhanden.

In dit tweede gesticht worden, in de eerste plaats, blinden aangenomen, die op het Instituut hunnen leertijd volbragt hebben, en dus werken hebben geleerd; maar ook vervolgens dezulken, die niet aan het Instituut geweest zijnde, genoegzame bevatting toonen, om bij eenig onderrigt het ontbrekende te kunnen aanvullen. Misschien wordt in vervolg van tijd die gunst ook nog tot andere blinden uitgestrekt, waardoor de kroon gezet wordt op de menschlievende pogingen, ten voordeele der blinden.

Door al het hierboven medegedeelde heeft men eenigermate den omvang van het onderwijs kunnen opmaken. Wij zeiden opzettelijk eenigermate, dewijl men zich de bewonderenswaardige hoogte, den omvang en de grondigheid van het gegeven onderwijs, of de tallooze zegenrijke vruchten, die het voortbrengen moet, onmogelijk zou kunnen voorstellen, zonder dat onderwijs te hebben bijgewoond, waartoe elken woensdag, van tien tot twaalf ure gelegenheid bestaat, aan het gebouw des gestichts. In welk geval de opmerkzame bezoeker ook in staat gesteld wordt, behalve het uitstekende van het onderwijs, ook de zindelijkheid en doelmatige inrigting des gebouws, gelijk ook het zielroerende van de liefdevolle en vaderlijke behandeling der kweekelingen, te bewonderen. Dat, wat echter den meesten bezoekers ontgaat, en wat nogtans zoo zeer onderscheiding en hulde verdient, is de ijver, de hartelijkheid en de onvermoeibare belangstelling, waarmede het gesticht wordt bestuurd, zoowel wat het algemeen betreft, als wat de bijzonderheden aangaat, en hoezeer Bestuurderen, zoowel als de Directeur, er steeds op bedacht zijn, de vindingen van het menschelijk vernuft dienstbaar te maken aan de voortgaande verheffing en verbetering der inrigting, en waarvoor zij de belooning in hunne

harten vinden. Menige gevoelvolle bezoeker, zendt dan ook onder het opwellen van eene dankbare traan, in stilte, heilbeden voor hen op aan den O∴ B∴ v∴ h∴ H∴, terwijl ook zij, die dergelijke inrigtingen in vreemde landen bezochten, en ook vreemde bezoekers, het Nederlandsche Instituut den hoogsten lof toezwaaijen.

Wij moeten hier tevens vermelden, dat het gesticht, onder de tegenwoordige Bestuurders, niet slechts die bewonderenswaardige verbetering en uitbreiding van opvoeding en onderwijs heeft verkregen, maar ook op zulke ruime grondslagen is gevestigd, als overeenkomstig zijn met den stand der beschaving, en met de beginselen der Broederschap die het stichtte.

De kweekelingen worden er hetzij geheel op kosten van het Instituut, hetzij met eene toelage van de zijde der ouders en door deze zelve te bepalen, verzorgd, en blijven er tot den ouderdom van 18-20 jaren.

[Instructie]

INSTRUCTIE. Zie CATECHISMUS.

[Instructie-Loges]

INSTRUCTIE-LOGES zijn die vereenigingen, waarin geene aannemingen plaats hebben, maar alleen onderrigt in, of voorlezingen over de leer en gebruiken der Vrijmetselarij gegeven wordt. In *Londen* alleen bestaan er 9 Instructie-Loges. Vaak echter loopt het onderrigt over andere nuttige wetenschappen. Zoo heeft men reeds voor verscheidene jaren in *België*, een begin gemaakt met de aanwezigen geregeld te onderwijzen in sterre- en natuurkunde; zoo heeft de □ *la Clemente Amitié*, een leercursus geopend voor maatschappelijke huishoudkunde (*économie sociale*). Op dezelfde wijze heeft de □ *Eendragt maakt Magt*, in het O∴ van '*s Hage*, hier te lande, het voorbeeld gegeven van wetenschappelijke vergaderingen, in welke onderwerpen werden behandeld, die min of meer met de V∴ M∴ in verband stonden. Te wenschen ware het, dat deze uit- en inlandsche voorbeelden algemeen werden nagevolgd. Aan de personen die tot het ontwerpen en volvoeren van zulke plannen geschikt zijn, ontbreekt het in den boezem ook der minst talrijke □ niet. Daardoor zouden de □ □ op meer dan eene wijze der maatschappij nuttig kunnen worden, en zouden zij zich steeds meer en meer nuttig betoonen aan het

menschdom; zij zouden een middel te meer hebben ter onderrigting, ter verbetering en veredeling des menschen, terwijl menige werkpl∴, thans aan het kwijnen, door het toestroomen van arbeiders, daarenboven verlevendigd zouden worden, en behalve een meer verwijderde, ook eene dadelijke vergelding zouden smaken voor haar edel pogen.

[Intendant]

INTENDANT. Zie STEWARD.

[Intendant]

INTENDANT, of Opziener der Gebouwen, (De) de 8e. graad van het uit *Amerika* naar *Frankrijk* ingevoerde oud-Engelsche systema, en de 7e. graad van het Groot-Kapittel der Raad van Keizers van Oosten en Westen te *Parijs.*

[Inwijding]

INWIJDING. Zie INSTALLATIE.

[Inwijding van eenen Broeder]

INWIJDING VAN EENEN BROEDER. Zie AANNEMING.

[Inwijding van eenen nieuwen Tempel]

INWIJDING VAN EENEN NIEUWEN TEMPEL. De plegtigheden, bij die gelegenheid te vieren, worden natuurlijk nu eens minder, dan eens meer gewijzigd door de omstandigheden, of de plaatselijke gesteltenis. Het hierondervolgend Rituaal kan in zoodanige gevallen zeer goed tot handleiding verstrekken, in welke men, naar gelang der omstandigheden, eenige wijzigingen kan brengen.

De tempel zij met smaak, en zoo dit doenlijk zij, ook met bloemkransen, slingers en festoenen van bloemen en loof versierd. De fakkels van den Achtb∴, van de Opz∴, des Reden∴, van den Secret∴, gelijk al de overige lichten, behooren geheel nieuw te wezen. Wanneer er eenig vlammend licht aanwezig is, behoort ook dit onaangestoken te zijn. Voor het altaar bevinde zich, op smaakvolle wijze, eene wierookvaas geplaatst.

Een der Ceremoniemeesters, de Onderzoeker en de Dekker, die alle drie behoorlijk gewapend moeten zijn, moeten zich binnen in den Tempel en *zonder licht* bevinden. De poorten moeten behoorlijk gesloten zijn, en zal de Dekker den sleutel in bewaring hebben. De deputatiën der naburige en bevriende Loges, welke uitgenoodigd zijn geworden ter bijwoning der plegtigheid, zoowel als de kommissie uit het Gr∴ O∴,

bevinden zich in een afzonderlijk vertrek. De Loge opent hare werkzaamheden in den eersten graad, hetzij in de banketzaal, hetzij in eenig

ander vertrek. Na het openen der vergadering noodigt de Achtb∴ den Secretaris uit tot het voorlezen van het besluit van het Gr∴ O∴, waarbij de werkplaats wordt geconstitueerd. Onmiddellijk na deze lezing stelt de Redenaar voor, dadelijk over te gaan tot de inwijding, dat, na het daarop gevallen besluit der leden van de Loge, te werk wordt gesteld. De trein is op de volgende wijze zamengesteld: de Standaarddrager en de Zwaarddrager; 2. de Reg∴ M∴ tusschen de beide Opz∴; 3. de drie Hoofdwaardigheidbekleeders van elke der Loges, die ten gevolge der uitnoodiging zijn opgekomen, gaande naar rang van ouderdom der Loges; 4. de Redenaar en Secretaris der Loge, die ingewijd wordt; 5. de Visiteurs; 6. de leden der Loge, volgens de graden. De stoet begeeft zich naar de buitenste poort des nieuwen Tempels, terwijl de kapel zich onder den marsch en bij de tusschenpoozen doet hooren. De stoet aan de poort gekomen zijnde, geeft de Reg∴ M∴ drie L∴ slagen met den M∴. De Onderzoeker, die zich in den Tempel bevindt, zegt thans luid: 'BB∴! weest op uwe hoede, er bevindt zich iemand voor de poorten des Tempels.' De reg∴ M∴ zegt: 'Ik hoor binnen in den Tempel spreken.' Hij klopt en zegt: 'Wie heeft het durven wagen, in den Tempel door te dringen?'

O∴ Het zijn de werklieden, die den Tempel hebben helpen daarstellen, en aan wie men de bewaking van denzelven heeft opgedragen.

R∴ M∴ 'Opent de poorten; ik verlang dit in naam der mij verzellende BB∴.

De Dekker ontsluit de poort, en opent die ten halve, daarbij tevens vragende: 'Wat wilt gij in dezen Tempel doen?'

R∴ M∴ Het werk voltooijen, door dien ter eere van den O∴ B∴ v∴ h∴ H∴ toe te wijden aan Hem, aan de deugd en aan de waarheid.

D∴ (*na het openen*) Aangezien de Tempel tot een zoo edel doel moet strekken, stel ik u den sleutel ter hand, en

zullen wij ons bij u voegen tot het volbrengen van een zoo prijselijk werk. Thans spreekt de R∴ M∴ de Broeders aan over duisterheid en licht, en over de inwijding, en besluit met een gebed, om eene vonk van het natuurlijk licht, dat door den O∴ B∴ v∴ h∴ H∴ in de geheele natuur is daargesteld, en niet minder van dat zedelijk licht, waardoor de V∴ M∴ aan zijne hooge en edele roeping beantwoordt, en dat door Zijne hulp het ook hier licht moge worden. Hierna ontsteekt hij eene nog niet gebruikte fakkel, en zegt: 'BB∴! laat ons den Tempel binnentreden, en het werk voleinden, dat wij hebben begonnen.' Bevindt zich een vlammend symbool in de □, dan wordt dit het eerste ontstoken, onder het uitspreken van gepaste woorden, met betrekking tot het gewigtige van het hoogere licht, als onmisbaar tot het veredelen der werklieden, in het pogen naar hun verheven doel, tot het verdrijven van de duisternis der vooroordeelen, ten einde het pad der waarheid steeds en zonder afwijking te kunnen bewandelen. In enkele plaatsen worden eensklaps en te gelijk hiermede ook de overige fakkels ontstoken.

Vervolgens ontsteekt de A∴ de fakkels, die den T∴ verlichten, daarna uitwijdende over wijsheid, regtvaardigheid en goedheid van den O∴ B∴.

Hierna wordt de R∴ M∴ door twee Ceremoniemeesters afgehaald, en verzeld naar de plaats der Opz∴, waar hij mede de fakkels ontsteekt, daarbij tot onderwerp van zijne woorden nemende, den gloed der deugd, der menschelijkheid en der weldadigheid.

De fakkels des Redenaars en van den Secretaris ontstekende, neemt hij als thema het zedelijk licht, dat de inwijding verschaft, en de leering der teekenpl∴ Na het ontsteken van al de fakkels is het hier en daar het gebruik, den wierook te plengen, onder het uitspreken der toewijding aan den O∴ B∴ aan de waarheid en de deugd.

De A∴ naar zijne plaats teruggekeerd, beveelt, onder gepaste uitweiding en leering, het aanvoeren der noodige werktuigen,

terwijl hij, bij het aanvoeren van elk werktuig, over gebruik en beteekenis spreekt. Daarna, wordt de keten gevormd en gaat het w.·. rond.

Wanneer dit alles is geschied, dan verklaart de A.·., en doet dit aan de kol.·. verkondigen, dat de nieuwe Tempel ter eere van den O.·. B.·. van de deugd en van de waarheid is ingewijd, onder den naam van....., waarop de BB.·. hunne goedkeuring door toejuiching te kennen geven.

Zoodra dit afgeloopen is, roept hij den Dekker, en zegt hem bij het ter hand stellen van den sleutel des Tempels, dat hij dien aan zijne getrouwe hoede aanbeveelt, en hem het weren van ongewijden opdraagt. Vervolgens verklaart de A.·. de inwijding volbragt. Is het slechts een nieuw lokaal, dan gaat men onmiddellijk over tot den gewonen arbeid. Is het nogtans eene nieuw opgerigte Loge, of eene werkplaats, die lang heeft gerust, dan volgt de installatie, of reïnstallatie, door eene afgevaardigde van het G.·. O.·., te beginnen met het voorlezen van het hierboven vermelde besluit.

Wanneer dit alles is verrigt, dan wordt de tegenwoordigheid aangekondigd van de deputatie uit het G.·. O.·., die, zoodra de geloofsbrieven nagezien en goedgekeurd zijn, door eene deputatie van negen MM.·., gewapend en van fakkels voorzien, wordt binnengeleid, terwijl de A.·. en de Opz.·. de deputatie aan de poort ontvangen, en de drie MM.·. aanbieden. De inhaling geschiedt onder geleide der kapel, onder het stalen gewelf door, en terwijl de MM.·. aanhoudend slaan.

De Voorzitter der deputatie gezeten zijnde, leest hij het besluit van het G.·. O.·. en de Constitutie voor, en installeert de □, namens het G.·. O.·., na alvorens de poort te hebben doen sluiten tot na de installatie.

Hierna stelt de Voorzitter der deputatie, de Constitutie in handen van den R.·. M.·., ter plaatsing in de Archieven, en noodigt den R.·. M.·. en de Opz.·. uit, zich voor het altaar te plaatsen, waarop hij hen de gelofte hunner betrekkingen afneemt, en ze namens het G.·. O.·. installeert, en hun magt verleent, om hunne betrekkingen te vervullen. Hij verklaart de

geinstalleerd, laat die verklaring aan de beide kolommen herhalen, en stelt den M∴ ter hand aan den reg∴ M∴, die de deputatie bedankt, en na het afloopen der werkzaamheden op de zelfde wijze buiten den Tempel doet leiden.

[Inzameling van Liefdegiften]

INZAMELING VAN LIEFDEGIFTEN. Dit is een bekend gebruik in alle Loges, en in elke bijeenkomst, en geschiedt door den Aalmoezenier- of Schatbewaarder, die de ingezamelde gelden bewaart voor ongelukkige Broeders, of tot andere weldadige doeleinden.

[Iris]

IRIS. (De Ridder der) De 4e. graad tweede klasse van de Akademie der ware VV∴ MM∴ te *Montpellier*, daargesteld door zekeren PERNETTI te *Valence*, in *Dauphiné.*

[Isis]

ISIS. (De Ceres der Grieken) De voornaamste Egyptische Godin, het zinnebeeld der wereld en der geheimvolle natuur, wordt gewoonlijk voorgesteld met zeven of meer borsten, of met eenen stierenkop en groote horens, in welker midden zich eene groote schijf bevindt, vaker met de lotusbloem, haar zinnebeeld in de gedaante van eene halve maan, en eenen kogel in het midden. Overigens herkent men haar bijzonder aan de citer, die zij in de hand houdt. *Osiris*, (zie dat Art.) haar gemaal, de *Bacchus* of *Dionysius* der Grieken, was het zinnebeeld der zon, en van de bevruchtende kracht der natuur, en werd met eenen havikskop met ossenhorens, of met den aardbol op het hoofd, in een vlammend gewaad afgebeeld. Hun kind was *Horus.*

De *Isis* der Egyptenaren willen sommigen afgeleid zien van het Hebr. חשא, als de vrouw en moeder en voedster bij uitnemendheid, terwijl zij CERES in verband brengen met ץרק *kerets, (verderf, slagting*, JEZ. XLVI:20) en PERSEPHONE of PROSERPINA van פרי (*peri*), vrucht of koren, en ספן (*saphan*), verbergen of bedekken, en aldus van פרכפנה (*persephone*), het bedekte koorn. De bekende mythe der Grieken, die de godin CERES door de Egyptenaren leerden kennen, is, dat zij de godin der akkerbouw was, en dat hare dochter PROSERPINA door PLUTO geschaakt zijnde, JUPITER op hare klagten besliste, dat zij de helft van het jaar bij haren echtgenoot, en de andere helft bij hare moeder zoude wonen. De allegorische zin van deze fabel kan op twee wijzen

worden uitgelegd, en wel, ingeval men PROSERPINA als de maan beschouwt, als beduidende den tijd, gedurende welken zij al of niet op de aarde zigtbaar is, en ingeval PROSERPINA de oogst is, dan verbeeldt het de moeijelijkheden des akkerbouws, het onder de aarde bedelven en weder uitkomen van het graan, enz.

[Isistafel]

ISISTAFEL. (De) Dit zoo voor de Vrijmetselaren gedenkwaardig overblijfsel der oude Egyptische hooge geheimen, is eene koperen plaat, op welker grond zich een zwart geëmailleerd werk bevindt, met ingelegde zilveren platen kunstig door elkander vermengd. Daarop staan *Isis* en *Osiris*, de hoofdfiguren, en overigens verscheidene hieroglyphen gegraveerd, welke godsdienstige handelingen moeten voorstellen. In den jare 1527, na de verovering der stad *Rome*, kwam deze tafel aan den Kardinaal BEMBO; vervolgens aan den laatsten Hertog van *Mantua*, en eindelijk in het museum van oudheden te *Turyn.*

[Israëliet]

ISRAëLIET. (De zeer wijze) De 70e. graad van het Mitzraïmitisch systema te *Parijs.*

[Israëliete□]

ISRAëLIETE□. Zie TOELATING.

[Italië]

ITALIë. Ongeveer acht jaren later, dan naar *Frankrijk*, baande zich de Vrijmetselarij eenen weg naar *Italië*, onder den naam van *la Cucchiara* (de Metselaarstroffel). In het jaar 1773 werd door *Lord* KAREL SACKVILLE, Hertog van *Middelesex*, oudste zoon van den Hertog en Graaf van *Donlet*, de eerste Loge te *Florence* opgerigt, weshalve de aanwezige BB∴ hem ter eere eenen gedenkpenning lieten slaan. De Vrijmetselarij bestond echter niet lang onaangevochten in een land, waarin hare bitterste vijanden in de Pausen en de geestelijkheid gevonden werden. Reeds in het jaar 1737 vaardigde JOHAN GASTON, de laatste Groot-Hertog van *Toskane* uit het Duitsche huis, een zeer streng Edict uit tegen de Vrijmetselaren, dat evenwel, na den spoedig daaropvolgenden dood van denzelven, nog in hetzelfde jaar werd opgeheven door STEPHANUS FRANS I, Roomsch Duitsch Keizer en gemaal van MARIA THERESIA van *Oostenrijk*, die in het jaar 1731, toen hij nog Hertog van *Lotharingen* was, in *den Haag*, onder het voorzitter-

schap van den Graaf van *Chesterfield* (zie DORMER STANHOPE), werd aangenomen. Dit tijdpunt was allezins van gewigt; want terwijl de Vrijmetselaren (1738) ook in *Frankrijk* vervolgd werden, deed hij de vervolgingen in *Toskane* ophouden, en nam de Broederschap tegen de geestelijkheid in bescherming. Deze laatste wilde daar om allen voortgang der Vrijmetselaren belemmeren, vervolgde de medeleden met hardheid en gruwzaamheid, maar kon dezelve echter niet uitroeijen, zoodat in het jaar 1742 de in *Rome* levende Vrijmetselaren, ter eere van den toenmaligen President van het Koninklijk Gezelschap der wetenschappen te *Londen*, de Gedeputeerde Grootmeesters der Groote Loge (onder den Hertog KAREL van *Richmond*) eene medaille met zijne beeldtenis deden slaan.

In het midden der achttiende eeuw stichtte een Griek, die zich te *Napels* had nedergezet, eene Loge, waartoe spoedig de voornaamste staatsleden en burgers behoorden. Toen nu de regerende Koning van *Napels*, KAREL III van *Spanje*, hiervan kennis kreeg, vaardigde hij, den l0den Julij 1751, een Edict uit tegen de Vrijmetselaren, hen beschouwende als gevaarlijke menschen, en bedreigde allen, die zijn verbod niet wilden opvolgen, met de straf, welke naar de wet allen te beurt viel, die openlijke rustverstoorders waren. Later moet KAREL III zich met de Broederschap verzoend hebben, en zelfs de opvoeding zijns zoons FERDINAND hebben opgedragen aan een lid derzelve, wien hij tot diens Biechtvader had verkozen. Hierdoor bekwamen de Vrijmetselaren den moed, om van de nieuw-Engelsche Groote Loge eene constitutie te verzoeken, tot het oprigten eener Provinciale Loge, waarop zij zich later van haar verwijderd, en (1756) eene Nationale Loge gevormd hebben, die met de Duitsche Loges in verband stond. Deze Nationale Loge werd den 27sten Februarij 1764, zoo als het berigt uit de Loge *del la Vittoria*, in het O.·. van *Napels*, van den 28sten Maart, mededeelt, door den Schotschen Grootmeester, Ridder DIEGO NASELLI, geïnstalleerd, en bestond destijds uit 31 medeleden. Dezelfde FERDINAND IV, wiens opvoeder een Vrijmetselaar geweest was, liet zich, na zijne troonsbeklimming, door zijnen

eersten staatsdienaar, den Staats-Secretaris, Markies BERNARDO TANNUCCI, bewegen, door een Edict van den 12den September 1775, het vroegere verbod zijns vaders tegen de Vrijmetselaren te hernieuwen. Deze Staatsdienaar wist de Staats-Junta over te halen, de overtreders des Edicts eigenmagtig, naar krijgsgebruik, als majesteitsschenders te straffen, ja zelfs eene gruwelijke vervolging tegen de Vrijmetselaren in te stellen, ofschoon zij, volgens het vorig bevelschrift, regt hebbende op dulding en bescherming, zich nogtans dadelijk onderworpen en hunne bijeenkomsten gestaakt hadden. Ondertusschen werd de gemalin van FERDINAND IV, KAROLINA, dochter van den Duitschen Keizer FRANS I, de beschermgeest der Vrijmetselarij; want zij redde, door hare voorspraak en hare bescherming, in 1775, niet alleen de vervolgde medeleden der opgehevene Loge, maar wist het zelfs daarheen te brengen, dat alle tegen de Vrijmetselaren uitgevaardigde verordeningen herroepen werden, ja, dat TANUCCI-zelf, in een bevelschrift van den 28sten Januarij 1783, aan den Prezident der Junta, den Markies CITO, bekend moest maken, dat de Koning de ingestelde beschuldigingen vernietigd had, en de overtredingen, zoo zij bestonden, ongestraft wilde laten, waarbij hij echter der Junta bevel gaf, om zorgvuldig op het gedrag der Vrijmetselaren acht te geven, indien de secte der VV∴ MM∴ ten aanzien der godsdienst en des Staats verdenkingen op zich zoude laden.

Een berigt van de Groote Nationale Loge in het Koningrijk der beide *Siciliën*, die zich *del zelo* noemde, van den 7den December 1775, door den Prins DI CARAMANICA als Grootmeester onderteekend, deelt mede, dat er toenmaals in *Napels* vier wettige en drie geheime Loges bestonden; de wettige waren: *Della Vittoria, Dell' Uguaglianza, Della Pace* en *Dell' Amicizia.*

Een jaar later was er reeds eene van de geheime Loges erkend, en vier nieuwe Loges in het koningrijk hadden constitutiën bekomen. Desniettemin werden de Vrijmetselaren voortdurend door de wereldlijke magt en ook door de geestelijkheid in *Italië* vervolgd, en ook in *Sicilië* moesten zij later weder vervolgingen ondergaan.

In de maand November des jaars 1772 was er eene Loge te *Venetië* en eene tweede in *Verona* opgerigt, doch ook deze mogten zich niet over eenen langen duur verheugen. In het jaar 1785 gaf de Senaat een verbod tegen de Vrijmetselaren, van welke vele met hunne familiën uit het land werden gedreven, doch dit wordt door anderen weder tegengesproken.

Toen *Italië* onder den Franschen invloed, en voornamelijk onder de Prinsen JOZEF NAPOLEON en MURAT stond, bloeiden de Loges weder; de arbeid werd weder voortgezet. MURAT gaf toestemming tot de oprigting van een Groot-Oosten, hetwelk op den 24sten Junij 1809 werd geïnstalleerd, en hij zelf nam de Grootmeesterlijke waardigheid op zich. Na NAPOLEON's val begonnen ook weder de vervolgingen van den Staat en der geestelijkheid tegen de Vrijmetselarij; ja, in de wet van den 8sten Augustus 1816, in de bekendmaking van den 28sten Maart 1821, en in het koninklijke decreet van den 17den Mei deszelfden jaars, werd de deelneming aan de Orde bij galeistraf verboden. Sedert heeft de Vrijmetselarij in *Italië* haar graf gevonden; al de Loges werden gedekt, en niemand waagt het, van het verbond te spreken. Wel wordt in den Franschen Vrijmetselaars-Almanak, voor het jaar 1820, van drie Loges en één Kapittel der hoogere graden in *Messina* gesproken, doch het is niet bewezen, dat zij werkelijk op dien tijd bestaan hebben. Ongetwijfeld is het, dat ook deze zijn te niet gegaan; want nergens wordt er meer van gerept.

Onder de stukken, door het G.·. O.·. van het koningrijk *Napels* uitgevaardigd, zijn er vooral twee merkwaardig, als: een van 7 December 1775, en onderteekend Prins DI CARAMANICA, Grootmeester Nationaal, Prins DI CANNETO, Gedep.·. G.·. M.·. N.·., DIEGO NASELLI en EUGENIO DE SORIA, N.·. G.·. Opz.·. en FELICE LIOY (zie dat Art.), N.·. G.·. Sec.·., en waarin gezegd wordt: De KK.·. heeft hier snelle vorderingen gemaakt. In het jaar 1754 vereenigden zich onderscheidene BB.·., en arbeidden aanvankelijk onder het gezag van de Loge te *Marseille.* In het jaar 1760 verkregen zij van de Gr.·. Loge van *Holland* eene nieuwe Constitutie.

Aangezien echter ook deze hun niet voldoende was, besloten zij in 1767 (welligt zal dit 1762 moeten wezen), hunne Loge door Engelsche BB.·. te doen constitueeren, enz. In het tweede stuk, van 6 December 1776, onderteekend door *Cavalière* DIEGO NASELLI, als G.·. M.·. N.·., benevens de verdere G.·. Off.·. KILIANO CARACCIOLI, JOSEPH ANTONIO TSCHUDY, FELICE LIOY en FRANCISCO VALIGNANI, zeggen zij, dat de Koning ingezien had, dat de beschuldiging, opgeworpen door de kwaadwilligheid van eenige zijner Ministers, valsch was, en dat zelfs de Markies DELLA SAMBUCA, die TANUCCI opgevolgd was, een zeer goed denkbeeld van de V.·. M.·. had opgevat, en het publiek te *Napels* van deszelfs vooroordeel teruggekomen was.

[Ivah]

IVAH. Zie JEHOVA.

[Iworan]

IWORAN. Vermoedelijk het Hebr.·. woord םרוי *Ioram*, verheven, (in den Schotschen Ritus 3en graad) den naam van een der drie personen, door SALOMO afgezonden, om hout te doen vellen.

J.

[Jaar]

JAAR. (Het) Het Maçonnieke jaar begint in de meeste systema's (ook hier te lande) op den 1sten Maart, in andere op den 24sten Junij, en weder in andere op den 30sten November, al naar elk systema eene geschiedkundige vooronderstelling aangenomen heeft.

[Jaar]

JAAR (De Ridder van het 3e., 5e. en 7e.) is de 1e., 2e. en 3e. graad van den vijfden trap van het klerikaal systema.

[Jaartelling]

JAARTELLING. (Maçonnieke) Zij gaat verder, dan het begin der schepping, volgens de Hebreeuwsche tijdrekenkunde, die de Vrijmetselaren hebben nagevolgd. Het Maçonnieke jaar is het burgerlijk jaar der Hebreën; het begint met de maand *Nissan*, die overeenkomt met de maand Maart der Christelijke jaartelling; het tijdstip, waarop de Israëlieten, volgens *Exod.* XII, uit *Egypte* gingen. Het kerkelijk jaar der

Israëlieten begon met *Tishri*, komende overeen met September; de maanden zijn maanmaanden, die om de negentien jaren overeenkomen met de zonnejaren. Van die negentien jaren zijn er zeven schrikkeljaren (van 13 maanden) en 12 gewone jaren (van 12 maanden), de namen laten wij hier volgen. 1e. Maand *Nissan* (Maart), 2e. *ïar* (April), 3e. *Sivan* (Mei), 4e. *Thamoez* (Junij), 5e. *Ab* (Julij), 6e. *Eloel* (Augustus), 7e. *Tischri* (September), 8e. *Marchesvan* (October), 9e. *Kislev* (November), 10e. *Tebeth* (December), 11e. *Schebat* (Januarij), 12e. *Adar* (Februarij) en *Adar Sheni.* Zie verder het Art. ALMANAK. De maanden en de dagen geene bijzondere namen hebbende, zegt men. b.v. de 12de dag der 4e. maand 5841, voor 12 Julij 1841, enz.

[Jabania]

JABANIA of *Jabamia.* Eigenlijk *Habamah*, de Hooge of Verhevene (Sch. R. 30e. gr.).

[Jabulum]

JABULUM. Zie JIBULUM.

[Jachin]

JACHIN. (ןיכיִ) *Jakin*, sterk. De naam der kolom aan den oostelijken ingang, ter regterzijde des voorhofs van den Tempel van SALOMO, aan welke de Leerlingen, zoo als aan de tweede, *Boäz*, de Gezellen, die aan den Tempel arbeidden, hun loon ontvingen. Overigens behoort dit Hebreeuwsche woord, dat oprigten, of ook bevestigen, beteekent, onder de gedenkwaardigheden van verschillende graden der Vrijmetselarij.

Ook heeft het met veranderden uitgang, afstammende van het woord *Jakinaï* (יכיני), in de hooge graden (Sch. R. 7e., 8e. en 27e. gr.) zijne beteekenis, waar het zoowel door *de wijsheid is in God*, als door *vastheid* wordt overgezet.

[Jachinai]

JACHINAI. Zie het vorig Artikel.

[Jackson]

JACKSON (ןשקי). Het leuswoord in eenige hooge gr∴ (Sch. R. 3e. gr.)

[Jah]

JAH. Een Hebreeuwsch, naar Cabbalistische wijze uit Jehovah gevormd woord (יה), dat in eenige hooge graden (Sch. R. 4e., 8e. en 13e. gr.) tot herkenningswoord verstrekt.

[Jakob I]

JAKOB I, Koning van *Engeland.* Zie JAKOB VI, Koning van *Schotland.*

[Jakob I]

JAKOB I, Koning van *Schotland*, had zijne opvoeding in *Engeland* ontvangen; hij vertoonde zich als de beste Koning van *Schotland*, was een beschermer der geleerden, en vermeerderde

den luister der Loges door zijne tegenwoordigheid als Koninklijk Grootmeester.

[Jakob II]

JAKOB II, Koning van *Groot-Brittanje*, geboren den 16den October 1663, kwam aan de regering in 1685, werd in de maand December 1685, wegens zijne blinde gehoorzaamheid aan de Pauselijke leer, en de daardoor geschonden staatsgrondwetten, de regten en vrijheden zijns volks, onttroond, waarop zijn schoonzoon, Prins WILLEM van *Oranje* en Stadhouder der Vereenigde *Nederlanden*, als WILLEM III, tot Koning verklaard werd. JAKOB vlugtte in 1689 naar *Frankrijk* (zijne moeder was de zuster van LODEWIJK XIV), waar hij op het Koninklijk Slot te *St. Germain en Laye*, op den 16den September 1701, overleed. Dewijl hij geen Vrijmetselaar was, zoo werd de K.·. K.·. onder zijn bestuur veronachtzaamd.

[Jakob II]

JAKOB II, Koning van *Schotland*, geboren in 1430, overleden in 1460, benoemde WILLEM SINCLAIR, Baron van *Roslin*, Graaf van *Orkney* en *Caitness*, tot belooning van zijne aan de Broederschap en aan de Koninklijke familie bewezene diensten, tot erfelijk Grootmeester der Vrijmetselaren in *Schotland.* Zie ROSLIN.

[Jakob III]

JAKOB III. Dikwijls de Pretendent, of de Ridder van *St. George* genoemd, zoon van den onttroonden en gevlugten Koning van *Groot-Brittanje*, JAKOB II, geboren den 10den Junij 1688, gestorven 1 Januarij 1766, erfde de aanspraak zijns vaders op den Engelschen troon. Ook hij zocht de hooge graden der Vrijmetselarij aan zijne belangen dienstbaar te maken, echter met even weinig gevolg als zijn vader.

[Jakob VI]

JAKOB VI, Koning van *Schotland*, geboren 1566, gestorven 8 April 1625, besteeg, in 1603, den Engelschen troon, onder den naam van JAKOB I, en vereenigde de beide koningrijken onder den naam van *Groot-Brittanje.* Hij bezat veel kennis, rigtte in 1589 de Universiteit te *Edimburg* op, en beschermde, zoo als alle andere kunsten en wetenschappen, bijzonder de Bouwvereenigingen en hare kunst, waarin hij-zelf onderrigt was. Hij verklaarde zich, bij zijne troonsbeklimming, tot Protector der Broederschap van de Bouwlieden in *Énge-*

land, en de Engelsche Maçonnieke geschiedschrijvers noemen hem als Grootmeester van 1603-1607 op, op welk tijdstip hij INIGO JONES daartoe benoemde, die veel tot verbetering van de organisatie der Orde bijdroeg. Onder JAKOB's regering ving het genootschap aan, eene vereeniging van symbolische Vrijmetselaren te worden.

[Jakobi, (Karel Hendrik Lodewijk)]

JAKOBI, (KAREL HENDRIK LODEWIJK) Raad van den Hertog van *Saksen-Coburg-Meiningen* en Geheim-Secretaris, was Secretaris van den Vrijheer VON HÜND en medelid der hooge graden der *Strikte Observantie.*

[Jakobsladder]

JAKOBSLADDER (De) is eene der zinnebeelden, die in *Engeland* op het tableau van den Leerlingsgraad zijn voorgesteld. Gewoonlijk heeft zij drie sporten, welke geloof, hoop en liefde beteekenen; heeft zij nogtans meer trappen, dan beteekenen zij de deugden, die de mensch zich eigen moet maken, om zijne hoogere zedelijke waarde te doen stijgen. Op het vaste-land vindt men deze ladder op geen enkel tableau. Dit zinnebeeld is ontleend aan den droom van JAKOB, toen hij naar *Paddan Aram*, tot zijnen oom LABAN, trok.

[Janus]

JANUS. Zie JUPITER STATOR.

[Japhet]

JAPHET. (חפֶיָ Schoon, overtuigend.) (De naam van den derden zoon van NOACH.) Een Hebr.·. woord in de hoogere graden (Sch. R. 21e. en 22e. gr.) voorkomende.

[Jehovah]

JEHOVAH. Is het Hebr.·. woord הו□הְי, dat beteekende: *die zijn zal, die is, en die geweest is*, en welken naam het Hoogste Wezen aan zich zelf gaf (*Exod.* 3:14.).

Het is opmerkenswaardig, dat het beroemde opschrift op de piramide van *Isis* (zie dit Art.) *Ik ben alles, wat was, wat is en zijn zal, en mijn sluijer is nog door geen sterveling opgeheven*, met het Hebreeuwsche *Jehovah* geheel overeenstemt. In verscheidene graden (Sch. R. 4e., 6e. gr. enz.) is dit woord deels een herkennings-, deels een paswoord. In de tot den graad van den volmaakten Bouwmeester behoorende instructie wordt gevraagd:

Vr. Wat beteekent *Jehovah*?

Antw. Den voor de Joden onnoembaren en onmededeelbaren naam, welke de onwankelbaarheid Gods uitdrukt. *Je* beteekent

het tegenwoordige, *ho* het verledene en *vah* het toekomende. Het woord *Jehovah* is het Meesterwoord, dat verloren geraakt is.

[Jeo]

JEO. Eigenlijk *Jah* (הי), een woord in de hoogere graden (Sch. R. 8e. gr.) voorkomende.

[Jeruzalem]

JERUZALEM, (Prins van, ook Koning van) *Chef van alle regelmatige Loges*, de 16e. graad van het uit *Amerika* naar *Frankrijk* ingevoerde zoogenaamde oud-Engelsche systema; insgelijks van den *Raad der Keizers van Oosten en Westen*; de 45e. graad van het Mitzraïmitisch systema te *Parijs*, en de 8ste der Martinisten.

[Jesuah]

JESUAH, *Jeshoeagn* (עושי), Verlossing, Redding. Een woord in de hooge graden (Sch. R. 32e. gr.) voorkomende.

[Jevah]

JEVAH. Een woord in hooge Fransche graden gebruikt. Eigenlijk *Jehovah.*

[Jezuïten]

JEZUïTEN. (De) Of deze gevaarlijke aanhangers van IGNATIUS VAN LOYOLA werkelijk het opzet hadden, om zich met de Vrijmetselaren te vereenigen, daarover zijn de meeningen verdeeld geweest; het is intusschen bewezen, niet alleen, dat vele personen, Jezuïtische beginselen in de leer der Vrijmetselarij zochten in te vlechten, maar ook, dat bijna alle hooge graden den stempel van hunnen katechismus dragen. Een in zijne soort merkwaardig boek, dat de pogingen der Jezuïten wil bewijzen, om de Orde als masker of werktuig hunner bedoelingen te maken, is: *Mêmeté, ou les quatres voeux, Lond.* 1788. Opmerkenswaardig is het, dat de Jezuïten, sedert hunne herstelling door Paus PIUS VII, in den jare 1814, de hevigste vervolgers der Vrijmetselarij zijn geworden.

De inrigting der Jezuïten was in eenen schijnbaar eerwaardigen geest gevormd. Het geloof te verdedigen en te beschermen, de jeugd op te voeden en te onderwijzen, elkander wederzijds te helpen, van kerkelijke voordeelen en waardigheden afstand te doen, dit waren de grondregels, waarop, voor het oog der wereld, eene vereeniging was gegrond, die echter van haren oorsprong af in een geheel anderen geest

arbeidde. Even als de Egyptische Priesters, deden zij degenen, die wenschten in hunne vereeniging te treden, beproevingen ondergaan; zij hadden

zich grootendeels meester gemaakt van het hooger en lager onderwijs; zij deden een gedeelte hunner leden reizen; eindelijk waren de Jezuïten, even als de Egyptenaren, de raadgevers der Koningen, hoewel met veel minder zuivere bedoelingen.

Maar deze vereeniging moest het lot ondergaan, dat aan alle inrigtingen algemeen is, wier geest afwijkt van het eeuwig ware en goede. De Jezuïten wilden zich steeds uitbreiden, wilden alles beheerschen, en vertoonden zich openlijk op het tooneel, waarop zij zoo veel bekwame spelers deden werken. Het toeval bragt, jaren lang geheim gehouden grondstellingen, die strijdig waren met de godsdienst, de zedeleer en de gezonde staatkunde, aan den dag. De Staat, gedurig geschokt, kon zijne rust niet weder herkrijgen, dan na de oorzaak der bewegingen verwoest te hebben. De geest van deze inrigting werkt thans sterker dan ooit. In den tegenwoordigen tijd woelen de Jezuïten, meer dan immer, hoewel meer geheim. Zij zijn de hevigste vijanden der Vrijmetselaars-Broederschap. (Zie het volgende Art.)

[Jezuïten-Orde]

JEZUÏTEN-ORDE. IGNATIUS (INIGO) JAGNES, stichter der Jezuiten-Orde, werd in het jaar 1491 in dat gedeelte van *Biscaye*, hetwelk men *Guiposcoa* noemt, geboren, op het Slot *Loyola*, hetwelk zijn vader, *Don* BERTRAM, een der aanzienlijkste edellieden dier Provincie, toebehoorde, en naar hetwelk hij later IGNATIUS DE LOYOLA werd genoemd. Reeds vroeg werd hij page aan het hof van den Spaanschen Koning FERDINAND *den Katholijken*, leerde daar het weelderigst levensgenot kennen en smaken, en trad later in de krijgsdienst, in welke betrekking hem in *Pampelona*, hetwelk de Franschen belegerden, door een' kanonskogel, de linkervoet gewond, en de regter bijna werd vermorseld, zoodat hij hinkende bleef.

Lang en smartvol was zijne genezing. Zijne levendige verbeeldingskracht verlangde naar voedsel, en verkreeg dit, door het lezen van de legenden der Heiligen, onder welke vooral de *Bloemlezing der Heiligen* (een roman in een geestelijk kleed, wiens helden, als martelaars en heiligen, de ongehoordste dingen ondernamen en ten uitvoer bragten) uitmuntte. Zijne ver-

beelding werd hierdoor niet weinig opgewonden, en schier tot waanzinnigheid toe ontvlamd. Daarbij kwam, dat hij, van nature zeer ijdel en ingenomen met de vleijerijen van het schoone geslacht, om zijn vroeger zoo bevallig uiterlijk, er vol wrevel aan dacht, dat die onherroepelijk voor hem verloren waren. Nu wilde ook hij stichter eener Orde, wonderdoener, worden. Eene bedevaart naar *Jeruzalem* maakte den aanvang uit van het groote werk. Daar geraakte hij, wegens zijn overspannen denkbeelden en gedrag, met den Provinciaal der Franciskanen, wien het oppertoezigt over de bedevaartgangers was toevertrouwd, in twist, en werd door dezen naar zijn land terug gezonden, zonder dat LOYOLA's naaste oogmerk, - de navolgers van het Islamismus te bekeeren, - bereikt was geworden.

In het jaar 1524 keerde hij, in zijn drie en dertigste jaar, over *Venetië* naar *Spanje* terug, en begon in de school te *Barcelona* de knapen in de Latijnsche taal te onderwijzen. Vervolgens bezocht hij de Akademiën van *Alcala* en *Salamanca*, joeg, door zijn' overdreven ijver, de bestuurders tegen zich in het harnas, werd een en andermaal in de kerkers der Inquisitie opgesloten, wanhoopte eindelijk aan het wèl slagen zijner onderneming, en, om in *Spanje*, met hem overeenstemmende gemoederen te vinden, en begaf zich naar *Parijs.* Daar gelukte het hem, na vele wederwaardigheden, hem door zijne onbestuurbaarheid van de zijde der geestelijke en wereldlijke magt berokkend, zes jonge lieden te vinden, wie zijne denkbeelden bekoorden, en die er zich door lieten wegslepen, om zich, nevens hem, op den 16den Augustus 1534, in de kerk van het Nonnenklooster te *Montmartre*, door eene onverbreekbare gelofte te verbinden. Nu bepaalde men een' nieuwen togt naar *Palestina*, welke echter, door den oorlog tusschen *Venetië* en de Turken, onuitgevoerd bleef. Allengskens wies het genootschap aan, en besloot ten laatste, zich, nopens zijne bepaalde vestiging (*constitutie*), tot den Paus te wenden. Op den weg naar *Rome* had IGNATIUS, naar zijn zeggen, een visioen. In eene eenzame kapel namelijk, zou God de Vader, in gezelschap van zijnen Zoon JEZUS CHRISTUS, hem verschenen zijn. De

eerste beval den laatste hel nieuwe genootschap en zijn stichter aan, en zou ten antwoord ontvangen hebben: 'In *Rome* wil ik het mijne genade bewijzen!'

Na een aantal zwarigheden, en het inleveren van verschillende uitgestrekte plannen der Orde (door IGNATIUS, *Genootschap van* JEZUS genoemd), waarbij den slimmen Romeinen, vooral ook om de dagelijks toenemende hervorming, haar hoofddoel - uitroeijing der ketterij - inzonderheid in het oog viel en behaagde, keurde Paus PAULUS III, bij eene eigenhandige Bulle van September 1540, de Orde des Genootschaps van JEZUS goed, en kondigde haar bestaan plegtig af. IGNATIUS werd tot eersten Generaal der Orde verkozen, en zag, door haar allengskens toenemende bloei en luister, zijne hoogste wenschen vervuld, ja zelfs overtroffen. Hij overleed te *Rome*, op den 13den Julij 1556. Zijn opvolger, als Generaal der Orde, was JACOB LAYNEZ, een sluw, en in zijne berekeningen en ondernemingen onverzettelijk mensch. Toen deze zich aan het hoofd plaatste, telde het genootschap 1000 leden, in 100 hoofdplaatsen verdeeld, welke 12 provinciën uitmaakten, waarvan er 9 in *Europa* waren, namelijk: *Italië, Sicilië*, noordelijk en zuidelijk *Duitschland, Frankrijk, Arragon, Kastilië, Andalusië* en *Portugal*, en drie buiten *Europa*, als: *Brazilië, Ethiopië* en *Indië. Portugal* en de drie Spaansche provinciën, alsmede *Azië, Afrika* en *Amerika*, hadden, behalve hun bijzonderen Provinciaal, nog daarenboven een Kommissaris-Generaal van *Spanje* en *Indië.* In *Rome* had men teregt ingezien, hoe juist geschikt naar den tijd de instelling en strekking der Jezuïten voor de kerkelijke belangen ware. Vandaar die ontzaggelijke toeloop tot, en die allerwege bevorderde uitbreiding der Orde. *Digitus Dei hic est*! (hier is de vinger Gods!) riep de, door de snelle vorderingen der Hervorming in verlegenheid gebragte Paus (PAULUS III) uit, toen hij het ontwerp der instelling had gelezen.

LAYNEZ en zijne medestanders (inzonderheid ALFONSE SALMERON) trokken het gebouw met allesovertreffende sluwheid, en met de grootste omzigtigheid verder op, en voltooiden het eindelijk,

daarbij steeds zorg dragende, in hunne woorden den meesten eerbied voor het Pauselijk gezag te betuigen. Hoe het hiermede inderdaad gesteld was, zullen wij lager zien. De regelen of statuten, in den beginne voor gewijden en ongewijden geheim gehouden, werden eerst in 1584 ter dienste der leden-alleen gedrukt. Buitendien bestonden er bijzondere regels en voorschriften voor de opperhoofden, die nooit bekend zijn geworden, terwijl enkele stukken slechts, ondanks de Jezuïten, bekend zijn geworden, toen zij, bij gelegenheid van een proces (1759) over bedrog met wissels, in *Frankrijk*, door zekeren LAVALETTE geteekend, daaruit zochten te bewijzen, dat de wissels niet geldig waren, en men uit het overgelegde werk meer ontwaarde, dan den Jezuïten lief was; uit welk werk het Parijsche Parlement dan ook, in 1762, extracten van de stellingen der Jezuïten in het licht heeft gegeven.

Het Genootschap, dat aanvankelijk had bestaan uit twee klassen van leden, de leerlingen (*scholares*) en Professen (*professi*), werd in 1546 door IGNATIUS vermeerderd met eene derde, die der *coadjutores*, ten einde personen van allen ouderdom en stand, zoowel geestelijken als wereldlijken, in de Orde te kunnen opnemen en aan haar verbinden. De Professen heetten ook leden van den grooten regel; de overigen, die zich slechts tot gehoorzaamheid aan de oversten verbonden, behoorden tot den kleinen regel. Onder de *coadjutores* behoorden ook de geaffilieerden, of, zoo als men het in *Frankrijk* noemt, *Jesuites à robes courtes*, welke onder de regering van KAREL X eene zoo groote rol hebben gespeeld. Zelfs wereldlijken van alle standen en geloofsbelijdenissen kunnen daardoort Jezuïten zijn, en zoo heeft men zelfs gezien, dat iemand, die jaren achtereen zich als Protestantsch geestelijke voordeed, eigenlijk een geheime zendeling en werktuig der Jezuïten was. Het is alzoo duidelijk, dat het genoegzaam was, blinde gehoorzaamheid aan den Generaal te beloven, om Jezuït te worden. Buitendien bestonden er congregatiën of broederschappen, waar personen van beide geslachten en van alle rangen werden toegelaten. Deze congregatiën waren de lagere leer- en oefenscho-

len, waar de personen door oefeningen voorbereid en door de biecht gepeild werden, en in welke men dan de noodige beangstelling en ijver voor de Orde wist op te wekken.

Het genootschap wordt bestuurd door een' Generaal, die door de Professen van vier geloften (de eigenlijk ingewijden), en uit hun midden, met volstrekte meerderheid van stemmen, voor zijn leven wordt verkozen. Den Generaal is ook nog een *Admonitor* toegevoegd, die zoo veel was als een spion, hem door het Genootschap ter zijde gesteld, welke hem altijd verzelt, en hem vermaningen geeft, als hij van den juisten weg afwijkt, die naar de bevordering der Orde leidt. De onbeperkte gehoorzaamheid aan dezen Generaal is zoo onbeperkt, dat hun voorgeschreven is, zich te overreden, dat al de bevelen des Generaals stellige bevelen van God zijn, en dat zij in hem CHRISTUS moeten eerbiedigen en erkennen. De Jezuït moet zich overtuigd houden, dat al het bevolene regtvaardig is, en behoort eigen denk wijze daarbij te verloochenen. Onder den Generaal staan vijf *Asistenten* of raden, en verder de *provincialen*, zijnde dezulke, die aan het hoofd van de Jezuïten, in een of meer andere rijken te zamen genomen, staan, en door den Generaal telkens voor drie jaren benoemd worden, met magt, om ze te schorsen en te herkiezen, of in hunne magt te beperken. Zij hebben het toezigt op de Professen en profeshuizen, seminariën, kollegiën, enz. Volgens de statuten des Genootschaps heeft de Generaal, gelijk reeds met een woord is gezegd, onbeperkte magt, en in zaken der Orde en over elk lid der Orde, waar en wie hij zij. De Generaal heeft de magt, om de leden der Orde, of die onder gehoorzaamheid van, of in verband met de Orde staan, *alle* zonden, vóór of na de inwijding in het Genootschap gepleegd, te vergeven, van den kleinen kerkban (*Excommunicatie*), van kerkelijke en wereldlijke straffen te ontslaan en vrij te spreken, met uitzondering van eenige weinige. Geen Bisschop heeft de magt, een Jezuït in den ban te doen of in zijn ambt te schorsen, en is zulks krachteloos, als het geschiedt. Elke kerkvoogd *moet* de leden des Genootschaps, hem door den Generaal voorgesteld, tot priesters wijden, zonder eenige gelofte te vorderen, of

voorwaarde op te leggen. Zonder aan zijne parochie of pastoor gebonden te zijn, of verlof te behoeven, kan elke katholijk de godsdienst bij de Jezuïten bijwonen, en bij hen ter biecht en ten avondmaal gaan. Daarentegen *mag geen lid der Orde* bij niemand, wie ook, biechten, dan bij den Generaal, of bij den persoon door hem aangewezen. Zonder verlof des Generaals mag niemand de Orde verlaten, en tot geene andere Orde overgaan, dan tot die der Karthuizers, wie het door hunnen Orderegel slechts is vergund, de woorden: *gedenk te sterven*, uit te spreken, en die dus de geheimen der Orde niet konden verraden. De Generaal heeft de magt, om de afvalligen te doen dooden en kerkeren, en zelf, of door zijne gemagtigden, personen, bezwaard met misdaad, behalve dubbel huwelijk, of voorbedachten moord, in te wijden, in dienst te nemen, en zelfs tot priesters te wijden. Hij mag zijne onderhebbenden, zonder iemands toestemming, overal heenzenden, om er de godgeleerdheid en andere wetenschappen te doen onderwijzen. Hij kan zijne zendelingen de magt geven tot aflaat, zelfs van die zonden, door den Paus aan zich zelven voorbehouden in zijne Bul: *In coena domini*, en, in de landen der ketters en ongeloovigen, ook voor deze. Het Genootschap en zijne leden zijn van toezigt bevrijd; zijne bezittingen betalen zelfs aan den Paus geene schatting. Volgens diezelfde instellingen des Genootschaps moet elke nieuweling, bij zijne inwijding, niet slechts de gewone geloften van kuischheid en armoede doen, maar moet er ook nog die van blinde gehoorzaamheid aan het algemeen Opperhoofd (den Generaal) bijvoegen. Ten einde des Pausen belangstelling op te wekken, liet men hun ook bijzondere gehoorzaamheid aan het Opperhoofd der Kerk beloven. In weerwil hiervan is het erkend, dat zij wel het beginsel van het Pausschap, maar niet den Paus huldigden, en zoodoende kan men het verklaren, dat een hunner Generaals, AQUAVIVA, eens zeide: ‘Wij ontkennen het gezag van den Paus niet, maar zijt gij wel de regte Paus?’ Na langdurige, vele en herhaalde proeven, die een levendig verlangen, in de Orde te worden opgenomen,

moest te weeg brengen, en het karakter, de neigingen, de bruikbaarheid en gedweeheid, en de te verwachten blinde onderwerping van den Kandidaat moesten doen peilen, wordt hem eene algemeene biecht opgelegd, waarin hij zijne geheimste gedachten moet openbaren. Daarna doet hij zijne gelofte, zwerende geheel naar den zin der constitutiën van het genootschap te leven, en is dan van zijne zijde levenslang verbonden aan de Orde, die altijd de magt houdt, hem te verstooten, in welk geval hij van zijne gelofte ontslagen is. De inwijding dus volbragt zijnde, staat het geheel in de magt der opperhoofden, te bepalen, of de ingewijde tot den kleinen regel behooren, dan wel verder toegelaten zal worden, en tevens is het dezen geheel overgelaten, vast te stellen, waartoe hij zal gebruikt worden, en moet de nieuweling zich daaraan volstrekt onderwerpen, of hem zijne plaats onder de minste der dienaren, dan wel onder de leeraren of waardigheidsbekleeders wordt aangewezen. Door dit alles geheel te laten afhangen van de willekeur der opperhoofden, heeft men den sterksten prikkel, om de nieuwelingen aan te sporen, zich, door rustelooze ijver en werkzaamheid en lijdelijke blinde onderwerping, aangenaam te maken in de oogen van hem, die door zijnen invloed zelfs voordeelige maatschappelijke betrekkingen kan verschaffen, terwijl een enkel woord van het opperhoofd, bij de minste verflaauwing van ijver, dit alles in een oogenblik kan doen ophouden, en den waardigheidsbekleeder tot den geringsten knecht kan hervormen. De aangenomene kan ook niet voor zich zelven, maar alleen voor de Orde erven, en dus is hij een voorwerp, dat wel kan dienen om de Orde te verrijken en uit te breiden, maar dat tevens in een oogenblik onschadelijk voor haar kan worden gemaakt. Ook is er eene bepaling, die zegt, dat degene, die uitgestooten is, weder kan opgenomen worden, zoodat de zoodanige, door hoop, van de Orde afhankelijk blijft, ofschoon die hoop zich ook nimmer verwezenlijkte. Ook kunnen de leden in het geheim, en zonder het vermelden van redenen, uit het genootschap verbannen worden, dat meestal geschiedt, wanneer men op het oog

heeft, door zoodanig schijnbaar uitgebannen lid een groot geldelijk of staatkundig voordeel te behalen.

Het gelofteformulier voor de Professen van vier geloften, hield aanvankelijk in, de belofte van gehoorzaamheid aan den Paus; later is er echter ingevoegd: met betrekking tot de zendingen; door welke invoeging de onbepaalde in eene bepaalde gehoorzaamheid veranderd, doch eigenlijk geheel krachteloos is gemaakt; want terwijl de Paus, Professen van vier geloften als zendelingen kan gebruiken, heeft de Generaal het onbeperkte regt, om die zelfde personen naar willekeur terug te kunnen roepen, zonder daar zelfs den Paus rekenschap van te geven. Bovendien mag geen Jezuït, zonder toestemming van den Generaal, eene geestelijke waardigheid aannemen, om daardoor te voorkomen, dat hij zich aan de magt der Orde onttrekke. Het geheel systeem van het onderwijs, het spaarzaam behandelen der geschiedenis, het verminken der leer- en leesboeken, alles is er op berekend, niet om den leerling te beschaven, maar om hem eene zekere ziellooze vorming te geven, hem af te rigten; daar de leerlingen, in de onderwezen wetenschappen, geene eigene meening mogen hebben, maar diegene moeten aannemen, welke vooraf en bepaald worden voorgeschreven. De vreemde scholieren, welke deze scholen bezoeken, moeten zich aan de schooltucht onderwerpen, en onder anderen ook geene openlijke doodstraffen bijwonen, tenzij die aan ketters uitgeoefend worden. De vaste leerlingen mogen met geene andere, dan de hun daartoe aangewezen personen omgang hebben. Men tracht de aanzienlijken te bewegen, hunne zonen op de Jezuïtenscholen te zenden, en hen zoo al niet *in*, dan toch tot de Orde te doen *toetreden*, om zich eenmaal, met behoud hunner burgerlijke stand en betrekking, den graad van *Profes van drie Geloften* waardig te zien maken, en zich den invloed des Genootschaps in de burgermaatschappij ten nutte te doen strekken, terwijl hun, ingeval van nood, onderstand wordt beloofd. Bovendien heeft elk overste, even als de Generaal, een *Admonitor* bij zich, zijnde een Profes van vier Geloften, en ook een Geheimschrijver, voorts een Generaal-Procurator, die

de geldelijke belangen waarneemt, terwijl elk onderdeel zijn eigen Procurator heeft. De *Revisoren* herzien het werk der Censoren, die de boeken in de afdeelingen, of andere rijken, onderzoeken, alvorens die in het licht kunnen worden gegeven. De *algemeene vergadering*, welke slechts in vier bijzondere gevallen bijeengeroepen moet worden, is slechts een schijn van magtsbeperking, want de Generaal kan dit bijeenroepen naar willekeur verhinderen. In deze *Congregatio generalis* hebben alleen de Professen van vier Geloften zitting. - De beginsels zijn: wie in de Orde treedt, doet afstand van de wereld, en leeft alleen voor CHRISTUS en de uitbreiding van den luister der Orde. Maar aangezien nu, volgens het voorschrift, CHRISTUS in den Generaal vereerd moet worden, leven zij eigenlijk voor den Generaal, wiens geboden moeten aangezien en gehoorzaamd worden, als door CHRISTUS gegeven. Alle privilegiën van de Orde gegeven, moeten worden aangezien, als aan den Generaal verleend, die datgene kan en moet bevelen, wat hij oorbaar acht voor het doel, hem door God en het Genootschap gesteld. Eindelijk gelasten de constitutiën, dat de Jezuït het bevel van den overste zonder onderzoek moet ten uitvoer brengen, al ware het een misdrijf, ja zelfs eene doodzonde (*Inst. soc. Jes. vol* I, *p.* 414.). Elk Jezuït moet zich innig overtuigd houden, dat hij onophoudelijk wordt nagegaan. De Jezuït moet alle acht dagen bij zijn meerdere biechten, en alle zes maanden, of alle jaren, eene generale biecht afleggen. De Professen en Coadjutoren moeten die biecht herhalen, zoo vaak hun overste dit vordert. Ook de oversten der gestichten moeten alle jaren een uitvoerig berigt en elk kwartaal een bijzonder verslag aan het opperhoofd inzenden van *al* het merkwaardige en bijzondere, dat er voorgevallen is. Uit deze verschillende verslagen wordt het algemeen jaarlijksch berigt der Orde zamengesteld, en aan de gestichten gezonden, waar het binnen veertien dagen aan alle geaffilieerden moet worden voorgelezen, waarbij de loffelijke vermelding van de zoodanigen, die zich ten nutte der Orde hebben onderscheiden, den ijver der leden moet aansporen, ook als middel ter bevor-

dering. Ook wordt om het andere jaar door elk gesticht eene lijst aan den Generaal gezonden, bevattende eene naauwkeurige beschrijving van de krachten en vermogens, enz. van elk lid. Eindelijk is voorgeschreven, dat de leden wederkeerig toezigt op elkander moeten houden, en dat elke verstoorder der eenheid als eene aanstekende pest van het Genootschap zal worden afgescheiden.

De meeste schrijvers geven als hoofdregel der Jezuïten op: *Alles is geoorloofd wat tot het doel leidt, hetzij dit middellijk of onmiddellijk daartoe strekke*; of eigenlijk: alles is geboden pligt, hetgeen middellijk of onmiddellijk het doel der Orde bevordert; dit alles wordt geëischt door Gods eer. Daardoor wordt het tot gebod geheiligd. Hunne schrijvers leeren dan ook - dat het Genootschap zelfs kan uitgaan van iets, door de menigte als kwaad beschouwd, doch dat, uithoofde der *bedoeling*, tot eere Gods strekt, en daarom eigenlijk goed is, terwijl bovendien ook het *kwaad*, daar het van God uitgaat, tot heil van het menschdom strekt. Hierin ligt duidelijk, dat het doel de middelen heiligt, en dat alles geoorloofd is, zoodra het strekt ten oorbaar des Genootschaps, dat toch, volgens de statuten, hoofdzakelijk de eer van God beoogt, terwijl de wijze hoe het opperhoofd dit doel tracht te bereiken, door de ondergeschikten niet beoordeeld, veel min tegengegaan, maar hetgeen hun wordt opgedragen om den uitslag te verkrijgen, met alle kracht bevorderd moet worden. Bij zoodanigen stand van zaken is het wel niet moeijelijk, voor elk bevel van het opperhoofd, eene dusgenaamde goede bedoeling te vinden. Bij dit alles staat het Genootschap, buiten de schijnbare afhankelijkheid in zake der zendingen, geheel op zich zelf, is geheel vrijmagtig en niet onderworpen aan het algemeene hoofd der kerk. Dat de Biechtvaders uit de Orde der Jezuïten, de biecht der vorsten aan hunne opperhoofden meldden, daarvoor bestaat, in hunne eigene schrijvers, menig bewijs, en was zoodanige schending der biecht door den Jezuit PRAHAMMER, oorzaak van het verbannen der Orde uit *Oostenrijk*, door MARIA THERESIA.

Wat nu hunne zedeleer betreft, zoo wete men, om te kun-

nen beoordeelen, hoe gemakkelijk het hun viel, elke zaak in de beoordeeling van aard te doen veranderen, dat hunne kunst bestaat in het zuiveren van het doel; en hiertoe dient wonder wel de verdeeling, die hunne schrijvers opgeven, in: 1. *het probabilisme*; 2. *de leiding van het doel*; 3. *de inwendige voorbehouding*, en 4. *de dubbelzinnigheid. Probabilisme* (1), is, voor zijne handeling de meening eens schrijvers, die ze billijkt, opzoeken, en op diens gezag de daad doen. Waarschijnlijk is elke meening, die op gronden van eenige beteekenis rust, al is die het minst waarschijnlijk, en het tegendeel veel waarschijnlijker. *Directio intentionis* (2), is de rigting van het doel op iets geoorloofds, door zich iets geoorloofds, in plaats van het zondige doel voor te stellen; b.v. door woekerrente te beschouwen als eene gift voor bewezene vriendschap, omkooping eens regters, als erkentelijkheid voor het gedane regt, enz. *Reservatio mentalis* (3), of beperking van het doel (*restrictio intentionis*), is bij eene te doene uitdrukking, iets anders denken, dan de uitdrukking aanduidt, of dat haar beperkt, waardoor ze voor het geweten iets geheel anders wordt, dan wat zij schijnt; b.v. iets te ontkennen, ook met eede, en er een' anderen tijd bij te denken, enz. *Amphibologie* (4) is het gebruik van eene uitdrukking van meer beteekenissen, door den spreker in een' anderen zin, dan door den hoorder opgevat: b.v. gevraagd wordende, ten aanzien van een' persoon, die VOET genaamd is, bij het antwoorden te denken aan het homonieme l i g c h a a m s d e e l . Om een der minstbeteekenende stalen hunner *casuïstiek* te geven, vermelden wij, dat een hunner meest geachte schrijvers (ESCOBAR) uitdrukkelijk zegt: ‘De bediende, wien de uitbetaling van zijn loon wordt geweigerd, maar die zich langs den weg van regten in het bezit daarvan kunnende stellen, nogtans, na de weigering hem gedaan, het bedrag daarvan zijnen meester ontsteelt, zondigt tegen de wet der liefde, omdat hij het zich langs den weg van regten kan verschaffen, maar zondigt niet tegen de regtvaardigheid en is geen dief.’ Zoo mag een biechtvader, volgens hunne schrijvers, van zijn

biechtkind niet vorderen, zijne bijzit uit zijn huis te verwijderen, wanneer zij hem in zijn' handel, of als keukenmeid nuttig is. Na dit alles vragen wij: Moet een genootschap inderdaad niet gevaarlijk genoemd worden, waarin 20,000 menschen, die geleerd hebben, den eigen wil te dooden, en slechts te willen, onverzettelijk te willen, en met alle krachten en vermogens, zonder voorafgaand onderzoek, te willen, wat hun opperhoofd wil; wanneer die 20,000 menschen geleerd hebben, daarbij zelfs voor geene misdaad terug te deinzen; wanneer die 40,000 armen gereed staan, toe te slaan, wanneer hun opperhoofd beveelt; wanneer de enkele begeerte van dat opperhoofd in staat is, alle banden en zegels te verbreken, die eed en pligt als heilig en onschendbaar moesten doen zijn. Moet niet een zoodanig genootschap hoogst gevaarlijk geacht worden, al ware het alleen, omdat, wanneer het ongeluk wil, dat een zeer slecht mensch de plaats van vrijmagtig opperhoofd inneemt - en de geschiedenis is daar om te bewijzen, dat dit geen ijdel schrikbeeld is - zijn woord onmiddellijk 20,000 blind onderworpen volgelingen, in even zoo vele fanatieke en onverzettelijke handlangers van den misdadige herschept, die zelfs niet onderworpen is aan dat geestelijke hoofd, waarvoor alle andere Ordesgeestelijken bukken. Een aantal handlangers, die de bevelen steeds met ijver opvolgen, maar dit met verdubbelde woede zullen doen, zoodra het opperhoofd zoo slim is - en deze kunstgreep is zoo gemakkelijk te vinden, als zij vaak, en altijd met goed gevolg, is aangewend - van het bevel in eenig verband te brengen met het belang des Genootschaps, of, zoo als de Jezuït het noemt, met de uitbreiding van Gods eer. Moet een genooótschap niet hoogst gevaarlijk geacht worden, dat zijne leden van kindsbeen af ontwent, zelf te denken, hen leert de meest rekkelijke zedeleer te belijden, en eene gekunstelde *logica* te volgen, waardoor zwart tot wit gemaakt, en de afschuwelijkste misdaad tot eene prijsselijke handeling gestempeld kan worden. Een genootschap, dat onderscheiden geleerden heeft opgeleverd, maar dat juist daarom des te gevaarlijker is, niet alleen, omdat een geleerde slechtaard, afschuwelijker is dan

een domme, maar ook, omdat dit gepolijste uiterlijk, den een, met zijne verderfelijke grondbeginselen, in- en doorgang verschaft, terwijl de domheid van den ander, reeds het tegengif is, van wat hij in zijne slechte bedoelingen verkondigt. Hoe weinig nut de ascctische oefeningen der andere kloosterorden ook voor de maatschappij mogen hebben, zoo verschillen zij nogtans geheel van der Jezuïten daden, en gewis is het verzorgen der kranken, dat weder andere Orden zich tot pligt hebben gesteld, veel te edel, om een oogenblik met de handelingen der Jezuïten vergeleken te kunnen worden. Deze laatste worden zelfs door geene kloosterpligten verhinderd, zich geheel en al aan de zedelijke en stoffelijke belangen des Genootschaps te wijden, waartoe zij overigens worden voorbereid door eene langdurige strenge opvoeding, die hen tot lijdelijkheid en gehoorzaamheid afrigt, gelijk men een jagthond afrigt, of gelijk de Spanjaarden hunne bloedhonden afrigtten, die zij op de weerlooze Indianen aanhitsten. En de weg, om de magt en den invloed des Genootschaps zoo ver mogelijk uit te breiden, staat hun open, omdat zij de gelegenheid hebben, door middel van hunne sluwheid, van den rijkdom der Orde, van het onderwijs der jeugd en van meer in jaren gevorderden, en eindelijk van de biecht, tot alles in te dringen. Door de biecht toch hebben zij invloed op het bestaande, door de opvoeding op het toekomstige geslacht; door de leerstoelen kan op de aankomende geleerden worden gewerkt, en al die middelen moeten, volgens hunne instellingen, aan den bloei des Genootschaps worden dienstbaar gemaakt. Die instellingen nu, een meesterstuk van sluwheid, hebben de grootste partij getrokken van de menschelijke driften, die men niet (als bij de Trappisten), tracht te onderdrukken, maar ze op andere onderwerpen leidt, eene andere rigting geeft, en ze in alle teugelloosheid tot nut des Genootschaps doet werken.

Is een Genootschap anders dan gevaarlijk te noemen, bij welks leden de rede niet geheel onderdrukt, maar door valsche redeneering en casuïstiek op dwaalwegen wordt geleid, waardoor zij, met behulp van de gemakkelijke en rekkelijke zedeleer der Je-

zuïten, aan de zaken elken behagelijken vorm kunnen geven, en tot elk verlangd resultaat komen. Een Genootschap, hetwelk al dadelijk bij het opgeven, dat de grootere eere Gods een gedeelte van het doel zij, er onmiddellijk bijvoegt, dat het Genootschap, dit volgens *zijne regelen* moest trachten te bereiken. Een Genootschap, waar alle deugd in gehoorzaamheid bestaat, waar geleerd wordt, dat het doel de middelen heiligt en waar de *restrictio* en *reservatio mentalis*, de leiding van het doel, het verfoeijelijkste kwaad tot onverschillige dingen, ja tot deugd kunnen doen vervormen, en wel tot deugd, die hare dadelijke belooning moet vinden in de goedkeuring en bevordering door den Generaal. Een Genootschap, dat, terwijl het aan de eene zijde, door zijne eigenaardige zedeleer, in niets wordt belemmerd, aan de andere zijde, ook door ruim tijdelijk vermogen, een' veelvermogenden steun heeft, om de middelen kracht bij te zetten, en het doel op de kortste wijze te doen bereiken; want de bezittingen des Genootschaps waren ontzettend, en worden nog aanhoudend vermeerderd door geschenken, erfmakingen en aalmoezen, welke laatste te *Rome* alleen jaarlijks 40,000 *scudi* (*f* 100,000.) bedroegen.

Den opmerkzamen en onpartijdigen onderzoeker, die naar gronden vorscht, volgens welke hij de zedelijke waarde of onwaarde des Genootschaps kunne afmeten, moet het al aanstonds, als eene hoogst belangrijke omstandigheid, in het oog loopen, dat zij achtervolgens bijna uit alle landen zijn verbannen, waar zij gevestigd waren. Zoo werden zij (om van het hernieuwen en herhalen der uitbannings-edicten niet te gewagen) door de regeringen uit de volgende rijken verdreven. *Frankrijk* (1595, doch in 1603 onder voorwaarden weder toegelaten), *Engeland* (1602), *Hongarye* (1605 en nog eens 1619), *Venetië* (1606), *Polen* (1607), *Bohemen* (1619) en de *Nederlanden* (1651; op verzoek der Katholijke geestelijken werden de plakkaten in 1687 hernieuwd). In *Portugal* werd hun in 1758 en 1759, met goedkeuring der geestelijken, eerst verboden de biecht af te nemen, en vervolgens het geven

van onderwijs en het preken, welk verbod kort daarop gevolgd werd door eene algeheele verbanning, krachtens welke men eenige duizenden op zeven schepen naar *Italië* voerde. De hernieuwde en algeheele verbanning uit *Frankrijk* volgde in 1761. In 1767 werden zij uit *Spanje* gebannen en naar *Italië* overgebragt. In hetzelfde jaar werden zij evenzeer uit *Napels, Sicilië* en *Malta* verdreven, en naar den kerkelijken staat gevoerd, terwijl ook *Parma* ze in 1768 verjaagde. Hoogst opmerkelijk toch is het, dat zij, zelfs hier en daar bij herhaling, verdreven werden, niet slechts uit Protestantsche landen, maar ook uit Katholijke, streng Katholijke landen zoo als uit *Portugal, Napels* en *Sicilië*, ja zelfs uit het vaderland der Orde, uit *Spanje*; het land, waar zelfs de Inquisitie nog tot in onze dagen, huisde, en waar de weinige ingedrongen lichtstralen best kunnen doen bemerken, hoe veelzijds duister het er thans nog uitziet. Uit deze landen heeft men de Jezuïten zeker niet door ongodsdienstigheid verbannen, of zou ze, zonder zeer gewigtige redenen, hebben verdreven. Deze gevoelens bepaalden zich ook niet alleen bij de regeringen van de opgenoemde landen, maar - en deze omstandigheid is in het oog van elkeen dubbel gewigtig - ook de algemeene hoofden der kerk legden meermalen dezelfde denkwijze aan den dag; zoo als b.v. om slechts enkele gevallen op te noemen, de Kardinaal BORROMEO ze (1604) uit *Breda* verdreef, terwijl Paus PIUS IV (1565) ze allen uit de kerkelijke Staten wilde verdrijven, en de Pausen INNOCENTIUS X, CLEMENS X, INNOCENTIUS XII en CLEMENS XIII ze veroordeelden, tot dat CLEMENS XIV de Orde vernietigde. Hiertegenover zal men nu, wel is waar, willen plaatsen, hun herstel door Paus PIUS VII, in 1814, maar dit herstellen, pleit (zoo niet nog sterker) even sterk tegen de Orde, als de afschaffing. De Korsikaansche reus, die eene wereldheerschappij dreigde te veroveren, was, slechts met algemeene en uiterste inspanning, van den schitterenden troon gejaagd geworden naar de naakte rots, die zijn thans ledigen grafkuil bevat. Langzamerhand hadden de volken verlichting leeren kennen en minnen, en een afkeer

opgevat van dwingelandij; de slaven waren menschen geworden. Men begon in te zien, wat men door zulke hefboomen kon uitrigten, nam vrijheid en verlichting tot leus, wekte aldus hunne vaderlandsliefde op, en het doel werd bereikt. Maar nu moest ook diezelfde hefboom worden gebroken, door dezelfde personen, wie ze het meest had gebaat; maar hoe de volken een werktuig te ontnemen, dat hunne heerschers kon dwarsboomen en belemmeren, en daarom aangezien werd als een scheermes in eene kinderhand. Hoe die vaart te beteugelen, die kracht te verlammen, te breken, te onderdrukken. Om dien kolossus te verpletteren, was een nog grooter kolossus noodig; een middel, dat op alle tijden en onder alle omstandigheden kon werken. Om zoo groot eene werking voort te brengen, werd er een ligchaam gevorderd, dat voor niets terug deinsde, en dat middel zag men in de Orde der Jezuïten. Zij werd hersteld, op een oogenblik, toen men alleen van haar hoopte, dat de strijd tusschen licht en duisternis door haar ten voordeele der laatste zou worden beslist. Eene Orde nu, die als redmiddel in zoodanige omstandigheden wordt gebezigd; eene Orde, waarop men, in weerwil der vooruitgegane beschaving en der vermogende drukpers, in zulk geval, zijne hoop vestigt, moet wel magtig, wel verschrikkelijk wezen.

Vraagt men naar het goede, dat de Orde heeft gesticht, dan valt het eenige lichtpunt in de geschiedenis der Orde, al dadelijk in de oogen, en wel, het door haar gegeven onderwijs; maar aangezien dit slechts de strekking heeft, om, even als dit het geval was in hare geheele instelling, de menschen tot bloote werktuigen te verlagen, en daardoor het verstand wordt afgestompt, of op valsche wegen geleid, zoo moet dit veeleer tegen hen getuigen, en aangezien worden, als een goed middel, gebezigd ter bereiking van een slecht doel. Immers maakt het geen verschil, of het kanon, waarmede iemand doodgeschoten wordt, met een' ijzeren of een' gouden kogel, of met eene prop, uit pasteideeg gebakken, geladen is geweest. Vraagt men daarentegen naar de schaduwzijde, naar het kwaad dat ze ver-

rigt hebben, dan staat men verlegen, om eene keuze te doen uit de rijke stoffe.

Der Waldenzen vervolging, aangehitst door den Jezuït POSSEVIN. Hunne vervolgingen der Protestanten in de Oostenrijksche erflanden, in de zestiende en zeventiende eeuwen. Hunne pogingen in *Nederland*, waar zij, om meer ingang te vinden, hunne proselieten vergunden, in schijn Protestant te blijven. Het bloedbad, in 1724 te *Thorn* aangerigt, begonnen door den Jezuït LYSIECKI, en over welk moordtooneel zelfs de Paus zijn ongenoegen te kennen gaf. De vervolgingen der Hugenoten en de Dragonnades in *Frankrijk.* Het (1685) door den Jezuït LA CHAISE ('s konings biechtvader) bewerkte herroepen van het edict van *Nantes.* Hunne wandaden in *Krakau* (1586). De moordaanslag op Prins WILLEM I, van JEAN JAUREGUI, die door de Jezuïten aangehitst was, en ook de moord aan dien vorst, twee jaren later (1584) bedreven door hunnen kweekeling, BALTHASAR GERARDS, de overgrootvader van den Jezuït J.B. GIRARD, die door zijne schandelijke verleiding van MARIA, CATH., CADIÈRE in 1731 aanleiding gaf tot het beruchte proces (WOLF, *Gesch. B.* III. *bl.* 276). De herhaalde aanslagen op MAURITS. Het daarstellen der *Ligue*, door den Jezuït CLAUDE MATTHIEU. De moord aan HENDRIK III (1589), door JACQUES CLEMENT, dien zij heilig verklaarden. De aanslag (1595) op HENDRIK IV, onder hunne goedkeuring gedaan, door P. BARRIÈRY; een dergelijken (1594) door hunnen kweekeling JEAN CHÂTEL; terwijl zij zich nooit hebben kunnen zuiveren van de verdenking, van den moord, door RAVAILLAC (1610) aan HENDRIK IV gepleegd, en ook hunne schrijvers BECAN en SUAREZ in *Frankrijk* openlijk den koningsmoord leerden. Voorzeker waren er hoogst gewigtige gronden, waarom het Parijsche Parlement in 1761 verklaarde, dat de Orde schadelijk was, dat hare grondstellingen streden met de zedeleer, en dat hare schriften door beulshanden zouden worden verbrand; welk vonnis in 1764 ten uitvoer werd gelegd, toen de andere Fransche Parlementen het door gelijkluidende verklaringen hadden bekrachtigd.

Onder deze rubriek, en wel als staal van echt Jezuïtische handelwijze, moeten wij ook stellen het gebeurde met den Jezuït LORENZ NICOLAI, die naar *Zweden* kwam, zich daar als Protestant voordeed, eindelijk Hoogleeraar in de Godgeleerdheid werd, en in die hoedanigheid aandrong op het invoeren eener nieuwe Lithurgie, wier zamenstel hij natuurlijk op zich nam, om die tot grondslag te doen dienen van verdere pogingen, doch welk plan echter mislukte, door dat de geestelijkheid, onraad merkende, op hare hoede gebragt, en de voorgestelde Lithurgie verworpen werd. Vooral mogen hier niet worden voorbijgegaan, hunne woelingen en schanddaden in *Engeland*; hunne pogingen, om in hunne scholen te *Douvray* en *Rheims*, opzettelijk voor jonge Engelschen opgerigt, dezen door alle middelen aan te zetten tot het omverwerpen van ELIZABETHS regering; hunne herhaalde zamenzweringen tegen die Vorstin en hunne aanslagen op haar leven. In het bijzonder nogtans mag niet verzwegen worden, dat de Jezuïten in 1602 uit *Engeland* verbannen, onder JAKOB I (1604) heimelijk daarheen terugkeerden, en na gepoogd te hebben, *Londen* in brand te steken, het afschuwelijk buskruidkomplot smeedden, Men zou die reeks aanmerkelijk kunnen vermeerderen: wij zullen nogtans slechts nog een paar daadzaken aanhalen. Zij waren het, die den Kardinaal FOURNON vergiftigden, toen deze door Paus CLEMENS XI, op herhaalde aanklagt van Katholijke geestelijken, naar *China* werd gezonden, om hunner handelwijze perk te stellen, terwijl zware verdenking op hen rust, dat zij CLEMENS VIII (1605) door vergif hebben omgebragt. Toen den Jezuïten (1758) in *Portugal* het afnemen van de biecht en het prediken was verboden, smeedden zij een aanslag - van welken vooral de biechtvaders der Koninklijke familie de raddraaijers waren - tegen JOZEF I. Dat Paus CLEMENS XIII, die tegen den 3den Februarij 1769 een Consistorie had belegd, waarin de Orde, ten gevolge van allerwege ingekomen klagten, opgeheven, of althans beperkt zou worden, in den nacht van den 2den op den 3den, aan eene beroerte, en niet aan vergif zou zijn gestorven (door

welken dood ook het Consistorie achterwege bleef), is mogelijk, maar zeker is het, dat Paus CLEMENS XIV (GANGANELLI), op den 22sten September 1774, door hun vergif is gestorven. Deze Paus had namelijk door zijne bul: *Dominus ac redemtor noster* (van 21 Julij 1770), de Orde vernietigd, met bijvoeging der woorden: v o o r e e u w i g , en werd daarna door verschillende berigten gewaarschuwd, dat hij door vergif zou omgebragt worden. Door een langzaam werkend vergif wegkwijnend, stierf hij op den vermelden dag, en zeide: 'Ik ga de eeuwigheid in en weet waarom.'

Tegenover dit alles slaat slechts een - maar een hoogst gewigtige grond, die ook niet vergeten is door den geleerden Br∴, die schrijver is van het stuk, getiteld: *De Jezuïten en* ELLENDORF (*de Gids* 1843, en zijnde slechts de voorlooper van een uitgebreider, en later door hem uit te geven werk over de Jezuïten). Die schrijver vraagt namelijk, wanneer er in eene stad van 20,000 inwoners (in de zeventiende eeuw telde de Orde iets meer, dan dit getal leden) gedurende drie eeuwen, 200 slechtaards - er waren namelijk minder dan dat aantal schrijvers onder de Jezuïten, die zich met zedekunde, godgeleerdheid en casuïstiek bezig hielden - bevonden, of men dan daaruit het gevolg zou mogen trekken, dat de inwoners zedeloos en slecht van aard waren. Men behoort, op deze vraag geen toestemmend antwoord te geven, zoodat men deze gevolgtrekking zou moeten ontkennen, zelfs voor het geval, dat men dat cijfer vervijfvoudigde; een getal, dat zeker veel te klein is, wanneer men al de personen er bijvoegt, die, hetzij als hoofddaders, hetzij als handlangers, betrokken zijn geweest in de gebeurtenissen, waarvan wij hier boven eenige hebben opgenoemd. Maar op deze wijze geraakt men niet tot eene juiste, op gronden steunende beantwoording. Men behoort namelijk te onderzoeken, of al die daadzaken als individualiteiten, als afgezonderde *facta*, daarstaan; of het toevalligheden zijn, dan wel, of zij noodwendige - al waren het dan verwijderd - onmisbare gevolgen zijn, van strekking en geest van de instellingen der Jezuïten-

Orde. Wij hebben hierboven een breed uittreksel uit de statuten gegeven, zoowel wat de grondstellingen betreft, als wat de opvoeding, de inwijding, het beheer, enz. aangaat. Na dit alles vragen wij, of dit alles geschikt zij, de menschen te veredelen en te verbeteren, dan of de mensch daardoor niet verlaagd wordt tot een blind werktuig, en in eene gesteldheid gebragt wordt, die des te gevaarlijker is, dewijl de Orde in hare kweekelingen de rede vervalscht en bederft, door het verstand op dwaal- en kronkelwegen te brengen. Zij toch is het, die eene zedeleer ingiet, welke naar willekeur rekbaar is, en hare kweekelingen bovendien met verdere kennis voorziet, ten einde de leer- en grondstellingen, bij de pogingen ter verbreiding, des te beter ingang te doen vinden. Zij vormt hen tot voorwerpen, die ook daarom gevaarlijk zijn, omdat men hunne eerzucht en verdere hartstogten niet tracht te onderdrukken, maar die veeleer aanprikkelt, en ze bezigt, als hefboom ter bevordering van de belangen eener Orde, die hen elk oogenblik kan vernederen, straffen of verstooten, maar van welke *zij* zich nooit kunnen losmaken. Eene Orde, die onafhankelijk, zelfs van het hoofd der kerk, als staat in den staat leeft, en waarin 20,000 slaven gereed staan, zonder omzien, zonder aarzeling, elk bevel ten uitvoer te leggen, zoodra dat uitgaat van één oppermagtig mensch. Eene Orde, waarin het woord van één mensch volstaat, oogenblikkelijk 20,000 misdadigers te vormen. Het is waar, die persoon zelf moet dan niet goed, moet slecht zijn, maar wij wijzen hier op de instellingen, waaruit voortvloeit, dat goed en slecht, in een' Jezuïtischen zin, geheel verschillen met het goed en slecht der zedeleer. In een' Jezuïtischen zin is een goed of slecht Generaal, hij, die de uitbreiding der Orde uitsluitend al of niet ten doel heeft. Het Jesuïtische onafgebroken bespiedingsstelsel is borg, dat men zich niet ligt in de keuze van den regeerder zal vergissen. Men bedenke, dat het oorspronkelijke doel der Orde, het bekeeren der ongeloovigen, en vooral der Mohammedanen, later geheel veranderd is, en nu voor het oog der wereld bestaat in het bekeeren der ongeloovigen, de verdediging des geloofs, en het ver-

breiden van de eere Gods, doch dat er uitdrukkelijk bij is gevoegd, dat het Genootschap dit doel *volgens zijne regelen* moet trachten te bereiken.

De afkeuring van de Jezuïten, van hunne daden en stellingen, is dan ook geene zaak van kerkverschil. Immers, er bestaan zeer vele ijverige, aan hun geloof zeer gehechte en godsdienstige Katholijken, en daaronder regtzinnige geestelijken (om van vroegere voorbeelden, zelfs onder de Pausen, niet te gewagen); die de Jezuïten, hunne leer en daden, op het hoogste afkeuren en veroordeelen, ja zelfs zijn er vele geleerde Katholijken geweest, die vroeger leerlingen der Jezuïten waren, en die, zoodra zij hunne leer geheel en van nabij leerden kennen, van hen afvielen, en de Orde, in het belang der zedelijkheid, bestreden. Hij, die meer volledige berigten omtrent die Orde verlangt, zie:

WOLF, *Allgem. Geschichte der Jesuiten, Leipz.* 1789 PASCAL, *Lettres Provinciales. Miroir des Jesuites, par* SANTO DOMINGO. *Corpus institut. societ. Jesu, Anv.* 2 *vol.* K. LANG, *Gesch. der Jes. in Baiern, Nurnb.* 1819. GREGOIRE, *Hist. des Confesseurs, des Empereurs, etc. Paris* 1814. SCHEFFER, *Précis de l'hist. gener. de la Comp. de Jesus, Paris* 1824. DE PRADT, *du Jesuitisme ancien et moderne.* JORDAN, *de Jezuïten-Orde, Amst.* 1840. KIST en ROOYAARDS, *Archief voor Kerkel. Gesch. D.* III. *De Jezuïten en* ELLENDORF, *de Gids*, 1843.

In ALVENSLEVEN, *de ontmaskerde Jezuït*, vindt men 188 hunner stellingen, uit hunne schrijvers getrokken. Eene meer uitvoerige literatuur vindt men bij WOLF.

[Jibulum]

JIBULUM. *Jabulum*, eigenlijk *Zeboelon.* Een woord van beteekenis in vele hooge graden (Sch. R. 3e. en 13e. gr.); ook de naam van den Groot-Schatmeester in den Franschen graad van de *Royal-Arche* (koninklijke Boog).

[Joden]

JODEN. Zie UITSLUITING.

[Johaben]

JOHABEN. (eigenlijk *Jhaoben*, de Zoon Gods.) De naam van éénen der negen, door SALOMO ter opzoeking van den vermisten Meester HIRAM, uitverkoren Meesters, die den moordenaar ABIBA-

LAK in het hol vond en hem het hoofd afsneed. Ook is het de naam van den Kandidaat, in den graad van *Secretaire-intime*; ook van den Secretaris, in den Franschen graad *Royal Arche* en verder Sch. R. 6e., 8e., 9e., 11e., 13e., 14e. en 32e. graad. Fr. en Ned. R. 4e. en 5e. graad.

[Johannes de Dooper]

JOHANNES DE DOOPER. Deze, hoogst waarschijnlijk in de school der Esseën opgevoed, was van oudsher de beschermheilige der Bouwlieden in *Engeland*, waartegen de H. ANDREAS (zie dit Art.) daartoe in 1736 door de Schotsche Bouwlieden bestemd werd. Vandaar vieren ook, uitgenomen in *Schotland*, alle Loges op den 24sten Junij het feest van *St.* JOHANNES, schoon eenige ook den 27sten December in aandenken houden, ter gedachtenis van JOHANNES *den Evangelist*, die reeds door oude V.·. M.·. vereenigingen, vooral wegens het eerste Hoofdstuk van zijn Evangelie, vereerd is geworden. JOHANNES *de Dooper* kon reeds door de rondreizende Bouwlieden tot Patroon gekozen worden, dewijl hij als zij rondreisde, als zij een hard, arbeidzaam, moeijelijk, maar vroom en zegenrijk leven leidde. Op den gestrengen, ernstigen, geheimzinnigen JOHANNES volgde de milde, liefdevolle, openhartige JEZUS.

Hierop zijn ook de volgende vragen en antwoorden van een zeker Rituaal gegrond.

Vr. Aan wien wijden wij in het algemeen onze Loge?

Antw: Aan Koning SALOMO.

Vr. Waarom aan Koning SALOMO?

Antw. Dewijl hij de eerste Grootmeester was, die de Vrijmetselarij in behoorlijken vorm bragt, en onder zijne koninklijke bescherming vele onzer geheimen openlijk gehuldigd werden.

Vr. Daar Koning SALOMO een Hebreër was, die lang voor de Christelijke tijdrekening leefde, aan wien wijden wij dan tegenwoordig onze Loges?

Antw. Aan den Heiligen JOHANNES *den Dooper.*

Vr. Heeft hij ook iemand, die hem gelijk is?

Antw. JOHANNES *de Evangelist.*

Vr. Waarin was deze hem gelijk?

Antw. Hij, die na den eersten kwam, volmaakte door zijne

geleerdheid, wat de eerste door zijnen ijver begonnen had, en trok eene evenwijdige of parallelle lijn. Aangezien de Loge eene parallelogram regthoekige vierhoek is, zoo wordt zij ook door tegenoverelkander staande evenwijdige lijnen bepaald.

Wij vinden, dat de Loges aan SALOMO gewijd waren, van de bouwing des Tempels te *Jeruzalem* af tot aan de Babylonische ballingschap. Later waren zij aan ZERUBBABEL, en vervolgens tot aan de verwoesting van stad en Tempel, door TITUS VESPASIANUS, aan JOHANNES *den Dooper* gewijd. Naderhand, ten gevolge van de moordadigheden en wanorde, waarmede deze merkwaardige gebeurtenis vergezeld ging, geraakte de Vrijmetselarij in verval. Vele Loges werden ontbonden, en weinige konden zich een toereikend aantal medeleden verschaffen, om eene wettige Loge uit te maken. Bij eene algemeene vergadering, in de stad *Benjamin*, maakte men de opmerking, dat de hoofdoorzaak van het zinken der Vrijmetselarij grootendeels in het gebrek aan eenen Grootmeester gelegen was. Zij kozen daartoe zeven der voornaamste medeleden uit, en zonden deze naar den Evangelist JOHANNES, die toen Bisschop van *Ephese* was, met verzoek, de betrekking van Grootmeester op zich te nemen. Hij gaf tot antwoord, dat hij, hoewel zeer bejaard zijnde (want hij was toen 90 jaren oud), deze betrekking wilde vervullen, dewijl hij vroeger in de Orde der Vrijmetselarij was ingewijd geweest. Van dien tijd af zijn de Vrijmetselaars-Loges zoowel aan JOHANNES *den Dooper*, als aan *den Evangelist* gewijd geweest, en vandaar kan men ook zeer gevoegelijk verklaren, waarom het nieuw-Engelsche systema JOHANNES *den Evangelist* voor zijnen Patroon aanmerkte. Ook wordt in sommige Loges een toast gedronken bij de Tafel-Loges, ter eere van het liefdevol en dankbaar aandenken aan de beide JOHANNESSEN. De beide groote in de Vrijmetselarij gewigtige personen. Tot zooverre de woorden van den Engelschen schrijver BROWNE.

Er zijn schrijvers, die gelooven, dat noch JOHANNES *de Dooper*, noch JOHANNES *de Evangelist*, de beschermheilige der

Vrijmetselaren is; maar meenen, dat men met de wijsgeerigste en meest verlichtste Broeders moet denken aan JOHANNES *den Aalmoezenier*, zoon van den Koning van *Cyprus*, die ten tijde der kruistogten zijn vaderland verliet, naar *Jeruzalem* ging, om aldaar hulp te verschaffen aan de pelgrims en Ridders. JOHANNES stichtte daar een hospitaal, en onderrigtte de Broeders, om voor de zieken te zorgen, de gewonde Christenen te genezen, en geldelijke hulp te verleenen aan de reizigers, die het Heilige Graf gingen bezoeken. JOHANNES, door zijne deugden waardig, om de Patroon van een genootschap te zijn, waarvan weldadigheid het hoofddoel is, stelde duizendemalen zijn leven bloot, om wel te doen. De pest, de oorlog, de woede der ongeloovigen, niets konde hem terughouden. De dood trof hem, te midden zijner werkzaamheden, maar zijn voorbeeld bleef bij zijne Broederen bewaard, die het zich tot eenen pligt maakten, hem na te volgen. *Rome* plaatste hem onder het getal der heiligen, onder den naam van JOHANNES *de Aalmoezenier*, of JOHANNES *van Jeruzalem*, en de Vrijmetselaren, wier omvergeworpene Tempels hij weder had opgerigt, verkozen hem in het algemeen tot hunnen beschermer. Deze JOHANNES *de Aalmoezenier* is bij de Engelsche en Duitsche Vrijmetselaren niet als Beschermheilige bekend.

[Johannes de Evangelist]

JOHANNES DE EVANGELIST. (Zie JOHANNES DE DOOPER.) Hij, de held des Nazareners, de onverbiddelijk gestrenge vaste man, die zoo koen, als krachtig, zijne stem verhief, die de snoode wandaden van zijnen tijd wist te verdelgen, en de gezonkene menschheid van de keten der dwaling zocht te bevrijden. Hij, die het pad voor het licht baande; die onverschrokken, zelfs voor troonen, zelfs in ketenen groot en vrij bleef, en standvastig zijnen hals aan de moordbijl bood, om de waarheid zijner zending te bezegelen. Hij is het, die eerbiedig door den Vrijmetselaar genoemd wordt; door hen, die hun leven aan deugd, waarheid en regt wijden. Zoo als hij, ons ernstige en gestrenge pligtsvervulling leert, om met vastheid het booze te wederstaan, zoo leert ons ook de grijsaard van *Ephese, menschlievendheid*.

[Johannesfeest]

JOHANNESFEEST (Het) is het grootste feest der Vrijmetselaren, en wordt op den 24sten Junij, als het geboortefeest van hunnen Patroon, JOHANNES *den Dooper*, gevierd, als wanneer iedere Loge alles aanwendt, om het door processiën, redevoeringen, Tafel-Loges, enz. schitterend te maken. Gewoonlijk wordt de *Johannes*-dag als den aanvang van het huishoudelijke jaar beschouwd, op welken de Loges hare jaarlijksche huishoudelijke rekeningen sluiten, en hunne nieuw verkozen Officieren installeeren. Vele systema's noemen dit feest het *Zomer-Johannesfeest*, en vieren nog een *Winter-Johannesfeest* op den 27sten December, ter eere van den Evangelist JOHANNES. De vereenigde Groote Loge der Orde Vrijmetselaren van *Engeland*, welke op den dag van den Evangelist JOHANNES, in 1813, zich met de andere VV∴ MM∴ innig vereende, voegde in de akte van vereeniging, dat het feest der Orde op dien dag zou worden gehouden. Desniettemin vieren zij ook den dag van JOHANNES *den Dooper.* Immers in de *General regulations* wordt gezegd, dat elke Loge, dat elke provinciale Loge, hetzij op den dag van JOHANNES *den Dooper*, of op een' anderen, door den provincialen G∴ M∴, of zijn Gedeputeerde, vast te stellen dag, een feest zoude vieren. De vereenigde Groote Loge heeft echter bepaald, dat in *Engeland* jaarlijks een groot feest zoude gehouden worden, gewijd aan broedermin en uitspanning, en dat dit plaats zoude hebben op Woensdag, volgende op het groote volksfeest van den dag van *St.* GEORGE.

[Johannes-Loge]

JOHANNES-LOGE (Eene) is eene Loge der drie eerste graden.

[Johannes-Offer]

JOHANNES-OFFER. (Het) Zie GOUDGULDEN. De nog heden in de Vrijmetselarij gewone *Johannes*-penning, stamt klaarblijkelijk af uit de overoude gebruiken der middeleeuwen, in de *Johannes*-gasthuizen, die nog later onder ATHELSTAN, en zelfs nog eenige eeuwen later, onder de Kuldeërs waren in stand gebleven.

[Johannes-Ridder]

JOHANNES-RIDDER. Zie MALTHESER RIDDER.

[Johannes-Vertrouwde]

JOHANNES-VERTROUWDE. (St.) De zevende graad van het systema van ZINNENDORF (zie ook VERTROUWDE). Dit systema is uit *Zweden* afkomstig; de graad heet daar *Favori de Saint Jean* (gunsteling van *St.* JOHANNES), om door de aanvangletters F.S.J.,

den eigenlijken zin, (*Fratres societatis Jesu*), Broeders van het genootschap van JEZUS, aan te wijzen.

[Johnson]

JOHNSON, of JOHNSON A FUNEN, was de naam van iemand, die vroeger Sekretaris was geweest, in dienst van den Hertog van *Anhalt-Bernburg*, en welken naam hij in 1763 of 1764 had aangenomen, om, door middel der Clermontsche graden, eene rol in de V.·. M.·. te spelen. Te dien einde gaf hij zich uit als afgezant en gevolmagtigde van de oppersten in *Schotland*, die gezonden was, om de Orde der Tempelheeren weder op te rigten. Aldus baande hij, als het ware, den weg, voor het toen ter wereld gebragte stelsel der *Strikte Observantie.* Op het Convent van *Altenberge*, in 1764, waar hij zijne regten wilde doen gelden, werd hij nogtans ontmaskerd, en, uithoofde van vroegere bedriegerijen, gevangen genomen. Hij overleed in 1775. Hij was waarschijnlijk de handlanger, of het werktuig van Baron VON HUND (zie dat Art.), die hem, om de aangenomenen een te hoogeren dunk te geven, in tegenwoordigheid van velen, op de plegtigste wijze huldigde. VON HUND en JOHNSON gezien hebbende, met hoe veel graagte en lichtgeloovigheid, zelfs geleerde BB.·. in *Duitschland* de Fransche graden, naar die, welke ROSA had daargesteld, hadden aangenomen, hadden eene overeenkomst gesloten, om het stelsel der *Strikte Observantie* (zie dat Art.) in te voeren, in welke de Baron VON HUND den titel zoude voeren van erfelijk Heirmeester van geheel *Duitschland.*

[Jojadah]

JOJADAH. (De erkentenis Gods.) Een woord in de hooge graden voorkomende.

[Jones (Inigo)]

JONES (INIGO) was Grootmeester, ten tijde van HENDRIK VIII, der Engelsche Vrijmetselarij, wanneer deze, zoowel als onder het Grootmeesterschap van CHRISTOPHORUS WREN, bloeide.

[Josaphats]

JOSAPHATS. (Het dal.) De naam *Josaphat*, die Gods gerigt beteekent, stamt af van de Hebreeuwsche woorden *Jah* (God) en *Schephat* (oordeelen), en is een verbloemde naam.

De waarschijnlijke grond der verkiezing van het dal *Josaphats*, tot zinnebeeldige plaats der Loge, ligt in 2 *Kron.* XVII-XX, vergeleken met de staatkundige aangelegenheden der zeventiende

eeuw, in *Engeland.* In JOëL III:14 komt het symbolische verworgdal voor. In de geschiedenis van het Hoofd-Kapittel van *Clermont* beteekent het eene zekere onderaardsche plaats.

[Jozef II]

JOZEF II. Deze verlichte vorst, geboren 13 Maart 1741, overleden 20 Februarij 1793, beval, waarschijnlijk uithoofde van de woelingen en geheime staatkundige kuiperijen van de inwoners der Oostenrijksche *Nederlanden*, bij eene eigenhandig geschrevene kabinetsorder, van 1 December 1785 (zie BELGIë), dat zich in de hoofdsteden van zijn rijk, niet meer dan drie Loges mogten bevinden, en dat er in die steden waar geen provinciaal bestuur zetelde, ook geene Loges mogten bestaan; dat de lijsten der leden aan het bestuur moesten ingeleverd, en tevens medegedeeld worden, op welke dagen de Loges vergaderden, en welke BB∴ telken jare tot reg∴ MM∴ benoemd waren. Keizer JOZEF dien men beschuldigd heeft van Illuminaat te zijn geweest, was geen Vrijmetselaar. Getrouw aan het systema, dat hij zich gevormd had, om den titel van *Reformator* (hervormer) te willen verdienen, dien hij als eene soort van eerbewijs aannam, en niet als eene beleediging beschouwde, wilde hij het goede; maar door kortzigtige staatsdienaren misleid, voerde hij nutteloos, onvoorzigtig en onstaatkundig de bijl. Schoon hij zijn doel door de gestrengste middelen zocht te bereiken, om de Vrijmetselarij uit de Oostenrijksche *Nederlanden* te verbannen, slaagde hij er niet in; want daardoor werden de Vrijmetselaren in de hand gewerkt, waardoor zij ongehinderd konden voortwerken. Zie OOSTENRYK en BELGIë.

[Jozef Napoleon]

JOZEF NAPOLEON. Zie FRANKRYK en NAPOLEON.

[Josephus]

JOSEPHUS. Een Israëlitisch geschiedschrijver, wiens werken in hooge achting staan. ‘De evenredigheden en afmetingen van den tabernakel,’ zegt deze schrijver, ‘bewijzen, dat het eene *navolging was van het stelsel der wereld.*’ Uit de ontwikkeling van deze stelling ziet men, b.v. dat de twaalf toonbrooden in den tabernakel zinspeelden op de twaalf maanden des jaars; de zeventig stukken van den kandelaar op de kanten, of op de zeventig verdeelingen der sterrebeelden; de zeven lampen van den kandelaar op de zeven planeten, enz.

En dit was geenszins een gevoelen, door JOSEPHUS geuit, om zijn hof te maken bij de Romeinen, wier tempels dezelfde symbolische beteekenis aan de hand gaven; want men leest in de Spreuken van SALOMO deze kenschetsende zinsnede: *De opperste wijsheid heeft haar huis gebouwd; zij heeft hare zeven pilaren gehouwen.*

[Jub]

JUB. Een woord in eenige hoogere graden (Sch. R. 13e. gr.), naar de verminkte uitspraak van het Hebr∴ woord *Jobel* (לבוי).

[Jubil]

JUBIL, *Jobel.* (De vreugde.) Een woord in de hoogere graden. (Zie het vorig Art.)

[Juda]

JUDA. De naam van eenen stam van het Israëlitische volk; insgelijks het noordelijk deel van *Palestina*; een woord van vele hoogere graden (Sch. R. 8e. en 15e. gr. Ned. en Fr. R 6e. gr.).

[Judea]

JUDEA was dat deel van *Palestina*, waarin *Jeruzalem, Bethlehem* en *Jericho*, als ook de haven van *Cesarea* en *Joppe*, tegenwoordig *Jaffa*, aan de Syrische kusten der *Middellandsche Zee*, lagen, en dat in vele opzigten meer, dan andere gedeelten van het H. land, in de geschiedenis merkwaardig is. Deze naam dient in vele hoogere graden tot herkenningswoord.

[Junior]

JUNIOR. De eerste graad der Gouden- en Rozenkruisen.

[Jupiter Stator]

JUPITER STATOR. Ter eere van *Jupiter Stator*, als ook aan *Janus*, die met twee aangezigten wordt afgebeeld, werden bij de Heidenen hooge feesten gevierd. Deze beelden, die in tempels stonden, hadden twaalf altaren rondom zich; de tempels hadden vier deuren, welke in oorlogstijd geopend, doch in tijd van vrede gesloten waren. De feesten van *Janus*, die tweemaal in het jaar plaats hadden, werden bij de Christenen vervangen door de feesten van JOHANNES. De naam *Janus* schijnt

oorspronkelijk te zijn van *Janua* (poort), en zinspeelt op de zon, die de jaargetijden aanwijst, door haren stand tot de aarde; hij was de bewaarder der symbolische sleutels, zoo als men deze naderhand aan PETRUS heeft toegekend.

Zoowel als men bij onze vereenigingen en genootschappen broedermalen heeft, had men die ook bij de oude volken, ter eere van *Jupiter Stator* en van *Janus*; zij werden Agapen geheeten.

De eerste conditie werd aan de zon, de koning des Heelals, toegebragt. Wij brengen die aan den Koning; in vroegere tijden werd die gewijd aan den O∴ B∴ d∴ H∴.

De tweede was gerigt aan de maan, bij ons aan den Grootm∴ Nat∴, of eene andere hoog Maç∴ overheid.

De derde was toegewijd aan den God *Mars*; wij wijden die aan den Meester eener Loge.

De vierde is bij ons die der Opzieners; de oude volken deden dit ten voordeele van *Mercurius.*

Jupiter, de god der herbergzaamheid, ontving de vijfde. Bij ons is die gewijd aan de BB∴ Bezoekers.

De zesde was die aan *Venus*; wij brengen dien den Broederen Officieren toe.

De zevende was aan *Saturnus*, den god des tijds, toegewijd; wij brengen dien toe aan al de Vrijmetselaren, over den ganschen aardbodem verspreid.

[Juweelen der Graden]

JUWEELEN DER GRADEN. Zij wijzen de verschillende graden der Vrijmetselarij aan. De Meesters dragen eenen passer en winkelhaak. De hoogere graden hebben hunne onderscheidene juweelen (Zie ONDERSCHEIDINGSTEEKENEN).

[Juweelen der Loge]

JUWEELEN DER LOGE. Het bijzonder juweel, door de Loge aangenomen, wordt aan de linkerzijde gedragen.

[Juweelen der Orde]

JUWEELEN DER ORDE. Deze zijn de winkelhaak aan den band van den achtbaren Meester, het paslood aan dien van den eersten, en het schietlood aan dat van den tweeden Opziener. (Zie verder KLEINODIËN.)

K.

[Kaap de Goede Hoop]

KAAP DE GOEDE HOOP. Even als *Indië*, zoo had ook *Afrika* reeds vroeg Maçonnieke instellingen. In *Gambia* werd in 1735 eene Loge opgerigt door de Groote Loge van *Engeland*; eene andere verrees in 1736 te Kaap *Coast-Castle.* Later werden er door dezelfde Autoriteit nog vele gevormd aan de

Kaap *de Goede Hoop* en te *Sierra-Leona.* Na de verovering van *Algiers* werd de Vrijmetselarij in dat gedeelte van het Afrikaansche vaste land ingevoerd door het Groot-Oosten van *Frankrijk. Algiers, Oran, Bugia, Bone, Setif, Gigelli* en andere steden hebben Maç∴ werkplaatsen, die er bijzonder haar werk van maken, om inboorlingen op te nemen.

[Kabbir]

KABBIR. (Magtig.) Een Hebreeuwsch woord in de hooge graden voorkomende.

[Kabeltouw]

KABELTOUW. (Een) Volgens den oud-Engelschen Maçonnieken eed, moet ieder medelid in den Medgezellengraad, zich bij den arbeid zijner Loge bevinden, wanneer hij ter lengte van een kabeltouw van haar verwijderd woont.

[Kadosch]

KADOSCH of *Kadoëz.* (De Ridder) Ridder Kadosch van den witten en zwarten Adelaar. Ridder K-h, K-d-h of K-s. Eene der uitgebreidste hoogere graden van Franschen oorsprong, die door de meeste systema's erkend is. Hij werd het eerst in 1743 te *Lyon* gevestigd. Later werden bij deze graden nog andere gevoegd, als: de Kleine Uitverkorene, de Opper-Uitverkorene van negen of *Perignan*, de Uitverkorene van vijftien, de Ridder van het Morgenrood of van de Hoop, de GFoot-Inspecteur, de Groot-Uitverkorene, de Comtuur van den Tempel, enz. Hij is de 30ste graad van het in *Frankrijk* uit *Amerika* ingevoerde zoogenaamde oud-Engelsche systema; de 10de der Martinisten; de 24ste van den Raad van Keizers van Oosten en Westen; de 29e. van het Mitzraïmitisch systema, en de 9e. van het Schotsch philosophische systema. Het woord Kadosch of Kodesch is een Hebreeuwsch woord (שודק) en beteekent heilige. In het derde inwijdingsvertrek (de beide eersten dienen slechts tot voorbereidingen) wordt de loge *l'Areopage*, en in het vierde *le Senat* genoemd, en in dit laatste heeft de voorzittende *Grand-Maître* den titel *trois fois puissant*, en stelt koning FREDERIK II van *Pruissen* voor. Het teeken van dien graad is een dubbele arend, met een zwaard in de klaauwen (Zie FREDERIK II).

[Kaïn]

KAïN. Een verbasterd Hebreeuwsch woord van veel beteekenis in de hoogere graden.

[Kamaël]

KAMAëL. Het verbasterde Hebr. woord *Kamalaël* (de genade Gods), een woord in de hoogere graden.

[Kamer]

KAMER (De donkere of zwarte) is de kamer, waarin de Kandidaat voor zijne aanneming gebragt, en aan zijn nadenken overgelaten wordt, vanwaar deze de kamer van overdenking genoemd wordt. Hij is gewoonlijk zwart behangen of geverwd, de meubelen zijn veelal zwart, behangen met zedekundige spreuken en flaauw verlicht.

[Kamer]

KAMER (De Middel-) van SALOMO's Tempel. Zoo heet de kamer der Meesters, waar de arbeiders hun loon ontvingen. De zesde afdeeling, in het vraagstuk van den eersten graad der Orde van HERODOM VAN KILWINNING, bevat den volgenden Catechismus:

Vr. Hadden de Metselaars in den Tempel van SALOMO ook eene plaats, voor hen bestemd?
Antw. Zij hadden er eene.
Vr. Hoe noemt gij die?
Antw. De middelkamer.
Vr. Welke waren de vereischte hoedanigheden, om toegelaten te worden?
Antw. Getrouwheid, herbergzaamheid en stilzwijgendheid.
Vr. Zeg mij, of men er ook iets merkwaardigs zag?
Antw. Ja, men zag er den Mozaïeken vloer, de vlammende ster en den getanden rand.
Vr. Wat stelde de Mozaïeke vloer voor?
Antw. De wet, door God aan MOZES, op den berg *Sinaï*, gegeven.
Vr. Wat stelt de vlammende ster voor?
Antw. Den roem van God, zich vertoonende op den berg *Sinaï*, toen de wet op deze gegeven werd.
Vr. Wat verbeeldt de getande rand?
Antw. De versierselen van een deugdzaam, en met die wet overeenkomend leven.
Vr. Is er ook een andere Tempel, die met dien van SALOMO kan vergeleken worden?
Antw. Ja, dit is de geheimzinnige Tempel van het ligchaam van JEZUS CHRISTUS.
Vr. Hopen de Vrijmetselaren ook daaraan deel te erlangen?
Antw. Ja.

Vr. Hoe noemt gij dien?
Antw. Ook de middelkamer.
Vr. Welke zijn de vereischte hoedanigheden voor deze kamer?
Antw. Geloof, hoop en liefde, zonder welke men God niet kan zien.
Vr. Wat hoopt gij daar te zien?
Antw. De teekenplank op den Mozaïeken vloer, den hoeksteen op de vlammende ster, en den ruwen steen op den getanden rand.
Vr. Wat stelt de ruwe steen voor?
Antw. De goddelijke gunst, die onze versteende harten doordringt.
Vr. Wat beteekent de hoeksteen?
Antw. De Groot-Bouwheer der Kerk, die zich zelven de Roos van *Jericho* en de lelie uit de vallei noemt.
Vr. En de teekenplank?
Antw. Ons heilig leven, dat in het boek des levens is opgeteekend (Zie het Art. LICHTEN).

[Kandidaat]

KANDIDAAT heet iemand, wanneer hij zich heeft laten voorstellen tot Vrijmetselaar, en de stemming gunstig over hem is uitgevallen.

[Kanon]

KANON. (Het) Een kunstwoord, waarvan men zich bij de Tafelloges bedient, om daarmede de glazen aan te duiden, waaruit men drinkt (Zie WAPEN).

[Kanon afschieten]

KANON AFSCHIETEN (Het) wil zeggen, de glazen ledigen, waarvan men gebruik maakt bij de Tafel-Loges. De vorige en deze uitdrukking bevinden zich niet in het nieuw-Eng. Rituaal.

[Kanselier]

KANSELIER. Zie SEKRETARIS.

[Kapelaan]

KAPELAAN. De Kapelaan der Engelsche Loges spreekt de aanroepingen en gebeden uit bij gewigtige gelegenheden. Gemeenlijk is het een geestelijke, behoorende onverschillig tot de eene of andere bestaande kerk (Zie BEGRAVING).

[Kapelmeester]

KAPELMEESTER (De) is die Broeder, welke het bestuur heeft over het gezang, bij de werkzaamheden in den Tempel en bij de Tafel-Loges. Veelal is de Kapelmeester, Broeder van verdiensten.

[Kapittel]

KAPITTEL is de benaming der geestelijke Orde-vereenigingen, van welke reeds vroeger ook eenige Genootschappen, bij-

zonder die der oude Bouwlieden, hunnen naam ontleend hebben. Tegenwoordig dient deze benaming in de Vrijmetselarij, tot aanwijzing der vereenigingen van bezitters van hoogere graden, en zijn die kapittels gelijkvormig met de Loges in de drie *Johannes*-graden.

[Kapittel van Arras]

KAPITTEL VAN ARRAS. Het eerste middelpunt van beheer der hoogere graden, werd gevestigd te *Arras*, in 1747, door KAREL EDUARD STUART zelven, die aan de Advokaten LAGNEAU, ROBESPIERRE en andere Broeders, de Instellings-Bulle van een Jacobitisch Schotsch Kapittel gaf, uit erkentenis voor de weldaden, die hij van hen had ontvangen.

[Kapitularis]

KAPITULARIS (Een) is iemand, die zitting en stem in het Kapittel heeft.

[Karel I]

KAREL I, Koning van *Engeland*, geboren 19 November 1600, besteeg in 1625 den Troon, en werd den 9den Februarij 1649 onthoofd. Hij beschermde de Bouwcorporatiën zeer. Door de Engelsche Maç∴ geschiedschrijvers wordt hij vermeld als G∴ M∴ der V∴ M∴ van 1625-1630.

[Karel II]

KAREL II, de zoon van KAREL I, geboren 1630, overleden 1685. Na den dood zijns vaders door CROMWELL uit *Engeland* verdreven, hield hij zijn verblijf op het vasteland, tot hij in 1660 den troon besteeg. Gedurende zijne ballingschap ingewijd, beschermde hij, zoo lang hij regeerde, de Orde, die sedert den dood van KAREL I, ten gevolge van CROMWELLS wantrouwen en de burgeroorlogen, zeer vervallen was, doch van toen af weder begon te bloeijen. De Engelsche M∴ schrijvers vermelden dien Vorst als G∴ M∴ der Orde van 1660-1663.

[Karel V]

KAREL V. Zie HUTTEN.

[Karel VI]

KAREL VI, Duitsch Keizer, verbood (1738) in de Oostenrijksche *Nederlanden* de M∴ bijeenkomsten ten strengste, en bande elken Vrijmetselaar uit het land, die dit verbod slechts een' enkelen keer overtrad.

[Karel XIII]

KAREL XIII. Na den afstand der Kroon, door zijn' neef GUSTAAF IV (dezelfde, die na deze gebeurtenis zich, onder den naam van Kolonel GUSTAAFSON, vaak hier te lande ophield), Koning van *Zweden.* Hij werd geboren 1748 en stierf 1818.

Hij was een ijverig en werkzaam lid der Orde, in welke hij op jeugdigen leeftijd werd aangenomen. Als lid van de hooge graden der *Strikte Observantie*, droeg hij den Ordesnaam *Eques a Sole vivificante.* In 1780 werd hij tot Gr.·. M.·. der Zweedsche Broederschap verkozen, en bekleedde die waardigheid tot in 1811, in welk jaar hij die overgaf aan den Kroonprins KAREL JAN, en voor de VV.·. MM.·. van zijn rijk eene ridderorde instelde (Zie het volgende Art.).

[Karel XIII]

KAREL XIII. (Orde van) Eene ridderorde in *Zweden*, door KAREL XIII op den 27sten Mei 1811 gesticht, ten einde (zoo zegt de akte van instelling) die deugden te huldigen, welke door geene wet zijn voorgeschreven, en zelden aan de achting van het algemeen worden aangeduid. Ten gevolge van de statuten der Orde (onder anderen te vinden in *Thory acta Latomorum, T.* II. *p.* 61-67), kan zij slechts aan Vrijmetselaren worden gegeven, en is uit dien hoofde aan te zien als de hoogste graad der Zweedsche Vrijmetselarij. De regerende Vorst is het hoofd dezer Orde, en buiten de Prinsen van den bloede, kan de Orde slechts uit 20 wereldlijke en 3 geestelijke leden bestaan.

[Karel Jan]

KAREL JAN, Koning van *Zweden*, geboren in 1763, te *Pau*, in *Frankrijk*, de zoon van den Advokaat BERNADOTTE. Door zijne wapenfeiten verkreeg hij, die in dienst was getreden van NAPOLEON, den rang van Maarschalk en Prins van *Ponte Corvo*, en werd in 1810 door de Rijks-stenden tot Kroonprins gekozen. Koning KAREL XIII nam hem tot zoon aan, en benoemde hem (1811) tot G.·. M.·. der Zweedsche Broederschap, welke waardigheid hij (1818) aan zijnen zoon OSCAR, tegenwoordige Koning van *Zweden*, opdroeg.

[Karolina]

KAROLINA, dochter van Keizer FRANS I, geboren in 1752, overleden te *Weenen* in 1814, was gemalin van FERDINAND IV, Koning van *Napels* en *Sicilië.* Door hare voorspraak en tusschenkomst redde zij niet slechts (1775) de bitter vervolgde leden eener opgehevene Loge, maar droeg er ook toe bij, dat (1785) al de decreten, tegen de Orde genomen, werden herroepen (Zie ITALIë).

[Kastelein]

KASTELEIN. Dus noemt men dengene, bij wien de Loge gehouden wordt, indien de Broederschap, of liever eene Loge geen eigen gebouw heeft; en aan wiens zorg de bewaking van het gebouw met al zijne meubelen is toevertrouwd, wanneer eene Loge een eigen huis heeft.

[Keith. (John)]

KEITH. (JOHN Lord) Zie KINTORE.

[Keizers van het Oosten en Westen]

KEIZERS VAN HET OOSTEN EN WESTEN. Dit systema schijnt te zijn opgerigt in 1758, door de Groote Loge van het oud- en aangenomen systema, te *Londen.* Ook deze Raad heeft een levendig deel genomen in de Maçonnieke bewegingen, die sedert 1771 in *Frankrijk* plaats hadden. Zie CLERMONTSCHE KAPITTEL.

[Kellerman, (F.C.)]

KELLERMAN, (F.C.) geboren te *Straatsburg*, den 28sten Mei 1735, uit eene oude eerbiedwaardige familie, was niet minder in zijne profane betrekking als krijgsheld, dan als Vrijmetselaar een geacht mensch. Hij overleed den 13den September 1820, aan een langzaam uitteerende ziekte, en is, zoowel bij de prof.·. wereld als bij de Broederen Metselaren, in Br.·. aandenken gebleven.

[Kellie, (Thomas)]

KELLIE, (THOMAS Graaf van) was Gr.·. M.·. der oud Eng.·. Gr.·. L.·. in *Londen, (ancient Masons)* van 1761 tot 1771.

[Kellie, (John)]

KELLIE, (JOHN Graaf van) was Gr.·. M.·. van de Gr.·. L.·. van *Schotland, (ancient Masons)* van 1764-1765.

[Kent]

KENT. (Hertog van) Zie CONCORDAAT.

[Kerem]

KEREM. De naam van eenen der negen Meesters, die van SALOMO tot opzoeking van den vermisten Meester HIRAM werden uitgezonden.

[Kerkelijk systema]

KERKELIJK SYSTEMA (*klerikaal systema*). Een onder de Vrijmetselaren, door den overleden opper-Hofprediker VON STARCK in *Darmstadt*, opgerigt systema, van welks bestaan men in 1767 de eerste sporen aantreft, en hetwelk in het tijdvak ontstond, toen de *Strikte Observantie* tot haren hoogsten bloei geraakten.

Toenmaals gaven hare verbreiders voor: ‘Er bestaat een geheim Hoog-Kapittel van kerkelijken (geestelijken), met welke alleen hij (VON STARCK) en nog eenige weinigen, in betrekking stonden. Deze opperhoofden hadden de hoofdleiding der

Vrijmetselarij, en waren in het bezit der hoogste wetenschappen van dezelve. Ook is de Orde der Vrijmetselaren uit de Tempelieren voortgekomen; de geestelijken waren de bewaarders en onderhouders der geheimen.' Dit systema was in zeven graden verdeeld, namelijk: 1.) Leerling; 2.) Medgezel; 3.) Meester; (deze drie waren de gewone *St. Johannes*-graden, evenwel met veranderingen en bijvoegsels, die den stempel van het Jezuïtisme droegen.) 4.) Jong-Schot; 5.) de Schotsche oud-Meester, of *St. Andreas*-Ridder; 6.) de Provinciaal Kapittelhouder van het roode Kruis, en 7.) de Magus, of de Ridder der Helderheid en des Lichts, welke graad weder in 5 afdeelingen verdeeld werd, namelijk: *a.*) de Novice van het 3e. jaar; *b.*) de Ridder Novice van het 5e. jaar; *c.*) de Ridder Novice van het 7e. jaar; *d.*) de Leviet en *e.*) de Priester.

[Keten van Eendragt]

KETEN VAN EENDRAGT, (De) heet ook Broederband. Laat ons den Broederband vormen (het Broederlijk snoer). Zij is in vele landen, bij het begin en einde der werkzaamheden, als ook bij de Tafelloges, in gebruik. Alle aanwezenden, zelfs de dienende Broeders, geven elkander kruiselings de handen, zoodat ieder met zijne regterhand de linkerhand van dengene vat, die naast hem staat of zit. Dus vormen zij een' ketting zonder einde, waarvan elk Vrijmetselaar eene schakel uitmaakt, als zinspeling op de eendragt, welke de Broederschap tot eenen ketting verbinden moet.

Deze keten wordt in enkele landen alleen bij het sluiten der Tafelloge gemaakt, wanneer de achtbare Meester den toast instelt op het welzijn van al de Broeders over den ganschen aardbol verspreid, en waarbij den nieuw aangenomene de volgende verklaring gegeven werd.

Alles in de natuur is in beweging; alles hangt als eene keten aan elkander, en het is niet mogelijk, iets uit te zonderen, zonder tegelijk in het geheel wanorde te veroorzaken. Dat wij dus eene keten maken, is, om den band van eenigheid, of eendragt bij de Broederen, op hun gemoed te drukken.

De Maçonnieke keten verbindt, wat de buitenwereld scheidt,

en is een schoon sprekend zinnebeeld der eendragt en broederliefde, en verdient in elke Loge onderhouden te worden.

[Keulen]

KEULEN. Zie CHARTER VAN KEULEN.

[Keuze]

KEUZE (De Ridder van de) is de 33ste, en de Groot-Ridder van de Keuze de 34e graad van het Mitzraimitisch systema.

[Kiesenwetter (Ernst Gotlieb)]

KIESENWETTER (ERNST GOTLIEB van) was eene der Prioren van de Orde der *Strikte Observantie*, onder den naam van *Eques ab Adamante*; een man van een achtingswaardig karakter, die, misleid door hetgeen hem van dat stelsel voorgespiegeld was, zich ter dienste daarvan vele geldelijke opofferingen getrooste.

[Kilwinning]

KILWINNING. Eene kleine stad in *Schotland*, 60 Engelsche mijlen ten westen van *Edimburg.* Deze plaats werd door sommigen als de wieg der Schotsche Vrijmetselarij beschouwd, dewijl men leest, dat vreemde Bouwlieden in 1150, die geen Engelsch spraken, aldaar eene Abdij en eene Loge opgerigt hadden.

[Kinker, (Johannes)]

KINKER, (JOHANNES) werd te *Amsterdam* op den 1sten Januarij 1764 geboren. Reeds vroegtijdig een bijzonderen aanleg voor het beoefenen der letteren getoond hebbende, kreeg hij, die bestemd was, om eene andere loopbaan te volgen, de ouderlijke toestemming, aan zijne begeerte te voldoen. Na de gewone voorbereiding vertrok hij naar de Utrechtsche Hoogeschool, waar hij na een welbesteden studietijd, en na het verdedigen zijner dissertatie, in 1787 tot Doctor in de regten werd gepromoveerd, en zich als praktiseerend Advokaat te *Amsterdam* met der woon vestigde. In den jare 1806 door de Loge *la Charité* ingewijd, bekleedde hij in die werkplaats onderscheidene betrekkingen, van welke wij slechts die van Redenaar en gedeputeerd Meester opnoemen. Ook in het Kapittel der hooge graden, in den schoot dier Loge gevestigd, vervulde hij achtervolgens onderscheidene posten, en bragt er veel toe bij, om de hooge graden zoo verre te hervormen, dat zij meer met den geest des tijds overeenkwamen, en minder in strijd bleven met de ware strekking

der V∴ M∴ Begaafd met eene zeldzame welsprekendheid, scherpen blik en met wijsgeerige denkbeelden, werd hij dan ook spoedig gekozen

tot Grootredenaar, welke post hij eenige jaren vervulde. Aangetrokken door KINKERS geest, doorstralende in een door hem als Student uitgegeven gedicht, getiteld: *Akademiezangen*, en ook door overeenkomst van gevoelens, ten opzigte van het Huis van *Oranje*, gevoelde zich BILDERDIJK tot hem getrokken, en zocht zijne bekendschap, die weldra, tot naauwe vriendschapsbetrekking aangewassen, oorzaak werd, dat KINKER en BILDERDIJK elkander dikwerf bezochten en zelfs te zamen arbeidden, en KINKER daarbij BILDERDIJK zoozeer en zoo van nabij leerde kennen, als dit geen' onder der Nederlandsche geleerden ooit is te beurt gevallen. Later werd nogtans deze vriendschapsbetrekking, van BILDERDIJKS zijde, verbroken. In 1817 benoemd tot Hoogleeraar in de Nederlandsche taal- en letterkunde aan de Luiksche Hoogeschool, vertrok hij eenigen tijd later daarheen (aan welk vertrek men het geestige dichtstuk, getiteld: *Afscheid aan IJ en Amstel*, is verschuldigd), en leefde er geacht en geeerd door allen, die hem kenden. Door den Koning (WILLEM I) werd hij, als blijk van hulde aan zijne groote en veelzijdige talenten, benoemd tot Ridder der Orde van den Nederlandschen Leeuw. Door de staatkundige gebeurtenissen moest zijne betrekking als Hoogleeraar natuurlijk vervallen. Hem stond daarbij een voorval te wachten, dat ongehoord was in de geschiedenis der beschaafde volken. 's Konings bestuur, ten gevolge van vele gegronde redenen, zekeren JACQUES BEHR, te *Luik* woonachtig, hebbende doen arresteeren, werd Br.˙. KINKER, die als ambteloos en weerloos burger in die stad woonde, eensklaps door hen die zich toen te Luik op het kussen hadden geplaatst, in verzekerde bewaring gebragt, ten einde te dienen als gijzelaar voor dienzelfden Luikenaar BEHR, tegen wien hij dan ook, te *Tongeren* werd uitgewisseld, waarna hij echter met een' hoogst zeldzamen, en vooral op zijne jaren dubbel bewonderenswaardigen moed, naar *Luik* terugkeerde, om orde op zijne zaken te stellen, ten einde naar *Amsterdam* te vertrekken, welke terugkeer in der tijd al de Luikenaars met onbegrensde bewondering voor dien Broeder vervulde. De onderscheidene door hem uitgegevene schriften kenschetsen hem als een der

meest helderdenkende en wijsgeerige geleerden, die *Nederland* bezit. Hij heeft het talent de meest afgetrokkene wijsgeerige denkbeelden op eene gemakkelijk te bevatten wijze, in keurige verzen, te kunnen ontwikkelen, waarvan onderscheidene zijner heerlijke gedichten menigvuldige blijken geven. Behalve een Treurspel, getiteld: *Almanzor en Zehra*, heeft KINKER zijne uitmuntende gedichten in drie deelen uitgegeven, terwijl er eene menigte losse gedichten in verschillende tijdschriften en werken zijn verspreid. Even uitstekend taalkundige en wijsgeer, als dichter, heeft hij onze letterkunde verrijkt met zijne *Prosodie der Nederduitsche Taal* (door de Bataafsche Maatschappij van fraaije letteren met goud bekroond), met de *Brieven over het Natuurregt aan* BILDERDIJK gerigt, en zijne *Beoordeeling van* BILDERDIJKS *Spraakleer.* In de werken van het Koninklijk Nederlandsch Instituut, waarvan hij lid is, bevinden zich, behalve zijn stuk: *over de hoorbare voordragt van den Redenaar*, twee Verhandelingen, waarvan de eene handelt, *over eene wijsgeerige Theorie van algemeene Taalkennis*, en de andere over de vraag: *welk nut de Empyrische taalkennis aan de wijsbegeerte kan toebrengen.* Al deze geschriften zijn meesterstukken van studie, stijl en wijsbegeerte. In deze laatste wetenschap heeft KINKER de verdienste, dat hij de eerste en voornaamste is geweest, die niet slechts KANTS wijsbegeerte voor onzen landaard heeft toegankelijk gemaakt, maar die zelfs het stelsel van den Koningsberger van vele misslagen heeft gezuiverd, in het bearbeiden van welk stelsel hij vooral op eene degelijke wijze is bijgestaan geworden door Br∴ PAULUS VAN HEMERT. Zelfs heeft de beroemde VICTOR COUSIN openlijk verklaard, dat hij zijne kennis van KANT verdankt aan onzen uitstekenden landgenoot, en zijne (K.) schets van diens wijsbegeerte (in het *Magazijn van kritische Wijsbegeerte*), en door LE FÈVRE in het Fransch vertaald. Dat KINKER even geestig als helderdenkend is, bewijzen zijne *Brieven van Julia aan Mr.* R. FEITH, zijne Parodiën op verschillende Treurspelen en zijne Allegorisch-dramatische gewrochten. Op de aanminnigste wijze voorko-

mend, is hij steeds gereed, zijne onbegrijpelijke schat van kundigheden ten nutte van anderen te doen strekken, en heeft daarbij de gaaf, de afgetrokkenste zaken klaar, bevattelijk en kernachtig voor te stellen. Bij dit alles staat men verwonderd, in den eenentachtigjarigen man het vuur en de helderheid van een dertigjarige te vinden. Thans is die geleerde Br∴ bezig met een in het Fransch geschreven werk over de wijsbegeerte.

[Kislev]

KISLEV. Zie ALMANAK.

[Kleeding]

KLEEDING (De Maçonnieke) bestaat uit een schootsvel, handschoenen, degen en hoed, zonder welke een Vrijmetselaar eertijds niet in eene geopende Loge mogt verschijnen. Bovendien dragen de Officieren het teeken hunner waardigheid.

[Kleinood]

KLEINOOD. (Eereteeken). Zulke kleinodiën heeft men er in elke Loge *zes*, namelijk, drie bewegelijke en drie onbewegelijke. De bewegelijke zijn: *de winkelhaak, het waterpas* en *het schietlood.* Het eerste is het kenmerk van den achtbaren Meester, het tweede dat van den eersten en het derde dat van den tweeden opziener. De winkelhaak dient, om de bouwstoffen effen te maken, en hunne oppervlakten in regte hoeken tot elkander te brengen. Het waterpas dient, om de steenen alle even hoog te plaatsen, dat is: waterpas naast elkander te leggen, en het schietlood, om de gebouwen behoorlijk op hunne fondamenten op te trekken. De zedelijke zin hiervan is deze: de winkelhaak brengt ons te binnen, dat al onze daden naar de regels van regt en geregtigheid moeten gerigt zijn. Het waterpas leert ons, dat er eene volkomene gelijkheid tusschen alle Broederen Vrijmetselaren moet plaats hebben, en het schietlood leert ons regtschapen en opregt te zijn. De onbewegelijke kleinodiën zijn: *de teekenplank, de kubieksteen* en *de ruwe steen.* De *eerste* is voor de Meesters, om er hunne plans en teekeningen op af te schetsen; de *tweede* voor de Medgezellen, om er der MM∴ gereedschappen op te slijpen en de kleinodiën te beproeven; *de ruwe steen* dient voor de leerlingen, om er op te leeren werken. De zedelijke zin is deze: *de teekenplank* is het zinnebeeld van het goede voorbeeld, dat wij verpligt zijn aan onze Broeders en aan alle menschen te geven. *De Kubiek-*

steen is het zinnebeeld der zorgen, welke de deugdzame mensch aanwendt, om de sporen, door de ondeugd in het hart nagelaten, uit te wisschen, en de driften te beteugelen, voor welker woede wij alle bloot staan. De *ruwe steen* is het zinnebeeld van den onbeschaafden natuurmensch, die door zijne eigene weldoordachte kundigheden en vlijt-alleen beschaafd kan worden, en tot de volmaaktheid geraken.

[Kleur]

KLEUR. (De) De hoofdkleur der Vrijmetselarij is van oudsher *de blaauwe.* De Orde geest der hoogere graden vond noodig, dezelve naar de verschillende systema's en graden met andere te verwisselen, zoodat men in de op den Meestergraad volgende graden decoratiën en banden aantreft, van de kleuren van den regenboog.

[Klovers]

KLOVERS. De Ridder BEAUCHAINE, de ijverigste en vermaardste onder de aanblijvende Achtbare Meesters te *Parijs*, stelde in 1747 *de Orde der Klovers* in, welker ceremoniën, geënt waren op die van den klub der kolenbranders, en der menigvuldige takken van de Pligt-gezellen. De Loge droeg den naam van *Werf*, zij moest een bosch voorstellen. De Voorzitter werd Opperbaas genoemd; de Broeders en Zusters noemden elkander Neef en Nicht, en de Kandidaat werd *Vuurslag* geheeten. Deze vereeniging had een buitengewonen toeloop, even als die der Felicitarissen. Zij had plaats in een grooten tuin, buiten *Parijs.*

De fatsoenlijke lieden, zoo mannen als vrouwen, gingen er in menigte henen, vertrouwelijk gearmd met kielen en grof wollen jurken gekleed, zware klompen aan de voeten, en gaven er zich aan al het luidruchtige en ongedwongene der volksvreugde over.

[Knie]

KNIE. (De) De Kandidaat behoort, hoe zeer zulks heden weinig meer gebruikelijk is, gedurende zijne aanneming, de linker knie ontbloot te hebben. Op grond van dit gebruik, werd oudsher in de instructie geantwoord: ‘Dewijl de linker knie het zwakste deel mijns ligchaams is, en de Leerling het zwakste deel der Vrijmetselarij.’ Het ontbloten der knie wil dan eigenlijk aanduiden, dat de aannemeling zijne zwakheid gevoelt,

en hulp zoekt bij de Broederschap, terwijl deze belooft, hem ter hulp te zullen komen.

[Knigge]

KNIGGE entte de Broederschap der Illuminaten op die der Vrijmetselarij. Hij verdeelde ze in 13 graden, in twee klassen begrepen. De eerste klasse, of het benedengebouw, was slechts eene voorbereiding tot de tweede, of het bovengebouw, de eigenlijk gezegde mysteriën bevattende. De Kandidaat ontving eerst de Illuminaatgraden ten getale van vier, die men noemde: *Nieuweling, Minervaal, minderjarig Illuminaat, meerderjarig Illuminaat.* Dan ging hij over tot de middengraden, die aan de Vrijmetselarij ontleend waren, en werd achtervolgend *Leerling, Gezel, Meester, Schotsch Nieuweling* en *Schotsch Ridder* of *Illuminaat-Directeur.* Na het doorloopen van deze klasse, kwam hij in de tweede, die weder verdeeld was in *kleine mysteriën*, bevattende den graad van *Epopt* of *Priester Illuminaat*, en dien van *Regent* of *Prins-Illuminaat*; en in *groote mysteriën*, in welke hij den graad van *Wijsgeer-Magus* en dien van *Koning-mensch* kreeg, waarmede het stelsel voltooid was (Zie ILLUMINATEN).

[Kock, (H.M. de)]

KOCK, (H.M. Baron DE) voorheen Gedeputeerd Grootmeester der Nederlandsche Vrijmetselarij in de *Oost-Indiën.*

[Kodesch]

KODESCH. (Heilig, שדוק) Een Hebr. woord in de hooge graden voorkomende.

[Kokarde]

KOKARDE. (Eene) Eenige weinige Loges hebben het gebruik aangenomen, om hare medeleden eene blaauwe kokarde op den hoed te laten dragen, en geven aan deze de beteekenis van vrijheid en gelijkheid. Zoo weinig overeenkomst als er tusschen dit teeken en deze beide zaken plaats vindt, even zoo vreemd is het, bij de kleeding van eenen Vrijmetselaar, zulk een versiersel te voegen.

[Kolommen]

KOLOMMEN. Zij zijn ten getale van twee, aan de binnenste oostpoort van den Tempel. Op de zuider kolom staat de letter *J*, en op die van het noorden de letter *B* gehouwen. Zij bepalen de plaatsen naar de rangen, die die Broeders bekleeden. Zij waren van metaal gegoten, en dienden den tempelbezoekers, bij het binnentreden in deze heilige plaats, tot een gedenkteeken, dat hunne

harten geloof en vertrouwen moest inboezemen, door de belofte, die de Heer aan DAVID in eenen droom had medegedeeld. De Bijbelplaatsen, 1 *Kon.* VII:15-22 en 2 *Kron.* III:15, zijn ten nutte gemaakt in den Medgezellen-katechismus, die op de volgende wijze over de kolommen handelt:

Vr. Hoe komt men in de middelkamer?

Antw. Door de voorzaal.

Vr. Zaagt gij daarin iets merkwaardigs?

Antw. Ja, zeer Eerwaardige!

Vr. Wat zaagt gij?

Antw. Twee schoone koperen kolommen.

Vr. Hoe werden zij genoemd?

Antw. *J∴* en *B∴*.

Vr. Hoe hoog waren deze kolommen?

Antw. 35 ellen, met een kapiteel van 5 Ellen, dat te zamen 40 ellen bedroeg. Zie 2 *Kron*: II:15. (Men moet in aanmerking nemen, dat er driederlei ellen waren, namelijk, de Konings el, de heilige el en de gemeene el, en hier worden van heilige ellen gesproken van 0,457198 N. El.)

Vr. Waarmede waren zij versierd?

Antw. Met leliën, netwerk en granaatappelen.

Vr. Waren zij hol, Broeder?

Antw. Ja, zeer Eerwaardige!

Vr. Hoe dik was de omkleeding?

Antw. Vier duim.

Vr. Waar waren zij gegoten?

Antw. In de vlakte der *Jordaan*, tusschen *Succoth* en *Zartha*, op eenen kleigrond, alwaar al de overige heilige werktuigen van SALOMO'S Tempel gegoten werden.

Vr. Wie goot ze Broeder?

Antw. HIRAM ABBIF, de zoon der weduwe.

Reeds in de vroegste tijden dienden twee kolommen tot het zinnebeeld van de krachten der natuur, van het dualismus. De kinderen van SETH bouwden, volgens het verhaal der oude schrijvers, twee pilaren of kolommen, eene van gebakken en de andere van gehouwen steen, waarop zij de leer der sterrekunde graveerden. Twee dergelijke kolommen stonden ook in den Tempel van HERKULES, te *Gades* (het tegenwoordige *Cadix*), in *Spanje*, eene kolonie der *Pheniciërs.*

De Tempel te *Carli*, in *Oostindië* in de rotsen gebouwd, had, aan den ingang des voorhofs, aan elke zijde eene kolom, ieder van 24 voeten hoog, en van welke de eene nog staat.

Zoo verhieven zich voor den Egyptischen Tempel twee groote obelisken, als hieroglyphen van de krachten der natuur.

Deze kolommen, zoo gewigtig voor degenen, die de Bouwkunde willen leeren, vorderen ook de opmerkzaamheid der Vrijmetselaren, en ten gevolge van deze kolommen van SALOMO'S Tempel, worden ook in de Loges de rijen van Broeders, zoo als deze elke aan eene zijde van den Opziener zitten, de kolommen genoemd (Zie verder ZUILEN).

[Kolommen-Orde]

KOLOMMEN-ORDE. (De) De vijf Bouw-Orden, welke van tijd tot tijd ontstonden, heeten de Toskaansche, Dorische, Jonische, Korintische en zamengestelde Bouw-Orde.

De Dorische stelt, volgens eenige hooge graden, SALOMO, koning van *Israël*, voor, uithoofde van de groote wijsheid, die hij bij den bouw en de inwijding van den Tempel, aan God gewijd, aan den dag legde. De Jonische, HIRAM, koning van *Tyrus*, uithoofde van de krachtige ondersteuning in Bouwlieden en bouwstoffen, ter dienste van SALOMO, en de Korinthische, HIRAM-ABBIF, dewijl hij, bij de verfraaijing en versiering van den Tempel, een ervaren kunstenaar toonde te zijn (Zie ORDE).

[Korporatie]

KORPORATIE, GILD, KOLLEGIE, KUNST-VERBROEDERING, MYSTERIE. Het denkbeeld, dat de oorsprong der V.·. M.·., zoo als zij heden ten dage bestaat, in de bouwkorporatiën te zoeken zij, is in den laatsten tijd, door de meest scherpzinnige schrijvers der Broederschap, op zulke klare wijze aangetoond geworden, dat dit gevoelen bij vele onbevooroordeelde VV.·. MM.·. tot overtuiging is geworden, terwijl het meer algemeene grond-denkbeeld in veel hooger oudheid moet gezocht worden, waarvan dan ook een aantal ontegensprekelijke bewijzen bij de volken der oudheid bestaan. Reeds bij de Romeinen hadden de bouwlieden vereenigingen, onder den naam van *Corporationes* en *Collegia*, gevormd, en onder de medeleden, personen gekozen, die zij als Bestuurders aan het hoofd daarvan plaatsten. Zij hadden ook hunne bijzondere wetten, door al hetwelk een

zekeren eigenaardigen gildegeest onder hen werd voortgebragt. Met den ondergang van den Romeinschen Staat en het Byzantijnsche keizerrijk, worden echter ook de berigten omtrent die korporatiën zeldzamer, en bepaalde historische berigten, ten aanzien van zoodanige bouwkorporatiën in *Engeland*, bestaan er eerst weder uit het begin der tiende eeuw, op welk tijdstip Prins EDWIN tot Grootmeester der Bouwlieden in *Engeland* werd gekozen. Deze Prins verschafte hun groote voorregten van zijnen broeder, Koning *athelstan*, en gaf hun in 926 te *York*, in eene groote vergadering der afgevaardigden van alle Loges des Rijks, statuten en reglementen, welke zich thans nog in de Archieven der groote Loge van *York* bevinden.

Naar mate nu de gothische bouwkunde tot een' hoogeren graad van volkomenheid steeg, in diezelfde mate vermeerderden ook de gesloten vereenigingen der bouwkunstenaren, steenhouwers, enz. aan wie door de vorsten vele voorregten en vrijheden werden geschonken. Deze vereenigingen hielden hare kundigheden in haren boezem opgesloten, en deelden ze slechts mede aan hen, die er in opgenomen werden; zij voerden geheimzinnige gebruiken bij hare zamenkomsten in, gaven zich bijzondere wetten, en onderscheidden zich daardoor niet alleen van de gewone metselaars, maar vormden ook eigene regtbanken, die van elke andere vierschaar onafhankelijk waren. Met betrekking tot het vaste-land, en vooral van *Duitschland*, vindt men van zoodanige bouwkorporatiën eerst bepaalde berigten, in het tijdvak, waarin de Straatsburgsche Hoofd- of Domkerk gebouwd werd, zijnde van 1075 tot 1439, ten behoeve van welke daarstelling eene menigte der voortreffelijkste bouwkundigen vereenigd waren, die daar eene *Hut* of *Loge* oprigtten. Deze verkreeg binnen korten tijd een zoodanig overwigt over al de Bouwhutten in *Duitschland, Boheme, Hongarije, Frankrijk.* enz. dat deze laatst genoemde haar beschouwden als meerdere of Hoofd-Hut, aan welke zij in gewigtige gevallen als hoogste magt appelleerden, en aan welker beslissingen, wetten en bevelen, als door de bevoegde magt gegeven, zij gehoorzaam waren. Deze uitgestrekte regtsmagt van

de Straatsburgsche Hoofd-Hut of Loge, verminderde reeds in de zestiende eeuw, door het opheffen der Fransche bouwhutten, en eindigde in *Duitschland*, in 1707, geheel en al. Dit was het gevolg van het besluit van den Rijksdag in *Regensburg*, van den 16den Maart. Dit besluit schafte de afhankelijkheid der later ontstane afzonderlijke Hutten van deze Hoofd-Hut af, zoowel als hare afhankelijkheid van de later ontstane Hoofd-Hutten te *Weenen, Zurich* en *Maagdenburg*, en verordende, dat de verschillen tusschen de Bouwlieden voortaan voor de plaatselijke burgerlijke regtbanken ter beslissing moesten worden gebragt. (Zie ook LOGE, MUNSTER en OUD-ENGELSCH STELSEL.)

De historische zamenhang en de gelijkvormigheid van de instellingen en gebruiken van de Broederschap, zoo als zij thans bestaat, en de eigenlijke bouwkorporatiën bij de Grieken en Romeinen, waren vroeger geheel onbekend aan de Maç∴ geschiedschrijvers. Het is den geleerden Br∴ KRAUSE nogtans, door zijne navorsching der bronnen, gelukt, dat gedeelte van de oude geschiedenis der Broederschap, op bondige wijze daar te stellen en te bewijzen, in zijne verhandeling: *Over het bestaan, de instellingen en de betrekkingen der kollegiën en korporatiën in het algemeen, en ook vooral meer bijzonder bij de Romeinen, en bij de Britten onder de Romeinsche heerschappij* (in het tweede deel zijner *Kunsturkunden*).

Uit dit bestaan der kollegiën en korporatiën bij de oude volken, is dan ook met grond aan te wijzen, waardoor de leerstellingen en gebruiken der Heidensche wijsgeerige scholen, der Mysteriën van verschillende volken, en vooral de gebruiken der Israëlitische godsdienst en des Esseërs-verbonds, zich reeds vroegtijdig hebben vereenigd met de leerstellingen en gebruiken der kollegiën en korporatiën van de ambachtslieden en kunstenaars van het Romeinsche rijk; en dat dit vooral het geval geweest zij met de korporatiën der bouwlieden, en van al de ambachten, die daarmede in verband stonden, omdat deze de magtigste waren, en men ze bij de beroemdste Tempels had geplaatst.

Het zamenstel en de inrigting der gilden en der kunstenaars-

gezelschappen bij de oude volken, vloeide op eigenaardige wijze uit den geest der oudheid voort, zij spiegelden de maatschappelijke hoofddenkbeelden af, die toenmaals, zoowel in de politieke, als godsdienstige vereenigingen, heerschten, en volgden in hare wijzigingen de lotgevallen der Staten. Die vereenigingen waren toen zoo vele kleine Staten in den Staat, die aan den algemeenen Staat ondergeschikt, en met dezen innig verbonden waren. De Romeinen gaven elke maatschappelijke vereeniging den beteekenisvollen naam van ligchaam (*corpus*), omdat zij, gelijk al de beschaafde volken der oudheid en de grootste wijsgeeren, b.v. PLATO, elke vereeniging als een zelfstandig wezen, onder het beeld van een menschelijk ligchaam, beschouwden. Deze wijze van beschouwing werkte zeer weldadig op de eenheid en vastheid van al hunne maatschappelijke instellingen.

De naam *corpus* (korporatie) was bij hen geheel algemeen, en omvat de vereenigingen van allen aard, zoo als *kollegiën* en *genootschappen (hetairias).* Ofschoon eenige vereenigingen, naar haren aard en instelling, een *ligchaam (corpus)*, andere *collegium*, en weder andere *universitas* heetten, zoo werden nogtans de drie laatste namen vaak onverschillig gebezigd. *Corpus* geeft echter de meest ruime beteekenis te kennen, terwijl de beide andere woorden, het algemeene begrip in een' meer bepaalden zin aanduiden.

De naam *collegium* doelt op den oorsprong der Vrijmetselarij; deze duidt eene vereeniging aan, welker leden door eene vrije keuze worden aangenomen, of die door gelijke wetten (*leges*) verbonden zijn. Die naam was bij de Romeinen zeer oud en eervol. Het is daarbij stellig, dat de stichting, instelling en de wetten der Romeinsche kollegiën van de Grieksche priestervereenigingen afstamden.

De gewoonte van de bouwkorporatiën der middeleeuwen, om, behalve de eigenlijke gildegezellen (*Masons*), ook nog personen, die geene metselaars waren, tot medeleden aan te nemen (*accepted Masons*), was reeds bij de Romeinsche gilden in zwang. Aangezien echter dit vermogen vaak misbruikt werd

tot dekmantel van politieke vereenigingen, of verboden godsdienstige bijeenkomsten, zoo trachtten de keizers het, zoo veel mogelijk, te verhinderen en te bemoeijelijken, dat men personen in een kollegie aannam, welke eigenlijk het ambacht van zijne leden niet uitoefenden. Ook bepaalden de rijkswetten, ten minste wat eenige kollegiën betreft, het aantal leden van elk afzonderlijk kollegie. En hoe meer men het oogenblik van den ondergang des westerschen keizerrijks nadert, des te meer privilegiën en vrijheden verkregen de onontbeerlijke kollegiën.

De kollegiën hielden hunne vereenigingen in afzonderlijke zalen, of ook in eigene gebouwen, maar er waren ook kollegiën, die in gewone huizen en op andere plaatsen bijeenkwamen. De meeste kollegiën hadden hunne eigene scholen (*scholas*), in welke zij de leerlingen en de ondergeschikte arbeiders onderwezen, en ook waarschijnlijk beraadslaagden over den uit te voeren arbeid en diens verdeeling. Deze scholen komen, wat het hoofdzakelijke betreft, overeen met de Loges (*lodges, logia, collegia*) der bouwkorporatiën, in de Yorksche Constitutie vermeld. Ware zelfs de Yorksche Constitutie niet aanwezig, dan nog zoude uit KRAUSE'S navorschingen en andere bronnen, duidelijk blijken, dat de Vrijmetselaars, sedert de Romeinsche overheersching af, eerst onder den naam van *Collegia Fabrum* en *Caementariorum*, en later onder dien van *Masons* en *Free-Masons*, voortdurend op de Britsche eilanden hebben bestaan. Het voorname der overeenkomst, van de instellingen der Romeinsche bouwkorporatiën, met de christelijk middeleeuwsche, en de gebruiken der zuivere Vrijmetselarij, is het volgende: Drie leden vormden een *collegium*, even als drie VV.·. MM.·. een Loge vormen. De kollegiën hadden hunne beschermgoden, zoo als de Vrijmetselarij de beide JOHANNESSEN als beschermheiligen heeft aangenomen. De Romeinsche korporatiën vereerden een *gildegenius*, en offerden aan dezen in witte kleederen, met wijnplengingen, en zwoeren knielend. Over het algemeen hadden zij eigendommelijke godsdienstgebruiken en eigene priesters; gelijk de Gr.·. LL.·. van *Engeland* en *Schotland* nog heden een *Groot-Kapellaan* hebben (zie

KAPELLAAN). De Romeinsche korporatiën hadden aangenomene eereleden, eereambtenaren (*adlectos, honoratos*), die gelijk staan met de *aangenomene* Metselaars uit de middeleeuwen, en tot aan 1717, sedert welken tijd al de Vrijmetselaars *accepted Masons* zijn. Zij hadden ook maandelijksche bijdragen, eene eigene gildekas en gildekist (*arcam*); voorts Archieven en eigene zegels, een gildebeker, eigene regtsmagt en gilderegters, en moesten elkander hulp verleenen. Verder konden zij gildefeesten, openlijke optogten en feestmaaltijden verordenen. Zij hadden lijsten der leden, gaven diploma's, hadden Meesters (*Magistros*), Opzieners (*Decuriones*), Gezellen en Leerlingen, en eindelijk oudsten (*Seniores*), Censoren, Schatbewaarders, Archievarissen (*Tabularios*), Sekretarissen (*Scribas*), eigene Artsen en dienende Broeders (*Viatores*), en zelfs de Broedernaam ontsproot uit die vereenigingen. Ook zij bezigden hare werktuigen op symbolieke wijze, en waren ten aanzien der godsdienst zeer verdraagzaam. Het is dienvolgens thans bewezen, dat het eigenlijke der echte overgeleverde Vrijmetselarij, in de oud-Engelsche Loges, met betrekking tot grondwetten, instellingen en Bestuur, gelijk ook tot het Rituaal, reeds over het algemeen in de Romeinsche korporatiën, en meer bijzonder in de bouwkorporatiën bestond, en onmiddelijk uit *Griekenland* stamt, al hetwelk uitvoerig behandeld en bondig bewezen wordt in het gemelde werk van KRAUSE. Dat dit alles bewaard werd in de Duitsche bouwkorporatiën, bewijst de Hoofd-Hut van *Straatsburg*, en vooral *de Verordeningen voor de Steenhouwers te Straatsburg* van 1464, en de laatst gedrukte verzameling daarvan (*Weenen* 1563).

[Kosah]

KOSAH. (Sterk.) Een verbasterd Hebreeuwsch woord, in de hoogere graden voorkomende, eigenlijk *Chosek.*

[Krause, (Karel Christiaan Frederik)]

KRAUSE, (KAREL CHRISTIAAN FREDERIK) Dokter in de wijsbegeerte te *Dresden*, werd te *Eisenberg*, eene kleine stad in het *Altenbergsche*, waar zijn vader, godgeleerde te *Nobitz*, bij *Altenberg*, was, den 6den Mei 1781 geboren. Hij is de schrijver van vele doordachte en zeer geachte philosophische werken. Als Vrijmetselaar verdient hij de meeste

achting onder de Broeders, zoo door het uitgeven van verscheidene Maçonnieke werken, vooral door zijne *Kunsturkunden*, waardoor hij de overdreven geheimzinnigheid, welke te voren in de Loges heerschte, verbannen heeft, als ook door het ontwerpen van het plan tot een menschlievend verbond, hetwelk echter niet tot stand is gekomen, maar nog onder de vrome wenschen behoort.

[Kretzschmar, (P.J.)]

KRETZSCHMAR, (P.J.) reg∴ M∴ van de Loge *Sokrates*, in *Frankfort a.d.M.*, schrijver van een belangrijk werkje, tegen de wederregtelijke weigering, ten opzigte van de Israëlieten, getiteld: *Religionssysteme und Freimaurerei, Frankf. a M.* 5838. (Zie verder het Art. UITSLUITING.)

[Kroon]

KROON. (De) is een zinnebeeld in sommige hooge graden, vooral in die van den Ridder *KADOSCH.* Volgens ZINNENDORF'S stelsel beteekent de kroon, SALOMO'S tegenwoordigheid bij ADON-HIRAM's begrafenis.

Dit stelsel zegt er nog het volgende van:

Vr. Wat hebt gij nog buitendien in de Loge gezien?

Antw. Ik heb de kroon van SALOMO'S Tempel gezien en deze slechts aangeraakt.

Vr. Hoe was deze kroon vervaardigt?

Antw. Van fijn goud; zij had een opschrift, naar het model, hetwelk in den Tabernakel bewaard wordt. (*Exod.* XXXIX:30.) Dit opschrift heette: *de heiligheid des Eeuwigen.*

Vr. Wat beteekent deze kroon?

Antw. Dat wij moeten zegevieren, en de kroon des levens moeten verdedigen, welke in de eeuwigheid ons allen, als eene belooning van onzen geestelijken tempelbouw, zal geopenbaard worden.

[Kruid]

KRUID (Het) is een figuurlijke naam, bij de Fransche Tafel-Loges in gebruik.

[Kruidvat]

KRUIDVAT (Het) is de benaming van de flesschen, bij de Fransche Tafel-Loges.

[Kruis]

KRUIS. (Het) Het beeld des kruises beteekent de Christelijke kerk, en als zoodanig verschijnt het ook in de hoogere graden.

[Kruis]

KRUIS. (Broeders van het roode) De hoogste graad der Vrijmetselarij in *Zweden.*

[Kruis]

KRUIS. (Ridder van het Drievuldig) Ten tijde, toen de vereeuwigde Broeder BODE in de Duitsche Vrijmetselarij werkzaam was, bestond de bovengenoemde graad in de Fransche Broederschap.

Beschrijving der Loge.

De Loge moet de gedaante van eene statige raadkamer hebben. In het oosten bevind zich de zetel van den Groot-Kommandeur, boven dezen, de troonhemel van eene helderblaauwe kleur, in welks midden drie, in eenen driehoek geplaatste kruisen staan. Voor den zetel staat eene tafel, met een kruis en twee lichten. Alle Ridders namen in de zaal plaats. De zittingen waren met een rood tapijt bekleed. De zaal moest sterk verlicht zijn. In den graad van het Rozenkruis was reeds eenig licht, maar in dezen hoogen Raad moest het zeer helder, het licht des waren geloofs zijn. Op elke der tafels, die den vorm van een kruis moeten hebben, moeten vier lichten staan, en wel zoodanig, dat die in het oosten en westen rood, in het zuiden wit en in het noorden groen zijn. Het Tableau moet een vlakte voorstellen, waarop men menschen ziet, die bouwen of arbeiden, en gewapenden, die hen beschermen; boven dezen moeten de letters staan: D∴ L∴ V∴, dat wil zeggen: *Dieu le veut*! (God wil het!) de leus der Kruisvaarders.

Opening der Raadsvergadering.

De Groot-Kommandeur doet drie, kort op elkander volgende slagen, en nadat hij de zekerheid bekomen heeft, dat alle aanwezende Broeders, Ridders zijn, zegt hij tot den Opziener:

Vr. Wat is uw eerste pligt?

Antw. De ongeloovigen te bestrijden; die het heilige land bewonen, hen te overwinnen, of zelf om te komen.

Vr. Wat zal het loon van uwen arbeid zijn?

Antw. Een deel des lands, hetwelk mij aangewezen zal worden, om daarop den Heer eenen tempel te bouwen.

Vr. Wat heeft u bewogen, om Ridder van het drievuldig Kruis te worden?

Antw. Het voorbeeld van onze beroemde Kruisvaarders, waarvan wij afstammen.

Vr. Welke omstandigheid heeft de zamenroeping van de tegenwoordige Raadsvergadering noodzakelijk gemaakt?

Antw. Een Ridder van het Rozenkruis heeft den wensch geopperd, onze verpligtingen op zich te nemen, het Kruis te bekomen, en ons te volgen, waarheen wij hem zullen voeren.

Gebruiken der Aanneming.

De Kandidaat moet zich, wegens zijne aanneming, tot den Groot-Kommandeur en de beide Opzieners wenden. De Groot-Kommandeur stelt hem eerst aan de Ridders voor. Hebben deze niets tegen den Kandidaat, dan staan zij allen op, en nemen hunne hoeden af, doch wanneer er slechts een is, die iets tegen den Kandidaat heeft, dan houdt die zijnen hoed op het hoofd, en wanneer drievierde der Ridders tegen stemmen, wordt hij niet aangenomen. Wanneer echter de Kandidaat meent, dat men hem moet aannemen, dan is hij verpligt, zich openlijk te verdedigen. Alle Ridders moeten eene sjerp van eene zeer heldere hemelsblaauwe kleur dragen. Op deze moet, op den schouder, een rood, op het midden des ligchaams een wit, naar de zijde een groen kruis zijn, en onder aan de sjerp eene zwarte roos, waaraan het kleinood, een drievoudig kruis, in eenen driehoek hangt. De Groot-Kommandeur en de Opzieners dragen op den regter schouder een rood kruis, de Ridders van het zuiden een wit, en van het noorden een groen kruis. Wanneer alles in orde is, zendt de Groot-Kommandeur den Wapendrager naar den Kandidaat. Deze kleedt hem in den graad van Ridder van het Rozenkruis, en vraagt hem, of hij zich sterk genoeg acht, om de ongeloovigen uit de door hen bewoonde plaats te verjagen. Hierop wordt hij op de gewone wijze en met de gewone gebruiken binnen gelaten. Daarna zegt de Groot-Kommandeur tot hem:

'Leg uwen degen af, en buig uwe knieën voor JEZUS CHRISTUS neder, dien gij hier voor u ziet, om aan den voet van het kruis, te bezweren wat gij zoo even beloofd hebt.'

Eed.

Groote God! Redder en Verlosser der wereld! ik zweer, mijne Broeders overal te volgen, waarheen zij trekken, om tot

uwe eer te arbeiden. Ik wil liever met hen te gronde gaan, dan dat ik niet het mijne, tot uitvoering hunner ontwerpen, zoude bijdragen. Ik wil mijnen arm bij de hunne voegen, om U te wreken aan de ongeloovigen, die U sedert zulk eenen langen tijd lasteren, enz.

Gedurende den eed hebben alle Ridders de degens in de handen, en staan met ontbloote hoofden, waarna allen uitroepen: *God wil het*!

Daarna neemt de Groot Kommandeur den degen van den Kandidaat, en geeft hem daarmede drie slagen op de schouders; den eersten op den regter, den tweeden op den linker, en den derden weder op den regter schouder, waarop hij hem dien met deze woorden terug geeft:

‘Bedien u daarvan, mijn Broeder! tot verdediging der geboden van uwen God.’

En terwijl hij hem het groene kruis op den regter schouder plaatst, zegt hij:

‘Uit kracht van mijne magt benoem ik u tot Ridder van het drievoudig Kruis. Daaraan zal men uwen arbeid herkennen. Deze sjerp wijst uwe verhevenheid aan. Welaan, nu zal ik u de verklaring van den oorsprong van dezen graad geven.’

Geschiedverhaal.

In den jare 1080 sloeg SOLIMAN, der Turken vorst, in *Nicea*, eene stad van *Byzantium*, in *Klein-Azië*, den zetel van zijn rijk, of van zijne tyrannie, op, onder welke *Azië, Syrië, Palestina*, maar bijzonder *Jeruzalem*, zuchteden. Onder een groot aantal pelgrims, die toenmaals de heilige plaats van *Palestina* bezochten, deed een Franschman, uit de stad *Amiens*, in *Picardië*, met name PIETER *de Kluizenaar*, in 1093, de reis naar *Jeruzalem.* Daar kwam hij met den Patriarch SIMON overeen, om aan den Paus en aan alle westersche vorsten brieven te schrijven, ten einde hen aan te manen, om dit barbaarsche en ongeloovige volk uit het heilige land te verjagen. De goede Patriarch nam zijn aanbod aan, en gaf aan PETER al de brieven, welke hij begeerde. De ijverige Christen scheepte zich spoedig in, en begaf zich naar den Paus, aan wien hij den brief van den Patriarch van *Jeruzalem* overhandigde. De toenmalige Paus

URBANUS II zond hem in al de provinciën, aan deze en gene zijde der *Alpen*, om met de vorsten te onderhandelen, en openlijk den kruistogt te prediken. Allen, die het voornemen van den Paus vernamen, bewezen grooten ijver voor zulk eene onderneming.

URBANUS vond het echter raadzaam, vooraf een Concilie zamen te roepen, waarin hij zelf het voorzitterschap op zich nam. Gedurende dit Concilie, hetwelk in November 1095 gehouden werd, hield hij op de groote markt der stad eene redevoering, en bragt daardoor alle vergaderden in zulk eene verrukking, dat allen te zamen, als ware het afgesproken, uitriepen: *God wil het*!

De Paus beval, dat deze uitroep, welke een zoo gelukkig voorteeken in zich bevattede, de zinspreuk van het gansche leger zou zijn, dat men die op de vaandels en standaarden zou plaatsen, en dat die de leus der soldaten en van hunne aanvoerders in den slag zou zijn, om elkander aan te moedigen. Verder beval hij, dat zij, welke onder deze ligting dienen zouden, een rood kruis op den regter schouder moesten dragen, om te kennen te geven, dat de strijders diegenen waren, die door het kruis gezegevierd hadden. Om nu de verschillende volken van elkander te onderscheiden, droegen de Franschen roode, de Engelschen witte en de Vlamingers groene kruisen. Het besluit van deze onderscheiding maakte men op in de vlakte van *Gisors*, waar, tot aandenken van eene zoo groote handeling, een kruis opgerigt en eene kerk gebouwd werd, welke plaats men sedert dien tijd *het heilige Slagveld* noemde. Vele vorsten versierden zich met het kruis, en namen deel aan eene zoo heilige onderneming, zonder dat een eenige aanspraak maakte op het regt, om over den anderen te heerschen.

Na het eindigen van dit geschiedverhaal geeft de Groot-Kommandeur aan den nieuw aangenomen Ridder *het woord, teeken* en *aanraking.* Het woord is: *God wil het*! het teeken is: de regterhand achter zich uit te strekken, en de aanraking is: elkanders handen vatten, en deze de eene over de andere te kruisen. Het paswoord is: *reize Gods.*

Instructie.

Vr. Zijt gij Ridder van het drievoudig Kruis?

Antw. Ja, mijn hart heeft mij daartoe geleid.

Vr. Wat is uw pligt?
Antw. De ongeloovigen te bestrijden, die het heilige land bewonen, hen te overwinnen, of om te komen.
Vr. Wat zal uw loon zijn?
Antw. Een deel van dat land, hetwelk mij verleend zal worden, om daarop den Heere eenen Tempel te bouwen.
Vr. Waarom hebt gij u laten aannemen?
Antw. Om de getrouwe kruisvaarders in alles na te volgen.
Vr. Waarom hebben de kruisen drie kleuren?
Antw. Om de Europesche natiën te onderscheiden, uit welke zich de kruisvaarders gevormd hadden.
Vr. Hoe zijn wij verdeeld?
Antw. De Hoogwaardige Groot-Kómmandeur, de Opzieners en de Ceremoniemeester dragen het roode kruis, en stellen de Franschen voor. De Ridders van het zuiden, de Engelschen, dragen het witte, en die van het noorden, welke de Vlamingers verbeelden, het groene kruis.
Vr. Welke is de voornaamste zorg van eenen Ridder van het drievoudig kruis?
Antw. Dat hij elk oogenblik gewapend en bereid zij, de reis naar het heilige land te ondernemen, zoo als de eerste Vrijmetselaren van de nieuwe wetten gedaan hebben.

Ten slotte zegt de Groot-Kommandeur:

'Verheven Ridders! behoudt altijd dien gloeijenden ijver. Gedenkt immer de eerste Vrijmetselaren, en streeft er naar, om, even als zij, het eeuwige leven te verdienen! Dit wensch ik zoowel u, als mij zelven!'

Hierop doet hij drie slagen, welke men herhaalt, en zegt:
'Verheven Ridders! de raadsvergadering is gesloten.'

[Kruisbroeders]

KRUISBROEDERS, *Kruisvromen.* (De) De Kruisbroeders of Kruisvromen waren piëtistische Vrijmetselaren, die noch het systema van het Rozenkruis, noch dat van ZINNENDORF navolgden, maar die zich in 1777 vormden, doch spoedig weder te niet gingen. (Zie verder de Art. DUITSCHE HEEREN en MALTHEZER RIDDERS.)

[Krypto]

KRYPTO. Beteekent in de zamenstelling met een ander woord: *geheim, heimelijk, verborgen*, als: *krypto-graphie*, ge-

heime schrijfkunst; *kryptonymisch*, geheimnamig; *krypto-katholiek*, geheim katholiek.

[Krijt]

KRIJT. Het krijt gebruiken, geeft de werkzaamheid te kennen, die de Sekretaris eener Loge moet vervullen.

[Kubieksteen]

KUBIEKSTEEN. (De) is eene der verschillende zinnebeelden, welke op het Tableau der beide eerste *Johannes*-graden zijn afgebeeld, zoo als de ruwe steen, in hare ruwheid, den ongemanierden mensch en den nog niet onderrigten Leerling voorstelt, zoo duidt de kubieksteen den geoefenden, veredelden mensch en den Medgezel aan, die in de Vrijmetselarij ervaren is. Hij dient, zinnebeeldig, voor de Medgezellen, om daarop hunne werktuigen te scherpen; te zorgen dat die werktuigen, wanneer zij door het gebruik stomp worden, door het slijpen eene nieuwe snede verkrijgen. Zoo ook is het voor den mensch noodig, dat hij van tijd tot tijd aangemoedigd worde, om vorderingen te maken. Volgens het nieuw Engelsche systema is de gladde of toebereidde steen, zoo als hij daar genoemd wordt, een gladde steen van eene volkomen regthoekige dobbelsteengedaante, waarop de ervaren Vrijmetselaar zijne kunst heeft aangewend, en beschouwt het dien, zinnebeeldig toegepast op het verstand des menschen, in den toestand van zijnen wasdom, naardien hij de voordeelen, van eene vrijzinnige opvoeding, vaderlijke vermaningen en goede voorbeelden genoten heeft.

[Kuldeërs]

KULDEëRS. Eene soort van geestelijken, die aanhangers waren van de oude, zuiver Christelijke leer. Zij weerstonden langen tijd der invoering van het katholicisme. Zij werden bij uitnemendheid *cultores dei* genoemd, en vandaar de naam van Kuldeërs. Voornamelijk leefden zij in *Schotland* en *Ierland.* Vele hunner godsdienstige en zedekundige grondstellingen trachtten zij voort te planten in de Bouwkorporatiën. Zij deden overal, waar zij zich bevonden, of heenkwamen, volks- en hoogescholen stichten, deelden hunne kundigheden aan de Bouwkorporatiën mede, en werkten mede ter uitbreiding, innerlijke vorming en verbetering van alle gilden, die met de Bouwkunde in betrekking stonden. Zij mogen dus aangezien worden als de redders, bewaarders en voortplanters der wetenschap in de middeleeuwen. (Zie meer over hen KRAUSE,

die drei ältesten Kunsturkunden, Deel I. 2e. Afd.) Eene hunner voornaamste stellingen was: *ga het kwade niet door kwaad, maar door het goede te keer.* (Vergelijk verder het Art. KORPORATIE.)

[Kunst]

KUNST (Koninklijke) is de naam, dien men aan de Vrijmetselarij geeft, om daarmede hare verhevenheid aan te duiden. Men zegt, dat deze benaming van WILLEM III, koning van *Engeland*, afkomstig is, toen deze zich in 1693 tot Vrijmetselaar had laten aannemen. Echter gelooven eenigen, dat zij eene andere beteekenis heeft, ten minste wordt, in den Leerlings-katechismus van een zeker Duitsch systema, het volgende gezegd:

Vr. Wat bouwen de Vrijmetselaren?

Antw. Eenen onzigtbaren Tempel, welks zinnebeeld de Tempel van SALOMO is.

Vr. Hoe noemen zij de aanwijzing, om dezen geheimzinnigen bouw te volvoeren?

Antw. De koninklijke kunst, daar zij leert, om heerschappij over zich zelven te voeren.

[Kureten]

KURETEN. De Priesters van RHEA of CYBÈLE. Zij werden ook *Galli* genoemd, naar een' Phrygischen stroom. Zij gaven voor, dat zij, zoodra zij water van dien vloed hadden gedronken, zoo verwoed werden, dat zij elkander met het zwaard wondden. Daarom heetten zij ook *Corybantes*, dat van het Phenisische woord *cherouch* (dapper) afstamt. Den naam Kureten voerden zij naar het eiland *Kreta*, waar zij *Jupiter* hadden opgevoed. Men noemde ze ook *Dactylen*, van een Grieksch woord, dat vingers beteekent, omdat zij tien in getal waren, even als de vingers. Zij vierden hunne feesten en plegtige maaltijden onder het geluid van allerlei instrumenten, en onder het maken van dat geraas dansten zij (Zie verder PHRYGIë).

[Ky]

KY. Een woord in de hooge graden voorkomende (Sch. R. 8e. gr.); het is de verminkte schrijfwijze van het Hebreeuwsche woord *Chaï* (levend, levendig חי).

[Kyrios]

KYRIOS (Grieksch χυϱιος, Heer), een in de hooge graden (Sch. R. 30e. gr.) voorkomend woord. Het in sommige Ritualen gebruikelijk woord *Kiries* is eene fout.

L.

[Lacorne]

LACORNE, dansmeester te *Parijs*, werd in 1761 tot gedeputeerd Grootmeester benoemd, door den Graaf VAN CLERMONT (zie dat Art.), die Grootmeester der Groote Loge van *Frankrijk* was, en in wiens genegenheid hij zich had weten te dringen, door zijne diensten, bij gelegenheid van zekere geheime bijeenkomsten, tot de inwijding van vrouwen strekkende. De oude leden der Groote Loge, weigerden hem in die hoedanigheid te erkennen, of onder zijn voorzitterschap bijeen te komen, ten gevolge waarvan LACORNE eene nieuwe Groote Loge vormde, Groot-Officieren van zijn slag benoemde, en op dezelfde wijze als de oude Groote Loge, het oppergebied over de Fransche Broederschap uitoefende, konstitutiën verleende, enz. Nadat de beide Groote Loges, gedurende een jaar in de grootste vijandschap nevens elkander hadden bestaan, benoemde eindelijk de Graaf VAN CLERMONT, den Broeder CHAILLON DE JOINVILLE, in diens plaats, tot zijn gedeputeerd Grootmeester (Zie ook het Art. ORLEANS).

[Ladder]

LADDER (zie JAKOBSLADDER). Ook in den graad van KADOSCH (Sch. R. 30e. gr.), komt een dubbele ladder als mystiek zinnebeeld voor. De eene zijde der ladder wordt genoemd *Oheb Ellohah* (אֵהב ֱהוֹלא, minnaar van God). De tweede zijde wordt genoemd *Oheb Kerebo* (אֵהב ֹובלק, minnaar van den naaste). De sporten der eene zijde, voeren den naam van *Tsedakah* (צְ□ד□הק, regtvaardigheid, weldadigheid); *Shor-Laban* (שׁוֹד □ל□בן, witte os, onschuld); *Mathok* (מְתוֹק, zoet of zoetheid); *Emounah* (אֱמו□הנ, geloof, standvastigheid, waarheid); *Gnamal Sagghi* (שְׂ□איג □צ□למ, groote arbeid); *Sabal* (םְ□לכ, last dragen), en *Gemoul Binah Tebounah* (גְמוּל □יבּ□הנ תְּבו□הנ loon van verstand en kennis). De sporten der andere zijde, heeten *Astronomia, Musica, Geometria, Arithmetica, Logica, Rhetorica, Grammatica.*

[Laden]

LADEN. Eene uitdrukking, waarvan men zich bij de Tafel-Loges bedient. Deze benaming zou nog voor het jaar 1747 uit *Engeland* tot ons overgekomen zijn.

[Lalande, (Charles Florentin Jacques Mangon)]

LALANDE, (CHARLES FLORENTIN JACQUES MANGON) Inspekteur der Fransche domeinen, te *Douai*, geboren 1 Februarij 1770, was een zeer ijverig, verlicht en geleerd mensch. Hem, heeft de daar arbeidende Loge *la Paix*, welker Reg.∴ M.∴ hij gedurende vele jaren was, de oprigting van eene Vrijmetselaars-bibliotheek, gelijk ook van eene verzameling van handschriften, schilderijen en zeldzaamheden, te danken. Onderscheidene zijner Maçonn.∴ verhandelingen en gedichten zijn in druk verschenen, onder anderen: *Defense et Apologie de la Franche Maçonn.∴, ou refutation des accusations dirigées contre elle, à differentes époques et par divers auteurs. Paris* 1814, 8vo.

[Lambertini]

LAMBERTINI. Zie BENEDICTUS XIV.

[Lamp]

LAMP, (De) ook licht; een zinnebeeld van verschillende hoogere graden. Het komt ook in den 4en en 5en graad van het systema van ZINNENDORF voor.

[Landmarks, (The old)]

LANDMARKS, (THE OLD) of ook wel *the old Marks*, is eene uitdrukking, welke zoowel in het nieuw-Engelsch Konstitutieboek, als ook op andere plaatsen in onderscheidene beteekenissen wordt gebezigd. Ter vermijding eener verkeerde uitlegging is het niet overbodig, dat wij die hier toelichten. Reeds in het Angelsaksisch, beteekent *Mark* een teeken, eene vaan, eene grens, en het woord *Landmark*, word reeds in PHILIPP'S *New world* of *words*, verklaard, 1e. door landgrens; 2e. als een sein, of teeken voor schippers, b.v. een rots, een toren, enz. waaraan zij bemerken, in welke rigting zij zeilen; en in het werk, SHERIDAN *improved (Londen* 1818), wordt *Landmark* door grensteeken verklaard. Hierdoor worden al de beteekenissen verklaarbaar, waarin die woorden in Maç.∴ geschriften voorkomen. De uitdrukking *old Marks* is meer algemeen: deze beteekent, *de oude verordeningen en ordonnantiën*, en wordt vaak gebezigd in denzelfden zin, als *the old charges* (de oude wetten). Een gedeelte dezer *old charges*, bevatte

nogtans bepalingen, ten opzigte van hetgeen de Maçon (*Mason*), als zoodanig geheim moest houden; en deze wettelijke bepalingen heeten hoofdzakelijk, *the marks of secrecy* (de grensbepalingen der geheimhouding). Zij bestaan daarin: 1.) dat de kunst, steenen te vormen, en over het algemeen allen eigenlijken steenhouwersarbeid, voor lieden, die slechts metselaars waren, en voor daglooners, geheim gehouden moest worden; 2.) dat daarom T.·. W.·. en A.·., slechts aan de deelgenooten der Broederschap mogten medegedeeld worden; 3.) dat elk lid eener bijzondere Loge, de bijzondere bouwaangelegenheden en de daarmede in verband staande beraadslagingen, niet mogt uitklappen. Op deze drie punten, doelt de echte, oude bepaling (*old regulation*), welke zich bij de Yorksche Konstitutie bevindt, de oude regels (*charges*), en grenzen der geheimhouding (*marks of secrecy*), bij alle Logebesluiten voor oogen te houden. Onder de *old charges* of *old marks*, bevonden zich echter ook bepaalde verordeningen ten aanzien van het gebied, of eigenlijker het regtsgebied van elke Loge, binnen hetwelk alle, door het gild erkende Meesters en Gezellen (*Masters and Fellows*), moesten blijven, en binnen hetwelk zij-alleen bevoegd was, het daarstellen van gebouwen te ondernemen, uit welke ondernemingen geen harer Meesters, door een ander Meester uit een ander gebied, dorst worden verdrongen; ten welken einde ook elke Loge een eigen en bijzonder teeken en herkenningsseinen had, welke voor alle andere Loges geheim werden gehouden. Alleen de oude verordeningen, welke betrekking hadden op het bepalen van dat gebied, heeten eigenlijk landgrenzen (*landmarks*), maar na het oprigten van verschillende Groote Loges in *Engeland, Schotland* en *Ierland*, werd deze uitdrukking, op zeer juiste wijze, toegepast, op de bepaling van het wederzijdsch onschendbaar gebied van elke van haar, binnen hetwelk zij metselaars maken, gewone en provinciale Loges konden oprigten. Als echter PRESTON (*Illustrations ed.* 1812, *p.* 215) zegt, dat *the ancients Landmarks*, de grenzen beteekenen, die als muren zijn opgerigt tegen alle nieuwigheden (*the boundaries set up as checks to innova-*

tion), dan wijkt hij van de oorspronkelijke beteekenis dezer uitdrukking af, en neemt die, gelijk dit ook in de beide uitgaven van het nieuw-Engelsche Konstitutieboek, van 1723 en 1738, geschiedt, aan, als gelijk staande met *old charges*, of *old marks.* Daarmede vergelijke men de Art. MEESTER, REGEREND MEESTER en WETTEN.

[Langes, (Savalette des)]

LANGES, (SAVALETTE DES) koninklijk Thesaurier te *Parijs*, was in 1773 hoofdstichter en een der opperhoofden van het stelsel der *Philaleten*, in de Loge *des Amis Réunis* te *Parijs*, van welke hij vele jaren reg.·. M.·. was. Door zijne verlichte grondstellingen in de Vrijmetselarij, muntte hij in dien tijd uit. en gaf, ten einde de zucht naar hooge graden paal en perk te stellen, aanleiding tot de beide zoogenaamde Conventen van *Parijs* (zie het Art. CONVENT), in 1785 en 1787, welke nogtans geen gevolg hadden.

[Langham, (Simon)]

LANGHAM, (SIMON) Bisschop van *Westminster*, was Grootmeester der Bouwlieden (*Masons*) in *Engeland*, van 1375-1399.

[Lanz]

LANZ. Een Roomsch-Katholijk priester en uitstekend wiskundige, werd in het jaar 1785, op eene wandeling aan de zijde van WEISHAUPT, door den bliksem gedood; ten gevolge waarvan men, bij het onderzoeken van het lijk, papieren vond, welke betrekking hadden op de Illuminaten-Orde, waarvan hij lid was. Van deze papieren bediende men zich, om het strafbare van de grondstellingen dier Orde te betoogen.

[Larmenius. (Jean Marcus)]

LARMENIUS. (JEAN MARCUS) In 1806, werd te *Parijs*, door middel van in menigte verspreide circulaires, aangekondigd, het bestaan van het genootschap, geheeten: *de Orde van den Tempel*, met de installatie van een huis van inwijding, eene groote postulantie en een groot aartsbisschoppelijk Convent. De hoofden van deze Broederschap verhaalden, dat JACOB MOLAY, in de Bastille zittende en de naderende afschaffing der Tempel-Orde voorziende, tot zijnen opvolger een' zekeren JEAN MARCUS LARMENIUS had benoemd, wien hij de magt gaf om de Orde te herstellen, en haar zelfs na zijnen dood te besturen; dat werkelijk na de teregtstelling van MOLAY, LARMENIUS zich belast had met het geheim bestuur der Orde van den Tempel, welker over-

schot zich om hem geschaard en zijn gezag erkend had; dat hij eene oorkonde had opgesteld, opdat de Orde bij zijn overlijden niet zonder opperhoofd zou zijn, en dat hij het Grootmeesterschap daarbij had vermaakt aan den Ridder THEOBALD, van *Alexandrië*, aan wien hij het vermogen had verleend, om insgelijks eenen opvolger aan te wijzen; dat op deze wijze de Orde van den Tempel voort had geduurd en de waardigheid van Grootmeester, uit die afgelegen tijden, tot op onzen tijd was voortgezet. Tot staving van al dit beweerde, vertoonde het nieuwe genootschap: 1°. Het oorspronkelijk Charter van overdragt door LARMENIUS, geschreven in hieroglyphische letters op een groot blad perkament, naar den smaak dier tijden versierd, met gothiesch bouwkunstige teekeningen, randversieringen, gekleurde en verzilverde letters, gezegeld met den krijgsstempel der Orde, en houdende: ‘eigenhandig’, de aannemingen der Grootmeesters van LARMENIUS af; 2°. de statuten der Orde, herzien in 1705 en geteekend, PHILIPS van *Orleans.* Later bragt men nog ter versterking van die bewijzen, te voorschijn: een koperen relikie-kastje, in den vorm eener gothiesche kerk, bevattende vier stukken van verbrande beenderen, aan de brandstapels, van de martelaars der Orde, ontnomen; een ijzeren degen met eenen bal van boven, waarvan JACOB MOLAY zich zou bediend hebben; een ijzeren helm met goud versierd, naar gissing dien van GUY, den broeder des Dauphins van *Auvergne*, een bovenstuk van een bisschopsstaf en drie myters, die als dekoratiën der Orde hadden gediend, enz. Daar het geheim van dit historiesch bedrog, in het bezit van vele personen was, kan het geene verwondering baren, dat het ontdekt werd.

[Lata (Observantia)]

LATA (OBSERVANTIA). (De ruime of minder strenge regel of Orde.) In 1767, ontstond er te *Weenen* eene scheuring in de Orde der *Strikte Observantie.* Zij, die zich afzonderden, en die door de leden der *Strikte Observantie* bestempeld werden met den naam van klerken der *Observantia lata*, of van den ruimeren Ordesregel, wilden zich niet aan de nieuwigheden der *Strikte Observantie* onderwerpen, maar begeerden een nieuw stelsel te vormen. Sedert nogtans de zoogenaamde *Strikte Ob-*

servantie geheel is te niet gegaan, heeft ook de tegenstelling opgehouden, en noemt men dat systema thans algemeen, dat van ZINNENDORF (zie dat Art. en het Art. STARCK). Gelijk bekend is, poogt dit stelsel een kannonieken grond of glimp, voor al de als overgeleverd opgegevene gebruiken, aan te voeren, en belemmert elken stap ter verbetering. Zij vleiden zich alleen de geheimen der Broederschap te bezitten, en de plaats te kennen, waar de rijkdommen der Tempeliers waren nedergelegd. Zij kenden zich zelven niet slechts eene meerderheid toe, op de Orde der *Strikte Observantie*, maar ook op de gewone Metselarij. Het voorwerp van hun onderrigt bestond in het bevel over de geesten, het zoeken van den philosophischen steen en het vestigen van het duizendjarig rijk. Hunne kundigheden waren verdeeld in tien graden, of trappen van onderwijs, en wared genaamd: *Leerling, Gezel, Meester, Afrikaansche Broeder, Ridder van St. Andries, Ridder van den Arend*, of *uitverkoren Meester, Schotsch Meester, Souverein Magiër, Provinciaal Meester van het roode Kruis*, en *Magiër*, of *Ridder van den Glans en het Licht.* Deze laatste graad was onder-verdeeld in vijf deelen, bevattende: *den Ridder van het derde Jaar, den Ridder van het vijfde Jaar, den Ridder van het zevende Jaar, den Ridder Leviet* en *den Ridder Priester.* Men moest Roomsch-Katholijk zijn en al de militaire graden van de *Strikte Observantie* hebben, om in de geheimen der *klerken* te kunnen ingewijd worden. De leden dezer Orde verhaalden, dat zij onbekende oversten hadden, maar de openbare hoofden der Broederschap, waren de Baron VAN RAVEN, in *Mecklenburg*, de godsdienstleeraar STARCK, te *Koningsbergen*, enz. (Zie verder het Art. ZINNENDORF en OBSERVANTIA STRICTA). Onder al de stelsels heeft er zich geen onverdraagzamer betoond dan dat der *late Observantie*, welker opperbestuur, de Groote Lands-Loge te *Berlijn* is. Men vervolgde zelfs de zoodanige reg.·. MM.·., welke blijk gaven van eenige verdraagzaamheid, ten opzigte van Loges, die andere stelsels waren toegedaan.

[Latomus]

LATOMUS. Zie VRIJMETSELAAR.

[Laurens (J.L.)]

LAURENS, (J.L.) overleden 1807, schrijver van het werk, getiteld: *Essais historiques et critiques sur la Franche Maçonnerie (Paris* 1805), dat een van de weinige goede Fransche werken over de Vrijmetselarij is.

[Lausanne]

LAUSANNE. In die stad werd de eerste Loge van het *Pays de Vaud* gesticht, onder den naam van *la parfaite Amitié*, ten gevolge van een Konstitutiebrief van den Engelschen Grootmeester, Hertog van *Montague*, van 2 Februarij 1739. Tevens werd aldaar een Maçonn∴ hoofdbestuur gevestigd, onder den naam van *Helvetiesch-romaniesch Directorium.* De herhaalde verbodschriften van den Bernschen Raad tegen de Maç∴ vereenigingen, gaven wel aanleiding dat dit Directorium in 1782 uiteen ging; doch werd inmiddels het bestuur der loopende zaken opgedragen, aan eene kommissie van drie Broeders. Na het schrikbewind in *Frankrijk*, onstonden er onderscheidene Loges, en in 1810 vertoonde zich het Directorium weder, onder den titel van *Grand Orient National helvetique roman* (Nationaal, romaniesch-helvetiesch Groot-Oosten). Zie ZWITSERLAND.

[Laval]

LAVAL voerde in de *Strikte Observantie*, den naam van *Eques a Bombice.*

[Lawrie, (Alexander)]

LAWRIE, (ALEXANDER) Boekhandelaar te *Edinburg*, is schrijver en uitgever van het bekende werk: *History of Free-Masonry, drawn from authentic sources of information; with an account of the Grand Lodge of Schotland*, (Geschiedenis der V∴ M∴, uit authentieke bronnen geput; benevens een berigt over de Groote Loge van *Schotland) Edinburg* 1804, (XX en 340 bl.) zie ook het Art. VRIJMETSELARIJ. Dit werk wordt vooral door de Franschen beschouwd, als eene uitmuntende geschiedenis der V∴ M∴ (zie hieromtrent het werk van THORY, getiteld: *Acta Latomorum, T.* II. *p*, 344). Het werk heeft nogtans veel meer goedkeuring ontvangen dan het verdient. Deze geschiedenis is namelijk verdeeld, in de oude, middelbare en nieuwe. De oude, bevat de onbepaalde tijdruimte van het ontstaan der Vrijmetselarij, in *Egypte*, tot aan het te niet gaan van het Esseësch verbond , in de vijfde eeuw; de middelbare geschiedenis loopt van daar, tot aan

de stichting der Groote loge van *Schotland*, in 1736, terwijl de nieuwe, de gebeurtenissen mededeelt, van dien tijd, tot 30 November 1803, in die Groote Loge voorgevallen. Hoewel de schrijver in zijn voorberigt belooft, eene kritiesch en op gronden steunend berigt te geven, over den oorsprong en den voortgang der instelling, zoo beantwoordt hij daaraan niet, althans niet geheel, want de beide eerste tijdvakken zijn niet kritiesch behandeld, en steunen die niet op degelijke gronden. Het laatste tijdperk wordt gevuld door uittreksels, uit de notulen der Groote Loge.

[Le-Bauld-de-Nans. (Claude Etienne)]

LE-BAULD-DE-NANS. (CLAUDE ETIENNE) geboren in 1736, te *Besançon*, overleden in 1789; aanvankelijk een geliefkoosd Fransch tooneelspeler, werd hij later Directeur *de la Gazette litteraire*, te *Berlijn*, en eindelijk in 1788 en 1789, reg.˙. Meester van de Berlijnsche Loge *Royale York de l'Amitié*, aan het zamenstellen van welker statuten (gedrukt 1789), hij een groot aandeel nam.

[Leceister, (Thomas Coke Lovell)]

LECEISTER, (THOMAS COKE Lord LOVELL, vervolgens Graaf van) was Grootmeester der Groote Loge van *Engeland*, van de nieuwe Metselaars (*modern Masons*), in het jaar 1731.

[Leerling]

LEERLING. (De) De bezitter van den eersten graad der Vrijmetselarij in alle systema's. In dezen bestaat de geheele Maçonnieke kleeding, in een wit schootsvel en in witte handschoenen. Oudtijds wist men bij de Broederschap van geene graden of trappen; de eenmaal in dezelve aangenomene, had volle aanspraak op de mededeeling van alle zinnebeelden en leerstellingen der geheele Vrijmetselarij, gelijk er dan ook maar *eene* soort van gebruiken, bij inwijdingen en vergaderingen bestonden.

De eenige achtbare, maar met veel zinledige zamenraapsels omhulde en onderdrukte kiem van het menschelijke, ligt in den Leerlingsgraad. Dat is, juister uitgedrukt, in het overoude gebruik der aanneming tot Vrijmetselaar. In dien graad nogtans, welke, na de instelling van den Medgezellen- en Meestergraad, veelzins beroofd, verminkt, en door raadselachtige toevoegsels verontreinigd is geworden, lag nogtans geenszins grond of beweegreden, hoogere graden in de V.˙. M.˙. in te voeren.

In den katechismus over den Leerlingsgraad van het ZINNENDORF's systema, vindt men de volgende opmerkenswaardige vragen en antwoorden:

Vr. Waar zijn de plaatsen der Leerlingen?
Antw. In het noorden.
Vr. Wat moeten zij doen?
Antw. Arbeiden, gehoorzaam zijn en zwijgen.
Vr. Hoe reizen de Ridder-Leerlingen?
Antw. Van het oosten naar het westen.
Vr. Waarom?
Antw. Om het licht te zoeken.
Vr. Hoe oud zijn zij?
Antw. Drie jaren en daar boven.
Vr. Waarom antwoordt gij aldus?
Antw. Ik heb in de drie voorhoven des Tempels en in zijne portalen gearbeid.
Vr. Hebt gij uw erfloon ontvangen?
Antw. Ik ben tevreden.

In eenen anderen kathechismus vindt men de volgende vragen en antwoorden:

Vr. Welke is des Leerlings hoofdpligt?
Antw. Den ruwen steen door onvermoeiden arbeid effen te maken, opdat hij tot een gebouw moge dienen.
Vr. Hebt gij het noodige ouderrigt daartoe ontvangen?
Antw. Ja, op mijne reizen.
Vr. Wordt gij ook voor uwen arbeid beloond?
Antw. Ik ben tevreden.
Vr. Hoe oud zijt gij?
Antw. Ik ben minderjarig.

Het geheele Rituaal van den Leerlingsgraad is een zinnebeeld van zedelijke geboorte en wijding. Wij worden mensch, als wij geboren worden; wij wijden ons aan de schoone menschelijkheid, zoodra wij in het Vrijmetselaarsverbond treden. Zonder bewustheid kwamen wij in de wereld, met bewustheid behooren wij de regten en pligten van een waar wereldburger te vervullen. Ons intreden in de Orde geschiedt met een opregt hart, met toewijding van den geheelen zedelijken mensch, vandaar al de

vragen tot den *zoekende* (den naar waarheid zoekende). Geheel zonder aanwending van eigen krachten, wordt hij ondersteund en geleid, langs een' weg die onbegrijpelijk, onverstaanbaar voor hem is, maar die hem toch voert tot het doel, waar regt en licht ten troon zitten.

[Leerling en Medgezel]

LEERLING en MEDGEZEL (De Schotsche) is de 4e. graad van het systema van ZINNENDORF.

[Leerlingsschreden]

LEERLINGSSCHREDEN. Zie SCHREDEN.

[Lefèvre (Jean François)]

LEFÈVRE, (JEAN FRANÇOIS) geboren te *Suffach*, in *Elsas*, den 23 October 1755, was van geringe ouders en had reeds vroeg zijnen vader verloren, zoodat hij onder de voogdijschap van zijnen oom stond. Hij had lust in den wapenhandel, trad in 1790, in het regiment der Fransche gardes, en steeg daarin, door braafheid en bekwaamheden, tot den rang van Maarschalk, en werd tot hertog van *Dantzig* benoemd. Als Vrijmetselaar mogt de *Suprême Conseil* roem dragen, hem als haar lid te mogen tellen. Hij overleed in den jare 1820, en werd door zijne Broeders, om zijne regtschapenheid en wezenlijke verdiensten, betreurd.

[Legpenning, of Medaille]

LEGPENNING, of MEDAILLE, is eene munt, die geslagen wordt, zoo om eene gewigtige daad, of eene merkwaardige gebeurtenis te vereeuwigen, als ook tot een herkenningsteeken, wanneer men zekere hoogere Nederlandsche graden bekomen heeft.

Het aantal Maç∴ gedenkpenningen, is reeds zoo groot, dat men te vergeefs zou wenschen eene kompleete verzameling daarvan te zien. Het meest uitgebreide Maç∴ penningkabinet, is voor zoo verre bekend, dat van de Loge *Minerva zu den* 3 *Palmen* te *Leipzig*, en in *Frankrijk*, dat van de Schotsche Moeder-Loge. Sedert eenigen tijd is ook het Fransche Groot-Oosten, een zoodanige verzameling beginnen aan te leggen. Sedert eenigen tijd geeft de geleerde Br∴ ERNST ZACHARIAS, Sekretaris van het koninklijk-Saksisch hof van Appel te *Dresden*, een hoogst belangrijk Maç∴ penningkundig prachtwerk uit, getiteld: *Numotheca Numismatica Latomorum.* Dit werk in 4to gedrukt, wordt uitgegeven in afleveringen, van welke de schrijver voornemens is 30-36 afleveringen het licht te doen

zien. Elke aflevering is van een allegorischen titel voorzien (zie verder het Art. ZACHARIAS). Onder de Nederlandsche Maç∴ gedenkpenningen, verdient genoemd te worden: 1. de gedenkpenning, vervaardigd door den Br∴ SCHAASBERG, en door dezen, het Groot-Oosten van *Holland* aangeboden, bij gelegenheid van het verdrag te *Frankfort aan den Main*, in Maart 1781, gesloten tusschen de Loges der *Strikte Observantie*, en de Hollandsche Groote Loge. Op de voorzijde ziet men twee zuilen, door een snoer verbonden; bij de eene rust een wit paard (het wapen van den Hertog van *Brunswijk*), achter deze zuil vertoont zich een palmboom; bij de linker zuil, den pijlbondel vertoonende, rust de Hessische leeuw (Prins FREDERIK van *Hessen-Kassel*), of die der *Nederlanden*, achter deze zuil bevindt zich eene andere gebroken kolom, op den achtergrond zijn twee bergen voorgesteld. De kolommen worden bestraald door eene zon, in welker stralen zich de letters *M.S.T.*, (MAGNUS SUPERIOR TEMPLORUM) bevinden. Op de keerzijde leest men: MONUMENTUM SEDULITATI TUTELAE MAGNAEQUE SAPIENTIAE TUAE MURARII SOCII TRIBUUNT XXVI. Daarom bevindt zich als randschrift: FELICISSIMO FOEDERI TESTIM. GRAT. ET HILAR. FRAT. BELGIC. 18, 19, 21 MART. CCCCLXVII. 2. Die op het halve eeuwfeest, van het bestaan van het Hollandsche Groot-Oosten in 1808 geslagen, en verbeeldende op de voorzijde een tempel, door de stralen der zon verlicht, en omringd door de drie lichten. Hiervoor bevindt zich een springende fontein, met hare vruchtbaarmakende droppels, de zeven tempeltreden bevochtigende. Op den voorgrond bevinden zich twee zuilen; voor de onderste treden liggen de ruwe en de kubieke steen, op welke laatste de fakkel des lichts gloort; boven den tempel ziet men de vijfpuntige ster. Op de keerzijde leest men de woorden: LIBERORVM QVI IN REGNO HOLLANDIAE, SVNT CAEMENTARIORVM SODALITIO FESTIVA DIMIDIO PERACTO SAECVLO DIES ILLVXIT V̄IↃCCCVIII. 3. De penning, geslagen ter herinnering der installatie van de Groote Loge van Bestuur, in de zuidelijke provinciën, op den 11 April 1818. Op de voorzijde, vertoont deze penning het borstbeeld van den H∴ E∴ Grootmeester Nationaal, met het omschrift: FREDERIC PR∴

DES PAYS BAS. De keerzijde vertoont een groep van door elkander geslingerde Maç∴ gereedschappen en akasiatakken, waarboven een stralende zon. Het omschrift luidt: INST∴ DE LA GR∴ L∴ D'ADM∴ DES PROV∴ MERID∴ DU ROYAUME DES PAYS-BAS. Deze penning, door Br∴ SIMON gegraveerd, heeft het gebrek, dat er de dagteekening, ja zelfs het jaartal op wordt gemist. 4. De penning, geslagen bij gelegenheid van het huwelijk, van den H∴ E∴ Grootmeester Nationaal, met H.K.H. Prinses LOUISA van *Pruissen*, op den 21sten Mei 1825. Op de voorzijde ziet men ter wederzijde van den penning eene der beide zuilen. Voor de eene dezer staat een akasia-, en voor de andere een rozenstruik in bloei. Tusschen deze zuilen staat LATOMIA, op eene verhevenheid, waarheen drie treden voeren, zij draagt een diadeem op het hoofd, die door stralen is omgeven. In de regterhand houdt zij een akasia-tak, en in de linker, boven twee schilden, het een met de letter *F*, en het andere met de letter *L*, een krans van rozen. Aan den voet der treden, bevinden zich Maç∴ werktuigen. Het opschrift in oud cijferschrift, luidt: ORNAT ET AUGET. De keerzijde, bevat een stralenden driehoek, in welken de letter *G* schittert. Het omschrift in hetzelfde cijferschrift luidt: ‘IN MEMORIAM AUGUSTISSIMARUM NUPTIARUM FRATRUM, LIBERA AC FIDELI SILENTII LEGE OPERANTIUM, FLORENTISSIMA IN BELGIO SOCIETAS.’ 5. De penning, geslagen ter gedachtenis van het 3e. eeuwfeest van het Keulsche Charter, op last der Loge *la Bien Aimée* te *Amsterdam*, en gegraveerd door den Br∴ SCHOUBERG. Op de voorzijde ziet men een driehoek, door zonnestralen omgeven. Langs de driehoekszijden leest men: CHARTA FRATR∴ COL∴ AGRIP∴ D∴ XXIV, JVN∴ MDXXXV; in den driehoek leest men de woorden: ‘PRINCIPIA NOSTRORVM ACTVVM HISCE DVOBVS PRAECEPTIS ENVNCIANTVR: OMNES HOMINES VELVTI FRATRES ET PROPINQVS AMA ET DILIGE: DEO QVOD DEI, IMPERATORI QVOD IMPERATORIS EST TRIBVITO.’ Op de keerzijde ziet men 19 sterren, die de volgende woorden omgeven: CONVENTVM FRATR∴ LIB∴ CEMENTAR∴ COL∴ AGRIP∴, A°. MDXXXV, HABITVM GRATI CELEBRANT FRATRES NEERLANDICI ORDINIS IN PATRIA SVA RESTAVRATI FESTVM SECVLARE AGENTES A°. MDCCCXXXV.

6. Voor dezen penning, zie het Artikel SCHOUTEN. 7. De penning, ter viering van het vijfentwintigjarig Grootmeesterschap van den H.·. E.·. Grootmeester Nationaal (1841). Op de voorzijde bevindt zich het welgelijkende portret van den vorstelijken Broeder, tot omschrift voerende: WILLEM FREDERIK KAREL, PRINS DER NEDERLANDEN. Op de keerzijde ziet men den band, door den G.·. M.·. gedurende 25 jaren gedragen, waaraan het teeken zijner waardigheid hangt. Bovenaan is de band vereenigd door eene stralende zon. In het midden der zon is eene vlammende ster met de letter *G.* Binnen in de ruimte door den band gevormd, leest men: HEM BESTRALE STEEDS HET LICHT UIT DEN HOOGE. Als randschrift: XXV. J.·. GR.·. M.·. NAT.·. D.·. O.·. V.·. VV.·. MM.·. IN NED.·. O.·. L.·. EN KOL.·. Onder aan: HULDE DER BROEDERSCHAP. Toen deze penning was afgewerkt en ook reeds geslagen was, schijnt men te hebben opgemerkt, dat hierbij dezelfde misslag had plaats gehad, als waarvan boven bij de penning N°. 3. is melding gemaakt, en heeft men dit zoo veel als mogelijk verholpen. Althans heeft men onder de laatst aangehaalde woorden, het jaartal MDCCCXLI, dat er niet meer in relief op kon worden gebragt, door ponsen ingeslagen. De stempel is gegraveerd door Br.·. SCHOUBERG. 8. Den volgenden penning, hier te lande geslagen, vermelden wij, ofschoon die eigenlijk niet tot de Ned. gedenkpenningen behoort. Gedurende de Fransche overheersching, en den voor altijd gedenkwaardigen, en zoo edelen als manmoedig gevoerden strijd, aan de zijde van het Hollandsch Groot-Oosten, tegen het Fransche *Grand-Orient*, over de onafhankelijkheid der eerstgenoemde Maç.·. magt, van de laatste (zie NEDERLANDEN), rigtten in 1811, eenige Fransche en Nederlandsche BB.·. te *'s Hage* eene Loge op, onder den naam van *le Berceau du roi de Rome*, met eene Konstitutie van het *Grand-Orient* van *Frankrijk*, aan welker hoofd de Prefekt DE STASSART stond, en die bij de omwenteling in 1813, natuurlijk weder te niet ging. Ter herinnering aan die stichting; werd de penning geslagen. Op de voorzijde ziet men de wieg door de stad *Parijs*, aan den koning van *Rome* ten geschenke gegeven, waarop eene,

tusschen de wolken doorbrekende zon, die in het midden het woord הוהי voert, hare stralen doet vallen; rondom leest men ANNO LUCIS 5811. Op de keerzijde ziet men het woord MERITO, door een krans van eiken- en irisbladeren omgeven; rondom: BERCEAU DU ROI DE ROME, ORIENT DE LA HAYE. Deze penning is zeer zeldzaam, daar er slechts vijf exemplaren in brons van zijn geslagen.

Verder heeft men nog eene soort van penningen, zoo verre wij weten, alleen in *Frankrijk* in gebruik. Om de leden der Loges een geldelijk belang te doen hebben bij hun geregeld opkomen, en alzoo de vergaderingen zoo talrijk mogelijk te doen zijn, en wetende, met hoe vele onaangenaamheden en moeijelijkheden het invorderen van boeten, op hun niet verschijnen, verzeld gaat, heeft men een tegenovergestelden weg ingeslagen, en de kontributie algemeen iets hooger gesteld, waartegen de leden, die vóór de opening ter vergadering verschijnen, telkens een penning (*jeton de présence*) ontvangen, welke eene bepaalde waarde heeft, of, tegen eene bepaalde waarde, bij de kontributie in betaling kan worden gegeven. Onder deze *jetons* zijn er, wier stempel uitmuntend gegraveerd is. Ook bij het *Grand-Orient de France* bestaan er zulke *jetons*, ter waarde van 2 franken (Art. 579 en 713 der thans in werking zijnde statuten).

[Leipzig]

LEIPZIG. De daar bestaande Loge *Minerva, zu den drei Palmen*, welke in 1741 werd gesticht, door den Provinciaal Grootmeester van *Opper-Saksen*, Br∴ VON MARSCHALL, die zijne benoeming had ontvangen van de Groote Loge van *Engeland*, is eene van de oudste in *Duitschland.* Deze werkplaats behoort onder de weinige, welke een penningkabinet en eene zeer aanzienlijke boekerij bezitten. Deze Loge heeft op verschillende feestelijke gelegenheden, drie gedenkpenningen doen slaan, waarvan de tweede, tot een onderscheidingsteeken harer medeleden dient. Die Loge bezit een eigen gebouw, met een tuin. Zij heeft een zeer loffelijk en navolgenswaardig voorbeeld gegeven, door hare weldadigheid. Bij eene duurte der levensmiddelen, in het *Erts*-gebergte, verbond zij zich met de Lo-

ge *zu den drei Schwerdtern*, in *Dresden*, tot het doen van bijdragen. Toen de nood geweken en er een overschot was gebleven, grondvestte men uit het overschot der bijdragen in 1772, te *Dresden*, een opvoedingsgesticht voor arme kinderen, in hetwelk dertig weezen, niet slechts onderwijs ontvingen, maar ook gevoed en gekleed werden. Later, kocht men het eerst in huur genomene huis, terwijl het aantal kweekelingen in 1773, op veertig werd gebragt. In 1774 kocht men, vooral door den bijstand der Loge *Minerva*, een tweede huis aan, en bestemde het eene tot een gesticht voor knapen, en het andere voor meisjes; het gezamenlijk aantal van welke kweekelingen, sedert 1822 tot op 88 is gebragt. Buitendien bestaat bij deze Loge nog eene inrigting van weldadigheid, ten gevolge van welke, jaarlijks, de onderwijzers van al de daar ter stede bestaande armenscholen, eenige kinderen voorstellen, die door vlijt en goed gedrag hebben uitgemunt, en deze kinderen, soms honderd in getal, worden jaarlijks in eene der zalen van het Logebouw, feestelijk onthaald, terwijl zij kleedingstukken, enz. ontvangen. En eindelijk bestaat er bij de Loge eene derde inrigting, waaruit men jaarlijks brandhout aan behoeftigen uitdeelt. In 1836 werd haar, door haar overleden medelid, B∴ KNEISEL, SR. een legaat gemaakt van *f* 900, met bepaling, dat de renten dier som, jaarlijks op zijn sterfdag, onder hulpbehoevende weduwen en weezen van VV∴ MM∴, zouden verdeeld worden. In 1837 werd de Loge benoemd tot erfgename van haar overleden Br∴ MEHNERT, met bepaling, dat het kapitaal (*f* 9000) in kusting, of lands-schuldbrieven moest belegd worden; dat het kapitaal nimmer, maar uitsluitend de renten mogten worden gebezigd, en dat wel niet ten haren eigenen behoeve, maar tot weldadige einden. De Loge-Bibliotheek, is door eene verkooping onder de Broederen, van 13400 nummers doubletten, van het overvloedige gezuiverd en geheel in orde gebragt, door den geleerden Br∴ MERZDORFF (zie dat Art.). De Loge vierde haar eerste eeuwfeest, op den 20sten Maart 5841, in het bijzijn van 700 Broeders, waaronder zich ook bevonden de geleerde BB∴ WINKLER en ZACHARIAS (zie die beide Art.).

De tweede Loge te *Leipzig*, is genaamd *Balduin zur Linde*, en arbeidde eerst naar het stelsel der Groote Lands-Loge van *Duitschland*, te *Berlijn*, doch werd, door de Engelsche provinciale Loge van *Hamburg*, in 1809 op nieuw geconstitueerd, en trad in 1815 tot de Groote Loge van *Saksen* (zie SAKSEN) toe. Zij heeft eene zondagsschool gesticht, waarin een aantal ambachtsgezellen, wier opvoeding en onderwijs vroeger veronachtzaamd was, onderwezen worden in het lezen, schrijven en rekenen, enz.

De derde Loge dier stad, *Apollo*, in 1801 gekonstitueerd. Zij trad in 1805 toe tot de Groote provinciale Loge van *Hamburg*, en in 1815 tot de Groote Loge van *Saksen* (zie verder de Art. UITSLUITING en SAKSEN).

[Lemond]

LEMOND. Het verminkte Hebreeuwsche woord *Limmud* (דכל, oefend), is een woord in de hoogere graden.

[Lengte]

LENGTE. De zinnebeeldige lengte eener Loge gaat van het oosten tot het westen. Zie GEDAANTE.

[Lenoir, (Alexandre)]

LENOIR, (ALEXANDRE) administrateur van het koninklijk museum der Fransche gedenkteekenen, te *Parijs*, een zeer verdienstelijk oudheidkenner. Gedurende het jaar 1812, hield hij onderscheidene voorlezingen in de Parijsche Conventen, van het Schotsch-philosophiesch stelsel, waarin hij zijne veronderstelling verklaarde, dat de Vrijmetselarij haren oorsprong heeft gehad in de Indiesche en Egyptiesche mysteriën, en heeft hij hierover te *Parijs*, in 1814, een deel in 4to uitgegeven, onder den titel van *la Franche Maçonnerie, rendue à sa veritable origine, ou l'antiquité de la Franche Maçonnerie, prouvée par l'explication des mystères anciens et modernes* (De V∴ M∴ tot haar waren oorsprong teruggebragt; of de oudheid der V∴ M∴ bewezen, door de verklaring der oude en nieuwe mysteriën), met 10 schoone platen van MOREAU *jeune*.

[Lenox]

LENOX. Zie RICHMOND.

[Leo XII]

LEO XII, geboren 2 Augustus 1760, te *Spoletto*, heette eigenlijk *hannibal della genga*. Op den 8sten Maart 1816 tot kardinaal, en op den 27sten September 1823, tot opvolger benoemd van Paus PIUS VII, gaf hij op den 12den

April 1826 eene Bulle, die drie bladz. in folio besloeg, en waarbij alle geestelijke en wereldlijke magten der Katholijke Christenheid, werden aangespoord en vermaand, de geheime genootschappen uit te roeijen.

[Leofrick]

LEOFRICK, Graaf van *Coventry*, werd door EDUARD *den Belijder*, in het jaar 1041, tot opziener der Bouwlieden, in *Engeland* benoemd.

[Lernais, (Gabriël)]

LERNAIS, (GABRIëL Markies DE) vaak ten onregte vermeld onder den naam van BERNEZ. Hij kwam als Fransch krijgsgevangene in 1757 naar *Berlijn*, waar hij met den Baron VAN PRINZEN, de hooge graden van het Parijsche *Chapitre des Empereurs d'Orient et d'Occident* verbreidde, en bij de Groote Loge *de drie Wereldbollen* aldaar, in 1758, een Hoofd-Kapittel dier graden grondvestte. D toenmalige aanwezigheid van het Fransche leger in *Duitschland*, bevorderde het verspreiden dier hooge graden op buitengewone wijze, en vergrootte de zucht om daar geheimenissen, den sleutel der V.·. M.·. te vinden; eene zucht niet weinig gevoedsterd, door de weidsche praal en den blinkenden sluijer, waarmede men die uitwendig wist te omhullen.

[Leroy, (Denis)]

LEROY, (DENIS) logementhouder te *Parijs*, werd in 1745 door het Parlement (*Chatelet*) veroordeeld, tot eene boete van 3000 *livres*, omdat er eene Maç.·. bijeenkomst in zijn huis was gehouden. Op dezelfde wijze werd zekere CHAPELOT, Logementhouder in het nabij *Parijs* gelegen dorp *la Rapée*, in 1737 door het *Chatelet* te *Parijs* veroordeeld, tot eene geldboete van 1000 *livres*, en tot het, voor den tijd van zes maanden, digt gemetseld blijven zijner huisdeur, omdat hij, in strijd met het verbod der politie, eene vergadering van Vrijmetselaren ten zijnent had toegelaten.

[Le Sage]

LE SAGE was Sekretaris der Loge *des Amis Réunis*, te *Parijs*, in welker naam hij het groote Konvent der *Philaleten*, in de jaren 1785 en 1787 hielp bijeenroepen.

[Lessing, (Gothold Ephraïm)]

LESSING, (GOTHOLD EPHRAïM) hertogelijk Brunswijksch Hofraad en Bibliothekaris te *Wolfenbuttel*, geboren te *Camenz*, in de *Opper-Lausnitz*, den 22sten Januarij 1729, overleden 15 Februarij 1781. Als een der voornaamste Duitsche geleer-

den, heeft hij zich bij de Vrijmetselaars Broederschap door een Maçonniek werkje beroemd gemaakt, zijnde: ERNST en FALK, *Gesprekken voor Vrijmetselaren*, benevens het vervolg daarop. In dit werkje ontvouwt hij, als wijsgeer en V∴ M∴, op scherpzinnige wijze, een gedeelte van het doel der V∴ M∴ voor den denkenden lezer. Wat nogtans het historiesche gedeelte betreft, begaat hij daarin onderscheidene misslagen, en levert daardoor het bewijs, dat hij de studie van het ontstaan en den voortgang der V∴ M∴, niet grondig genoeg voortgezet hebbe. Dit is destemeer te bejammeren, dewijl niemand beter dan hij, die zoo scherpzinnig was, in staat ware geweest een uitmuntend werk te leveren, zoo hem de echte bronnen ter dienste hadden gestaan. De toen in *Duitschland* heerschende stelselzucht, en het jagen naar hoogere graden, waren ook oorzaak, dat men de echte V∴ M∴ (die der JOHANNES-graden) verwaarloosde, of, wat erger is, opzettelijk verkeerd behandelde, waardoor de aangenomene dadelijk op een verkeerd standpunt werd gebragt. De gesprekken zijn bij herhaling in andere - ook de Nederduitsche - talen overgebragt. Wat den stijl dier gesprekken betreft, moet men erkennen dat zij al die eenvoud, dat zoete, al het diepzinnige, die gelukkige mengeling van scherts en ernst bezitten, welke men in de zamenspraken van PLATO bewondert. Zijn broeder K.G. LESSING, direkteur van de Munt, heeft zijne levensgeschiedenis uitgegeven.

[Letterkunde]

LETTERKUNDE. (De Maçonnieke) Na het, op last der nieuw-Engelsche Groote Loge, verschijnen van het Konstitutieboek van ANDERSON, in 1723, werd de weg geopend tot de Maçonnieke letterkunde. Sedert dien tijd verschenen in allerlei talen eene menigte goede werken over de Vrijmetselarij, maar werden er bovenal eene menigte boeken verspreid, die, telgen van dweepzucht en dwaasheid, vele menschen op eenen dwaalweg bragten, en dit middel werd ook door bedriegers gebezigd, om hun doel te bereiken en de menschen te misleiden. Desniettemin is het jammer, dat men nergens eene eigenlijk kompleete Maç∴ bibliotheek vindt, en dat er zelfs niet eens een doelmatig werk, of ten minste een katalogus, over die literatuur, deze

gaping aanvult. Wel is waar, de Br∴ MOSSDORF, te *Dresden* (zie het Art. MOSSDORF), heeft een plan ontworpen, naar hetwelk hij het bestaan der geschriften in onderscheidene talen, tot het gebied der Maç∴ letterkunde behoorende, systematiesch aantoonen, en hunne waarde of onwaarde onpartijdig aan het toetsend oordeel der lezers wilde voorstellen en onderwerpen, en ook voornemens was, de uitgave te bewerkstelligen van een handboek voor de kennis der geschriften, die betrekking hebben op mysteriën en geheime vereenigingen in den ouden tijd, zoowel als op enkele leden der laatstgenoemde, en vooral op de V∴ M∴ Broederschap; dat hij dit alles met ophelderende aanmerkingen en berigten en krietiesche noten wilde verrijken; doch dit plan is niet verwezenlijkt, ofschoon die Br∴ zelfs reeds voorloopig den inhoud had opgegeven, welke in 42 hoofdafdeelingen was verdeeld. Te bejammeren is het inderdaad, dat die geleerde, verlichte en ijverige Br∴, die zelf eene uitgebreide verzameling van belangrijke en zeldzame boekwerken en handschriften bezat, en die in allen deele tot dien arbeid bevoegd was, door ouderdom en menigvuldige beroepsbezigheden belet zij geworden, dit voornemen ten uitvoer te brengen. Ten einde nogtans, zoo veel in hem lag, het ten uitvoer brengen van dien wenschelijken arbeid te bevorderen, had Br∴ MOSSDORF verklaard, dat hij bereid was, een of ander daar toe bevoegd, geleerd Br∴, die dit werk mogt willen ondernemen, en zich met hem in betrekking zou stellen, op zijne aanvrage, alle in zijn magt staande inlichtingen te geven en hulp te bieden. In weerwil hiervan, heeft er zich geen zoodanige opgedaan. In het jaar 1783, verscheen te *Stendal* het eerste stukje, van eene zoogenaamde aanleiding tot het verzamelen eener Hoogd. V∴ M∴ bibliotheek (44 bladz.), en in 1788 het tweede stuk (68 bladz.), dat echter niets anders is, dan een onordelijke, onkompleete en onnaauwkeurige boekenlijst, waar soms zelfs de opgave ontbreekt van formaat, jaargetal of plaats der uitgave. Dergelijke dorre opgaven bestaan er meer, onder anderen: 1. katalogus van de boekerij der Moeder-Loge *de drie Wereldbollen, Berlijn* 1776, 36 bladz.; 2. katalogus van de boe-

kerij der vier Loges te *Hamburg*, 1794, 52 blaz.; 3. katalogus van de boekerij, verzameld door de vereenigde Loges *Zorobabel* en *Friedrich*, te *Koppenhagen*, 1801, 187 bladz. De laatstgenoemde katalogus heeft bijzondere waarde, dewijl die, zamengesteld door den geleerden Bisschop MUNTER, en verdeeld in 18 hoofd- en 3 andere rubrieken, van een zeer belangrijk voorberigt is voorzien, waarin die Br.∴ het volgende zegt: Tot hiertoe bezitten wij nog geene geschiedenis der V.∴ M.∴, voor zoo verre die uit openbaar bekende bronnen kan worden geput, en desniettemin, ware het niet slechts voor de Ordeleden, maar ook in het algemeen voor elken denkenden wereldburger belangrijk, dat deze werd opgesteld. Het is toch eene waarheid, dat eene vereeniging, die in de meeste landen in en buiten *Europa* is verbreid, welker werkzaamheid, zoo veelzijds gewigtig en weldadig voor het menschdom is geweest, en welker vrienden en vijanden, haar met gelijken ijver hebben bestreden en verdedigd, zonder twijfel eene wijsgeerige ontvouwing van die gebeurtenissen verdient, welke ten haren aanzien bekend zijn geworden. Zij verdient dat de verschillende sekten, in welke zij is verdeeld, de grondstellingen waarvan deze zijn uitgegaan, de invloed dien zij vermeend of werkelijk hebben uitgeoefend, met strenge onpartijdigheid, maar ook met voldoende zaakkennis, getoetst, naar waarde geschat en ontvouwd worde. Dit alles kan nogtans slechts geschieden door een' man, wien alle, of de meeste verstrooide hulpmiddelen ter dienste staan; en eene *Maç.∴ bibliotheek* is in zulk opzigt, het eerste en meest wezenlijke vereischte. Buitendat zal ook aan elk Broeder, die de Orde, hare geschiedenis, middelen en bijpaden wil leeren kennen, waarop nieuwsgierigheid, ijdelheid en dweeperij zoo vele Broeders hebben geleid, al ware deze zucht slechts ontstaan uit begeerte naar eigen onderrigt, en al zou die zich te vreden houden met een minderen of meerderen graad van volkomenheid, voorzeker nog het gewigt eener zoodanige boekverzameling blijkbaar worden. Daardoor zal hij bevrijd worden van menig nutteloos onderzoek, en zal gemakkelijker datgene op het spoor komen, wat *waarheid* in de V.∴ M.∴ is; hij

zal op een meer juist gezigtspunt worden geplaatst, waaruit hij hare geschiedenis kan overzien, en bovenal, hare moreele doeleinden leeren eerbiedigen en bearbeiden. Evenzeer als *uitgebreide kunde, bijna in alle dingen, een der zekerste middelen is tegen dweepzucht van allen aard*, zoo is het dit ook in de V.∴ M.∴, in welke de bijpaden zich zoo zeer hebben vermenigvuldigd, dat er niet weinig kennis, beleid en rijpheid des verstands toe behoort, om zich te vrijwaren voor het geraken op een bijpad. Wanneer dan ook minder kundige Broeders in zulke katalogussen menig boek vinden, van hetwelk zij niet kunnen bevroeden, hoe men het onder Maç.∴ geschriften heeft kunnen opnemen, dan zullen zij later leeren inzien, dat gebeurtenissen in de Orde of de prof.∴ maatschappij, eene of andere plaats in zulk een boek gedenkwaardig hebben gemaakt, of dat de stoffe in dat boek behandeld, in eenige betrekking staat met Maç.∴ onderwerpen. Wie de geschiedenis der Orde beoefent, en daarbij de bronnen tot eigene nasporing aangewezen wil zien, zal bij zulke katalogussen veeleer menig boek missen, dan dat hij er vele geheel overbodig zal vinden.'

Ook de bekende Maç.∴ schrijver, Br.∴ THORY heeft een zoodanigen, voor de Fransche literatuur zeer bruikbaren katalogus geleverd, in *Acta Latamorum*, I, *p.* 347-400, en II, *p*, 401, welke 415 nummers bevat, en eindelijk bestaat er een in 1818 gedrukte katalogus van 332 bladz., van de vier vereenigde Hamburgsche Loges.

[Letterschrift]

LETTERSCHRIFT. (Maçonniek) Het Maçonniek alfabet, bestaat uit teekens, waardoor de Broeders elkander spoedig herkennen, en in het schrijven, dadelijk van de oningewijden weten te onderscheiden. De onderscheidene stelsels en graden, hebben ook verschillende soorten van schrift aangenomen. Zie verder de Plaat bij dit Werk.

Fig. 1, is de afbeelding van het oude stelsel van schriftkarakters.

Fig. 2, die van het thans gebruikelijke, beide voor de blaauwe graden.

Fig. 3, die der Souv.∴ P.∴ van het Rozenkruis (Sch. R. 18e. gr. Ned. en Fr. R. 7e. gr.).

Fig. 4, die der Prinsen des Tabernakels (Sch. R. 24e. gr.).
Fig. 5, die der Ridders KADOSCH (Sch. R. 30e. gr.).
Fig. 6, die der Groot-Inspekteurs, Inquisiteurs, Kommandeurs (Sch. R. 31e. gr.).
Fig. 7, die van de *Subl∴. Pr∴. du Royal secret* (Sch. R. 32e. gr.).
Fig. 8, zijn de cijfers der Rozenkruisen van *Kilwinning* (Mitzr∴. of Egypt. R. 46e. gr.).
Fig. 9, die der Adoptie-Loges (*Maçonnerie d'Adoption*).
Fig. 10, die der Tempelieren.

[Leven, (Alexander van)]

LEVEN, (ALEXANDER Graaf VAN) was Grootmeester der Groote Loge van *Schotland* in 1742, en DAVID, Graaf van LEVEN in de jaren 1760 en 1761.

[Levenslang]

LEVENSLANG. (*ad vitam, inamovible*). Voormaals werden door de Groote Loges van *Engeland* en *Frankrijk*, aan enkele Broeders diploma's afgegeven, waardoor hun, levenslang, het voorregt werd verleend eene Loge op te rigten; *ipso facto*, levenslang regerend Meester van deze te zijn, en haar als onbeperkt opperhoofd te regeren. Het was zulk eenen achtbaren Meester wel geoorloofd zijne betrekking vrijwillig neder te leggen, maar afgezet konde hij niet worden. Zelfs was het hem vergund, zijn diploma, en al de voorregten daaraan verbonden, aan een ander Broeder af te staan. Het misbruik van dergelijke diploma's gemaakt, en de geest des tijds, die ook op de V∴. M∴. niet zonder invloed bleef, gaf reeds in het midden der verloopen eeuw aanleiding, dat alle Groote Loges besloten, dergelijke diploma's niet meer voor *Europa* af te geven, en dit gebruik alleen te bepalen bij andere werelddeelen; en bij de keuze der daarmede te begiftigen Broeders, met de grootste oplettendheid te werk te gaan. Dit gebruik heeft nu opgehouden te bestaan, alzoo tegenwoordig de achtbare Meesters, benevens de andere Officieren der □ □, door de leden der Loges verkozen worden.

[Leviet]

LEVIET. (De) De 4e. graad van den 7den trap van het klerikaal systema.

[Leyland, (John)]

LEYLAND, (JOHN) een beroemd oudheidskenner uit de 16e. eeuw, wien door koning HENDRIK VIII, bij het vernietigen der

kloosters, werd opgedragen, uit deze, zoodanige boeken en oorkonden, in zekerheid te brengen, welke waardig zouden wezen bewaard te worden. Bij deze gelegenheid vond hij het eigenhandige manuskript van HENDRIK VI, hetwelk eenige vragen en antwoorden bevatte, waarvan hij zelfs, omstreeks den jare 1536, een afschrift maakte, dat zich thans in de Bodleyaansche bibliotheek, te *Oxford*, bevindt, en bekend is onder den naam van Vrijmetselaars-verhoor (zie het Art. HENDRIK VI).

[Libanon]

LIBANON. (De) Een gebergte, dat noordelijk *Palestina* van *Syrië* scheidt, en met de voor scheeps- en huisbouw zoo beroemde cederen bedekt is. In de bosschen van dit gebergte, liet koning HIRAM het hout kappen, dat tot SALOMO's Tempel noodig was. Daar werd ook volgens de mythe van den Meestergraad, de verslagen Meester gevonden.

[Libanon]

LIBANON, (De Prins van) of Ridder van de koninklijke Bijl, is de 22e. graad van het uit *Amerika*, naar *Frankrijk* ingevoerde, zoogenaamde, oud-Engelsch systema. Insgelijks de 22e. graad van den Raad van Keizers van Oosten en Westen, en de 32e. van het Mitzraïmietiesche systema.

[Licht]

LICHT, (Het ware) is dat licht, hetwelk de Kandidaat het eerst aanschouwt, en dat zoowel, door de leer der Vrijmetselarij, de Broederen verlicht, als ook in het geheel der Maçonnieke deugden en hare uitoefening bestaat.

Vr. Waarom zijt gij Vrijmetselaar geworden?

Antw. Omdat ik in de duisternis was, en het licht wenschte te zien.

Vr. Wat beteekent dat licht?

Antw. De kennis, en het geheel van al de deugden, het zinnebeeld van den O∴ B∴ H∴ d∴ H∴

Licht, is te allen tijde en bij alle volken, van hunne eerste ontwikkeling af, tot aan den hoogsten bloei van hun zelfbewustzijn, een beeld van kennis en geheel levendige aanschouwing geweest. Het is gepast, de eeuwige waarheid onder het vervrolijkend beeld des lichts, af te schetsen. Waarheid is voor den geest, naar kennis trachtende, wat het licht is voor de zinnen des ligchaams. Licht is zoodanig aan warmte verbonden, als

kennis aan gevoel. Licht en warmte staan evenzoo tot elkander in betrekking bij alle werkende krachten der natuur, als kennis en gevoel, tot de krachten des geestes. Daarom is het zeer juist, de kennis van oneindige dingen, in hunne eeuwige en oorspronkelijke begrippen en denkbeelden (ideeën en idealen), en ook in hunne oorspronkelijke, bezielende en verheerlijkende toepassing op het werkelijke leven, bij voorkeur op zinnelijke wijze, door het licht voor te stellen, en dit licht een hooger, en bij uitnemendheid een groot, dat is wetenschappelijk uitgedrukt, een licht van verhevener aard, te noemen. In dezen zin nu, is de naam des lichts bij uitnemendheid, bij alle oostersche volken in gebruik. Zoo kenden de Magiërs der oude Perzen een oppersten god, die tevens schepper van het heelal was; ter zelfder tijd namen zij nogtans twee andere beginsels aan, zijnde het eerste, de bewerker van het *goede*, dat zij door het licht voorstelden, en het andere, de bewerker van het *kwaad*, dat zij door de *duisternis* verzinnelijkten. Op het zinrijkste en zuiverste is echter dit denkbeeld uitgedrukt, in de oorspronkelijke en wetenschappelijke leerstellingen van den Indischen *Vedam*, in eene oorspronkelijke en krachtige afspiegeling van de godsdienst des lichts, die van ZERDUSCHT, in de *Zend-avesta.* Hetzelfde geschiedt, hoewel reeds op eene zwakkere en min heldere wijze, in de sterrendienst der Sabeërs, gelijk ook bij de Egyptenaren, welke, voor zoo verre onze historiekennis tot den voortijd opklimt, de schoonste, uit *Indië* afkomstige, bloesemknop des menschdoms in *Afrika* waren. Van hen is het verzinnelijkende spraakgebruik, dat onder het denkbeeld *licht*, de *bezielende* (praktische) *kennis* aanduidt, ook overgegaan tot de Grieken en Romeinen (vooornamelijk in het heiligdom van VESTA), en, onafhankelijk van de laatsten, onmiddelijk van uit *Indië* en *Perzië*, tot de bewoners van noordelijk *Europa*, in de wouden en tempels der Druïden; wanneer al niet, welligt, of, ten gevolge van de navorschingen, over den oorsprong en het verband der Noordsche talen met de oud-Indische taaltakken, mag men het liever aannemen, stellig, de Keltische taal en menschelijke beschaving, een eerwaardig over-

blijfsel zij van een oorspronkelijk volk, dat, hetzij oorspronkelijk (Aziatiesch) Indiesch, hetzij Afrikaansch, veel overeenkomst hebbe met een Indieschen stam, voor duizenden van jaren, met een groot gedeelte van het bewoonbare land, te niet gegaan. Kortom, in alle, uit de oostersche landen afkomstige, godsdiensten, wijsheidsbegrippen en mythologiën, verheugt ons de afkaatsing van dat hoogere licht, hetwelk, op gelijke wijze, de Christelijke geschriften des Nieuwen Verbonds, en voornamelijk het Evangelie van JOHANNES, versiert. Immers het is meer dan waarschijnlijk, dat de leer van JOHANNES *den Dooper*, ten aanzien van het licht, evenzeer overeenstemde met de leer der *Zend-Avesta*, hetwelk opgemaakt kan worden, uit de voor heilig gehouden geschriften der *Zabiërs* of JOHANNES-*Leerlingen.* Op deze wijze stroomde dan ook tot de latere beschavende hervormers der V.·. M.·. Orde, dit zinnebeeldig gebruik van het licht, uit verschillende, elkander kruisende bronaders, toe.

Gelijk het licht door den blindgewordene op het vurigste wordt begeerd, zoo behoort het licht door de Orde gegeven, d i e kennis te wezen, naar welke de V.·. M.·. het vurigste behoort te verlangen. Het licht is het natuurlijkste, meest verheugende beeld van ware aanschouwelijke kennis. De oude Metselaars, deden den aannemeling hopen op eene nieuwe, der toenmalige wereld, geheel vreemde kennis, die hem moest opwekken en bezielen, dewijl al het goede en schoone, slechts in aanschouwelijke kennis kan worden *volmaakt*, gelijk alle natuurlijke voorwerpen slechts in het licht gedijen. Als hij op die plaats komt, is hij, naar men vooraf onderstelt, in het hart reeds voorbereid, en ook reeds vatbaar voor de kunst, ook zonder hoop of vrees, volmaakt te worden; voor de broederlijke en algemeene menschenliefde, en voor de algemeene en innige vereeniging der schepselen in eene gelijke liefde tot God. In die gesteldheid heeft hij de meeste behoefte aan kennis, zonder welke het beste hart *zwak* en de beste wil *blind* is; gelijk over het algemeen eene kennis die den mensch niet geheel doordringt, zijn hart niet verwarmt, en met de koude helderheid en onvruchtbare pracht der ijsvelden aan de polen, kan

worden vergeleken. Kennis kan de mensch, slechts door eigene werkzaamheid, in zich-zelf voortbrengen Hij-zelf moet den geest en het gemoed daarvoor openen; maar personen, voor wie dit licht reeds schittert, kunnen, als opvoedings- en onderwijsmiddel, kunstrijke aanleiding geven, tot het beschaven van den eigen innerlijken aanleg, en tot het op juisten weg zoeken der waarheid, terwijl zij tevens en op gelijke wijze, kunnen werken op het gemoed en het verstand van dengeen, wiens opleiding beoogd wordt. Eene doelmatige en gemoedelijke liturgie, is juist daarom zoo opwekkend, omdat zij tegelijkertijd op het gemoed en op het verstand werkt. In dezen zin konden de BB∴ wel zeggen, dat zij iemand tot het licht *voeren*, dat is tot het licht *brengen*, maar niet hem het licht *geven* of ontsteken, dat niet in 's menschen magt ligt.

In den Schotschen Leerlingsgraad heeft men de volgende vragen en antwoorden:

Vr. Arbeidt gij bij het schijnen des lichts?

Antw. Altijd.

Vr. Waarom dat?

Antw. Dewijl men ons geleerd heeft ons licht te laten schijnen voor de menschen, waardoor zij onze goede werken zien, en eene betere gedachte van onze vereeniging erlangen, dan gewoonlijk de meerderheid uit vooroordeel van ons heeft.

Vr. Waarin schijnt uw licht het helderst?

Antw. In de uitoefening van de godsdienst, de stilzwijgendheid en de broederlijke liefde.

Vr. Waarom dat?

Antw. Dewijl ieder hieraan erkennen zal, dat wij Vrijmetselaren zijn, en dat onder de Vrijmetselarij niets verstaan kan worden, dan hetgeen goed is.

Vervolgens in den Medgezellengraad:

Vr. Welk licht hadden zij?

Antw. Lichten, die op de groote lichtbollen van het wereldgebouw geleken.

In een ander systema heeft men de volgende vragen:

Vr. Waar bevindt zich gedurende den arbeid de achtbare Mr∴?

Antw. Aan het altaar in het oosten; want vandaar gaat het licht uit.

Vr. Waar de beide Opzieners?

Antw. In het westen; want daar wordt het licht teruggekaatst.

In het oudste systema wordt onder anderen gevraagd en geantwoord:

Vr. Wat verlangt gij het meeste, na uwe verbindtenis?

Antw. Tot het licht gebragt te worden.

Vr. Wie bragt u tot het licht?

Antw. De Meester en de overige Broeders.

[Lichten]

LICHTEN, namelijk zinnebeeldige, die in het innerlijke der Vrijmetselarij schijnen, d.i. kennis van aanschouwelijke waarheden, welke de Vrijmetselaren bij de uitoefening hunner K.·. K.·. innerlijk verlichten. Volgens het oud-Engelsche Rituaal heeft de Vrijmetselarij drie groote lichten, als: den Bijbel, om ons geloof te regelen en te leiden, den winkelhaak, om onze handelingen regthoekig, dat is: overeenkomstig met de wetten te maken, en den passer, om de behoorlijke grenzen met alle menschen, en bijzonder met onze Broeders in acht te nemen. De kleine lichten zijn:

De zon om den dag, de maan om den nacht, en de achtbare Meester om zijne Loge te regelen, als eene zinspeling, dat de Vrijmetselaar onafgebroken arbeiden en de leiding zijns Meesters moet volgen.

Het nieuw-Engelsche systema, noemt deze lichten de groote. Dit was mede een punt van verschil, tusschen de beide Groote Loges van *Engeland.*

In lateren tijd heeft men in den graad *Ecossais* (op dien des Meesters volgende), den katechismus aldus zamengesteld:

Vr. Waar legdet gij uwen eed af?

Antw. Op den derden trap van het Oosten, voor den altaar, met mijne linker knie en mijnen naakten voet; mijn ligchaam in eene regtstandige houding, mijne regterhand op den Bijbel, den winkelhaak en passer.

Vr. Nadat gij uwen eed had afgelegd, wat was de eerste vraag welk men u deed?

Antw. Men vraagde mij of ik meer begeerde.

Vr. Welk was uw antwoord?

Antw. Het licht.

Vr. Wie gaf u het licht?

Antw. De Meester en al de Broeders.

Vr. Toen gij het licht zaagt, wat trof toen uw gezigt?

Antw. Een Bijbel, een winkelhaak en een passer.

Vr.. Wat zeide men dat zij beteekenden?

Antw. Drie groote lichten in de Vrijmetselarij.

Vr. Leg mij dit nader uit?

Antw. De Bijbel regelt en bestuurt ons geloof, de winkelhaak onze daden, en de passer bepaalt ons tot de regtvaardige perken omtrent alle menschen, en bijzonder omtrent onze Broeders.

Vr. Wat vertoonde men u vervolgens?

Antw. Drie verhevene lichten: de zon, de maan en de achtbare Meester.

Vr. Waarom dat?

Antw. De zon om den dag, de maan om den nacht, en de achtbare Meester om de Loge te regelen.

In een ander werk, eindigt de katechismus te dien opzigte aldus:

Vr. Waardoor moet de V∴ M∴ zich onderscheiden?

Antw. Door een onberispelijken levenswandel, door eene denkwijze zonder vooroordeel en door eene vriendschap jegens zijn Broeders, die den toets houdt. Dit zijn eigenlijk de drie groote lichten, die den schoonsten glans over onze algemeene Loge verspreiden. Br∴ FESSLER heeft dit leerstuk op de volgende schoone wijze uitgelegd:

Vr. Welke zijn deze groote lichten?

Antw. Godsdienst, regt en wet.

Vr. Wat verlichten en leiden deze?

Antw. Zij verlichten de rede, het verstand en den wil, zij leiden het geloof, de inzigten en denkwijze, zij omvatten en volmaken den geheelen mensch.

De drie kleine lichten verklaart hij aldus: De zon regeert slechts gedurende den dag, en de maan slechts gedurende den nacht, en alzoo den beperkten *tijd* van onzen arbeid. De Meester regeert slechts de Loge, en aldus slechts de beperkte *plaats* onzes arbeids. De drie groote lichten, herinneren ons dus de strekking der V∴ M∴, door tijd noch ruimte bepaald.

Volgens de uitlegging van nieuwere systema's, beteekenen de lichten die het tableau versieren, de drie groote lichten

der Vrijmetselarij, en heeten: de zon, de maan en de achtbare Meester. Tegelijk zijn zij ook de drie groote pilaren, welke de Loge schragen: wijsheid, kracht en schoonheid.

[Lichtend]

LICHTEND. In *Duitschland* noemt men eene stemming lichtend of helderlichtend (*leuchtend* of *helleuchtend*), als het besluit met algemeene stemmen is genomen, en alzoo op schitterende manier, de denkwijze der Loge aantoont.

[Lidmaatsteeken]

LIDMAATSTEEKEN, ook Logeteeken (*byou de Loge*), is een bijzonder teeken door eene Loge aangenomen, dienende tot onderscheiding harer leden, die zulks, hetzij om den hals, hetzij in het knoopsgat, aan een lint van de kleur der Loge, dragen. Het bestaat gewoonlijk in eene medaille, een of ander Maç∴ werktuig, enz. Dergelijke teekens moeten wel onderscheiden worden, van de *byoux de l'Ordre* en de *byoux des Grades.*

[Liefde]

LIEFDE, (De) is de naam van den derden pilaar van een Rozenkruis-Kapittel, en de derde sport van den JAKOBS ladder. Liefde is de grondslag der Vrijmetselaars Orde, zij is de gelukkigste, vruchtrijkste en onuitputtelijkste aller deugden; zij komt van den hemel en vervult ons hart, dewijl zij ons niet alleen eene hartelijke neiging tot hulp onzer lijdende Medebroeders inboezemt, maar ons ook aanspoort, om de ellende onzer medemenschen te verminderen. Zoo leert zij ons te leven en te sterven, in welwillendheid en liefde met de gansche wereld, en wanneer wij dezen pligt betrachten, dan zal het in ons blijkbaar worden, dat wij welgezind en vereenigd leven met de geheele wereld, en vooral onder elkander, als BB∴ en VV∴ MM∴ De ouden, beeldden de milddadigheid, als een gevolg van de liefde af, in het karakter van eene godin, op eenen elpenbeenen stoel gezeten, met een gouden, met edelgesteenten omzet hoofdversiersel; van haar hemelsch gelaat straalde de welwillendheid af; haar troon was niet door driften en vooroordeelen bezoedeld, en de steenen van haar' diadeem beteekenden de onschatbare zegeningen, die van haar afkwamen. De *Charites* of bevalligheden (AGLAJA, THALIA en EUFROSYNE), stelden zij onder drie personen voor. Eene van haar was zoo afgebeeld, dat zij den beschouwer den rug toekeerde, als ging zij van hem weg.

De beide andere stonden nogtans met het aangezigt naar hem toegekeerd, om aan te toonen, dat men voor eene bewezen weldaad dubbelen dank had te wachten. Men stelde haar *naakt* voor, om aan te toonen, dat liefdediensten zonder vermomming of huichelarij moeten bewezen worden; *jong*, ten teeken, dat het herdenken van weldaden nooit mag verouderen; *lagchende*, om ons aan te toonen, dat wij het goede met genoegen en gaarne moeten doen; *met om elkander geslagen armen*, om ons te leeren, dat de eene weldaad de andere bevordert, en dat de band der liefde onoplosbaar moet zijn. Zij waren gewoon zich aan de bron van *Acidalië* te wasschen, dewijl weldaden, geschenken en gedienstigheden, rein en louter, maar niet vuil, gemeen of bedorven moeten zijn. De leer der *algemeene liefde* (ἀγὰπη), is vooral in het nieuw-Engelsch Rituaal uitvoerig en voortreffelijk voorgesteld en verklaard. Reeds bij de Esseërs werd het hoofdpunt hunner zedeleer in het woord *liefde* zamengevat, gelijk ook bij de *Kuldeërs* en *Soofi.* Heerlijk heeft de onschatbare Duitsche dichter Br∴ HERDER, in zijne nagelatene Maçonnieke gedichten, de liefde bezongen.

[Lijdende]

LIJDENDE. (De) Is de 2e. van de hoogere graden der Aziatiesche Broederen. Ook wordt in een der graden van ZINNENDORF'S stelsel, de Kandidaat de lijdende genoemd.

[Lindner, (Friedrich Wilhelm)]

LINDNER, (FRIEDRICH WILHELM) geboren 1779, te *Weida*, in het Groot-Hertogdom *Weimar*, schreef een werk (in het Nederduitsch vertaald, onder den titel van *het stellige der* V∴ M∴), getiteld: *Mac Benac, er lebet im Sohne*, welk werk, bij enkele goede zijden, ontsierd wordt door verwarde gezigtspunten, door overdreven en onbekookte oordeelvellingen, dat juist de reden moge geweest zijn, welke den vertolker tot de overzetting heeft aangezet.

[Lindsay, (John)]

LINDSAY, (JOHN) Graaf van *Crawfurd*, Grootmeester der Groote Loge van *Engeland (der modern Masons)*, in 1734. Gedurende zijn beheer werd de V∴ M∴ veronachtzaamd, en braken er in hetzelfde jaar openlijke oneenigheden uit, tusschen de Groote Loges van *Engeland* en *York*, dewijl de eerste

in het regtsgebied der tweede, eenige Loges had gekonstitueerd.

[Liniaal]

LINIAAL. (De) wordt zinnebeeldig voorgesteld, om daarmede aan te wijzen, dat wij onzen pligt naauwkeurig moeten vervullen, dat wij op het pad der deugd voorwaarts moeten gaan, en dat wij ons immer de eeuwigheid voor oogen moeten stellen.

[Lioy, (Felix)]

LIOY, (FELIX) Advokaat te *Napels.* Aan dezen ijverigen Broeder, werd het lidmaatschap der Loge *les Coeurs unis*, in *'s Hage*, gegeven, en den titel van vreemd Korrespondent, door de Groote Loge van *Holland* opgedragen, uit erkentenis voor zijnen ijver en zijnen moed ter verdediging der Orde. In 1776 had hij eene verdediging doen drukken der VV∴ MM∴ die toen te *Napels* gevangen zaten. Dewijl hij nogtans de zaak der vervolgden vermengde met de Broederschap, tot welke hij-zelf behoorde, en die met te grooten ijver voorstond, werd hij (1777) uit zijn vaderland verbannen, en vlugtte eerst naar *Frankrijk* en toen naar *Holland*, waar hij goed werd ontvangen.

[Locke, (John)]

LOCKE, (JOHN) geboren 29 Augustus 1632, overleden 28 October 1704. Een der grootste Engelsche wijsgeeren, die onder de klassieke schrijvers geteld wordt, zijn beroemdste werk is: *Essai sur l'entendement humain* (Proeve over het menschelijk Begrip). Hij was het, die het eerst in 1696, in de Bodleyaansche bibliotheek, het daar zijnde oude *Vrijmetselaars verhoor* vond, dat hij met kritische noten verrijkte, en waardoor hij, op 64jarigen ouderdom, zich gedreven gevoelde, om zich tot V∴ M∴ te laten aannemen (zie het Art HENDRIK VI).

[Lodewijk George Karel]

LODEWIJK GEORGE KAREL, Prins van *Hessen-Darmstadt*, geboren 27 Maart 1749, was van 1773-1774 Grootmeester Nationaal der Groote Lands-Loge voor *Duitschland* (te *Berlijn*), van ZINNENDORF'S stelsel, en in 1773, medestichter der *Philaleten* te *Parijs.*

[Lodewijk VIII]

LODEWIJK VIII, Landgraaf van *Hessen-Darmstadt*, geboren den 5den April 1691, overleden 17 October 1768, was een buitengewoon werkzaam lid der Broederschap, die hij met den meesten ijver in zijne Staten onderscheidde en trachtte te verbreiden, hij liet ook, in 1779, een Maç∴ gedenkpenning slaan.

[Lodewijk XV]

LODEWIJK XV, Koning van *Frankrijk.* Deze vorst was der

Broederschap niet genegen, en verbood zelfs al de personen van zijn hof ten strengste, het deelnemen aan de V.·. M.·., en ontzegde hare aanhangers den toegang tot het hof. In weerwil van dit verbod, nam de Hertog VAN ANTIN, (de 3e. levenslang gekozen Grootmeester van *Frankrijk*) die waardigheid aan, en bekleedde haar tot aan zijn' dood, in 1743.

[Loge]

LOGE. Werkplaats, Bouwhut, Voorhof, ook Tempel genoemd, is de plaats, waar de Vrijmetselaren zich in behoorlijken vorm tot hun doel vereenigen; ook de verzameling van zulk een aantal Broederen, als er noodig zijn, om, onder eenen bepaalden titel, zich met dingen bezig te houden, die de Vrijmetselarij betreffen. Het woord Loge komt van *Locus, Logis, Logian, Loggia* of *Loja*, welk laatste woord een klein breed huis, of eene hut beteekent, zoo als nog, bij ondernomene groote bouwwerken, de arbeiders hutten opslaan, om hunne werktuigen te kunnen bergen, en zich in oogenblikken van rust te vereenigen.

Over den vorm eener Loge is reeds (zie GEDAANTE) genoeg gezegd; hier valt echter nog het volgende bij te voegen. Eene Loge is een vierhoekig vlak, van geene bepaalde lengte of breedte, gelegen in eene juiste rigting van het oosten naar het westen in de lengte, van het noorden naar het zuiden in de breedte, en op eenen grondslag, die zoo diep, als het middelpunt der aarde is, en met een dak voorzien, zoo hoog als het uitspansel. De aarde is de plaats, waar alle vereenigingen der Broederschap gehouden worden, onverschillig op welke plaats en in welk gedeelte, omdat de V.·. M.·. onder alle hemelstreken en in alle jaargetijden uitgeoefend moet en kan worden, en dat zij doelt op de menschelijke volmaking, voor zoo verre zij door eigen krachten en het innerlijk leven, met Gods hulp mogelijk is. Volgens het oude Leerlings-Rituaal maken 3, 5 of 7 Vrijmetselaren eene Loge uit. De rede van 3 is deze:

Omdat drie groote Bouwmeesters aan de bouwing van SALOMO'S Tempel bezig waren.

In de koninklijke Orde van HERODOM worden de volgende gronden opgegeven:

1e. Omdat er drie termen in eene sluitrede zijn, door welke wij de waarheid ontdekken: het voorname voorstel, het mindere voorstel en het besluit.
2e. Omdat er drie hoeken in een' gelijkzijdigen driehoek zijn, die het zinnebeeld van de derde rede is.

De oorzaken van vijf en zeven zullen bij deze getallen opgegeven worden.

[Loge van aanneming]

LOGE VAN AANNEMING (*d'adoption*). Een feest, gewijd aan de dames in *Frankrijk*, die Loges houden (Zie het Art. MAÇONNERIE D'ADOPTION).

[Loge, (Ambulante-)]

LOGE, (AMBULANTE-) ook Veld-Loge, is eene bij een militair korps gekonstitueerde Loge, welke echter geene vaste plaats heeft, maar gewoonlijk met den regementstaf van plaats verandert. Zij geniet dezelfde regten, als elke andere Loge; zij wordt meest gehouden in oorlogstijden, doch in dien van vrede vaak gesloten.

[Loge. (Geheime)]

LOGE. (GEHEIME) Is eene Loge, die zonder toestemming en zonder de wetten van het Groot-Oosten en van het Rijk bestaat.

[Loge. (Groote)]

LOGE. (GROOTE) Zie GROOT-OOSTEN.

[Loge. (Instructie-)]

LOGE. (INSTRUCTIE-) Deze zijn vergaderingen, gewijd aan het onderwijs in de Vrijmetselarij.

[Loge. (Korrespondentie-)]

LOGE. (KORRESPONDENTIE-) Regelmatige Loges, van het Groot-Oosten afhangende.

[Logelijst]

LOGELIJST. (Eene) Elke Loge maakt jaarlijks eene lijst van hare Officieren en Medeleden op, welke zij gewoonlijk laat drukken, om deze zoowel aan het Groot-Oosten en de met haar korrespondeerende Loges, als ook aan hare Medeleden te kunnen zenden.

[Loge (Militaire)]

LOGE (MILITAIRE) worden zoowel in de garnizoensplaatsen der regementen, als gedurende de veldtogten gehouden. Zie LOGE.(AMBULANTE-)

[Loge. (Moeder-)]

LOGE. (MOEDER-) Is die, waarin een profaan het eerste licht aanschouwde, of, dat hetzelfde is, aangenomen werd. Een Vrijmetselaar moet het zich voor eenen pligt rekenen, om tot zijne Moeder-Loge te behooren, hetzij als werkzaam, of als korrespondeerend Lid. Hij moet haar verzoeken, hem toe te staan, zich bij eene andere Loge te voegen, of andere graden, die hij niet bezit en bij zijne Moeder-Loge niet kan bekomen, aan te mogen vragen.

Eene Moeder-Loge is in meer algemeenen zin eene Loge, die andere (dochter-) Loges daarstelt. In alle landen is deze naam thans gelijkluidend met dien van Groote Loge of Groot-Oosten, uithoofde zij thans alleen de bevoegdheid heeft nieuwe Loges te konstitueeren, terwijl elke Loge op het vaste land, voorheen eene andere Loge kon stichten. Zie LOGE, CONSTITUTIE en LONDEN, en het Art. MEESTER (GROOT-).

[Loge. (Provinciale)]

LOGE. (PROVINCIALE) Is eene van het Groot-Oosten verre verwijderde Groote Loge, welke echter aan het Groot-Oosten ondergeschikt is. Zij moet ten minste tweemaal 's jaars vergaderen, moetende eene bijeenkomst op het feest van ST. JOHANNES *den Dooper* plaats grijpen. Aan haar is, door de Groote Loge, een gedeelte der regtsmagt over de Loges van eene bepaalde landstreek, opgedragen. De prov.·. Loges bestaan in de Engelsche Gr.·. L.·. en ook in *Pruisen.*

[Loge (Rouw-)]

LOGE (ROUW-) worden tot een aandenken van afgestorvene Broeders gehouden, hetwelk met zeer veel eerbied en plegtigheid geschiedt. Dit gebruik is afkomstig van de plegtigheden en eerbewijzingen der ouden, omtrent hunne dooden.

Het beeld des doods was bij de ouden zacht, roerend en schoon. Hij was de vriendelijke broeder van den slaap, een gevleugelde Genius, in eene rustende houding, den linker voet over den regter geslagen, met een gebluschte fakkel in de hand (Zie verder het Art. ROUW-LOGE).

[Logeteeken]

LOGETEEKEN. Zie LIDMAATSTEEKEN.

[Londen]

LONDEN. (Zie ENGELAND.)

[Loufton]

LOUFTON, of Loefton, wordt de zoon eens Vrijmetselaars genoemd, en geniet bij de Broederschap bijzondere voorregten. (Zie AANNEMING VAN EENEN LOEFTON.) Het woord Loefton beteekent: *Kweekeling in de bouwkunde.* In vele Fransche Loges begeeft zich de Aalmoezenier, of anders een geneesheer onder de Broeders, naar de echtgenoot van een der leden, zoodra het tijdstip der bevalling genaderd is, vraagt naar haren welstand, en biedt, is dit noodig, geneeskundige of geldelijke hulp

aan. Op den negenden dag na de bevalling, bezoeken de reg∴ MM∴ en de beide Opz∴ haar, en wenschen haar namens de

Loge geluk. Is het kind van het mannelijk geslacht, dan wordt de Loge bijeengeroepen om het kind plegtig te adopteeren. Bij die gelegenheid wordt de Tempel versierd. Het kind wordt benevens de min in een belendend vertrek gebragt. De werkzaamheden worden geopend, en eene deputatie van vijf Broeders met de Opzieners aan het hoofd, begeven zich geheel gekleed naar het kind. Daar gekomen, drukt het hoofd der deputatie, der min op het gemoed, wel te zorgen voor des kinds gezondheid en verstandelijke ontwikkeling, en hem liefde voor deugd en waarheid in te prenten. Men neemt hem dan van haar af, plaatst het op een kussen en brengt het in de Loge. Die het kind draagt wordt beschouwd als zijn Maç∴ peet, antwoord voor den Loufton, en geeft hem op uitnoodiging van den reg∴ M∴, bij zijn naam nog een kenmerkenden Maç∴, als; *broederliefde, edelmoedigheid*, enz. Daarna legt de reg∴ M∴ zijne handen op het hoofd des kinds, bidt voor hem en spreekt de Leerlingsgelofte uit, welke de beide peten herhalen. De Loufton ontvangt het voorschoot en wordt tot aangenomen kind der Loge verklaard. Daarna schetst de reg∴ M∴ de verpligtingen der peten, deze antwoorden daarop, waarna het kind aan zijne min wordt teruggebragt. Door deze adoptie nemen al de leden der Loge den pligt op zich, een oog op zijne opvoeding te houden, en des noods hem behulpzaam te zijn als hij zich vestigt. De vader ontvangt een uittreksel uit de notulen der plegtigheid. Door het indienen van welk stuk, de Loufton op verderen leeftijd, bij zijne aanneming, van vele dingen is ontheven. Hier te lande, kan de Loufton op jongeren leeftijd dan andere personen worden aangenomen, en heeft, zoo zijn vader een bepaald aantal jaren lid der Loge was, nog andere voordeelen.

[Luxembourg, (Anne Charles Sigismond de Montmorency]

LUXEMBOURG, (ANNE CHARLES SIGISMOND DE MONTMORENCY, Hertog van) werd in het jaar 1771, door den Hertog VAN CHARTRES, Grootmeester der Groote Loge van *Frankrijk*, tot zijn Substituut of *Administrateur General* benoemd, in welke betrekking hij, gedurende de jaren 1771-1778, een groot aandeel nam in de twisten, tusschen de Groo-

te Loge en het Groot-Oosten van *Frankrijk.* In het jaar 1784, werd hij ook benoemd tot Grootmeester en beschermer van den *Rite Egyptien de Cagliostro* (zie verder het Art. ORLEANS).

[Lyon]

LYON. Hoofdstad van het Fransche departement *du Rhone.* De Loges en medeleden der *Observantia Stricta*, in *Frankrijk*, en de overige aanhangers van het Tempelheerenstelsel te *Lyon*, hielden aldaar van 25 November tot 27 December 1778, onder voorzitterschap van Br∴ VILLERMOZ, naar aanleiding van het Convent te *Brunswijk* (zie het Art. CONVENT), een dergelijk, dat bekend is onder den naam van *Convent des Gaules.* Het geheime doel daarvan, was het stelsel der *Observantia Stricta*, in *Frankrijk* nog meer te verbreiden, daaraan het overwigt te verschaffen, boven de vele andere in *Frankrijk* bestaande stelsels, en den Hertog *ferdinand van brunswyk*, ook daar te lande, aan het hoofd des stelsels te plaatsen. De bemoeijingen en kuiperijen met dit doel aangewend, deden nogtans eene tegenovergestelde werking, daar van dien tijd af, onderscheidene Loges zich van dat stelsel afscheidden. Het eenige resultaat van belang, was het ontstaan van het stelsel der *Chevaliers bienfaisants de la Cité sainte* (de weldadige Ridders der heilige stad). Zie het Art. STAD.

[Lyon. (Jakob)]

LYON. (JAKOB) Zie STRATHMORE.

[Lyon. (Thomas)]

LYON. (THOMAS) Zie STRATHMORE.

M.

[Maan]

MAAN (De) is volgens het oud-Engelsche Rituaal, het tweede der *kleine*, en daarentegen, volgens het nieuwe Engelsche en Fransche, der *drie groote lichten.* Zij heeft betrekking op de algemeene verlichting, want wanneer de zon, die haar licht en warmte geeft, onze zijde der aarde verlaat, dan verschijnt de vrolijke en vriendelijke maan, die onze anders zoo sombere nachten verlicht en vervrolijkt.

[Maatstok]

MAATSTOK (De) of Duimstok dient, om het werk des Vrijmetselaars te meten, en bevat 24 duimen, welke de 24 uren des dags voorstellen. Deze worden aldus verdeeld: zes uren voor den arbeid, zes om God te dienen, zes om een een vriend of Br∴ te dienen, zoo ver het in ons vermogen is, zonder dat wij, of onze betrekkingen daardoor schade lijden, en zes voor den slaap.

[Mac-Benac]

MAC-BENAC, ook *Mahabone*, of *Mahabon*, zijn woorden, die in den Meestergraad worden medegedeeld. Uit de legende van HIRAM is bekend, dat Koning SALOMO het lijk aan de Medgezellengraad had aangewezen, en dat het eerste woord, dat ze bij het vinden van HIRAMS lijk zouden uitspreken, het Meesterwoord zoude zijn. Toen zij dan het lijk van onder den puinhoop wilden weghalen, en een van hen, het bij den vinger nam, scheidde de huid zich daarvan af, en bleef hem in de hand. De tweede deed hetzelfde, en ondervond hetzelfde; toen vatte een derde het bij de vuist, en hield ook het vel in de handen, waarop hij riep: *Mac-be-nac*! dat is: het vleesch verlaat de beenderen. Sommigen zeggen dat dit beteekent: de Bouwmeester is verslagen; anderen, dat *Mac* een zoon beteekent, en dat vandaar de uitdrukking *Mac-be-nac*, of *Mac-bnah*, dat de zoon van den vermoorden koning KAREL II zou hebben beteekend. Dit woord is ook in het Syriesch te vinden, en luidt aldaar: אנ□בֶ בםֽ, en beteekent: *percussio, interfectio aedificantis.*

[Maçon]

MAÇON. Zie VRIJMETSELAAR.

[Maçonnerie]

MAÇONNERIE. Zie VRIJMETSELARIJ.

[Maçonnerie d'adoption]

MAÇONNERIE D'ADOPTION. Dit oude stelsel voor Vrijmetselaars, dat men niet moet verwarren met de *Mops-Orde* (zie dat Art.), is even als alle, der V∴ M∴ nagebootste geheime vereenigingen van vrouwen, in *Frankrijk* ontstaan, en bewijst ook in de V∴ M∴, op bijzondere wijze, de neiging dier natie, tot genoegen en tot den omgang met de vrouwelijke kunne. De *Rite d'adoption*, werd in 1774, te *Parijs* uitgedacht, waarschijnlijk met het doel, onder nieuwe vormen, feesten aan de dames te kunnen geven, of om haar, die buiten de Orde waren gesloten, ten aanzien van heur doel en

arbeid gerust te stellen, en haar te doen gelooven, dat men ze aannam. Het *Grand-Orient*, bekrachtigde dien Ritus wel niet, maar erkende dien toch door zijn stilzwijgen en lijdelijk gedrag, en zelfs door het afvaardigen van deputatiën, bij sommige vergaderingen van dit verbond, gelijk ook door andere soortgelijke daden.

De *Rite d'adoption*, is het eenige stelsel van dien aard, dat thans nog in *Frankrijk*, en de Loges, onder het *Grand- Orient* arbeidende, in gebruik is. De dames worden er toegelaten, onder den titel van: *Soeurs d'adoption.* De ritualen en de formulieren, zijn in 1774, door het *Grand-Orient* toegelaten, daar dit ligchaam, in Junij van dat jaar had verklaard, dit punt in overweging te zullen nemen. In die hervorming was het dan ook willens, zoodanige bijeenkomsten te begrijpen, die voor dat tijdstip, op verre na die regelmatigheid en kieschheid niet vertoonden, welke haar thans eigen zijn. Men mag aannemen, dat de vrouwelijke vereenigingen, in navolging der Orde, zoowel in *Frankrijk* als in die vreemde landen, waar men dit gebruik heeft nagevolgd, eerst ten gevolge van de verbastering der Maç∴ zeden, zijn opgekomen. Het lag echter nimmer in den aard, vrouwen toe te laten, bij de geheimenissen, alleen voor mannen bestemd. Vandaar dan ook, dat de eerste VV∴ MM∴, die op het denkbeeld kwamen, vrouwen toe te laten, haar niet den titel gaven van Vrijmetselaressen (*Franche-Maçonnes*), maar ze slechts toelieten, onder dien van Ridderessen (*Chevalières*) van eenigerhande Orde. De werkplaatsen werden *werven, wouden, boschjes, liefdetempels (chantiers, forets, bosquets, temples d'amour)*, enz. genoemd. Eerst in den laatsten tijd, werden zij (*soeurs*) zusters genoemd, vroeger werden zij met den naam van (*cousines* of *amies*) nichten of vriendinnen, bestempeld.

De wijze van opneming en de plegtigheden harer bijeenkomsten, hebben geene betrekking met hetgeen de V∴ M∴ betreft, ook hebben de leden der Adoptie-Loges geen toegang tot den V∴ M∴ arbeid. Deze zijn dus veeleer aan te zien, als eene uitspanning, die, wel verre van schadelijk te zijn, vele goede

zijden bezit. Immers de uitnemend kiesche en wellevende toon, in die vereenigingen heerschende, zijn oorzaak, dat zij ook door de verlichtste en beschaafdste Broeders worden bezocht, terwijl die vereenigingen, ook bijzonder uitmunten, door hare weldadigheid. De doorluchtigste, zoowel als door kennis het meest uitmuntende vrouwen, in *Frankrijk*, behoorden vroeger, en behooren ook nog, tot die vereenigingen.

De graden van den *Rite d'adoption*, zijn getrokken uit het boek *Genesis*; de symbolen en vormen, zijn de zinnebeeldige voorstellingen van de deugden des vrouwelijken geslachts, en de plaats der vereeniging vertoont bij de inwijdingen, den hof van *Eden.* Die vereeniging heeft ten doel, het hart der aannemelingen te doordringen van het besef, dat de vrouw door God tot hulp van den man is geschapen, dat die vereeniging der geslachten, als een geschenk van Zijne weldadige hand, een toevlugtsoord van genoegen, rust en onschuld behoorde te zijn, dat nogtans eensdeels de nieuwsgierigheid aan de eene zijde, en anderdeels de zoete taal der verleiding, den val van het geheele menschelijke geslacht hebben veroorzaakt. De nieuw aangenomene worden daarom vermaand, dit nadeel te vergoeden door hare deugden, waardoor-alleen zij in staat zijn, den band van vereeniging te bevestigen, en ons de reine en ware vreugde des levens te doen smaken. Br∴ THORY, heeft in het 3e. deel (*p.* 341-432) van het werk, getiteld: *Histoire de la fondation du Gr∴ Orient de France*, een fragment geleverd, over de geheime vereenigingen der vrouwen (*fragment sur les réunions secrètes des Femmes*), dat zeer lezenswaardig is, en waarin hij min of meer uitvoerige berigten geeft:

1.) *Des Mopses* (Zie lager dit Artikel).
2.) *De l'Ordre de la Félicité, ou des Félicitaires* (Zie het Artikel FÉLICITAIRES).
3.) *De l'Ordre des Chevaliers et Chevalières de l'Ancre* (Zie het Artikel: ANKER [DE ORDE VAN HET]).
4.) *De l'Ordre des Chevaliers et Nymphes de la Rose* (Zie het Artikel ROZEN-ORDE).

5.) *Du Rite d' Adoption et de l'Ordre des Fendeurs* (Zie het Artikel KLOVERS).
6.) *De l'Ordre des Dames Écossaises, de l'Hospice du Mont-Thabor* (Zie het Artikel DE SCHOTSCHE DAMES VAN HET HOSPITAAL VAN DEN BERG THABOR).
7.) *De l'Ordre de la Persévérance* (Zie het Artikel DE ORDE DER VOLHARDING).
8.) *De l'Ordre des Chevaliers et Dames Philochoréites, ou Amants du plaisir* (Zie het Artikel PHILOCHOREITES).
9.) *De la Maçonnerie Egyptienne d'adoption* (Zie het Artikel VRIJMETSELARIJ [DE EGYPTIESCHE]).
10.) *De l'association des compagnes de Penelope* (Zie het Artikel DE ORDE VAN HET PALLADIUM).

In een der werken daarover, getiteld: *Statuts et Reglements*, komt onder anderen, in het 11e. en 12e. Art. voor: Geene vrouw of weduwe kan, onder welke voorwaarde ook, aangenomen worden, als zij het minste vermoeden van zwangerschap voedt, enz. en geene vrouw, weduwe of meisje, kan ook, onder geen het minste voorwendsel, ontvangen worden op een krietiesch tijdpunt; en de dag harer aanneming, moet ten minste vier dagen verwijderd zijn, van het eindigen daarvan, en ten minste acht van dat, waarop het zou kunnen voorkomen:

De graden daarvan zijn: *grade d'Apprentie, grade de Compagnonne, grade de Maîtresse.* Even als in de V∴ M∴, is ook in den *Rite d'adoption*, de titel- en schitterzucht oorzaak geweest, dat er de hoogere graden op zijn geënt, en men er nog twee heeft bijgevoegd, namelijk: *Maîtresse parfaite* en *Élue sublime Écossaise*, of *Souveraine illustre Écossaise.* In een blad te *Berlijn*, door Prof. GUBITZ uitgegeven (*Ereignisse und Ansichten* 1823, *s.* 45) vindt men een opstel, (door ADALBERT VOM THALE) over eene V∴ M∴ Loge van Dames, te *Napels*, bestaan hebbende onder voorzitterschap der Koningin KAROLINA (zie dat Art.). Deze dames noemden zich *nichten hoveniersters (cugine giardinière)*, en trachtten later eene even schitterende rol te spelen, als haar

goede neven (buoni cugini), de *Carbonari* (zie dat Art.). Zoo lang er de laatsten bestonden, genoten de Loges der hoveniersters, de bescherming van de Groote Loge der *Carbonari*, te *Napels.*

Buiten *Frankrijk* zijn de pogingen, ter verbreiding der *Maçonnerie d'adoption*, nooit geslaagd, zelfs is die, in verschillende landen, door de bevoegde Maç∴ magt, verboden geworden. Het Groot-Oosten van *Holland*, deed dit bij besluit van 10 Junij 1810.

Ten einde een denkbeeld te geven van een Adoptie-vergadering, laten wij eene beschrijving van zoodanig feest volgen, gehouden op den 22sten dag der 10e. maand 5838, te *Parijs*, door de Loge *la Clemente Amitié*, welks werkzaamheden bestuurd werden door den Broeder L.TH. JUGE, reg∴ Mr∴ der Loge *la Clemente Amitié*, en de Broeders BOURRÉ en PICHON.

Het borstbeeld van de zuster, Keizerin JOSEPHINE, met lauweren gekroond, stond op een voetstuk in de vergaderzaal, die met veel smaak en pracht was versierd.

De bovenste galerijen, smaakvol versierd met festoenen en bloemslingers, dooreengeslingerd met roode en witte draperieën, en met gouden en zilveren galon, waren gereed gemaakt ter ontvangst van een aantal bezoekende Broeders en Zusters, en aan de kapel, voor de torschbeelden of *Caryatieden*, die ze schoorden, waren, groepsgewijze, een groot aantal Loge-banieren geplaatst. De voorzittende Br∴, gaf bij het openen der werkzaamheden der witte Maçonnerie (aldus wordt de *Rite d'adoption* wel eens genoemd), kennis, dat er drie kandidaten zouden worden ingewijd.

De Ceremoniemeester berigt, dat er een zeer groot aantal Broeders en Zusters wachten, niet slechts in de drie daartoe bestemde vertrekken, maar tot zelfs op de trappen, in de portalen en voor de straatpoort, en dat de deputatiën der Loges, wier banieren zich in de zaal bevinden, zijn aangekomen, gelijk ook eene talrijke deputatie van het Groot-Oosten. De voorzittende Broeder benoemd hierop zeven en twintig Broeders, om

de bevoegdheid der bezoekers te onderzoeken, en benoemd een gelijk aantal adjunkt-Ceremoniemeesters, om de bevoegd bevondenen, bij gedeelten, binnen te leiden.

Hierop worden de Zusters, en daarna de Broeders van verschillende graden en de deputatiën, onder muzijk binnen geleid, waarna eene fanfare, de aankomst verkondigt der Officieren van het Groot-Oosten, en eindelijk, van de Grootmeesteresse, Zuster DE MARTIAL, die hare plaats neemt in *Azia*, tusschen den Voorzitter en den Voorzitter van eer. Vervolgens plaatsen zich, in de streek *Afrika* (ten westen), de zuster BOURRÉ, de funktiën van Groot-Inspektrice vervullende; in de streek *Amerika* (ten zuiden), de Zuster JOSEPHINE HUGO, en naast den Redenaar, de Zuster DESIRÉE PAGAULT, lid van den *Athenée des arts, sciences et belles lettres*, te *Parijs*, van de Akademie der wetenschappen te *Weenen*, en van die der letteren te *Florence*, de funktiën waarnemende van Zuster Redenaarster.

Op dat oogenblik, bevinden zich negen houderd personen in de zaal en op de galerijen. Bij den aanvang der werkzaamheden, doet de voorzittende Br∴ eene aanspraak, waarin hij berigt, dat er drie kandidaten ingewijd, en vervolgens de medailles uitgereikt zullen worden, door de Loge *la Clemente Amitié*, bestemd ter belooning van deugdzame, weldadige en moedige daden. Hij verwelkomt eindelijk de Broeders en Zusters, dat beantwoord wordt door Br∴ VASSAL en Zuster PACAULT. Ten slotte stelt de voorz. Br∴ het teeken van het gebied, aan de Grootmeesteresse in handen, die dit, met eenige door haar gesprokene woorden, aanvaart. Aan elke der kandidaten worden eenige vragen ter beantwoording voorgelegd, waaronder ook voorkomen: 1. Wat is de mensch verschuldigd aan God? 2. aan anderen? 3. aan zich-zelven? 4. waarin bestaan de pligten der Broederschap? 5. der weldadigheid? 6. der vriendschap, en wordt haar gelast, haar testament te maken. Dit, ten genoegen der vergadering geschied zijnde, en deze hare toelating goedgestemd hebbende, worden zij binnen geleid, waarna de voorzittende Br∴ de volgende woorden uitspreekt:

O Gij, die het heelal bestuurt, dien de heilige, de wilde en de wijsgeer aanbidt. *Jehovah, Jupiter, Heer, Allah*, edele, zoo weinig gekende oorsprong, eeuwig, onveranderlijk beginsel, dat alles heeft geschapen; Gij, die onze kennis hebt bepaald, bij de wetenschap van Uwe goedheid en onze blindheid; die ons nogtans vergund hebt, in dit duister verblijf, het goede van het kwade te onderscheiden, en die, bij het onderwerpen der natuur aan onveranderlijke wetten, 's menschen wil vrij liet. Leer ons liefhebben, wat ons geweten ons zegt te doen; leer ons ontvlieden wat het ons verbiedt. Duld niet dat onze zwakke hand, hen doeme of bliksems slingere op hen, welke wij als Uwe vijanden aanzien. Wandelen wij op het pad der deugd, bewijs ons dan de gunst, dat wij er niet van afdwalen. Dolen wij, dat het u dan behage, ons een beteren weg aan te wijzen. Leer ons meêwarig zijn met de rampen onzer natuurgenooten, hunne misslagen te bemantelen, en geef ons tevens den moed, hen die te doen gevoelen, en ze tot het goede terug te brengen. En zijn wij dan toegevend omtrent anderen geweest, zij dan ook, o God! langmoedig ten onzen aanzien. Duld niet, dat wij immer aan anderen doen, wat ons gedaan, ons zoude smarten; maar beziel ons integendeel met de zucht, allen wel te doen, zelf hun, die ons kwaad hebben gedaan.

Het behage U, de arbeiders des vredes, in dezen tempel vereenigd, te beschermen, vuur hunnen ijver voor Uwe heilige wetten aan, duld niet dat vernederende hartstogten in hunne harten wortel vatten, verhef in ons den eerbied voor ons zelven, de liefde tot de deugd en tot onze Broeders. Het behage U, vooral over de jonge vrouwen te waken, die zich thans willen doen aannemen. Verleen haar Uwen goddelijken bijstand, schoor haar door Uwe magtige hand, in de proeven, door haar te ondergaan, en doe ze er zegevierend doorkomen. O Gij! wiens troon de onmetelijkheid is, wiens altaar, zich van het noorden naar het zuiden, van het oosten naar het westen uitstrekt; dat alle wezens, tot een koor vereenigd, lofgezangen ter Uwer eer aanheffen, en dat al de wierook der natuur tot U opstijge.

De drie aannemelingen worden achtervolgens ingewijd, in de drie graden van *apprentie, compagnonne* en *maîtresse.* Zij leggen eene gelofte af, waarna de voorzittende Br∴ eene aan-

spraak tot haar rigt, in welke, onder anderen, de volgende woorden voorkomen:

Gisteren nog vreemd aan onze vereeniging, hebben wij u dezen avond verheven tot den rang van *Meesteressen*, en wij voeden de innige overtuiging, door al uwe daden te zien bewijzen, dat gij het groote vertrouwen, door ons in u gesteld, waardig waart.

De naam *Meesteres*, mijne Zusters, drukt tevens uit, dat gij vrij zijt van de belemmeringen der *routine*, en van de vooroordeelen van het gewone slag van menschen. De naam *Meesteres* doet ook nog in haar, die ze draagt, een verlichte geest, een deugdzaam hart, een onberispelijk gedrag in de maatschappij, eene gestrenge naauwlettendheid in alle dingen, getrouwheid in vriendschap, ijver in den arbeid, behoefte aan voortdurend zelfonderrigt en aan het verlichten van natuurgenooten, veronderstellen. Als zoodanig, zult gij aanhoudend uw geweten, en de aandrift van uw hart tot leidslieden nemen; want harten door de deugd bezield, kunnen nimmer op een dwaalspoor geleiden.

Hierna geeft een Br∴ (RAYMOND) lezing, van eene lofreden op keizerin JOSEPHINE, welk onderwerp door een ander der Broeders (*juge*), vroeger als prijsvraag was opgegeven, en dat daarbij bekroond werd. Na de voorlezing ontvangt de schrijver, uit handen der Grootmeesteres, eene zilveren medaille en een lauwerkrans. Vervolgens geeft de zuster DESIRÉE PACAULT voorlezing, van eene door haar vervaardigde elegie, getiteld: *la dernière heure du poète.* Na den afloop hiervan, worden ruime inzamelingen gedaan door de Aalmoezeniersterster en de pas aangenomen Zusters, welke haar op last van de Grootmeesteresse ondersteunen. Dit volbragt zijnde, had er eene aandoenlijke plegligheid plaats. De Br∴ JUGE, had namelijk het benoodigde kapitaal bij zijne Loge *la Clemente Amitié* nedergelegd, om daarvan op gezette tijden, een zeker aantal groote bronzen eerepenningen uit te reiken, aan personen, die zich door deugd of menschlievendheid zouden hebben onderscheiden. Van deze medailles, welker stempel zeer schoon is gegraveerd, zouden er dien avond, ten gevolge van een langdurig en naauwgezet onderzoek eener kommissie van zeven achtingwaardige

Broeders VV∴ MM∴, een tiental worden uitgereikt. De eerste werd toegewezen aan den Br∴ MARIE AUGUSTE DESANLIS, wiens ijver, Maçonnieke deugden, en groote weldadigheid bij de Parijsche Broederschap zeer bekend zijn. De Grootmeesteresse reikte hem dan ook den eerepenning uit, en zette hem een lauwerkrans op, maar met Broederlijke edelmoedigheid nam hij den krans van het hoofd, en zette dien op het hoofd van den Br∴ JUGE, die, zoo als hij zich uitdrukte, dien had verdiend, niet slechts door dat hij de stichter dezer belooningen was, maar vooral door zijn edel hart, door de menschlievende plannen die hij ten uitvoer brengt, door zijne tallooze weldaden, door de tranen die hij heeft gedroogd, de wonden die hij heeft geheeld, de ellende die hij heeft verzacht, en eindigde zijn rede met de woorden:

'Gij zijt het, Broeder JUGE! u behoort die krans; in naam der geheele hier aanwezige vrouwenschaar schenk ik dien u; want zij wier harten de weldadigheid zoo wel begrijpen, zeggen mij door hare blikken, dat hij u toekomt. Ik schenk hem u, in naam dezer geheele vergadering die mij bezielt. Ik schenk hem u ook in den naam en als een bewijs der zegeningen, van de ongelukkigen welke gij hebt geholpen.'

Deze handeling werd op hartstogtelijke en uitbundige wijze door de vergadering toegejuicht, zoodat de bewijzen hiervan schier niet ophielden.

De tweede medaille was toegekend aan JOSEPHINE MARIE CANTELLE, oud 12 jaren, geboren en wonende te *Chapelle Saint Denis*, uithoofde zij, op den 12den September 1858, bij een uitgebarsten brand in het huis van haren vader - zoowel als de moeder afwezig - ten aanzien eener groote menigte verbaasde toeschouwers, die het niet dorsten ondernemen, zich tot tweemalen in het midden der vlammen begaf, en haar kleine zusje en hare meer dan tachtigjarige grootmoeder redde.

De derde medaille was toegewezen aan den Br∴ LEON LEMAN ALCAN, Redenaar der Loge *Temple des vertus et des arts*, te *Parijs*, die niet slechts in 1830 aan drie personen het leven redde, maar ook uit menschenliefde, op den 12den Julij 1838,

een verlaten kind, dat naar een gevangenhuis, eene soort van bedelaarsgesticht, zou gezonden worden, tot zich genomen, en zich verbonden heeft zorg voor hem te dragen, gelijk hij hem dan ook bij een ambachtsman in de leer heeft gegeven. Die Br∴ had, op dezelfde wijze, reeds op den 2den Mei 1837, bij een ander kind, dat evenzeer verlaten was, zijnde bij herhaling door de regtbank veroordeeld, en dus voor de maatschappij verloren zou zijn gegaan, door zijne tusschenkomst de vrijspraak te weeg gebragt en voor zijne toekomst gezorgd.

De vierde medaille was toegewezen aan *Madame* MARIE LOUISE GALLOT, geb. BESSIÈRES, een van de drie dames die dienzelfden avond waren aangenomen. Hare ouders die geene middelen hadden, plaatsten haar op den ouderdom van vijftien jaren bij eene naaister in de leer, ten einde zij haar bestaan in dat beroep mogt vinden. Reeds vier jaren was zij bij hare meesteres, toen deze, door tegenspoeden overstelpt, in armoede geraakte. Deze was reeds moeder van drie kinderen, en op het punt van het vierde te bevallen, toen haar huisheer, hare meubelen in beslag deed nemen, en ze den volgenden dag, voor drie maanden achterstallige huur, wilde doen verkoopen. De vrouw zou alsdan zonder verblijf, zonder geld zijn geweest. MARIE had door zuinigheid en ijver eenig geld bijeengespaard, waarvan zij hare zeer gesleten kleederen wilde vernieuwen. Maar liever verkoos zij zich van deze noodige uitgave te onthouden, dan háár in deze verlegenheid te laten, aan wie zij het aanleeren was verschuldigd van een handwerk, dat haar in haar volgend leven een bestaan kon verschaffen. Zij brengt haar horologie, zilveren lepel en vork, en eenige gouden siersels naar de bank van leening, voegt dit alles met haar bespaard geld bijeen, leent het ontbrekende bij kleine sommen van onderscheidene personen, en voldoet hiermede, niet slechts de som waarvoor de vrouw wordt vervolgd, maar ook nog een vierendeel-jaars huur vooruit. Doch dit was haar nog niet genoeg, en besloot zij, van dien dag af, een gedeelte der nachten te arbeiden, om het ongelukkige huisgezin voortdurend met hare kleine spaarpenningen te kunnen ondersteunen, zich-zelve daarbij al dat onttrek-

kende, wat niet volstrekt noodig was. Zelfs later, toen zij gehuwd was en het haar niet voorspoedig ging, voldeed zij aan de neiging van haar hart tot weldoen, want de armen niet met geld kunnende ondersteunen, wist zij haar nachtelijken arbeid ten voordeel der ongelukkigen te doen strekken, zoo als b.v. door het gereed maken van kindergoed voor eene arme vrouw, die op het punt van te bevallen, en zonder geld was, enz.

Wij hebben deze gevallen vermeld om een denkbeeld van de strekking te geven; de overige daden waren van dezelfde soort. Na het uitreiken der medailles werd de vergadering gesloten. De Loge *Isis Monthyon*, bestuurd door den Br.∴ CHEMIN DUPONTÈS, bekend als schrijver van verschillende Maç.∴ werken, gaf op den 12den December 1858, een gelijksoortig feest, bijgewoond door elfhonderd personen van beide seksen, waarin, onder andere, negen zilveren medailles, en even zooveel bloemkransen werden uitgedeeld, aan een gelijk getal personen, die zich deze onderscheiding door deugd en menschlievendheid hadden waardig gemaakt. Zoo heeft de Loge *la Clemente Amitié*, op den 12den Maart 1840, een koneert en bal gegeven, waarvan de opbrengst, zoowel der toegangskaartjes als van de inzameling, zou strekken ten voordeele van het fonds voor een ondersteuningsgesticht (zie dat Art.). Wat men nu ook over de *Maçonnerie d' Adoption* moge denken, zoo is het nogtans eene waarheid, dat daden, als de hier medegedeelde, niet anders kunnen strekken, dan tot bevordering van het doel der Orde en uitbreiding van het rijk der deugd.

[Madden]

MADDEN was medestichter der Groote Loge van *Engeland*, van het nieuwe stelsel (Zie het Art. DESAUGULIERS).

[Magie]

MAGIE. Zie GEESTENZIENERIJ.

[Magiërs]

MAGIëRS. (De) De Priesters der oude Perzen en Meden van ZOROASTER, waren dienaars van ORMUZD, en wegens de hun toegeschrevene gave, om in de toekomst te kunnen lezen, en het bezit van andere bovennatuurlijke wetenschappen, steeds in de grootste achting. Men houdt het er voor, dat de Vrijmetselarij zeer veel van hare ceremoniën; plegtigheden en gebruiken aan de Magiërs te danken heeft. De Magiërs, de priesters en de

wijsgeeren, vereenigden in zich al de wetenschappen van dien tijd, en bovenal de zedekunde, de natuurkunde en staatkunde. Alle schrijvers stemmen toe, dat deze Magiërs aannemingen hadden voor hunne ingewijden, aan wien zij de geheimen leerden, en ondoordringbare geheimen deden kennen. Zij zelve waren belast met de opvoeding der koningen en der grooten, omdat zij de eenigsten waren, die de kunsten en de natuur kenden. Het is dus duidelijk, dat hunne leer en natuurlijke godgeleerdheid, gegrond waren op de eerdienst en de aanbidding van een verheven wezen; maar dewijl alles zinnebeeldig bij hen was, gaven zij, door hunne hieroglyphen, dikwijls aanleiding tot dwalingen.

De Magiërs, bovenal die van *Memphis*, en *Heliopolis* waren zoo geacht, en hun naam verspreidde zich zoo ver, dat al de groote krijgslieden, de wijsgeeren en de vreemdelingen van hoogen rang, in *Egypte* kwamen, om zich te laten inwijden, ten einde de geheimen van het priesterdom te leeren. Deze vervolgens naar hun vaderland terugkeerende, bediende ieder zich van zijne kennis, ten behoeve van zijne belangen, of van zijne eigenliefde, en gaf onderrigt in de leerstellingen, spelen, feesten en geheimenissen, volgens zijne inzigten en gevoelens.

LYCURGUS en SOLON putteden een gedeelte van hunne zedeleer uit die geheimen, en ORPHEUS liet zich inwijden, ten einde daardoor middelen te erlangen, om feesten in zijn vaderland in te stellen, hetgeen aanleiding gaf tot de Grieksche fabelleer. THALES werd bij hen onderwezen, en HERODOTUS plukte daar eene schat van wijsheid. MOZES, mede een kweekeling van de Magiërs, het licht, dat hij daar genoten had, tot zijn voordeel gebruikende, besteedde het, om de Israëlieten van de Egyptiesche slavernij te verlossen, en bovenal, om de eerdienst van den waren God te bevestigen. Men weet, hoe veel het hem kostte, om gehoorzaamheid bij het volk te verwerven, toen het in de woestijn was. Doch zijne uitgebreide kundigheden, deden hem die overwinnen en zijne goddelijke last uitvoeren.

Behalve dat moet men overtuigd zijn, dat, na hetgeen de heilige boeken zeggen, alles wat zich in den Tempel bevond, zinnebeeldig was; ook de kandelaar met zeven armen, de twaalf ossen, de brooden, zoo als ook in het Nieuwe Testament, het boek met zeven zegels, enz.

De schrijver ALEXANDER LENOIR (zie dat Art.), zegt in zijn werk over de mysteriën verder: Hetgeen dus in den beginne had gediend, om de gevoelens der menschen te kennen, ten einde hen des te beter te onderwijzen en te verlichten, was nu niet meer, dan een voorwendsel, om de schandelijkste driften te verbergen. Deze wanorde werd algemeen, tot aan den tijd van de bekendmaking der Evangelische waarheden. Weldra scheidde zich eene menigte, door de zedeleer van het Christendom verlicht, van het overige der menschen af, om in stilte de geheimen, door het Evangelie geheiligd, te beoefenen; dan, de vervolgingen zich ook tot deze leerstellingen bepalende, waren de ijverige Christenen gedwongen, al hunne godsdienstige oefeningen te verzinnelijken. Toen namen zij ontleende namen aan, en bedienden zich met alle mogelijke gestrengheid van de beproevingen der Magiërs. Maar zoodra de godsdienst niets meer te vreezen had, toen zij tempels en bedienaars bezaten, aanbaden de Ridders Vrijmetselaren den verheven God in de ware kerk, en streefden er na, God te danken voor zijne weldaden, en Hem eer te bewijzen door de beoefening der deugden; dan, de menschelijke zwakheid kennende, legden zij zich zelven nog gestrenge wetten op, die hen gedurig aanspoorden, om zich tegen de ondeugden te wapenen, waartoe zij konden vervallen; om de wetenschappen aan te kweeken, ter dienste van het menschelijke geslacht, en om alle hunne goederen te besteden, ten behoeve van reizigers en ongelukkigen. Zoo zag men, dat deze laatste gevoelens hen verpligtten, zich niet met lage, lafhartige zielen te vereenigen. Daarom bewaarden zij hunne proeven en maakten Konstitutiën, bijna gelijkvormig aan die der Magiërs en Priesters van *Memphis.*

Als zij eenige nieuwe proselieten maakten, begonnen zij met hen de proeven der vier hoofdstoffen te doen ondergaan,

ten einde van hunnen moed zeker te zijn, en evenwel, welke standvastigheid zij ook betoond hadden, maakte men hen met geene geheimen bekend, dewijl men zich nog niet zeker genoeg van hunne gevoelens achtte. Wanneer zij zich in de vergaderingen vertoonden, vergenoegde men zich met hen over de beproevingen te ondervragen, welke zij ondergaan hadden, terwijl men geest en bekwaamheden beoordeelde, naar de zedelijke toepassing die zij er van hadden gemaakt.

Drie jaren gingen voorbij, zonder dat zij eenige inlichting ontvingen, men droeg zelfs zorg de geringste geheimen voor hen te verbergen, uit vrees hunne nieuwsgierigheid op te wekken, slechts deed men hen verstaan, dat het genootschap bestond uit kundige, moedige en deugdzame menschen, en dat alleen de tijd de vorderingen deden verdienen, die er bij bestonden. Gedurende deze drie jaren, letteden de Ridders met alle omzigtigheid op het gedrag en de gevoelens van den Aspirant, en wanneer zij van zijne wijsheid en deugd overtuigd waren, werd hij Medgezel, dat is: zij bogonnen met hem geheimen mede te deelen, die zij zoo lang verborgen hadden. Dit wijze gebruik werd lang bewaard, maar de verschillende beroeringen, door de Vrijmetselarij ondergaan, verpligtten dikwijls hare leden van elkander te scheiden, en zelfs, zich te verbergen. De Loges werden toen minder bezocht, het onderwijs minder uitgebreid, en weldra waren de zinnebeelden, die aantoonden wat de Vrijmetselarij in haren oorsprong was, onverstaanbaar voor de nieuw-ingewijden; eindelijk werd de nalatigheid zoo ver gedreven, dat er omstreeks het jaar 1743, eene scheuring onder de Vrijmetselaren plaats greep.

Dit geheele stuk is echter grootendeels niet meer dan eene redeneering, om het aangevoerde te versterken, en rust niet op bewijzen.

[Magister]

MAGISTER. De 8e. graad der Duitsche Goud- en Rozenkruizers.

[Magtig]

MAGTIG, ZEER MAGTIG, DRIEMAAL MAGTIG (*puissant, très puissant, trois fois puissant*). Met deze bewoordingen, worden de voorzitters van onderscheidene hooge graden, aangesproken. In den graad van *Grand-Commandeur du Temple, ou Souve-*

rain-Commandeur du Temple de Jérusalem (Sch. R. 27e. gr.) heet hij zelfs a l m a g t i g (*tout puissant*)!!

[Magus]

MAGUS. De 8e. graad der Illuminaten Orde in *Beijeren*, de 7e. en laatste graad van het klerikaal systema; ook de 9e. en laatste graad der Goud- en Rozenkruizers.

[Mahabim]

MAHABIM, of *Machobim*, in uitspraak *Makobim*, (מבאוֹבים, smarten) waarvan de verklaring in de hoogere graden (Sch. R. 14e. gr.) is, *hij is dood. Moabon* is ook de naam van den 2den Opziener, in den Schotschen graad, van het heilige graf van JACOBUS VI.

[Mahabone]

MAHABONE. Moabon. Zie MAC-BENAC.

[Mahakah]

MAHAKAH (מצכה, zamengeperst). Een woord in de hoogere graden (Sch. R. 11e. gr.) voorkomende. Deze persoon was vorst van *Gath* (1 *Kon.* II:39).

[Maison de secours]

MAISON DE SECOURS. Zie ONDERSTEUNINGSGESTICHT.

[Major]

MAJOR. De 6e. graad van het Duitsche Goud- en Rozenkruis.

[Malachias]

MALACHIAS (מלאכי). Een in de hoogere graden (Sch. R. 32e. gr.) voorkomend woord, zijnde de naam van de eerste der negen tenten.

[Maleac]

MALEAC. Een woord in de hoogere graden voorkomende.

[Maltha]

MALTHA. Zie CLEMENS XII.

[Malthezer Ridders]

MALTHEZER RIDDERS. (JOHANNES-Ridders) Deze, in vele hoogere graden der Vrijmetselarij nagevolgde Ridderorde, had haren oorsprong van het, bij het begin der kruistogten in 1048, te *Jeruzalem* opgerigte, en aan den heiligen JOHANNES gewijde klooster, onder de Latijnsche benaming van: *Coenobium Hospitalariorum militum S. Johannis Hierosolomitani.* De bestemming daarvan, was de kruisvarende Christenen te herbergen, bijzonder om de gewonden en kranken te verplegen, en ze tegen de ongeloovigen te beschermen. De stichter was GERARD VAN AVESNES, uit het geslacht der Graven van *Henegouwen.* In de 12e. eeuw was deze geestelijke Orde, die in 1113 door Paus PASCAL II, en in 1120 door Paus CALIXTUS II bekrachtigd was geworden, nog uitgebreid, en had aan medeleden en rijkdomdommen gewonnen. In 1190, gaf de tweede Ordemeester, RAYMOND DUPUY, aan de Orde eene nieuwe Konstitutie, in welke

hij haar als eene geestelijke Orde liet bestaan, te gelijk onder den naam van *Ridders van het heilige Hospitaal van St. Johannes, te Jeruzalem*; tevens vormde hij haar tot eene wereldlijke Ridderschap, ter gewapende verdediging der Christelijke kerk en tot geleiding der pelgrimmen naar *Jeruzalem.* Hij verdeelde de gezamenlijke medeleden in *Ridders*, welke de wapenen moesten voeren, *Kapelanen*, of eigenlijke geestelijken, en in wapendragers, schildknapen en dienende Broeders (*Serventi d'armi*). Zij legden hunne gelofte af van kuischheid en van gehoorzaamheid aan God, aan de maagd MARIA en aan JOHANNES *den Dooper.* Hun ordeteeken was een wit kruis op eene zwarte kleeding.

Weinige jaren daarna, dwong de overmagt der Saracenen, de Ridders *Palestina* te verlaten, zij kozen het eiland *Cyprus* tot hunnen zetel, werden echter in den jare 1309 van daar verdreven; zij zetteden zich toen neder op het eiland *Rhodus*, in de Middellandsche zee gelegen, en voerden den naam van Ridders van *Rhodus*, totdat zij in 1522, door den Turkschen Sultan SOLIMAN II, gedwongen werden, eerst naar *Kandia*, en vervolgens naar verschillende oorden van *Italië* te vlugten. Eindelijk stond Keizer KAREL V hun, in 1530, het eiland *Maltha* toe, benevens de eilanden *Gozzo* en *Comino*, tusschen *Sicilië* en de Afrikaansche kusten, als een leen van het koningrijk *Sicilië*, waarna zij sedert den naam van Malthezer Ridders aannamen. Dit eiland bleef de zetel der Orde tot 1798, ofschoon zij gedurig werden aangetast door de Muzelmannen, en ten laatste vooral in 1559, toen de Grootmeester LAVALETTE, het eiland tegen eene geweldige, vijandelijke magt verdedigde. In 1798 werd het door BUONAPARTE, op zijnen togt naar *Egypte*, ingenomen, kwam in 1800, door den vrede van *Parijs*, in de handen der Engelschen. Sedert dit tijdstip verloor de Ridderschap deels hare goederen, die in het begin der 14e. eeuw, door het ophouden van het bestaan der Tempelieren, zeer vermeerderd waren geworden, nadat die ook, ten gevolge der kerkhervorming door LUTHER in die landen, waar deze ingang vond zeer waren verminderd, doordien hare goederen in

geheel *Europa* verstrooid lagen, en de staatkundige aangelegenheden daarop eenen grooten invloed hadden, en is zij thans geheel vernietigd. Koning FREDERIK WILLEM III, stichtte in 1812, de Pruissische *Johannieter*-Orde, tot een aandenken van het opgeheven Baljuwschap van *Brandenburg.*

De JOHANNES-Ridders volgden den regel van AUGUSTINUS. Van de Protestanten onder hen, vorderden men niet dat zij ongehuwd zouden zijn of blijven, maar dat zij de huwelijkstrouw niet zouden schenden. De eigenlijke Ridders moesten van goeden, ouden adel zijn. Diegenen, welke hunne kwartieren op het naauwkeurigst bewijzen konden, heetten Ridders van regtswege (*Cavalière di giustizia*), diegenen, welke alleen door verdiensten de aanneming verkregen hadden, waren Ridders van gunst (*Cavaliere di grazia*). De Orde werd in 8 tongvallen of natiën verdeeld, namelijk: *Provence, Auvergne, Frankrijk, Italië, Arragon, Duitschland, Kastilie* en *Engeland.* De laatste scheidde zich in 1537, bij de kerkhervorming, af. De hoofden dezer natiën (*Piliers*), bekleedden de voornaamste plaatsen in de Orde. Haar opperhoofd, de Grootmeester van het heilig Hospitaal van *St.* JOHANNES, te *Jeruzalem*, en Gardiaan van den Heer JEZUS CHRISTUS genoemd werd, had vorstelijken rang, en de wereldlijke magt lag grootendeels in zijne handen; ook was hij voorzitter van het Kapittel, dat de onmiddelijke Orde-aangelegenheden bestuurde, en uit 8 *Ballivi Conventuali* bestond.

De JOHANNES-Ridders waren oorspronkelijk bestemd, om de gewonde kruisvaarders te verplegen. Later geleidden zij de pelgrims naar *Jeruzalem.* In onze tijden beschermden zij den handel der Europeanen, tegen de barbaren. Het beginsel van ridderlijke toewijding aan edele oogmerken, bleef altijd hetzelfde, slechts de aanwending daarvan, wisselde naar tijdsomstandigheden af.

De landerijen der verschillende natiën werden in priorschappen, deze in baljuwschappen (*balijen*), en die weder in bevelhebberschappen (*kommanderijen*), verdeeld. Onder de priorschappen, had het Groot-Priorschap van *Duitschland* de voor-

keur, welke door den Hoog- of Duitsche Meester (opperste Meesters der Ridderlijke JOHANNES-Orde, in de Duitsche landen), die rijksvorst was, bekleed werd. Onder hem stond de JOHANNES-Meester in *Duitschland*, of de Meester der Ridderlijke JOHANNES-Orde in de *Mark*, in *Saksen, Pommeren* en *Wendland.* Gene had zijnen zetel te *Mergentheim*, deze te *Heitersheim*, in *Breisgau* (zie HEEREN [DUITSCHE]). Merkwaardig is het, dat de Grootmeester van *Maltha*, in den jare 1740, ingevolge der Bul van Paus CLEMENS XII, van 27 April 1738, de vereenigingen der Vrijmetselaren op het strengste verbood, en in 1741 zes Malthezer Ridders, die zich in de Vrijmetselarij hadden laten aannemen, uit de Orde stiet.

De Br∴ KRAUSE, heeft in zijn belangrijk werk, over de *Kunst-Oorkonden*, bewezen, dat het voornaamste deel der instellingen en gebruiken der V∴ M∴, zoo als zij thans bestaat, uit de Romeinsche Bouwgilden afkomstig is. Hij betoogt tevens, op verschillende plaatsen, dat de instellingen en gebruiken bij de inwijding der oude Metselaars (*Masons*), in verschillende bijzonderheden overeenkomen met de instellingen en de opnemings- of inwijdingsgebruiken der Monniken-Orden, en deze wederom met die der daarnaar gevormde Ridder-Orden overeenstemmen. De meeste overeenkomst in de bijzonderheden, zal men welligt vinden in de *Johannieter*-Orde, die, oorspronkelijk eene Orde van strijdbare, adellijke Ridders, op de gewone wijze der kloostergeestelijken, was ingerigt. Deze Orde, staat met de Broederschap der *Masons*, door de Kuldeërs, in *Engeland*, en wel te *York* in de tiende eeuw hervormd, sedert hare stichting in een naauw verband, en in bepaalde historiesche betrekking. Wanneer dus in de inwijdingsgebruiken der *Johannieters*, eenige werkelijke overeenkomst in bijzonderheden plaats heeft, met die der oude *Masons*, dan volgt daarom volstrekt niet hieruit, dat de *Masons* deze dingen van de eersten zouden hebben ontleend; maar ten deele zijn deze gebruiken aan alle Monniken-Orden gemeen; ten deele hebben ook, zoowel de *Masons* als de *Johannieter*-Ridders, te dien aanzien, uit gemeenschappelijke bronnen geput. Bui-

tendien is het nogtans mogelijk, dat, sedert de Loges begonnen de Ridder-Orden na te bootsen, menig bijzonder gebruik, thans aan beide vereenigingen gemeen, van de *Johannieters* ontleend, en in den nieuwen *Ritus* van beide takken der Broederschap in *Engeland*, opgenomen zij. Het nieuw-Engelsche Grootmeesterschap vooral, heeft, sedert zijn ontstaan, menige instelling van de *Johannieters* toegepast.

[Man]

MAN, (De) was de 2e. graad der Duitsche vereeniging.

[Manchester, (George, van)]

MANCHESTER, (GEORGE, Hertog VAN) Grootmeester der Groote Loge van *Engeland*, van de *modern Masons*, van 1 Mei 1777, tot op hetzelfde tijdpunt in 1782, toen de Hertog van *Cumberland*, daartoe werd verkozen.

[Mannheim]

MANNHEIM. De hoofdstad van den *Neckarkreitz*, in het Groot-Hertogdom *Baden* (zie de Art. BADEN en KAREL FREDERIK). Alhoewel, naar men zegt, reeds in 1737 aldaar eene Loge zou hebben bestaan, zoo ontbreken nogtans de bewijzen daarvoor. De eerste eigenlijke Loge werd alhier in 1778, onder den naam *Carl zur Einigkeit*, opgerigt, welke als Moeder-Loge (zie het Art. LOGE [MOEDER-]), kort na hare geboorte, de Loges in *Kaiserslautern* en *Landau* grondvestte. De geest van het bestuur was toen nogtans ten aanzien der V∴ M∴, al te ongunstig, zoodat zij, in 1785, weder te niet ging. In 1805 herleefde zij wel weder, nam in 1806 den naam *Carl zur Eintracht* aan, en werd daar ter plaatse, zelfs in 1807, een Groot-Oosten van *Baden* opgerigt, dat in 1809, in die stad, eene tweede Loge, onder den naam *Carl und Stephanie zur Harmonie*, konstitueerde; maar de Groot Hertog KAREL LODEWIJK FREDERIK, verbood in 1813, alle Loge-bijeenkomsten.

[Maria's Kapel]

MARIA'S KAPEL, (De) *St. Mary's Chapel* te *Edinburg.* In de archieven dezer kapel bevinden zich, volgens LAWRIE, de notulen van de vergaderingen eener daar opgerigte en nog bestaande Loge, die tot 1398 opklimmen, maar uitsluitend handelen over algemeene behandeling van zaken, in de Loge, doch geene bijzondere inlichting geven, ten aanzien van de gebruiken en den toestand der Broederschap. Het blijkt er nogtans uit, dat reeds in 1600, een medelid der Loge, die niet be-

hoorde tot de eigenlijke Bouwkunstenaars, en THOMAS BOSWELL, *Esq.* genaamd, opziener (*warden*) geweest zij, en dat in 1641, een ander, die geen metselaar van beroep was, ROBERT MORAY, Generaal-Kwartiermeester van het Schotsche leger, tot Meester der Loge werd gekozen. In deze Loge werd op den 30sten Nov. 1736, de groote vergadering van 32 Schotsche Loges gehouden, in welke WILLIAM SINCLAIR VAN ROSLIN, afstand deed van het erfelijk Grootmeesterschap (Zie verder het Art SCHOTLAND).

[Maria Theresia]

MARIA THERESIA, Keizerin van *Oostenrijk*, geboren 13 Mei 1717, overleden 29 November 1780, verbood, in 1764, alle Vrijmetselaars vereenigingen ten strengste in hare Staten. Dit verbod werd geboren, door dat drie reg∴ Meesters van Loges hadden geweigerd, haar bekend te maken, met de inwendige inrigting der Broederschap. Het was haar onbekend, dat haar gemaal, FRANS I (zie dat Art), zelf V∴ M∴ was.

[Marschall, (Hendrik Willem von)]

MARSCHALL, (HENDRIK WILLEM VON) Erf-Maarschalk van *Thuringen.* Zijn geboortejaar is onbekend, naar men zegt, overleed hij in 1759. In zijne jeugd deed hij eene reis naar *Frankrijk* en *Engeland*, werd in *Londen* tot V∴ M∴ aangenomen, en door Graaf DARNLEY, Grootmeester der Engelsche Groote Loge der *modern Masons*, in 1737, tot Provinciaal Grootmeester van den *Opper-Saksischen Kreits* benoemd. Gedurende zijn later verblijf te *Versailles*, in hetzelfde jaar, aan het hof van LODEWIJK XV, werd hij te *St. Germain en Laye*, waar hij vaak heenreisde, door de aanhangers van den daar wonenden Pretendent (zie het Art. JAKOB II, koning van *Engeland*), Lord BALMERIN en Graaf KILMARNOCK belezen, de Engelsche V∴ M∴ te verlaten, terwijl zij hem wonnen voor het *Clermontsche* Tempelheeren-stelsel, welks akten men hem in 1740, naar *Duitschland* overzond. Toen nu in 1741 de stichters der Loge *Archimedes*, te *Altenburg*, hem verzochten om eene Engelsche Konstitutie, weigerde hij die, maar deelde hun nogtans het Nieuw-Engelsche Rituaal, in 1717 ingevoerd, mede, naar welk Rituaal zij later arbeidden, en veroorloofde hun de nieuwe Loge te doen konstitueeren, door welke andere Loge zij begeerden, weshalve zij zich tot

de Loge *Minerva*, te *Leipzig* wendden. In 1749, stichtte hij te *Naumburg* de Loge der *drie Hamers*, naar het *Clermontsche* stelsel, en was daardoor niet alleen de eerste die de Duitsche VV∴ MM∴ met de hooge graden bekend maakte, maar ook, als het ware, de voorlooper van den Baron VON HUND (zie dat Art.).

In de maand Junij 1751, had hij te *Naumburg* eene zamenkomst met den Baron VON HUND, doch verklaarde nogtans toen, dat hij ontevreden was over het Tempelheeren stelsel, omdat hij had ontdekt, dat dit was uitgedacht, in het voordeel van den Engelschen Pretendent. Van af het jaar 1752, trok hij zich geheel van de Broederschap terug, en verwees de Naumburgsche Loge tot den Baron VON HUND.

[Martin, (Louis Claude de St.)]

MARTIN, (LOUIS CLAUDE DE ST.) Officier in het Fransche regiment *de Foix*, geb. te *Amboise*, op den 18den Januarij 1743, overleden te *Aunay*, bij *Parijs*, den 15den October 1803. Hij bewandelde als leerling van den Mystiekus MARTIN PASCHAL (zie dat Art.), en als vereerder van JAKOB BÖHME, de baan der mystieke dweeperij, door den eersten geopend, met des te beteren uitslag, naar mate zijn aangenaam verkeer en zijne veelvuldige kundigheden, hem minder als een zonderling deden voorkomen, dat nogtans bij zijne voorgangers, zoowel als bij zijn leermeester, volstrekt het geval niet was. Onder zijne vele mystieke geschriften, baarde het werk: *des erreurs et de la verité (Lyon* 1775 in 8vo.), vooral opzien. Als ijverig aanhanger der V∴ M∴, welke hij voor een uitvloeisel der Godheid hield, en met de wereld liet ontstaan (zie *Histoire par* THORY, *p.* 4, in de noot), maakte hij haar dienstbaar, om voor zijne theosophiesche leerstellingen, in haar een eigen Tempeliersstelsel te stichten, onder den naam van *Rite rectifié.* Dit stelsel is nogtans meer algemeen bekend, onder den naam van dat der Martinisten (zie dat Art.). Het bestond uit 10 graden in 2 klassen, namelijk: A.) in den eersten Tempel

1. Leerling.
2. Medgezel.
3. Meester.

4. Oud-Meester (*ancien Maître*).
3. Uitverkorene (*Élu*).
6. Groot-Architekt, en
7. Metselaar des Geheims (*Maçon du secret*).
   B.) In den tweeden Tempel.
8. Prins van *Jeruzalem.*
9. Ridder uit *Palestina*, en
10. KADOSCH, of heilige Man (*Homme saint*).

Op het konvent te *Lyon*, in 1778, vereenigde zich dit stelsel met den Franschen tak der *Strikte Observantie*, en verkreeg van toen af, den naam van *weldadige Ridders der heilige Stad* (zie het Art. STAD). Volgens THORY (*Acta Latamorum, T.* 1, *p.* 223), zou ST. MARTIN een manuskript in twee quarto deelen, getiteld: *l'Écossisme reformé*, hebben nagelaten. Uitvoeriger berigten over ST. MARTIN, benevens eene opgave zijner geschriften door TOURLET, vindt men in de Archieven *litéraires*, 1804, N°. 3, en daaruit overgenomen in het bijblad der *Halleschen Allgem. Litterat. Zeitung*, 1804, N°. 121-122.

Ten aanzien van zijn beste werk (*des erreurs et de la vérite*), hebben eenige Broeders, bekend als uitstekende geleerden, gezegd, dat nooit een schrijver de voordeelen, die men door de verbeeldingskracht op zwakke geesten verkrijgt, zich zoo zeer heeft ten nutte gemaakt, dat invallen, hypothezen, eigene, overgenomen' en metaphysiesche onzin, nimmer zoo onbeschaamd voor degelijke waarheid opgedischt en voorgesteld, en de lezers daarop met zooveel walgelijke trotschheid waren verwezen, als door den schrijver van dat werk geschiedt. CLAUDIUS zegt het werk vertaald te hebben, zonder het te verstaan. Terwijl Br.·. NICOLAI bij dit alles nog voegt, dat het een laaghartig, listig werk is, en dat hij alle regtschapen VV.·. MM.·. dringend waarschuwt, zich er niet door te laten verblinden en misleiden.

[Martinisten]

MARTINISTEN. (De) Eene nieuwe sekte, wier leer geheel strijdig was met alles, wat ons de gezonde natuur- en scheikunde, en met alles, wat ons de natuurlijke geschiedenis zegt. De

Martinisten, hebben de verschijningen aangenomen van den Zweed, SWEDENBORG geheeten, die, als hij zeide, engelen gezien had, en tot hen sprak, die ons op ernstigen toon en bedaard hun verblijf, hunne schriften en hunne gewoonten beschreven heeft, die eindelijk, naar zijn zeggen, met zijne eigene oogen, de wonderen des hemels en der hel heeft gezien! Deze Orde ontleent haren naam van haar opperhoofd ST. MARTIN.

De grondslag van het systema is, dat de mensch een vernederd wezen is, gestraft met een stoffelijk ligchaam, voor inwendige fouten vatbaar, maar dat de goddelijke straal, daarin besloten, nog in eenen staat van grootheid, van kracht en licht kan veranderen. Eene onzigtbare wereld, eene wereld van geesten omringt ons, zachter inzigten van verschillende hoedanigheid, leven bij den mensch, zijn de getrouwe medgezellen zijner daden, de getuigen zijner gedachten.

De mensch zou met hen kunnen verkeeren, en door dezen omgang, de sfeer zijner kennis uitbreiden, indien zijne slechtheid en zijne ondeugden, hem dit belangrijk geheim niet hadden doen verliezen. De voorwerpen die wij zien, zijn zoo vele hersenschimmige en bedriegelijke beelden; hetgeen wij niet zien, is wezenlijkheid. De natuurkundige ondervindingen, zijn dwalingen; alles behoort tot het gebied der intellectueele wereld; wat daar buiten bestaat is geene waarheid; onze zinnen zijn eeuwige bronnen van bedrog en dwaasheid. De mensch heeft het verbijf der heerlijkheid verloren, en hij zal het niet weder bekomen, dan wanneer hij het *vruchtbare middelpunt* zal weten te kennen, waar de onveranderlijke waarheid ligt. Om deze hooge waarheden te bereiken, moet men *beter doen dan zich tot menschen wenden; zich met geesten onderhouden.* Al de wetenschappen, die de akademiën bezig houden, zijn ijdel, en door zich te verre van het beginsel te verwijderen, hebben de waarnemers in de menschelijke ontdekkingen dwalingen begaan. De minste bewoner der denkbeeldige wereld, weet meer dan BACON of BOERHAVE, en dan al de voorgewende geniën waarop de aarde boogt, enz. In het kort, de Martinisten hebben een hoop bovennatuurlijke denkbeelden aangenomen, zoo-

dat zij in strijd zijn met de wijsgeeren, die het materialisme zijn toegedaan. Bij hunne dweeperij zijn zij uitermate godsdienstig, en zoeken, naar zij zeggen, den mensch te verheffen.

[Mason en Masoney]

MASON en MASONEY. Benamingen, welke sedert 20 jaren, door de beste Maç.·. schrijvers van *Duitschland*, in plaats van Vrijmetselaar en Vrijmetselarij gebruikt wierden. Deze zijn Engelsche woorden, en beteekenen eigenlijk, naar den zin der oudste oorkonden, Meetkundige en Meetkunst. Dat het woord *Mason*, volgens den geest van alle Europesche talen, als ook van de Persische, een verstandig, ervaren kunstenaar in het algemeen beteekent, hiervan zijn nog in verscheidene talen, vooral in de Duitsche, overblijfselen, daar men in het woord maat, nog den wortel er van ontdekt. De Engelsche *Freemasons* onderscheidden zich daardoor (in KRAUSE'S werk vindt men het uitvoerig), van de wezenlijke Werkmetselaars (*Bricklayers or Brickmasons*), zoo zelfs, dat de Straatsburgsche *Masons*, als bouwkundigen en steenhouwers, de eenvoudige Metselaars niet als zoodanig wilden erkennen. Het woord *Mason* is dus het eenige, dat geschiedkundig echt is overgeleverd, en dat aan de geschiedkundige beteekenis en eigenaardigheid van het *Mason*-verbond herinnert. Het schijnt dus het beste woord te zijn, om aan te duiden wat men V.·. M.·. noemt. Wanneer nu hieruit blijkt, dat de namen *Maçon* en *Maçonnerie*, enz. in plaats van *Mason* en *Masoney* onjuist zijn, dan ware het voor het tegenwoordige, vooral in gedichten en redevoeringen, beter, om in plaats van *Maçon* en *Maçonnerie*, de oude woorden *Mason* en *Masonij*, te gebruiken.

[Mastiek]

MASTIEK. In de Fransche Loges de zinnebeeldige benaming van de spijs, aan de Tafel-Loge gebruikt.

[Medaille]

MEDAILLE. Zie LEGPENNING.

[Medelid]

MEDELID (Een werkend) eener Loge, is zoodanig Broeder, die door zijne werkzaamheid en kontributie, tot het onderhoud en den bloei eener Loge bijdraagt, en alle voorregten daarvan geniet. Alleen werkende medeleden, hebben stem bij de beraadslagingen, en zijn verkiesbaar tot ambtsbetrekkingen.

[Medelidsteeken]

MEDELIDSTEEKEN. Zie LIDMAATSTEEKEN.

[Medgezel]

MEDGEZEL. (De) Deze tweede graad der Vrijmetselarij van alle systema's, dient tot den overgang van Leerling tot Meester. Een Medgezel wordt hij genoemd, die zijnen tijd behoorlijk en wettig heeft uitgediend, en het verlangen heeft, door de aanneming van Medgezel, zich in de Vrijmetselarij te volmaken. De verpligting of gelofte voor den Medgezellengraad, is in eenige stelsels de volgende:

'Ik zweer (beloof), in tegenwoordigheid van den grooten Bouwheer van het heelal, dat ik de mij toevertrouwde geheimen der Vrijmetselarij op geenerhande wijze zal bekend maken; dat ik als Medgezel-Vrijmetselaar zal arbeiden, volgens hetgeen mijn pligt mij voorschrijft, beoefenen hetgeen ik als leerling geleerd heb, en onderwerp ik mij aan al die straffen, welke de billijke vergelding der meineedigen zijn.'

De Medgezellengraad is later ontstaan dan de Meestergraad, en maakt den overgang van Leerling tot Meester uit. Van dezen graad maakt men gebruik, om den Medgezel met de 7 wetenschappen, en met de leer der vijf kolommen-Orden, bekend te maken. De aanneming tot Medgezel, is het beeld der zedelijke vordering van den mensch, op de baan des levens. Zij voert hem de onderwijzeressen en troosteressen des levens, der menschenkennis, der schoone kunsten, der veredeling des geestes en der gezellige echte vriendschap in den arm.

In den kathechismus van den eersten graad der Orde van HERODOM, worden als oorzaken, waarom 5 Broeders eene Loge uitmaken, opgegeven:

1°. Omdat er vijf afdeelingen van den tijd zijn, naar welke wij onze handelingen inrigten, als: minuten, uren, dagen, maanden en jaren.
2°. Omdat er vijf Orden in de Bouwkunde zijn, die de gebouwen versieren, als: de Toskaansche, de Doriesche, de Joniesche, de Korintiesche en de zamengestelde.
3°. Omdat er vijf punten in het Meesterschap zijn, welke de Vrijmetselaren vereenigen, of vereenigen kunnen, als: hand in hand, voet aan voet, wang aan wang, knie aan knie en de omarming.

In eenige oude Engelsche oorkonden voert de Gezel den naam van

Journeyman, daglooner, en op de vraag, naar de oorzaak zijner aanmelding, wordt geantwoord: om onder de vrije lieden (*freemen*, werkelijke medeleden) van het koninklijke gild te worden opgenomen. Verder zegt de Gezel, dat men naar zijnen diensttijd naauwkeurig onderzoek gedaan, en bevonden heeft, dat hij zijn Meester zeven jaren lang trouw gediend heeft (*served*), en in het bezit zij van goede aanbevelingen, ten aanzien van zijne vlijt en nuchterheid (*sobriety*). Volgens het onderzoek van KRAUSE, heetten voorheen *Fellows* en *Fellow Craffs* (Medgezellen en gilde-Gezellen), alle uitgeleerde bouwkunstenaars die, onder de leiding des Meesters en Architekten, gezamenlijk als vrije mannen aan den bouw arbeidden; ook beteekende de naam *Fellow* (Genoot of Gezel), in den meest algemeenen zin, elk lid der Broederschap, zelfs de eereleden of beschermers, door den Staat aangesteld, zoowel als *Fellowship* (het lidmaatschap). Zelfs de *Fellow-Crafts*, waardoor, na 1717, de Gezellen werden aangeduid, in tegenoverstelling der Meesters, schijnen al de medeleden in zich te bevatten. Onder de *Fellows* konden Metselaars wezen, die zelfs het opzigt over een bouw hadden gehad, en als zoodanig mogten zij Leerlingen hebben en aannemen, ofschoon niet den naam van Meester voerende, daar er slechts een, die het hoofd van den bouw was, bij uitnemendheid *Meester* werd genoemd.

[Medgezel]

MEDGEZEL. (De Schotsche) De 4e. graad van het systema van ZINNENDORF.

[Meester]

MEESTER, (De) is de 3e. graad der Vrijmetselarij in alle systema's. Volgens sommigen, is die eene herinnering aan den dood van HIRAM, volgens anderen, is hij een aandenken aan den dood van KAREL, in 1650.

Nadat KAREL II, den troon zijns vaders bestegen had, verloor de Meestergraad zijn toenmalig doel, dat zijne aanhangers er onder geschoven hadden; doch werden de drie eenmaal ingevoerde graden behouden. Volgens de tegenwoordige innerlijke inrigting eener Loge, kunnen alleen de Meesters tot Officieren gekozen worden. De Maçonnieke kleeding eens Meesters, is aan die van den Leerling gelijk; in eenige systema's, hebben de Mees-

ters-alleen het regt, om degens te dragen, en ook gedurende den arbeid, den hoed op te houden.

De Engelsche katechismus van den Meestergraad, luidt als volgt:

Vr. Broeder! waar zijt gij geweest?
Antw. In het westen.
Vr. Waar gaat gij heen?
Antw. Naar het oosten.
Vr. Welke bedoeling hadt gij met uwen gang naar het oosten?
Antw. Ik wilde eene Loge van Meesters opzoeken.
Vr. Gij zijt alzoo, zoo als ik vermoed, een Meester-Vrijmetselaar?
Antw. Als zoodanig ben ik onder Meesters aangenomen geworden.
Vr. Waar werd gij tot Meester aangenomen?
Antw. In eene Meester-Loge.
Vr. Hoe werd gij voorbereid, om tot Meester gemaakt te worden?
Antw. De schoenen werden mij van de voeten getrokken, mijne armen en de borst werden ontbloot, en alle metalen werden mij ontnomen; op deze wijze werd ik aan de poort des Tempels gebragt.
Vr. Hoe verkreegt gij toelating?
Antw. Door drie sterke slagen.
Vr. Wat sprak men tot u van binnen?
Antw. Wie klopt daar?
Vr. Uw antwoord, mijn Broeder?
Antw. Een, die zijnen tijd als opgenomen leerling en Gilde-Medgezel wettig en eerlijk (*truly*) uitgediend heeft, en thans verzoekt, dat men hem, door zijne toelating als Meester, den hoogsten en achtbaarsten graad der Vrijmetselarij geve.
Vr. Hoe hoopt gij daartoe te komen?
Antw. Door middel der weldaad van een P∴ W∴
Vr. Kunt (volgens *the Three Knocks, wilt*) gij mij dit woord geven, mijn Broeder?
Antw. Ik kan en wil het eerwaarde [*Kn.* Ik wil het).
Vr. Wees dus zoo goed en geef het mij. (Geef het mij dus *Kn.*)
Antw. T∴ K∴
Vr. Wat voerde men met u uit?
Antw. Ik werd (*Kn.*, eens) om de Loge rond gevoerd.

Vr. Waar ondervondt gij den eersten tegenstand?

Antw. Bij den rug des Meesters.

Vr. Welke vraag rigtte hij tot u?

Antw. Dezelfde als aan de deur.

Vr. Wat voerde hij met u uit?

Antw. Hij gebood mij tot den eersten Opziener in het westen terug te gaan, om behoorlijke aanwijzing te doen.

Vr. Waarin bestond die aanwijzing? (*Kn.* welke gij van den oudsten Opz.·. ontvingt.)

Antw. Hij wees mij, toen ik in het westen stond, hoe ik voor den Meester in het oosten het behoorlijke merkteeken (*guard*), of teeken eens opgenomen leerlings maken, en eene schrede op den eersten trap des regten hoeks, van eenen langwerpigen vierhoek (*oblong square*) moest maken, in die mate, dat mijn linker voet eenen winkelhaak (*square*) verbeeldde. Ten tweede, hoe ik twee schreden op denzelfden langwerpigen vierhoek zoude doen, en het gezellenteeken maken moest. Ten derde werd mij aangewezen, om twee schreden op denzelfden langwerpigen vierhoek te maken, terwijl mijne kniën gebogen en ontbloot, mijn ligchaam regt op, mijne regterhand op den Bijbel uitgestrekt, en de beide punten des passers op mijne regter en linker borst geplaatst waren.

Vr. Kunt gij u de gelofte herinneren?

Antw. Met uwen bijstand, A.·. M.·.! wil ik het beproeven.

Vr. Sta dan op en begin?

Antw. Ik NN. zweer, naar mijnen eigen vrijen wil en met mijne toestemming, in tegenwoordigheid van den almagtigen God, en van deze zeer eerwaardige aan den Heiligen JOHANNES gewijde Loge, hierdoor en hierover, dat ik langs alle wegen de geheimen van deze afdeeling (*part*) eens Meester-Metselaars zal verheimelijken en verbergen, en nooit zal ontdekken aan eenigen Gilde-Medgezel, of die van een Gilde-Gezel aan een' aangenomen leerling zal mededeelen, noch iets van deze aan het overige der wereld, behalve in eene echte en wettige Loge van Meesters, welke mij, na juiste beproeving en ondervraging, als zoodanig zullen blijken. Verder zweer ik, alle teekens en ceremoniën te zullen houden, die in eene Meester-Loge gebruikelijk zijn. Ik wil ook alle geheimen mijner Broederen als de mijne bewaren, hoog verraad en moord uitgenomen, en zulks uit mijnen eigen vrijen wil.

Ik wil eenen Broeder geen onregt aandoen, noch doen overkomen, maar ik zal hem van elk gevaar, zoo ver het in mijne magt staat, berigt geven.

Ook wil ik eenen Broeder dienst bewijzen, wanneer het niet strijdig is met het welzijn mijner familie.

Verder beloof ik, dat ik geenen vertrouwelijken omgang zal hebben met eens Broeders vrouw, zuster of dochter, ook dat ik nimmer zal mededeelen, wat in de Loge geschied is, maar dat ik mij naar alle wetten voegen wil. Dit alles zweer ik, met het vast besluit, om het te houden, zonder dat er wankelmoedigheid bij mij plaats grijpt, onder geene mindere straf, dan dat mijn ligchaam in twee stukken gehouwen, en het eene deel naar het noorden, en het andere deel naar het zuiden geworpen worde; dat men mijne ingewanden tot asch verbrande, en die asch in de vier hemelstreken verstrooid worde, opdat het aandenken van den trouwelooze niet meer in wezen zij en blijve. Zoo helpe mij God, en ondersteune mij standvastig in deze mijne Meester-verpligting.

Vr. Wat werd u na het afleggen van dezen eed aangewezen?

Antw. Eene van de Meesterteekens.

Vr. Heeft dit eenen naam verkregen?

Antw. Ja, zeer eerwaardige!

Vr. Wilt gij mij denzelven mededeelen?

Antw. J∴ (*Kn. B.*)

Vr. Wilt gij zijn *in* of *van? (of or from.)*

Antw. Van.

Vr. Waarvan, Broeder?

Antw. Van eenen leerling, die Gildegezel geworden is.

Vr. Wat deed hij verder?

Antw. Hij vatte mij met zekere greep aan.

Vr. Met welken?

Antw. Met dien van eenen Medgezel.

Vr. Heeft hij eenen naam?

Antw. Ja.

Vr. Wilt gij mij dien mededeelen?

Antw. B∴ (*Kn. J.*)

Vr. Wat werd vervolgens tot u gezegd?

Antw. Sta op, Broeder B! (*Kn.* Br. *J*, verbonden Meester)

Vr. Wat volgde hierop, Broeder?

Antw. Hij herinnerde mij, dat ik een der grootste mannen voorstelde, namelijk, onzen Meester HIRAM, die juist op den tijd, toen de Tempelbouw geëindigd was, verslagen werd. De aard van zijnen dood wordt aldus verhaald, enz.

Vr. Heb dank, Broeder! wat verder?

Antw. Toen gaf de Meester er mij kennis van, hoe HIRAM gevonden, en op welke wijze de drie moordenaars ontdekt waren.

Vr. Hoe handelde men verder met HIRAM?

Antw. Door middel der vijf punten van het genootschap (*fellowship*).

Vr. Broeder! het schijnt, alsof men niet anders, dan door de vijf punten des genootschap, verheven kan worden; verklaar mij deze toch?

Antw. 1°. Hand in hand beteekent, dat ik voor ieder mijne handen moet uitstrekken, om hem te helpen, wanneer het in mijne magt is.

2°. Voet aan voet, dat ik mij niet schame, om ter dienste van mijnen Broeder van mijnen weg af te wijken.

3°. Knie aan knie, dat, wanneer ik bid, ik mijns Broeders welstand niet vergeten moet.

4°. Borst aan borst, dat ik mijns Broeders geheimen, zoowel als de mijne, zal bewaren.

5°. Zijnen rug ondersteunen, is, dat ik eenen Broeder altijd, zoo veel ik kan, moet helpen.

Vr. Zeg mij nu, waarom werden u bij uwe aanneming alle metalen ontnomen?

Antw. Omdat men bij het bouwen van SALOMO's Tempel noch bijl, noch hamerslagen, noch eenige andere metalen werktuigen hoorde.

Vr. Waarom?

Antw. Opdat hij niet verontreinigd (*polluted*) zou worden.

Vr. Hoe is het mogelijk, dat bij zulk een groot gebouw geene metalen werktuigen gebruikt werden?

Antw. Alles werd in de bergen van *Libanon* voorbereid, op voertuigen vervoerd, en met behulp van houten hamers opgerigt.

Vr. Waarom werden u de schoenen van de voeten getrokken?

Antw. Omdat de plaats, waarop ik stond, toen ik Vrijmetselaar werd, heilige grond was.

Hierbij zullen wij nog twee systema's, over den Meestergraad, van lateren tijd, laten volgen.

Vr. Mijn waarde Br∴! hebt gij den Meestergraad?

Antw. Men gaf mij dezen na behoorlijke voorbereiding.

Vr. Waarin bestond die?

Antw. In eene drievoudige reize, gedurende welke men mij bezig hield met gedachten aan den dood.

Vr. Wat bemerktet gij bovenal in de Meester-Loge?

Antw. Stille treurigheid.

Vr. Wat beweenen onze Meesters?

Antw. ADON HIRAMS dood en het verloren Meesterwoord.

Vr. Hoe werd gij weder opgerigt?

Antw. Door het nieuwe Meesterwoord.

Vr. Waarop heeft dit betrekking?

Antw. Op de waarheid, dat de verrotting van het ligchaam aan het beste gedeelte des menschen een nieuw leven geeft.

Vr. Waar houdt gij ADON HIRAMS vermoording voor?

Antw. Voor eene zaak die eene allegorie bevat, op het Vrijmetselaarswoord van den eerwaardigste.

Vr. Wat verbeeldt de verbroedering der drie Gezellen?

Antw. Het verbond der dwazen en boozen tegen wijsheid en deugd, dat de Vrijmetselaar, even als ADON HIRAM deed, moet tegenwerken.

Vr. Welk licht verlichtte de negen Meesters zoekende naar ADON HIRAMS grafheuvel?

Antw. Hetzelfde licht, dat ik als leerling voor de eerste maal zag en als Medgezel leerde kennen.

Vr. Welk zinnebeeld hebben de Meesters?

Antw. De teekenplank.

Vr. Waartoe dient die?

Antw. Om de leerlingen en Medgezellen voorbeelden tot wijsheid en deugd te geven.

Vr. Hoe oud zijt gij?

Antw. Ik blijf immer minderjarig.

In dezen hoogsten graad der oude Vrijmetselarij, worden de verhevenste beginsels en leer ontwikkeld. De Meester Vrijmetselaar is dus de Uitverkorene des Verbonds, die doorgedrongen behoort te zijn tot het innerlijke der zaak, hare leer ter harte

te nemen, en begonnen te hebben, wezenlijk daarna te handelen; hem behoort de Vrijmetselarij de *aangelegenheid des geestes, des harten en des levens*, de zaak van den *geheelen* mensch te zijn (vergelijk hiermede het Art. MEESTER [REGEREND]).

[Meester, (Achtbare)]

MEESTER, (ACHTBARE) is de voorzittende en eerste Officier eener Loge, van de goede keuze van dezen, hangt haar welzijn af. Bij een onberispelijk gedrag in de prof.∴ wereld, moet hij vurigen ijver voor de Orde, eene uitgebreide kennis, de gaaf van welsprekendheid en menschenkennis voegen. Het kleinood of zinnebeeld, dat de achtbare Meester aan eenen blaauwen band om zijnen hals draagt, is de passer en winkelhaak. De plaats van den achtbaren Meester der Loge is in het oosten, alwaar hij den eersten hamer voert en den arbeid leidt. Hij alleen heeft het regt, de Loges te openen en te sluiten.

In het Nederduitsch noemt men hem ook wel regerend Meester; In het Fransch voert hij den naam van *Maître en chaire*; in het Hoogduitsch *Meister vom Stuhl*, of *Logemeister*; in het Engelsch *the Master (in the chair*, of ook *of the Lodge*); in het Italiaansch *Maestro della Loggia*, en in het Latijn *Magister Cathedrae.* De afgetreden Meester heet oud-Meester, Eng. *passed Master.* De reg.∴ Meester heeft het regt, een gedeputeerd Meester te benoemen. In de Fransche Loges mag een regerend Meester tegenwoordig niet langer dan drie jaren in het bestuur blijven, doch is na een' tusschentijd, al ware het van een jaar, weder verkiesbaar. In PRESTON'S *Illustrations, ed* 1812, *p.* 80-92, beschrijft deze de plegtigheden bij het installeeren van een' nieuwen reg.∴ M.∴ aldus: Nadat, door dengeen die de arbeid leidt, van hem is gezegd, dat hij van hem weet, dat hij een *man van goede zedelijke beginselen is, dat hij groote kunstervaring bezit, regtschapen en het vertrouwen waardig* (true and trusty), *en een vriend* (lover) *der geheele Broederschap is*, zoover zij over de oppervlakte der aarde is verspreid, en dat hij dus niet twijfelt, of hij zal de pligten van zijn ambt met regtschapenheid (*fidelty*) vervullen, doet de aftredende Meester, of bij eene nieuw opgerigte Loge, de Grootmeester of zijn Ge-

deputeerde), den Sekretaris den volgenden *hoofdinhoud der oude wetten (ancient charges)* voorlezen, te vinden aldaar, *p.* 81-83, in de noot, en in KRAUSES *Kunst-Urkunden*, Deel 2, Afd. 1, bl. 169-177.

1°. Belooft gij een regtschapen mensch te zijn, die naar het geweten handelt (*a good man and true*), en de zedewet streng te gehoorzamen.
2°. Belooft gij een vreedzaam onderdaan te zijn, en u gewillig te schikken naar de wetten van het land, daar gij in leeft.
3°. Belooft gij, u niet te laten wikkelen in muiterij en zamenzweringen tegen de regering, en u integendeel te zullen onderwerpen aan de uitspraak der opperste wetgeving.
4°. Belooft gij de burgerlijke overheid de haar toekomende achting te bewijzen, vlijtig te arbeiden, een' onbevlekten levenswandel te leiden, en u jegens een ieder naar behooren te gedragen.
5°. Belooft gij de oorspronkelijke stichters en beschermers (*patronen*) der Orde van de *Masony*, en hunne regelmatige, zoowel opperste als ondergeschikte opvolgers, volgens hunne ambten (*stations*), in hooge eer te houden, en ook u te onderwerpen aan de uitspraak en de besluiten uwer Broeders, in Groote Loge vereenigd, in elk geval, dat met de konstitutiën der Orde overeenstemt.
6°. Belooft gij geheime vijandelijkheden en kibbelarij te vermijden, en u voor onmatigheid en uitspatting te hoeden.
7°. Belooft gij voorzigtig, in uwe handelwijze en gedrag, gedienstig jegens uwe Broeders, en getrouw (*faithfull*) jegens uwe Loge te zijn.
8°. Belooft gij echte Broeders te eeren, en daarentegen bedriegers, en allen, die afwijken van het oorspronkelijke plan der instelling, te beschamen.
9°. Belooft gij het algemeen welzijn der maatschappij te bevorderen, maatschappelijke deugden te beoefenen, en de kennis van de kunst der *Masony*, zoo ver uw invloed en magt strekt, te verbreiden

Heeft de nieuw gekozen Meester, ten opzigte dezer grondwetten, eene toestemmende verklaring afgelegd, dan leest de Sekretaris nog zes *algemeene verordeningen (regulations)*

der Groote Loge voor, van welke de eerste en meest beteekenende, aldus luidt:

'Gij moet de grondstelling huldigen (*you admit*), dat het niet staat in de magt van eenigerhande mensch of vereeniging van menschen, in het geheel der *Masony* nieuwigheden in te voeren.

In een ander Eng. werk (*J.* en *B., ed.* 1776, *p.* 35, *volg.*) vindt men het volgende: De eigenschappen, door dit ambt gevorderd, bestaan daarin, dat de te benoemen persoon

1. Regelmatig en volgens de voorschriften der wetten, verheven zij tot den Meesterstoel.
2. Een man van goede denkwijze en vlekkeloos in zijn burgerlijk leven zij, en
3. In de wetten en Konstitutiën (inrigtingen) der Orde goed bekend zij; maar hij behoort bovendien gematigd (*temperate*) en koelbloedig (*cool*) en volkomen in staat te wezen, de drie katechismussen met de Broeders door te gaan; daar hij al de vragen moet doen, en vaak genoodzaakt is, de Broeders te helpen in het geven van gepast antwoord.

Dit is wat in *Engeland* wordt gevorderd. Wij laten hier de meening der Fransche en Duitsche schrijvers volgen. CHEMIN DUPONTÈS, zegt in zijne *Enclycopedie Maç∴ T.* I. *p.* 54, *volg.*

Met de goede keuze der reg∴ MM∴ is de eer der V∴ M∴ verbonden; van die keuze hangt het goede af dat zij in de wereld kan doen. Alleen de ondervinding kan een denkbeeld geven van het verschil, dat er bestaat tusschen eene werkplaats, die verstandig en edel wordt bestuurd, en eene, waar een kleine dwingeland of knoeijer (*tripotier*) aan het hoofd staat. De eene is het verblijf van vrede en vriendschap; zij verschaft de zoetste genietingen, en stelt zich alleen met achtingswaardige mannen in aanraking; de andere is een hol van tweedragt, een fonds, dat dienstbaar wordt gemaakt (*exploité*) door de gemeenste baatzucht, waar de geheimenissen der Orde, op onwaardige wijze worden versmeten, enz. Een eenige werkplaats dezer soort, doet meer kwaad, dan tien welbestuurde werkplaatsen goeds kunnen verrigten. Zonder twijfel

zijn er weinige, die het ongeluk hebben, door haar opperhoofd onteerd te worden, en zwak genoeg zijn dat te dulden; maar er zijn er, wij hebben dezulke gezien, en de leering-alleen, die wij er uit hebben getrokken, is in staat ons te troosten, in het verdriet om eene zoo treurige ontmoeting. Een ander schrijver (LECOUTURIER, reg∴ M∴ der Loge *des Commandeurs du Mont-Thabor*, door CHEMIN DUPONTÈS, aldaar bl. 190 aangehaald) zegt: Het is geen gewone taak, eene vereeniging van mannen, en vooral van menschen van verdienste te besturen. Men moet eene groote mate van *standvastigheid*, met eene groote mate van *gematigdheid* weten te verbinden; men moet *een geest van verzoening, eene zachtaardigheid, eene welwillendheid bezitten, die de scherpte der driften tempert; eene voorzigtigheid, die onaangename redekavelingen, op gepasten tijd voorkomt of doet bedaren; een rijkdom van denkbeelden, een juist oordeel, gemakkelijk vloeijende welsprekendheid, alles noodig om het eigenlijke geschilpunt eener vraag en de schitterende plaatsen eener rede op te vatten*, om een redenaar op vleijende wijze te beantwoorden, of een bezoeker te begroeten, en wel op eene wijze die gezocht, noch alledaagsch zij. Eindelijk behoort men, wanneer men voorzit, *zich-zelf geheel en al te verloochenen*, en, terwijl men den eersten rang bekleed, *zijne eigene meening op den laatsten* stellen. CHRISTIAAN ROSE (in zijne *freye Bemerkungen, Leipz.* 1787, 8vo.) zegt, *p.* 74: De reg∴ M∴ is de *goede huisvader*, die zijne Metselaars door *voorbeeld, liefde* en *onderwijs* bestuurt, leidt en voedt. Hij is voor de Loge, wat het groote licht voor de wereld is. Regtschapenheid, ijver en trouw moet elke zijner daden kenmerken. Hij moet voor zijne Broeders *vader, vriend* en *leeraar* wezen, en deze verschillende betrekkingen, op zulke schoone wijze, in elkander kunnen weven, dat zijne jongere Broeders, doordrongen van achting voor een zoo waardig opperhoofd, de waarde der V∴ M∴ moeten leeren waardeeren. Zijne mede-Officieren en de oudere Broeders, moet hij vereeren als trouwe helpers aan den reinen, schoonen en stevi-

gen bouw van den Tempel der deugd, en ze voor hunnen Maç∴ arbeid beloonen door zijn vertrouwen, en door vereenigde pogingen, met hen dagelijks het licht nader te komen.

De geleerde Br∴ KRAUSE heeft den reg∴ M∴ opzettelijk geschetst in de volgende woorden: De reg∴ M∴ is de vrijgekozen bestuurder eener afzonderlijke Loge, die haar moet besturen volgens hare wetten en instellingen en wel in overeenstemming met de opzieners. Eene moeijelijke zaak, die echter voor den welgezinden en daartoe bekwamen Vrijmetselaar genoegelijk en beloonend is! De bestuurder toch der Loge kan ten nutte der vereeniging, die zich aan zijne leiding heeft toevertrouwd, meer doen, dan het opperhoofd van elke andere vereeniging, daar de maatschappelijke instellingen der Loge, als eene echte gemeente-instelling, in vergelijking met de instellingen van alle andere maatschappelijke vereenigingen, wezenlijke voordeelen bezit. (uitvoeriger is dit betoogd in de *Kunst-Urkunden* van denzelfden schrijver, D. II. bl. 411-436). Zal nu een reg∴ M∴ zijne Loge vermogen te regeren, d.i. hare werkzaamheid te leiden, ter bereiking van haar vereenigd Maç∴ doel, dan is het eerste vereischte, dat hij-zelf een Meester Vrijmetselaar zij in den geest en het gemoed, in daad en waarheid. Dit *Meesterschap in de Masony* bestaat nogtans in twee voorname onderdeelen.

1°. *Dat hij gezind zij en leve overeenkomstig het menschelijk ideaal*, d.i. dat hij er naar streve, in volkomen, gelijkvormige ontwikkeling van het inzigt, van het gemoed en van den wil, in aanhoudende planmatige oefening, met schoone kunstvaardigheid en volhardende kracht, zijne geheele menschelijke bestemming op eigendommelijk schoone wijze te vervullen; dat hij werke als een lid van het rijk des menschdoms hier op aarde in God levende en vereenigd, en dat hij met ziel en gemoed zoodanig arbeide, dat dit rijk op aarde aangroeije en gedije.

2°. En vooral, *dat hij een echt en trouw Broeder Vrijmetselaar zij.*

Dat hij de Broedervereeniging der *Masony* steeds in geest en hart hebbe, en poge, niet slechts als een organiesch, innig met het geheel verbondene deel, tot al het goede mede te werken, maar zie ook het verder volmaken der vereeniging - eensdeels in de Loge, welker medelid hij is, en vervolgens in het grooter geheel der Broederschap, indien zijne betrekkingen zoo ver reiken, - als het voorwerp van zijn onophoudelijk streven aan te zien, en dit alles met een verstandig inachtnemen van den geheelen tegenwoordigen staat des menschdoms en met weloverlegde kunst. Dat hij, voor zooverre hij daartoe innerlijke roeping heeft, door mond en pen de afzonderlijke Broeders en de geheele Broederschap opwekke en onderrigte, en dit wel, zonder bij het bepalen zijner besluiten gehoor te geven aan de drijfveêren der vrees of hoop, en zoodanig, dat hij (hoe weinig welligt ook de Broederschap zijn' goeden wil erkenne en zijn onderrigt in acht neme, en hoe scherp ook het antwoord zij van de grootere, min doorziende en door hartstogten gedreven gedeelten der Broederschap), in weerwil van dit alles, der Broederschap met hart en woord en daad trouw blijve.

Slechts een Meester der Maç∴ kunst, die *zoo* wil en dus leeft, kan de moeijelijke post van reg∴ M∴ in den hoogsten graad van volkomenheid, waardigheid en werkzaamheid, zoover die namelijk voor den individu bereikbaar is, vervullen. Wat het daarstellen van een hoog en trotsch zich verheffende Dom voor een' Meester-Metselaar, in de middeleeuwen was, is *de zedelijke bouw zijner Loge* voor den Meester-Metselaar van onzen tijd. De werkzaamheid van zijn ambt heeft betrekking op de afzonderlijke Broeders, op hunne gemeenschappelijke werkdadigheid, op zijne Loge, als verheven zedelijk ligchaam, op verhevener Logevereeniging, op de geheele Broederschap, zoowel op zich zelve als in hare veelzijdige levensbetrekkingen in het menschdom.

De reg∴ M∴ behoort dus, in de eerste plaats, voor elken afzonderlijken Broeder de toevlugt van het vertrouwen en van de liefde te wezen, opdat hij een ieder met onderwijs,

raad en hulp, en met den troost van een minnend harte ondersteune en versterke. Maar tevens behoort hij zich nog verder als het levende middelpunt der vereeniging, der eendragt, der vereenigde stelselmatige werkdadigheid, vooral van de leden zijner Loge betoonen. Hij behoort de individus bij elke gelegenheid, en ook allen in vergaderde Loge, over het innerlijke wezen der Vrijmetselarij en over de Maç∴ kunst te leven, onderrigt te geven, zoowel in het algemeen in Logevoordragten, die het geheel planmatig in geregelde en terugkeerende tijdkringen omvatten, als in het bijzonder door onderrigtingen, waartoe aanleiding mogt worden gegeven door bepaalde voorvallen en werkzaamheden. Hij moet zorgen, dat het gemoed der Broederen door de geheele Liturgie en het Rituaal opgewekt, verheven en versterkt worde. Die bestuurder moet de gemeenschappelijke werkzaamheden der Loge ontwerpen, doen aanvangen, ze verdeelen, aaneenschakelen, de Broeders daartoe opleiden, daarbij met de beide opzieners het toevoorzigt houden, en hen allen tot het gemeenschappelijk hoogste doel des geheels leiden. Ook moet hij de voorslagen der Officieren, en van elk afzonderlijk Lid, tot doelmatige werkzaamheden en verrigtingen aanhooren, het gemeenschappelijk toetsen van deze ter baan brengen en leiden, over alles openhartig met de officieren, en vooral met de beide opzieners beraadslagen, de oordeelvellingen en meeningen, de verwachtingen en wenschen, de gronden en tegengronden van allen vernemen, wikken, en het besluit der gemeente, over alle onderwerpen, op wettelijke wijze tot stand helpen brengen, opdat zich in het algemeen, en ten aanzien van elke bijzondere zaak, een gemeene, inderdaad maatschappelijke wil vorme, en dat, wat er besloten worde, met genoegen en op vruchtbare wijze moge worden bewerkstelligd; opdat de inzigten, gevoelens en pogingen en het werken van allen in den geest en het gemoed van hunnen *Meester*, als in het middelpunt hunner gemeenschappelijke kracht doordringen, en zich organiesch vereenigen tot het bezielen van het goede en schoone.

De Meester moet de Loge *regeren*, niet *beheerschen*, noch

bedwingen, - regeren, - *haar bestaan leiden*, - in liefde, vrede en vertrouwen, met verstand en oordeel, volgens regt en billijkheid, met ernst en zachtheid. De zedelijke vrijheid zijner Broeders behoort hij nooit te verkorten, *vrije mannen nooit, tot* VOOGD *verstrekken*. Hij regere en schikke alles opregt en open, zonder leugen, bedrog en huichelenden glimp! Het goede moet hij alleen *door het goede* daarstellen en bevorderen. Door vertrouwen wekke hij vertrouwen, door liefde wederliefde, door goedheid wederkeerige goedheid. Alles, wat het geheel oirbaar is, moet hem even zoo waard en gewigtig wezen, als wat hem-zelven onmiddellijk nuttig is. Op dank der menschen rekene hij niet, en bij alles, wat hij voor en door zijne Loge bedoelt en verrigt, hebbe hij het ideale beeld der *Masony* en hare geschiedkundige voorstelling steeds voor oogen, en trachte het steeds daarheen te brengen, dat de hoofdgebreken der Broederschap, in de eerste plaats, in zijne Loge uit den weg worden geruimd, dat geheimzinnigheid, huichelende schijn, dwangbestuur en blinde gehoorzaamheid, de Loge voortaan niet ontheiligen, bederven, verzwakken, maar dat openhartig vertrouwen, reine waarheid en zedelijk vrije levensleiding het leven der Loge heilige, beschave, sterke.

De Meester zelf werke, vooral *door zijn voorbeeld*, er toe mede, dat alle rang- en titelzucht, die den Maconnieken geest verlammen, in de eerste plaats uit zijne Loge verdwijne, opdat echt Maç∴ gelijkheid en bescheidenheid den liefdeband, die alle Broeders in de echte *Masony* behoort te vereenigen, steeds inniger en vaster moge knoopen, opdat de Loge een levendig begin worde van de gezuiverde, aan haar echt doel hergevene, en tot hooger leven ontwaakte Vrijmetselarij.

Maar niet op zijne Loge alleen, in zoo verre deze eene zelfstandige vereeniging is, heeft des Meesters ambt en pligt betrekking, maar ook op alle andere afzonderlijke Loges en vereenigingen van Loges, in zooverre die met zijne Loge in betrekking en verband staan. Hij betrachte alle afzonderlijke Lo-

ges en vereenigingen van deze, als leden van de *eenige* Loge des geheelen aardbols, d.i. hij erkenne alle Vrijmetselaars der aarde als *een enkel* maatschappelijk, of liever, zedelijk persoon, ofschoon ook thans nog niet alle afzonderlijke Loges reeds in maatschappelijke inrigting en zamenwerking, organiesch en door maatschappelijke wetten, tot *een* individueel geheel zijn verbonden. De reg.∴ M.∴, die dit heeft leeren inzien, beschouwt zijne Loge altijd en in alle opzigten in den geest van de toekomstige *een en algemeene* Loge op aarde, en regelt en verbetert alle betrekkingen, waarin zij, als geheele maatschappij, met andere Loges en Logevereenigingen reeds staat, of overeenkomstig de grondstellingen van zulk een inzigt, mogt treden. Op deze wijze wordt de reg.∴ M.∴ eene verbindingsschakel van zijne Loge, met de geheele Broederschap der aarde. Hij wendt elk middel aan, dat maatschappelijk wettig, dat zedelijk rein is, zijne Loge, steeds inniger te verbinden met andere Loges. Hij doet dit ook, over het algemeen, ten aanzien van alle Loges onderling, zoo ver zijn werkkring zich uitbreidt, in gemeenschap der schriftelijke mededeelingen en van de leden, die de Loges onderling bij elkander vertegenwoordigen. Nog krachtiger doet hij dit nogtans door ware overeenstemming van gevoelen, van gemoed, van den wil en van het streven, tot genootschappelijke, vereenigde, planmatige werkdadigheid, ten behoeve van werkzaamheden en ondernemingen, die in het doel en de bestemming der Broederschap zijn gelegen en door het leven-zelf worden gevorderd, en die uitvoerbaar zijn. Zoodanige werken zijn: Broederlijke ondersteuning van elken Broeder, van elke Loge, van elke Logevereeniging in al het goede, de opvoeding der kinderen, en in de eerste plaats, der kinderen van het verbond, ijverige medewerking tot elke waarlijk weldadige en met den tijd overeenkomstige inrigting van kerk en staat, en over het algemeen van alle maatschappelijke vereenigingen; bevordering van de wetenschap en de kunst, zoowel als van de geleerden en kunstenaars. Bijdragen tot leniging van algemeenen nood, en het uit den weg ruimen van persoonlijken nood bij verlaten weduwen, weezen, zieken en

gevangenen, zoo ver het laatste met toestemming der landswetten mag geschieden; opdat de Broederschap ten nutte van elk mensch, en van elk ligchaam, eene raadgevende, troostende, helpende vriendin toone te wezen. Maar het verhevenste van de roeping des reg∴ M∴ als zoodanig, is, dat hij de vereeniging zijner Loge, en zoo ver mogelijk, van geheele Logevereeningen, ja zelfs der geheele Broederschap, met het menschdom, ten bemiddelaar diene, haar helpe sluiten en uitbreiden. De verlichte Meester is rein van den onzaligen waan, als ware het geheele menschdom, en al zijne maatschappelijke vereenigingen en werken, als ware staat en kerk, wetenschap en kunst, huwelijk en vriendschap, en alle betrekkingen, voor zoo verre zij zich buiten de Vrijmetselarij bevinden en daar voortbestaan, *ongewijd, profaan.* Veeleer is het hem bekend, dat ook de *Masony* eerst in en door het menschdom is ontstaan, en in vereeniging daarmede de volle wijding verkrijgt, *als een lid dat wel verbonden is met het geheel van het leven des menschdoms*, dat de *Masony* slechts in *gelijkvormige levensbetrekkingen met het gezamenlijke menschdom*, haar geheele levenskracht ontwikkelt, en dat zij ook voor hare eigendommelijke bestemming eene volkomen en aan gevolgen rijke werkzaamheid kan bereiken, door normaal verkeer met alle menschelijke bijzondere vereenigingen. Daarom streeft de regerende Meester er naar, dat zijne Loge, en, zoo veel in hem is, elke andere Loge zich op wettige wijze in den Staat inlijve, als een maatschappelijk en zedelijk persoon (*corporatio universitas, persona juris moralis*), als een trouw burger, die door innerlijke regtvaardigheid, zelfs daar regt handelt, waar het uiterlijke regt, wet noch dwang bezit.

Evenzoo wekt die bestuurder der Loge echten godsdienstzin in en buiten de Broederschap op, bevordert ze, en erkent godsdienst als de hoogste aangelegenheid van het menschdom. Derhalve huldigt hij in *alle* godsdienstige leerbegrippen en belijdenissen, en in *alle* vereenigingen van godsvereering, het echt godsdienstige dat met de oorspronkelijke begrippen en het ideaal der godsdienst overeenkomt. Hij tast even weinig in

de maatschappelijke aangelegenheden der godsdienstige ligchamen, als in die van den Staat op eene eigenmagtige en gewelddadige wijze; maar hij bevordert de zedelijke vrijheid van elken eigendommelijken vorm van godsdienst, die binnen het gebied der regtvaardigheid en van het goede blijft, met achting en toegevendheid: vol eerbied voor het heilige in het leven des menschdoms, ondersteunt hij de hoogere ontwikkeling van den godsdienstzin van den mensch slechts in liefde en vrede, door leer en voorbeeld. Wetenschap en kunst nogtans tracht de regerende Meester, zoover het mag en kan geschieden, zonder eene, met het doel in strijd zijnde, verspilling van krachten en uiterlijke middelen, op alle wijzen te vereeren en te bevorderen in hare gewijden, dat is, de onderzoekers der wetenschap en de kunstenaars.

Op deze wijze kan de Broederschap der Vrijmetselaars, vooral met hulp der Meesters harer Loges, aan de volken en hunne bestuurders bewijzen, dat zij al wat zuiver en echt menschelijk, al wat waar, goed, schoon, regtvaardig - kortom al, wat in den mensch en het menschdom goddelijk is, huldigt, vereert en werkdadig bevordert. Mannen, die er met goed gevolg na streven, deze ideale vereischten te bezitten, tot regerende Meesters te kiezen, is eene der hoogstgewigtige aangelegenheden van elke Loge, en worden de Broeders bij die keuze, bij wijze van voorgang, geleid door het toonbeeld van zoodanigen bestuurder, zoo als dit zich bij verder nadenken, over de opgenoemde hoofdpunten, aan ieders geest opdoen, dan is er, bij den tegenwoordigen staat van de beschaving der menschelijke maatschappij, naauwelijks aan te twijfelen, dat niet, zelfs in het kleiner aantal leden eener Loge, ten minste altijd een Broeder zou worden gevonden, die voor dit ambt geschikt en het waardig ware. Daar, waar echter *uiterlijke* beweegredenen, van welken aard ook, de keuze van den bestuurder der Loge bepalen, daar zullen er zich, ja, veel meer opdoen, die voor deze uiterlijke bedoelingen op schitterende wijze passen, maar de waardigste en geschiktste zullen dan doorgaans geene gelegenheid beko-

men, hunne Loge en de goede zaak der Vrijmetselarij zoo nuttig te worden, als hunne innerlijke roeping daartoe dringt, en hun trouw hart het verlangt.

De oude kleeding van een regerend Meester bestond, volgens den nieuw-Engelschen Leerlings-kathechismus (*Kunst-Urkunden*, D.I. bl. 248), uit *blaauw, scharlaken, purper* en *goud*, omdat het koninklijke kleuren waren, die door de oude Koningen en Prinsen werden gedragen, en uit welke, zoo leert ons de H.S., de gordijn des Tempels was zamengesteld.

[Meester]

MEESTER. (*ad vitam*) Zie HOOGEPRIESTER.

[Meester (Eerwaardige Groot-) aller Loges]

MEESTER (EERWAARDIGE GROOT-) ALLER LOGES, ook Meester *ad vitam*, en Souverein Prins der Vrijmetselarij, is de 20ste graad, van het uit *Amerika* naar *Frankrijk* overgebragte oud-Engelsche systema.

[Meester, (Engelsche)]

MEESTER, (De ENGELSCHE) is de 8e. graad van het Mitzraïmietiesch systema te *Parijs*, en bestaat uit twee afdeelingen: de kleine en de groote Engelsche Meester. Ook is zij de 5e. graad van de Uitverkorenen der Waarheid.

[Meester, (gedeputeerde achtbare)]

MEESTER, (De GEDEPUTEERDE ACHTBARE) wordt benoemd, om bij afwezigheid van den achtbaren Meester diens plaats te vervangen.

[Meester, (gewezen achtbare)]

MEESTER, (De GEWEZEN ACHTBARE) of *oud-Meester*, heeft in de Loge zijne plaats, aan de linkerzijde van den achtbaren Meester. Hij draagt den passer met de zon, aan eenen band om zijnen hals.

[Meester. (Groot-)]

MEESTER. (De GROOT-) Deze titel voert het opperhoofd der Vrijmetselaren eens lands, en der Loges van een systema. De Grootmeesters der Bouwvereenigingen, werden voormaals door de koningen benoemd. Sedert 1429, onder de regering van

JAKOB I, koning van *Schotland* (zie dit Art.), werd het nogtans den Vrijmetselaren vergund, hunne opperhoofden zelven te benoemen, evenwel met verpligting, hen uit kerkelijke en adellijke personen te verkiezen, en de gekozene, aan 's konings bekrachtiging te onderwerpen.

Dit kiesregt is den Vrijmetselaren, na dien tijd, bijna altijd toegestaan (zie de Art. ATHELSTAN, EDWIN, PATRONEN en NIEUW-ENGELSCH STELSEL).

PRESTON (*Illustration*, ed. 1812. *p.* 280) zegt: om een duidelijker begrip te verkrijgen van de konstitutie nuttige inrigting, door welke de *Lodge of Antiquity* (Oudheids-Loge) in stand wordt gehouden, moeten wij *terugkeeren tot de gebruiken en gewoonten, die onder de Metselaars, tot op het einde der zeventiende en het begin der achttiende eeuw, heerschend waren* (prevailed). De Broederschap had toen onbepaalde bevoegdheid, zich als Metselaars in zeker aantal, volgens hunne graden (en hieronder behoort men niet de zoogenaamde hooge en mystische graden te verstaan, maar de gildegraden der *gezellen, Meesters, aangenomen Metselaars [accepted Masons*, die geene Metselaars van beroep waren], waarmede ook de Straatsburgsche verordening overeenstemt), met toestemming van den Werkmeester, daar, waar een openbaar gebouw moest worden opgetrokken, bijeen te komen, zoo vaak zij het noodig achtten; in die bijeenkomsten Broeders en gezellen in de Orde op te nemen, en de plegtige gebruiken der *Masony* te beoefenen. Het denkbeeld, Meesters en opzieners van Loges, als in groote Loge vergaderd, of den Grootmeester-zelf te benoemen, met de magt, aan zekere Broeders geschreven oorkonden van wettelijke konstitutien af te geven, opdat zij als Metselaars in zekere huizen, onder het vervullen van zekere voorwaarden, konden vergaderen, was toen nog niet tot werkelijkheid gekomen. De Broederschap kende geene zoodanige beperkingen. De oude grondwetten (*charges*) waren het eenige rigtsnoer; men kende in de vereeniging geene andere wet, dan welke door die grondwetten werd ingescherpt. Aan de uitspraken van de Broeders in uitgebreiden zin, jaarlijks eens of tweemalen tot eene algemeene vergadering zamengekomen, waren alle Broeders onderworpen, en de ambtsmagt des Grootmeesters strekte zich nooit verder uit, dan de grenzen dezer algemeene vergadering. Elke bijzondere vergadering of Loge stond onder de leiding van haren eigenen Meester, voor het onderwerpelijk geval gekozen, en diens ambtsmagt eindigde ook met zoodanige vergadering. Werd ergens eene Loge voor een' zekeren tijd opgerigt, dan was de verklaring der aanwezige Broeders als oorkonde een ge-

noegzaam bewijs voor het wettige harer daarstelling, en *op deze* wijze beschouwde men de zaak, nog vele jaren na het herstel der Vrijmetselarij, in het zuiden van *Engeland.* Steunende op deze magtsvolkomenheid (*authority*), welke altijd van de groote Loge uitging, en door geene andere beperkingen was belemmerd, behalve door de konstitutiën der *Masony*, heeft de *Lodge of Antiquity* van oudsher gearbeid.

Daar de passer het voornaamste werktuig is, dat men bij alle plannen en teekeningen der meetkunde moet gebruiken, zoo is hij ook eene der voornaamste zinnebeelden van den Grootmeester, want deze is ook de hoogste regelaar van het gansche genootschap; onder zijne bescherming, behouden onze algemeene wetten eene bijzondere regtskracht, en worden zij door de Broederschap naauwkeurig en algemeen opgevolgd. Het Engelsche Grootmeesterschap, zocht zich van het begin van zijn ontstaan, door eenen Grootmeester van hooge geboorte, zoo mogelijk uit het koninklijke huis, of uit koninklijken bloede, zekerheid en uiterlijken luister te verschaffen. Dit is ook zeer goed gelukt. Men heeft daartoe slechts de lijst van het nieuw-Engelsche Konstitutieboek, en de jaargangen der Vrijm.·. almanakken in te zien. Door koninklijke bescherming konden de verordeningen der Vrijmetselaren, als zoodanig, niet zoo zeer in kracht winnen, maar werden daardoor wettig, zoodat de Broeders, gerust konden blijven voortwerken.

[Meester, (Iersche)]

MEESTER, (De IERSCHE) is de 7e. graad van het Mitzraïmietiesch systema te *Parijs*, en de 6e. van de Uitverkorenen der Waarheid. Zie ook PREVÔT.

[Meester in Israël]

MEESTER IN ISRAëL, (De) ook *Intendant des Batiments*, is de 8e. graad van het uit *Amerika* naar *Frankrijk* overgevoerde oud-Engelsche systema.

[Meester der Meesters, (Groot-)]

MEESTER DER MEESTERS, (De GROOT-) (*Grand-Maître des Loges symboliques*) is de 61e. graad van het Mitzraïmietiesch systema te *Parijs.*

[Meester uit Nieuwsgierigheid. (Engelsche)]

MEESTER UIT NIEUWSGIERIGHEID. (De ENGELSCHE) Zie het Art. SEKRETARIS (GEHEIM).

[Meester, (Onbekende en Onbepaalde)]

MEESTER, (De ONBEKENDE EN ONBEPAALDE) is de 88,

89 en 90e., of laatste graad van het Mitzraïmietiesch systema.

[Meester, (Opper-uitverkoren)]

MEESTER, (OPPER-UITVERKOREN) Uitverkoren, en Opper-Uitverkoren Meester. De benamingen der afdeelingen van den Meestergraad, onder dit Groot-Oosten, van den 25e. dag der 2e. maand 5819, bestaan hebbende, en op voordragt van den Grootmeester Nationaal, in het Koningrijk der *Nederlanden*, aangenomen, hebben, niet als nieuwe hooge graden, maar als afdeelingen van den Meestergraad, ten doel, de verheven leer en beginsels, daarin verkondigd, meer te ontwikkelen en duidelijk te maken. (Zie verder de Art. UITVERKOREN MEESTER en WETENSCHAPPELIJKE GRADEN).

[Meester, (Schotsche)]

MEESTER, (De SCHOTSCHE) is de 4e. graad der *Strikte Observantie*, de 5e. van het systema van ZINNENDORF, en de 18e. van het Mitzraïmietiesch systema.

[Meester, (Schotsche gedeputeerde)]

MEESTER, (De SCHOTSCHE GEDEPUTEERDE) is de 4e. graad van het systema der Weldadige Ridders van de heilige Stad.

[Meester. (Uitverkoren)]

MEESTER. (UITVERKOREN) Zie het Artikel UITVERKOREN MEESTER.

[Meester van 9, (uitverkorene)]

MEESTER VAN 9, (De UITVERKORENE) (*Maître Êlu des neuf*) is de 4e. graad van het Fransche Rituaal, of de eerste hooge graad daarvan, als ook der Philaleten, de 5e. der Martinisten, de 9e. van den Raad der Keizers van Oosten en Westen, te *Parijs*, de 7e. van de Uitverkorenen der Waarheid, de 1e. van het Clermontsche Hoofdkapittel, en de 7e. van het systema van ZINNENDORF. De Loge heet Kapittel; de Voorzitter, die Koning SALOMO voorstelt, wordt zeer Magtige (*très Souverain*), en de Opziener, *Stolkin's* plaatsvervanger, *Inspecteur* genoemd. De Kandidaat stelt JOHABEN voor.

[Meester van 15. (uitverkorene)]

MEESTER VAN 15. (De UITVERKORENE) Zie UITVERKORENE.

[Meester (verzwegen)]

MEESTER (De VERZWEGEN) (*Maître secret*), is zoowel de 4e. graad der Keizers van Oosten en Westen, als van het uit *Amerika* naar *Frankrijk* overgebragte oud-Engelsche systema, en van het Mitzraïmietiesch systema.

[Meester (volkomen)]

MEESTER (De VOLKOMEN) (*Maître parfait*), is in de meeste systema's, de naam van den eersten hoogen graad, die onmiddelijk op de 3 JOHANNES-graden volgt. Hij is de 4e. graad van het Schotsch filosofiesch systema in *frankrijk*, en van de Uit-

verkorenen der Waarheid. De 5e. van den Raad der Keizers van Oosten en Westen, van het uit *Amerika* naar *Frankrijk* overgevoerde systema, en van het Mitzraïmietiesch systema.

[Meester, (wijze)]

MEESTER, (De WIJZE) is de 4e. der hooge graden van de Aziatiesche Broederen.

[Meetkunde]

MEETKUNDE of Geometrie, is eene voor de Bouwlieden noodzakelijke wetenschap, waardoor zij aan hunnen arbeid sterkte, juistheid en schoonheid kunnen geven. De Vrijmetselaren wenden de grondstellingen der Meetkunde, ook in hunne handelingen en arbeid aan.

[Meklenburg-Strelitz, (Karel Lodewijk Frederik]

MEKLENBURG-STRELITZ, (KAREL LODEWIJK FREDERIK, Groot-Hertog van) geboren 10 October 1741, overleden 6 November 1816. Reeds vroeg werd hij in de Broederschap aangenomen, en bekleedde sedert 1786 de waardigheid van Provinciale Grootmeester van de Engelsche Groote Loge, voor de Loges in *Neder-Saksen.* Hij was ook lid van de *Strikte Observantie*, en voerde als zoodanig den naam van *Carolus Eques a Pallio purpureo.* Tot aan zijnen dood bleef hij een ijverig en werkzaam lid der Vrijmetselarij.

[Melanophoros]

MELANOPHOROS. De naam van den Priester in de derde klasse der oude Egyptiesche geheimen.

[Melchisedek]

MELCHISEDEK. Zie PRIESTER. (KONINKLIJKE)

[Melek]

MELEK, רלמ, (Melech, Koning) Een Hebr. woord in de hooge graden voorkomende.

[Melesino]

MELESINO, keizerlijk Russiesch Luitenant-Generaal, een Griek van geboorte, was een man van kennis, en hield met gelijke gemakkelijkheid, op innemende wijze en schitterende welsprekendheid, Loge in vier talen. Het naar hem genoemde systema, dat buiten *Rusland*, daar het in 1765 bloeide, weinig bekend geworden is, bestond uit 4 graden, die op de drie JOHANNES-graden volgden, als: 4.) het donkere Gewelf; 5.) de Schotsche Meester- en Riddergraad, die met den gelijken graad van andere stelsels overeenstemt; 6.) de Filozofengraad, en 7.) *Magnus sacerdos templariorum*, of het klerikaat. In den 4en graad, welke geheel op HIRAMS begravenis betrekking heeft, hechtte men bijzonder aan het getal *vier.* De Voorzitter

werd de viermaal eerwaardige Meester *Gabaon* genoemd, en de Opzieners met de woorden: viermaal eerwaardige Bewaarders van het donkere Gewelf; alle overige Uitverkoren Meesters, met den naam: viermaal eerwaardige Broeders aangesproken. De Kandidaat moet vier malen zweren, en hierna, de vier hoeken van den geopenden Bijbel kussen, en ook vier groote schreden in den winkelhaak doen. In plaats van drie hamerslagen in de lagere graden te doen, wordt er vier malen gescheld. De omarming geschiedt door vier kussen. De Uitverkoren Meesters reizen door alle vier de werelddeelen 16 malen, of 4×4.

Terwijl de Meester *Gabaon*, den nieuw aangenomene het schootsvel ombindt, zegt hij tot hem:

‘Op dit schootsvel van Uitverkoren Meester, ziet gij het, voor den zwakke en onverlichte, zoo schrikkelijk schijnende beeld des doods. Reeds hebt gij u in den Meestergraad met dood en vergankelijkheid bekend gemaakt, ja, als een regtschapen Vrijmetselaar hebt gij zelfs geleerd, den dood te gemoet te gaan, zonder dien te vreezen, noch te wenschen. De Uitverkoren Meesters doen echter nog meer; zij beminnen den dood; dewijl deze de eenige weg is, om tot volmaaktheid te komen.’

De geschiedenis van het opzoeken en de begrafenis van HIRAM'S lijk, luidt als volgt:

Toen HIRAM ABBIF door de roekelooze handen der drie Medgezellen gestorven was, beschikte SALOMO een aantal uitgelezen Meesters, om den verslagen HIRAM op te zoeken. De gezamenlijke Meesters hadden zwarte kleederen aangetrokken; om diegenen, welke met de opzoeking belast waren, van de overige Meesters te onderscheiden, had SALOMO hun zwart lederen schootsvellen gegeven, die hij-zelf op hunne kleederen bond. Op deze schootsvellen was een beeld der sterfelijkheid afgemaald. Daarop verkoos SALOMO negen van de bekwaamste Meesters, en om deze tegen vijandelijken aanval te beveiligen, gaf hij hun 27 soldaten van de wacht des Tempels, tot bedekking mede. Deze werden de bende der Uitverkoren genoemd; zoodat elk Uitverkorene drie soldaten had, die in de regterhand den dolk, en in de linker de lantaarn hadden; deels tot hunne zekerheid, deels om in het duister te zien; want het was nacht, en juist het

donkerste uur van den nacht. Zij kwamen in den voorhof en vonden niemand. Vandaar gingen zij tot aan de deur des Tempels, en begonnen met de deur *Kychar*, welke tegen het westen lag; vervolgens naar de tweede deur, *Chalda* genoemd, tegen het zuiden; verder naar de oosterpoort, en eindelijk naar de noorderpoort. Daar zij ook hier niemand vonden, zoo wilden zij, dewijl de morgenschemering nog niet aangevangen was, niet tot den koning terugkeeren. Zij begaven zich daarop naar den viermaal eerwaardigen Meester GABAON, welke de volmaakste aller Meesters was, en begeerden van hem, dat hij hen onderrigten zoude, hoe zij zich moesten gedragen. Hierop nam hij hun eenen eed bij de kroon des konings af, dat zij niet eerder terug zouden komen, voor dat zij des konings bevel volvoerd hadden. Daarop gingen zij met hem in de kamer van den voorhof, waarin de gereedschappen des Tempels bewaard werden, en gaf hij hun schellen uit dezen, waarmede zij zich bij hunne aankomst aanmelden, en van alle Vrijmetselaren onderscheiden konden.

Zij gingen de poort der stad uit, die in het westen ligt. Vandaar wendden zij zich naar alle vier deelen des lands. Bij dag rustten zij, en bij nacht waren zij altijd bereid, om den vijand te wederstaan. Toen zij het geheele land doorkruist hadden, namen zij hunnen weg naar de woestijn, en kwamen aan den voet van den berg *Sinaï.* Daar vonden zij onder eenen heuvel het ligchaam van ADON HIRAM. In deze streek was een bosch van terpentijnboomen, onder welker schaduwen zij zich voor de zonnehitte beveiligden. Toen zij nu hier uitgerust waren, en met het lijk van HIRAM naar *Jeruzalem* terug wilden keeren, ontdekten de soldaten in het bosch de drie moordenaars, welke hout kapten van de boomen des wouds. Zij grepen ze, bonden en voerden hen voor de Uitverkorene Meesters, welke met HIRAMS lijk volgden. Nadat de Uitverkorene Meesters in *Jeruzalem* waren aangekomen, gaf de koning deze drie ongelukkigen aan de soldaten over, die ze in lederen zakken stopten en in de *Jordaan* wierpen.

Toen nu de Uitverkoren Meesters het bevel van den viermaal eerwaardigen Meester GABAON volvoerd hadden, liet SALOMO hen niet weder tot de overige Meesters terugkeeren; maar zij bleven altijd als eene bijzondere wacht bij hem, zoodat zij aan zijn' per-

soon verbonden waren. Maar, even als HIRAM ABBIF, welke door HIRAM, de koning van *Tyrus*, als opperste over alle Vrijmetselaren, en tot een vorst over den Tempel gesteld was, even zoo werd dit nu de viermaal eerwaardige Meester GABAON, aan wien de Uitverkorenen bij den naam van ADONAÏ moesten zweren, hem als eenen koning getrouw te zijn; welken eed zij bij des konings hoofd moesten afleggen. De kroon van SALOMO, waarop zij zwoeren, beteekent de vrijheid, de bouw van den Tempel en het leven van den grootsten Meester.

Zoo bevonden zich dan de Uitverkorene Meesters bestendig om den persoon van hunnen viermaal eerwaardigen Meester GABAON, wanneer hij in den Tempel ging, om den arbeid der leerlingen, Medgezellen en Meesters in oogenschouw te nemen. Zij onderzochten met hem aan de deuren des Tempels de wachten, en dienden hem tot bedekking, wanneer hij aan de arbeiders hun loon verdeelde. Vandaar werden zij ook, dewijl zij den arbeid mede bezagen, de volkomenste Meesters genoemd, en hun ouderdom was het volkomenste, hetwelk in het getal 9 door den drievoudigenhoek werd voorgesteld. Dewijl zij nu hunnen arbeid bij nacht met de grootste stilte volbragten, zoo verlichtten zij hunne werkplaatsen met eene lamp. Daar zij zich door zekere woorden van de anderen moesten onderscheiden, gaf de viermaal eerwaardige hun den geheiligden naam ADONAÏ, bij welken zij hunnen eed van trouw aflegden. Hun aantal wies aan, werd grooter, en beliep spoedig het getal van 900, die de wacht aan de deur des Tempels, *Sur* genoemd, hielden, (welke ook de deur des fondaments geheeten werd - 2 *Kron.* XXIII:5 - doch welker plaats niet bekend is). Deze waren eene bestendige, in den Tempel rondgaande bedekking, zoowel der arbeiders, als van het heilige huis. Zij gingen, namelijk, van zonsopgang tot zonsondergang, twaalf maal om.

Verklaring van het Tableau.

Het Tableau der Uitverkoren Meesters stelt eene der gewigtigste bezigheden voor, die wij der Vrijmetselarij verschuldigd zijn. In het midden daarvan bevindt zich de zerk van HIRAM, de grootste en voortreffelijkste aller Vrijmetselaren. Deze alleen is het, dien wij als onzen Regent vereeren, als onzen koning moeten

bewaren, daar de Vrijmetselarij vrij, en het knechtschap geheel ongewoon is. De Uitverkoren Meesters blijven daarom bestendig om den persoon van hunnen viermaal eerwaardigen Meester GABAON, en verbinden zich aan hem-alleen, als aan hunnen koning. Boven op de zerk bevindt zich eene kroon, waarop de Uitverkorene Meesters zweren, hunne *vrijheid*, die de kroon van hun geheele werk is, op het vurigst te verdedigen, *den bouw des Tempels*, die het voortreffelijkste aller gebouwen is, te volvoeren, en *het leven huns Grootmeesters* tegen alle aanvallen te verdedigen. Verder ziet men er eenen *dolk*, welke tegen al diegenen gescherpt is, die het durven wagen, de regten der Vrijmetselarij te krenken, en die door ons-zelven in het vervloekte hart moet worden gestooten van al diegenen, die verraders der Orde willen worden.

Hierop volgt eene *sfeer*, welker beteekenis veelvuldig is; zij is de voorbereiding tot het binnenste heiligdom der Orde; dewijl alle vier werelddeelen ons stof tot arbeid geven; want de weg in alle vier deelen der wereld is voor ons gebaand; dat is, wij moeten de kunst in alle vier werelddeelen opzoeken, tot wij ze vinden, al zouden wij haar ook uit de graven tot aan de oppervlakte der aarde oproepen. De *lantaarn* verbiedt den Uitverkoren Meesters allen uiterlijken schijn. Het licht dient hun, om te zien en te zoeken; zijn glans moet echter niet verblindend zijn, dewijl de uiterlijke schijn nooit door den verstandige bemind wordt. De schel spoort aan, op onze hoede te zijn, en in het bijzonder, onze Loge te bewaren, waarin zich een deel der hoofdgeheimen onzer Orde, bijna geheel ongesluijerd, vertoont.

De drie *knodsen*, waarmede HIRAM verslagen is geworden, als ook de berg *Sinaï*, zijn ons uit de Meester-Loge bekend, en herinneren ons tevens, dat, ofschoon wij van trap tot trap in kennis stijgen, wij ons nog bestendig de eerste geheimenissen moeten herinneren.

De *drie zakken* wijzen de straffen aan, welke al diegenen verdienen, die zich, zoowel tegen de Loge, als tegen hunnen Grootmeester bezondigen.

De *negen sterren* beteekenen het getal der Uitverkore Meesters.

De *Loge* is als onzer aller moeder aan te zien; want door deze zijn wij ten voorschijn gekomen; door haar hebben wij het

licht ontvangen. De *Grootmeester*, die het beeld van den viermaal eerwaardigen *Gabaon* is, moet als de vader van het gansche huis beschouwd worden.

De 27 *schreden*, welke door den winkelhaak van *drie*, het drievoudig getal van 9 verheven trappen der Vrijmetselarij uitmaken, leiden ons op den weg tot de verkrijging van ons doel. Wij gaan, tot verrotting over, tot dat eindelijk de telende en bevruchtende kracht van hemelsche lichten, ons tot de zaligen terugroept.

Ook in den 5en. graad is het getal 4 heerschend. De Voorzitter heet *viermaal eerwaardige Bouwmeester*; de Loge wordt door 4 × 4 slagen op het altaar geopend.

De vier verpligtingen van eenen Schotschen Meester worden bij eede in dezer voege aangenomen:

Ik zweer bij mijn eer en bij mijn eeuwige verdoemenis:

1°. De hoofdpligten der Vrijmetselarij op het naauwkeurigste te zullen vervullen.

2°. De eerwaardige Loge NN. onverbreekbare trouw te bewijzen, en hare wetten en verordeningen, des vereischt, met mijn bloed te verdedigen.

3°. Het geheim der viermaal eerwaardige Schotsche Orde, op het zorgvuldigst te bewaren, en

4°. De regten en voordeelen, welke men mij met deze Orde geven zal, niet te misbruiken, en ze zonder onmiddelijk verlof, van wie ik ze kreeg, niemand, wie ook, mede te deelen, enz.

Ordegeschiedenis van den vijfden graad.

De Schotsche Meester, of liever de Schotsche Ridder is door SALOMO-zelven ingesteld. Het aantal dezer Ridders bestond in den beginne slechts uit 8, later uit 16 personen. Alle, die tot deze hooge waardigheid wilden komen, werden zwaar beproefd, en moesten in *de zeven wetenschappen* ervaren zijn. Zij waren *Schatmeesters*, gekozen, om de schatten in den Tempel, beurtelings en met opoffering van hun eigen leven te verdedigen.

Hunne Ordekleederen (*Ephata* genoemd) waren lang; van rood fluweel, met goud geborduurd, en hunne Ordebanden rood met groen, waarvan zij het eene einde over den regter schouder sloegen; vandaar, dat de Schotsche Ridders hunne Ordebanden nog

op gelijke wijze dragen. Toen SALOMO veertig jaren geregeerd had, stierf hij. Zijn zoon RECHABEAM volgde hem op. Deze was het natuurlijk tegenbeeld zijns glorierijken vaders, welken de Egyptenaren *Koning der zaligen* noemden. RECHABEAM volgde de jonge hovelingen, en verachtte den raad der Ouden. Hij ving eenen onnutten strijd aan met JEROBEAM, de zoon van NEBATH, (1 *Kon.* XI:26), een inboorling van den *Euphraat*, van *Zereda* geboortig, een lieveling en veldoverste van den Koning SISAK van *Egypte.* Deze overreedde den Koning SISAK, dat hij RECHABEAM den oorlog zou verklaren, welke hem ook, in het vijfde jaar zijner regering, onderwierp. JEROBEAM veroverde in dezen krijg, in korten tijd, alle vaste steden in *Judea*, en kwam tot aan de muren van *Jeruzalem.* Toen de Schotsche Meesters en Ridders dit zagen, legden zij onder elkander den eed af, de muren des tempels tot den laatsten bloeddrop te verdedigen, en de honderd gewapende krijgsknechten, die tot bewaking van den Tempel bestemd waren, zelve aan te voeren. Toen JEROBEAM, zonder veel moeite, de stadsmuren bestegen had, en tot voor de muren des Tempels aanrukte, verschrikte hij, dat hij zulk eenen grooten tegenstand ondervond; zoodat hij, om niet al zijn volk te verliezen, onverrigter zake van den Tempel moest terug trekken. Hij bezette de stad, plunderde de koninklijke schatten en de rijkdommen der stad. Bij deze belegering hadden acht Schotsche meesters hun leven verloren, en alzoo hunnen eed vervuld. De overgeblevene helft, te zwak, om den vijand langer tegenstand te bieden, besloot, de schatten bij tijds in veiligheid te brengen. Er waren nog meer schatten in den Tempel, maar deze waren de gewigtigste. Toen nu JEROBEAM nogmaals met al zijne magt op de muren van *Jeruzalems* tempel aankwam, verscheen hij in den voorhof, en brak de beide kolommen *J.* en *B.* Hier deden de Schotsche Ridders eenen moedigen uitval, en dreven de vijanden over de muren terug. Toen grepen zij vier stukken van de gebroken kolommen, en bragten deze in den voorhof des tempels, achter de groote springbron, met welker water het bloed van het geslachtte vee uit den Tempel gespoeld werd. Daar bevond zich een verborgen gang, *Jaerzen-Kedi* genoemd, in welken zij de stukken der kolommen, in de gedaante van het *Andreas*-kruis, en daarop de schatten legden. Deze gang was groot en lang,

en verdeelde zich in twee armen. De eene liep naar het bosch *Zith*, en de andere naar de vlakte *Lanan* en *Marassa.* De Schotsche Ridders verkozen den laatsten, en kwamen tot aan *Paran*; vandaar tot aan de woestijn *Abarimaïtor*, eene rotsige en onbewoonde landstreek. Men zag hier weg, noch voetpad; ook vond men hier geen spoor van menschelijke voetstappen. Alles was met een donker en ondoordringbaar woud bedekt. Wilde dieren hadden deze streken in bezit genomen. De dalen weergalmden van hun gebrul. Hadden zij eenen berg bestegen, zoo was onder hen eenen vreesselijken afgrond, en tegenover een nog schrikbarender steile rots. Reeds verborg zich de dag; de zwartste nacht omhulde hen, zoodat zij elkander niet meer herkennen konden, behalve als geweldige bliksemschichten neêrschoten, op welke zoo hevige donderslagen volgden, dat die de aarde deden schudden. Groote vergiftige slangen verlieten vol vrees hare holen, en sisten aan hunne voeten. In dit gevaar, dat hen ieder oogenblik met den dood dreigde, zonken zij ter aarde neder, en hieven hunne handen omhoog tot den O∴ B∴ H∴ d∴ H∴ De dag brak aan; zij zetteden hunne reize in die schrikkelijke woestijn voort; het ontzettendste onweder vergezelde hen. Zoo dwaalden zij dagen en nachten moedeloos en krachteloos rond, zonder te weten waar zij waren. Eindelijk helderde de hemel op, en zij zagen van verre, in het zuiden, hooge rotsen, als een geweldige muur met hooge torens, en door een groen schijnend water omgeven. De rotsen wierpen hare schaduw tot over de halve woestijn. Toen zij nader kwamen, zagen zij, in het oosten, eene oude, lange, vervallen poort, welker verouderde deurposten elk oogenblik dreigden in te vallen. Met veel moeite kwamen zij over eene muur van zand, daarna door een moeras, en eindelijk over het water. Met levensgevaar waagden zij de poort binnen te treden. Naauwelijks waren zij in den donkeren gang, en hadden zestien schreden gedaan, toen zij den dag aanschouwden, welke door eene scheur in de poort viel, en hen op eenen weg leidde, waar zij de schoonste en bekoorlijkste streek der wereld ontwaarden.

Na zestien weken reizens betraden zij een waar aardsch paradijs, waar eene altijddurende lente heerschte.

De bloesems en rijpe vruchten van eene menigte vruchtdragende boomen, verspreidden den aangenaamsten geur. Eene zacht

ruischende beek kronkelde zich door deze lustwarande, in welke geen enkel zintuig ongeroerd of onbevredigd bleef.

Nadat de Ridders, van de uitgestane vermoeijenissen uitgerust waren, bevonden zij, na naauwkeurig onderzoek, dat deze gelukkige plaats duizend ellen lang en breed, en met hooge, steile rotsen, als met eenen muur, omgeven was. Op eenigen afstand werden zij een heilig bosch gewaar, met eenen ouden Tempel. Boven de deur des Tempels stond het volgende opschrift in de Hebr. taal: *Niemand nadere dezen heiligen Tempel* Bethsemes, *dan die een kenner en vereerder der* zeven wetenschappen, *en te gelijk van alle nieuwsgierigheid bevrijd is.*

De Ridders namen elkander hierover eenen eed af, gingen toen in den Tempel, en legden in het midden hunnen heiligen buit neder, namelijk: *de schat*, dien zij uit *Jeruzalem* medegebragt hadden. Deze bestond in eene *vierhoekige* elpenbeenen kist, aan de hoeken met goud beslagen, met edelgesteenten ingezet, en door HIRAM zelven vervaardigd. In deze lagen *twee stukken gedegen goud*, elk eenen elleboog lang en dik, welke tot de kroonen en pedestallen gebruikt werden, die aan de heide zuilen *J* en *B* ontbraken, en welke stukken goud door SALOMO zelven vervaardigd zijnde, heilig gehouden en in het allerheiligste nedergelegd werden. In het midden der kist lag het *borstschild, met twaalf edele steenen*, naar het getal der twaalf stammen, dat MOZES liet vervaardigen, en hetwelk de Hoogepriester alle jaren eenmaal, wanneer hij in het heilige der heiligen kwam, op zijne borst moest dragen; insgelijks eene dikke gouden plaat, waarop de *Urim* en *Thummim* gegraveerd was. Geheel onder in de kist lagen *vier gouden gedenkpenningen*, waarvan op de eerste het Leerlings-, op de tweede het Medgezellen-, op het derde het Meesterwoord, en op de vierde niets geschreven was. Het oude Meesterwoord stond op het deksel der kist, in eenen driehoek. Ter linkerhand zagen zij den *Normam*, ter regterhand eene *lijkkist* van zwart jaspis, op welker deksel de volgende woorden in Arabische letters stonden: *God zelf is hier de wachter.* Deze lijkkist was negen jaar en drie maanden lang voor de Schotsche Ridders een waar geheimenis, totdat eindelijk een van hen het waagde, zijne nieuwsgierigheid te bevredigen, en daardoor het aantal dezer Ridders verminderde; want, gedurende de vier uren die hij met de *Normam* bezig was,

kwam hij om. Daarom werden dan ook de Schotsche Ridders, bij hunne aanneming, onder de rol gelegd en viermaal gekleed, tot aandenken van dezen ongetrouwen en meineedigen Ridder, die *Erphat* heette.

Eindelijk is nog aan te merken, dat de plaats, waar deze Schotsche Ridders zoo lang in rust en tevredenheid geleefd hadden, in gelukkig *Arabië* gelegen, en van rondom met zoo vele gevaren omgeven was, dat geen sterveling het waagde hen te bezoeken, totdat eindelijk het geluk de Ridders zoo gunstig was, dat zij gelegenheid vonden, haar te verlaten, en de terugreize met de schatten weder aannamen. Na huune aankomst vonden zij de heilige stad en den Tempel geheel verwoest, en in puin en asch verkeerd. Dewijl zij nu de plaats, waar HIRAM begraven was, kenden, en vreesden, dat zijne beenderen verbrand mogten zijn, zoo zochten zij zijne begraafplaats op, trokken de lijkkist uit de asch op, en begroeven ze op nieuw op eene geheime plaats, waar zij nog rust. Zij begaven zich hierop naar alle vier werelddeelen, zochten hunne Medebroeders op, vormden, naar pligt, nieuwe Loges, en breidden het licht der Vrijmetselarij overal uit. Zij verhaalden aan hunne Broeders, welke bezwarenissen zij, op de reize met hunnen schat, hadden ondervonden, en vermaanden hen tegelijker tijd tot trouw en ijver.

Verklaring van het Tableau der Schotsche Ridders.

Beschouw, mijn Broeder! met een geroerd hart op dit Tableau de afbeelding van den beklagenswaarden toestand, waarin SALOMO'S Tempel, het meesterstuk onzer voorvaderen, zich bevindt. In het westen ziet gij de twee koperen *kolommen*, die door hare pracht de buitengewone schoonheid van dit gebouw verkondigden, nu verbroken, omgeworpen en zoodanig verwoest, dat zij bijna onkenbaar zijn geworden. Ook van de *zeven trappen*, welke tot de groote poort leidden, zijn niet meer dan *vier* overig, maar evenzoo onvolkomen en verwoest, dat men ze naauwelijks beklimmen kan. Het innerlijke des Tempels is verwoest en zeer in verval.

De Bouwmeesters door de zon der reine deugd en de maan der onbevlekte onschuld verlicht, vonden hier ook de lijkkist van HIRAM, die zij uit den puinhoop trokken, waarbij zij de *drie*

knodsen ontdekten, waarmede deze zoo ongelukkige als waardige Grootm∴ van zijn leven beroofd was geworden. De groote B∴ H∴ der werelden, die alle deugdzamen beloont, zegende verder deze ijverige Bouwmeesters, door den bijstand Zijner goddelijke wijsheid in hunne ondernemingen. Zij ontdekten eindelijk den *grondsteen*, den *talisman*, ja zelfs de schatten des Tempels. Toen zij deze ontdekten, vielen zij dadelijk op de kniën neder, en vereerden, van erkentelijkheid doordrongen, den viermaal heiligen naam van dengenen, die hen in hunnen arbeid geholpen had, en welke op het deksel was gegraveerd.

Hierop vereenigden zich de even ijverige als waardige Bouwmeesters veel inniger dan te voren, door den band der vriendschap en bragten het ligchaam van HIRAM en den schat naar *Schotland.* Den schat plaatsten zij op een altaar, op hetwelk zij tot op den huidigen dag hun dankoffer brengen, voor de gelukkige ontdekking, die hun de Groote B∴ M∴ der werelden had vergund. Het lijk van HIRAM begroeven zij met alle pracht en rigtten hem een eeuwig gedenkteeken op.

In den Filozofengraad wordt veel geknield, gebeden, gezegend, gekust en gezworen, daarentegen niets gedaan of gezegd, dat deze benaming regtvaardigen kan. Hij staat noch met den voorgaanden, noch met den volgenden graad in eenig verband, zoodat het duidelijk blijkt, dat die door een of ander dweepziek en femelend Br∴ is ondergeschoven. Het binnenste van de kamer der wijsheid (des Tempels) heeft wit behangsel; het groote, op de drie trappen staande altaar in het oosten, waar de *Waardigste* (de Voorzitter) zijnen zetel heeft geplaatst, en de kleine altaren in het westen, waar de beide *oudste Filozofen* (Opzieners) hunnen zetel hebben, en de *vier* kleinere altaren der overige *Filozofen*, in het zuiden en noorden, hebben mede witte bekleedsels, en eindelijk ook de kleine tafel, waarop het *Filozofen*-Tableau uitgebreid is. Op de altaren, staan *witte* waskaarsen.

Het gebruik schrijft aan der *Filozofen* handelingen bijzonderen ootmoed voor; vooreerst nadert de Waardigste, na knielend zijn gebed verrigt te hebben; daarna, in eenen rei, met

kaarsen in de handen, knielen zes *Filozofen* (velen boven dit getal in eenen tweeden rei knielende, hebben geene kaarsen); vervolgens legt de *Waardigste* aan ieder hunner de regterhand op het hoofd, ontsteekt met de linkerhand diens kaars, en zegt:

De groote *Jarochei*, de wijze *Ajanoda*, de almagtige *Elohe Ztoabez* zegene u! sta op mijn Broeder en ga in vrede!

Hierop kust elk ingezegende den Waardigste op het voorhoofd, en het Ordeteeken dat om zijnen hals hangt. De Waardigste roept ze echter op, hem te helpen in het openen van de Kamer der Wijsheid, valt op de knieën, en zegt:

Mijne waardige Broeders, daar gij met mij besloten hebt, de Kamer der Wijsheid te openen; zoo zegent mij alvorens in den naam van den grooten *J*, enz.

Met gelijke plegtigheid wordt de Kamer der Wijsheid gesloten, waarna de Waardigste voor de overige *Filozofen* neêrknielt, en zegt:

Mijne waardige Broeders, mogt ik in eenige opzigten te kort zijn geschoten, dan schrijf het aan menschelijke zwakheid toe! Vergeeft, mint en zegent mij.

Ook de Groot-Sekretaris moet gelijke ootmoedigheid betoonen. Nadat de Waardigste tot hem heeft gezegd:

Ga heen, mijn Broeder, en gelei den Uitverkoren Meester N.N. in den naam van hem dien wij hier vereeren, naar het reinigingsbad en dan in de Kamer der Wijsheid, wij zullen intusschen voor u en hem bidden.

Knielt hij voor hem neder, ontvangt zijn zegen, begeeft zich naar het voorbereidingsvertrek, werpt zich voor den Kandidaat op de knieën, en zegt:

Mijn Broeder, mogt ik u ook ooit in eenig opzigt hebben beleedigd, dan smeek ik u vergiffenis af.

Dan doet hij den Kandidaat zijne overtollige versiersels afleggen, en zegt:

Wasch uwe handen, opdat gij rein en onbevlekt in de Kamer der Wijsheid kunt verschijnen.

Hij bidt gedurende deze daad in stilte, leidt den Kandidaat

ruggelings in de Kamer der Wijsheid en naar een *blok*, vat met de regterhand de daarin stekende *bijl*, en zegt:

Kniel neder en leg uw hoofd op dit *blok*, opdat gij den ouden mensch in u moogt dooden.

Hij geeft hem dan met de opgeheven bijl een' ligten slag op den hals, en roept:

Hij is wedergeboren.

De Waardigste en de verdere *Filozofen* roepen driemalen Amen! waarna de Kandidaat voor elk der 6 kleine altaren, zijne gelofte knielend aldus aflegt:

‘Ik zweer, en beloof bij mijnen Vrijmetselaarseed, de geheimen van de Kamer der Wijsheid op het zorgvuldigste en heiligste te bewaren; zoo ik dezen eed niet houde, dan moge God mij aan ziel en ligchaam straffen! Tot bekrachtiging van dezen eed kus ik de woorden mijns Verlossers.’

En eindelijk op het groote Altaar den volgenden eed, welken hij ook onderteekenen moet:

‘Ik zweer bij God, den grooten *J*.... enz. het gewigtigste geheim van de Kamer der Wijsheid niet alleen met de grootste zorgvuldigheid te bewaren, maar deze ook, met verlies van mijn bloed, en verachting van mijn leven, te zullen verdedigen. Ik beloof voor den Almagtigen E.Z., den schrikkelijken Regter der meineedigen, de hoofdpligten der Vrijmetselarij, met nog meer ijver, dan tot nu toe geschiedde, uit te oefenen; de pligten en geboden en penitentiën, die mij opgelegd zijn, *met blinde gehoorzaamheid* te vervullen. Zoo ik laag genoeg mogt zijn, dezen eed te verbreken, dan straffe mij de Almagtige E.Z. met zijne hardste straffen, hier tijdelijk en ginds voor eeuwig. Mijn naam worde onder Vrijmetselaren niet alleen uitgeroeid, maar diene voor alle Loges tot eenen gruwel en schrikbeeld, en alles wat leeft, houde mij voor den onwaardigsten sterveling! Ik roep God, den grooten *J*∴, den wijzen *A*∴, den Almagtigen E.Z., tot getuige aan, dat ik dezen ligchamelijken eed opregt en zonder eenigen dwang hebbe afgelegd. Zoo waar straffe mij God aan lijf en ziel. Om mijnen eed te bekrachtigen, kus ik het woord mijns Scheppers, en onderteekene dien eed met mijn bloed.’

De nieuwe *Filozoof* wordt getooid met zijne viervoudige klee-

ding, als: 1.) het *Schootsvel*; 2.) den *Kiel* der onschuld; 3.) het *Ordeteeken*, en ten 4.) den *versierden Vrijheidskoed.* Hij kust elk van deze stukken, ontvangt van den Waardigste der Orde den vredekus, en wordt ingezegend; waarop de Waardigste weder een gebed doet, dat de andere *Filozofen* zacht nazeggen.

De nieuwe *Filozoof* ontvangt nu onderrigt, daarna wordt hem het Tableau verklaard, en doet de Waardigste hem eindelijk de volgende vragen:

Vr. Zijt gij een *Filozoof*?

Antw. Ik ben wedergeboren.

Vr. Wat is de pligt van eenen wedergeborene?

Antw. Het goede, dat mij in de Vrijmetselarij bekend is, met verachting mijns levens voor te staan en te beschermen, en het booze in den afgrond der hel te vervloeken.

Vr.. Welk is het goede doel der Vrijmetselarij?

Antw. Den gouden tijd weder te herstellen.

Vr. Welk is het slechte?

Antw. De verraderij een tijd lang onder den schijn der deugd verscholen.

Vr. Door welk middel kan de gouden tijd weder hersteld worden?

Antw. Door middel van eene ongehuichelde vreeze voor God, door eene naauwkeurige vervulling der voorgeschrevene pligten en door ootmoed, die het grootste kenteeken van zelfverloochening is.

Vr. Wat beteekent uwe kleeding?

Antw. De witte hoed met den veder de versierde vrijheid, *de witte mantel* het beeld der onschuld, en *de groene band* de hoop.

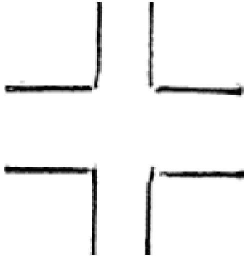
Vr. Hoe oud zijt gij?

Antw. Ik ben wedergeboren.

Van den *zevenden* geestelijken graad, welke in het met Latijnsche en Hebreeuwsche plaatsen uit den Bijbel vermengde Rituaal is genoemd: *gradum* Capitularem *sequitur et primus gradus* Capituli invisibilis *dicitur vel* Clericatus, zullen wij het voornaamste opgeven.

In het Konklave, zoo mogelijk eene kerk of gewijde kapel,

wordt, zoo er zich onder de Konklavisten een priester bevindt, met het lezen van eene mis een aanvang gemaakt, of in de Protestantsche kerken een gebed gedaan, en de rozenolie (*Chrisma*) gezegend. Indien er geen Priester tegenwoordig is, heft de Hoogepriester of hoogwaardige Aartspriester de Hymne *Veni sancte spiritus* aan, waarna zeven malen op den horen van *Israël (shofer)* geblazen, en door den Hoogepriester met de *Arons*-roede op den altaar geslagen wordt. Op dezen staan zes kleine, en in het midden zeven groote lichten, voor welke op een witte gordijn het roode Magische kruis, uit vier Hebreeuwsche *Daleths* zamengesteld, in de volgende gedaante is geplaatst:

Buiten de *Arons*-roede, ligt de *Openbaring* van JOHANNES opengeslagen op het altaar. De aanwezigen hebben *koorhemden* aan, en zijn met een *wit snoer met negen knoopen*, van welke er drie afhangen, omgord. Over het hemd dragen zij *den mantel der Tempelheeren*; op de regterzijde het Magische kruis, van wollen band; op de linker het gewone Tempelheerenkruis, en om den hals een wit, met zwarte *Daleths* omzet kruis, hetwelk de officieren aan eenen zwarten, en de overige Broeders aan eenen rooden band dragen. Tegenover den Hoogepriester staat, in eenen hoek, aan zijne regterhand een geraamte. Nadat de 47ste Psalm, welke met de woorden *Plaudite gentes*! (Alle, gij volken! klapt in de handen!) aanvangt, in de Latijnsche taal gebeden, en zeven maal in de handen geklapt is, begint de Hoogepriester het volgende gesprek:

Vr. Hoog-Eerwaardige Broeder! *Groot-Operateur*! wat is het *Konklave*?

Antw. Het is eene vereeniging van echte scholieren der oude Wijsgeeren, welke zich, in latere tijden, *Broeders van het*

gouden kruis, of *kerkelijken* genoemd hebben. Deze zoo eerwaardige naam is door de verachtelijkste lieden, die lage bedriegers waren, misbruikt geworden.

Verder heeft zich ook in de laatste jaren zekere ROZENKRUIS opgedaan, die een gezelschap van zoogenaamde *Duitsche rozenkruizers* heeft gesticht. Deze zijn wel geene bedriegers; maar zij hebben even zoo weinig kennis, als de eerste van de ware stof, of van den waren arbeid der K∴ K∴ Eindelijk is er nog eene derde klasse van Rozenkruisers, welke wel eenige losse theoretische begrippen der wijsheid hadden, maar nog altijd zeer van het doel verwijderd waren.

Vr. Wat is dus het ware geheim van het Konklave?

Antw. Wijsheid.

Vr. Wat is wijsheid?

Antw. De kennis van God en der gansche natuur.

Vr. Alzoo dienen de grondige begrippen der algemeene chemie niet tot wijsheid, of staat den geleerden chemisten hiertoe de weg open?

Antw. Algemeene chemie is nergens nuttig toe; want chemie is *kunst*, en wijsheid *natuur*; en de geleerdste scheikunstenaar kan bij ons niet eens scholier zijn.

Vr. Wat verstaat gij door kennis van God en de natuur?

Antw. God heeft van zijnen hoogsten troon tot het middelpunt der aarde alles naar de wetten der natuur geschapen, waardoor ons deze oneindige Bouwmeester een voorbeeld geeft, hoe wij tot den weg der wijsheid zullen komen. Hij had in eenen oogenblik zoowel de wereld kunnen *scheppen* als *vernietigen*; Hij heeft haar echter natuurlijk geschapen en zal haar ook natuurlijk vernietigen, en even als Hij-zelf drieëenig is, heeft Hij ook in de wereld eene drieëenigheid vastgesteld.

Vr. Wat schiep God in het eerste begin?

Antw. De duistere *Bajert*, welke uit *troebel water* en *vuur* bestond.

Vr. Wat geschiedde verder?

Antw. De Geest Gods zweefde over de wateren.

Vr. Wat ontstond uit dezen Geest, dien de Geest Gods op het water achterliet?

Antw. Het licht.

Vr. Wat deed de Almagtige met dat licht?

Antw. Hij verdeelde het in het *reine* en *onreine.* Uit het reine schiep Hij den hemel, en het onreine gaf Hij over aan de vulkanische grondstof der wereld, welke door de verbranding tot asch en aarde verkeert.

Hierop volgen nog negen vragen en antwoorden, welke blijk geven van gelijke wijsheid. De Hoogepriester besluit het gesprek met den uitroep:

'Daar alzoo het licht der wijsheid in ons woont, en de stof der wijsheid uit ons komt, zoo willen wij, hoogwaardige Broeders! ook toonen, dat wij dit waardig zijn.

Wij willen *dat licht der wijsheid met onze handen bearbeiden*, en naar het voorbeeld van den Heer der Heerscharen, eene kleine wereld scheppen en in zijnen driemaal heiligen naam, het Konklave der wijsheid openen.'

De daartoe behoorlijk voorbereide Kandidaat, gaat, na zijne eerste intrede, in het Konklave, terwijl hij bij elken der Konklavisten blijft staan bedelen, en zegt:

'Geeft eenen arme eene aalmoes! God heeft mij verhoogd; Hij heeft mij vernederd; Zijn naam zij geprezen van eeuwigheid tot eeuwigheid!'

Waarop hij van elkeen de kleinste munt des lands bekomt. Na zijne tweede intrede wascht hij zich zeven maal de handen met rozenolie, waarbij de Aartspriester en de Broederen Hebreeuwsche formulieren uitspreken. Daarop reikt hem de voorbereider den *Jamsuph*, of het *riet* van den *Ecce Homo*, en de veroordeeling van CHRISTUS voor PILATUS met hem wordt voorgesteld. Verder wordt hij, met het gelaat voorover, op eene stroomatras nedergeworpen, om hem te *kruisigen*; na eenige minuten wordt hij, onder aller zwijgen, weder opgerigt en met gewijde olie gezalfd, waarbij de Aartspriester hem de handen kruiswijze op het hoofd legt, en zegt: *Spiritus sanctus superveniat tibi, ut habeas*, sapientiam, intellectum, consilium, fortitudenem, scientiam, pietatem *et* timorem Domini! *Vade in pace*!

Nu volgt de drievoudige eed in de Latijnsche taal, of wanneer de Kandidaat deze niet verstaat in de Duitsche.

De woorden, die den nieuw aangenomene nu medegedeeld

worden, zijn: HARRIS, AUMONT, DAVID en JONATHAN. Nadat het linnen kleed, waarop een rood kruis gehecht moet zijn, van de in het midden der *Sephiroth* (Konklavisten) staande tafel weggenomen is, spreekt de Hoogepriester hem aldus aan:

'Wij, Hoogepriesters en Tempelheeren-Ridders, hebben door overleveringen van drie leerlingen van PYTHAGORAS en van ZENO, die u bekend moeten zijn, de *Hermetiesch Cabbalistiesche wetenschap* en het geheim der *goddelijke Magie* ontvangen. De orde en de wetten van het heilige Konklave bevelen, onze wetenschappen aan zeer weinigen van ons Kapittel mede te deelen, om geheimen van zoo veel gewigt niet te ontwijden. Daar thans echter het volkomen getal (*tien* Konklavisten en tien medeleden van eer met zitting en stem in een Konklave) voor dit Oosten niet volkomen is, zoo hebben wij u, hoogwaardige Broeder! die u door persoonlijke eigenschappen, door uwe gehoorzaamheid en stilzwijgendheid bijzonder onderscheiden hebt, verkozen, om onder het getal der Uitverkoren van ons Konklave, in ons onzigtbaar Kapittel plaats te nemen, om van den hoogwaardigen Groot-Deken en Groot-Operateur al dat licht en al die theozophiesche, cabbalistiesche en hermetiesche kennis te bekomen, waartoe gij nu in staat zijt.

Ontvang deze met de behoorlijken eerbied, en wijd ze uwe diepzinnigste beschouwing, terwijl gij God, den Almagtige looft, die zoo veel wonderwerken in de natuur heeft daargesteld, Weet en verneem ook hiermede, dat wij, Broederen van het Konklave, niet alleen grootmoedige weldoeners, maar ook gestrenge regters zijn! In naam van onze geheiligde Orde hebben wij *het regt over leven en dood*, en wanneer gij het ooit durft wagen, onze wetten te overtreden, zoo zou noch de bescherming, noch de magt der vorsten u van den dood kunnen redden. *Niets gebeurt er toch in de wereld, dat voor onze Opperhoofden verborgen kan blijven*, en daar hunner scherpzinnigheid niets ontgaan kan, zoo leer eerwaardige Broeder! uwe aangegane verpligtingen getrouw vervullen, en u voorzigtig en gehoorzaam te gedragen. Leer bovenal zwijgen, opdat gij niet met lijf en ziel verloren gaat.'

Nu reikt men hem het groote licht des altaars over, en zegt: *Ecce lux mundi*!

Het koor der Broederen bidt eene Latijnsche spreuk, en de Groot-Operateur neemt eene gloeijende kool uit het nevens

hem staande reukvat, (met hetwelke de Grootschatmeester den Aartspriester bewierookt, eer deze den zegen uitspreekt), en maakt daarmede driemaal het kruis op des Kandidaats tong. *Accendimus linguam tuam igne spiritus sancti, et apponimus tibi sigillum silentii perpetui, in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti.* - Al de Broeders vallen hier gezamenlijk in) *Amen! Hoshiana in excelsis.*

De Kandidaat ontvangt den Joodschen zegen, zoo als die van MELCHIZEDEK tot op SALOMO werd overgeplant, dan *het kruis der Priesterlijke Tempelieren*, den *Priesterband*, een *Lauriertak*, en eindelijk den naam eens Engels, of van eenen Profeet.

Verklaring van het eerste mystieke Tableau.

Hier, hoogeerwaardige Broeder! Ziet gij alle geheimenissen der geheele Vrijmetselarij en der K.˙. K.˙., in eens te zamen getrokken. Alle graden, die gij tot hiertoe bekomen hebt, worden bij ons het *noviciaat* genoemd. De *symboliesche graden* van Leerling, Medgezel en Meester zijn gemaakt, om u tot hoogere geheimen voor te bereiden, u een historiesch begrip van de Vrijmetselarij te geven, en ons eene naauwkeurige kennis van uwe denkwijze en gedrag te verschaffen.

De *Schotsche graad* is de aanvang der heilige Ridderschap, en eigenlijk het zoogenaamde *lagere Diakenambt.* De *Uitverkoren Broeder* is het *Diakenschap* en eigenlijk *noviciaat.* De *zesde* graad is afgezonderd. Hij is een *militaire graad*, welke de bevrijding van het beloofde Land, uit de handen der ongeloovigen tot onderwerp heeft en in geen verband tot den Priestergraad staat.

De belooningen der militaire Tempelheeren zijn *Kommanderijen* en *Ballijën*; die der geestelijke Tempelheeren zijn de afgetrokken wetenschappen en zoodanige wezenlijke *kundigheden*, die ons *gezondheid en rijkdom* geven. De *Hermetiesche* en *Theosophiesche* kundigheden zijn voor ons des te eerwaardiger, dewijl zij ons van de ondoordringbare eigenschappen des grooten *Adonaï* nader onderrigten, en ons zijne verschillende werken, in den hemel en op aarde, duidelijk maken.

In de Ridderorde beteekenen J.˙. B.˙. M.˙., *Jacobus Burgundius Molaius.* In de Priesterorde daarentegen hebben zij eene dubbele

uitlegging. De *Hermetiesche* is *Ignis, Maris, Balneum*, - MB. - dewijl hier de figuur der M. veranderd wordt in het water, waarvan de verkeerde driehoek het teeken der chemie is. Dit *waterbad* is de stof der schepping, waaruit God de wereld en alle geschapen wezens gemaakt heeft, en deze stof is het ook, waarvan zich de oude Magiërs bediend hebben, om het *heilige vuur* daaruit te maken. Het is de oorsprong van alle wonderen der natuur, het *chaotiesche en eerste water*, dat op het naauwkeurigste naar het systeem des Scheppers is gemaakt. De theozofiesche verklaring zal u later medegedeeld worden.

De *ballen* op de *kolommen* staande, zijn de *magnetiesche deugden der opper en lagere streken*, uit welke dit eerste water getrokken is. De ruwe steen is het minerale *Electrum*, waarmede wij de volkomen metalen en edelgesteenten koken. Hij bevat het *lichtvuur*, waarvan de Profeten spraken; *hij was de vurige wolk en de vuurzuil der Israëlieten, het heilige vuur der opperpriesters, de vurige wagen van Ezechiël en die waarop* ELIAS *ten hemel voer, hij was het vuur, de rook en de damp, waarvan de Heilige* JOHANNES *in de Openbaring spreekt.* De kubieke steen is het Alcaliesche universeel zout, hetwelk alle metalen en edelgesteenten daarom oplost, dewijl dit zout de moeder, de oorsprong en de magneet van deze is. De Meestergraad spreekt van de op HIRAMS graf gevondene akacia. Dit is de ware stof, uit welke de wijsgeeren hunne schatten halen. Zij is het ware licht der wereld, uit welke de glorierijke HIRAM, onder het beeld des Verlossers, is te voorschijn gekomen. Zij is de brandende kool, van welke JESAIA (XLVII:14) en EZECHIËL (X:2) spreken, en welke, volgens het verborgen systema der oude wijzen en wijsgeeren, toebereid moet worden. Eene van onze geheimzinnige materiën is dus de brandende kool, welke de *Egyptiesche Cabbala* duidelijk noemt. De tweede stof is het groene schuim, dat op der Filozofen zee zwemt. Daaruit komt het *grijze zout*, en van dit zout eindelijk het *water*, dat alle metalen, mineralen, edele gesteenten en alle zamenstellingen der natuur oplost en *de dagen des menschen tot aan zijn einde in de meest volmaakte gezondheid bewaart.* Tot slot moeten wij zeggen, dat er drie soorten van Broeders in ons Konklave zijn. De *eerste*, zijnde die welke de kennis bezitten, zoowel der hermetiesche als magiesche Egyp-

tiesche Cabbala. Deze zijn de Aartspriester, de Groot-Diaken en de Groot-Operateur. De *tweede* is die klasse, welke men de geheimen begint mede te deelen, en deze zijn werkelijke medeleden van het Konklave. De *derde* zijn medeleden van eer, die niets dan ceremoniën kennen.

Verklaring der Theosophiesche geheimen.

Het kruis der Tempelheeren bevat de vier elementen en den chaos. De drie letters J∴ B∴ M∴ beteekenen *Jeziroth* (de *derde* hemel, de zetel der planetariesche geesten, *Mars, Saturnus, Jupiter, Merkurius, Venus, de Maan* en *de Zon); Berioch* (dat is de *tweede* hemel, woning der aartsengelen en hemelsche legioenen), en *Metraton* (dat is de geest van den Messias, die over alles heerscht).

De drie Grieksche letters der Openbaring χ, ξ en σ, wijzen het getal 666 aan, namelijk: de eerste 600, de tweede 60 en de laatste 6. Deze drie zessen te zamen maken 18, en hierin is het getal 9 begrepen.

[Over het getal 666, *Openb.* van JOH. XIII:18, leest men eene krietiesche beschouwing in de *Godgeleerde Bijdragen voor het jaar* 1841, XVde Deel, 1e Stuk, bl. 1-21.]

Men ziet uit deze proeve, waarin het meest uitzinnige niet is opgenomen, welke onzin, door de zoogenaamde mystiesche en theozofiesche graden, onder den naam van Vrijmetselarij, werd uitgekraamd. Deze proeve zullen wij niet verder voortzetten, de lezer heeft hieraan genoeg.

[Memphis, (Rite de)]

MEMPHIS, (RITE DE) of Egyptiesche Ritus (zie het Art. CAGLIOSTRO). In dezen Ritus, door CAGLIOSTRO uitgedacht, werden beide kunnen, onder gelijke Ritualen, toegelaten, ofschoon het twee afgescheiden ligchamen waren. De graden waren:

Egyptiesch Leerling,
Egyptiesch Medgezel,
Egyptiesch Meester.

In de beide eerste graden, door dien bedrieger daargesteld, knielden de Kandidaten bij elke schrede voor den reg∴ M∴, dan werden zij beademd, bewierookt en verrigtte men bezweringen. Was de Kandidaat van het mannelijke geslacht, dan

leidde men bij de aanneming tot Meester een jongeling of meisje binnen, die in den staat van volmaakte onschuld moest zijn, en *duif* of *pupil* genoemd werd. Deze ontving van den reg.·. M.·. de magt van den mensch, vóór zijnen val in zijn bezit, zijnde die over de geesten. Die (zeven) geesten omringen Gods troon en besturen de planeten. De duif, in het wit gekleed, met linten en bloemen versierd, naderde den Meester. De leden baden den hemel, dat de Meester het hem geschonken vermogen mogt kunnen uitoefenen. De duif bad God om de gunst, te mogen handelen naar 's Meesters bevelen, en tot middelaarster te dienen tusschen dezen en de geesten. De reg.·. M.·. blies haar op het gelaat, onder het uitspreken van een formulier, waarna zij werd opgesloten in den tabernakel, eene plaats, met wit behangen en van een tafeltje met drie brandende waskaarsen voorzien, en achter en boven den Meestertroon daargesteld. Door een daarin aangebragt venstertje kon zij hare stem doen hooren. Nu bad de Meester, en beval de zeven geesten zich aan de duif te vertoonen. De duif hunne verschijning berigt hebbende, gelastte hij haar, een der bij name door hem genoemde engelen te vragen, of de Kandidaat de vereischte hoedanigheden had, om tot Meester aangenomen te worden. Dit bevestigd zijnde, volgden nog andere plegtigheden, en dan de aanneming. Was de Kandidaat van het vrouwelijke geslacht, dan zat de *handelende Meesteres* voor, die dan koningin van *Scheba* heette. De twaalf oudste Meesteressen waren Sibyllen. De vrouwelijke Kandidaat knielde na het binnenkomen neder met al de aanwezigen, behalve de Meesteres, die, staande, zich God aanbeval. Dan gaf de Meesteres een slag met het zwaard op den altaar, waarop alle, behalve de aannemelinge, opstonden. Deze laatste bukte het aangezigt ter aarde, en zeide dan in het Fransch, den Psalm *miserere mei Deus* op. Vervolgens deed de Meesteres op de bovenvermelde wijze den Engel verschijnen, en beslissen of men de aannemelinge den derden graad mogt geven. Viel die beslissing gunstig uit, dan hieven drie zusters het *veni creator* aan. De adspirante werd nu tusschen wierookvaten geplaatst en door geurige dampen ge-

zuiverd. Daarop zeide de Meesteresse: ‘het eerste geschenk u gegeven zijn rijkdommen,’ en blies zij haar hier eenige stukjes bladgoud toe. Bij deze daad zeide de Ceremoniemeesteres: *sic transit gloria mundi* (aldus gaat 's werelds heerlijkheid voorbij). Nadat dit verrigt was, dronk de neophhiet van den drank der onsterfelijkheid, knielde in het midden der zaal, waarop de *pupil* de aartsengelen beval, de versierselen voor de aangenomene bestemd, door hunne handen te laten gaan en te zegenen. De bevorderde werd nu met het schootsvel, den ordeband en de handschoenen versierd, en zette de Meesteres haar eene rozenkroon op het hoofd, waarmede de aanneming was afgeloopen.

[Menachem]

MENACHEM. (מנחם, Trooster) Een Hebreeuwsch woord in de hooge graden (Sch. R. 30e. gr.) voorkomende.

[Menatschim]

MENATSCHIM. (מנצחים, Bevelhebbers) Een Hebreeuwsch woord in de hooge graden (Sch. R. 32e. gr.) voorkomende, en beteekende: de Opzigters der werklieden aan den Tempelbouw.

[Menes Musae]

MENES MUSAE was de 1e. graad der Afrikaansche Bouwheeren.

[Merci. (van)]

MERCI. (Prins VAN) De 26e. graad van het uit *Amerika* naar *Frankrijk* ingevoerde zoogenaamd oud-Engelsch systema. (De Loge noemt zich de derde hemel.) De troonhemel, waaronder de troon is, is van groene, witte en roode stof; de tafel, die zich voor den troon bevindt, is bedekt met een tapijt van dezelfde kleuren. In plaats van eenen moker, bedient de achtbare zich van eenen pijl, waarmede hij op den altaar slaat; de veêren van den pijl zijn rood geschilderd aan de eene, en groen aan de andere zijde; het hout is wit, met eene gouden punt. Op het altaar is een standbeeld, voorstellende de waarheid, bedekt met eenen driekleurigen sluijer. Dit is het Palladium der Orde. De *zeer uitmuntende* Prins is gekleed met eenen langen mantel van drie kleuren, en draagt eene kroon op het hoofd met gouden punten. De andere leden der loge dragen een rood *tablier*, in welks midden een witten en groenen driehoek is geschilderd of geborduurd, benevens een kordon met de drie kleuren der Orde, *en sautoir*, waaraan voor juweel een regthoekige gouden driehoek hangt.

[Mercia]

MERCIA, in de vroegere geschiedenis, een koningrijk in *Brittanje*, Op het einde der zevende eeuw werd de kroon daarvan gedragen door KENRED. Deze was een groot beschermer der kunsten en wetenschappen, voornamelijk der bouwkunst, en deed bekwame bouwkundigen uit *Frankrijk* naar *Brittanje* komen, tot het bouwen van kasteelen en kerken, en ook, om de Saksers te onderrigten in de gildwetten en gebruiken, welke uit de verwoestingen der Gothen gered waren. In 680 benoemde hij BENNET, Abt van *Wirral* (zie BENNET), tot opperhoofd der bouwlieden.

[Merzdorf, (Joh. Fred. Lodew. Theod.)]

MERZDORF, (JOH. FRED. LODEW. THEOD.) Doktor der wijsbegeerte en letteren, geboren 1812. Deze geleerde Broeder woonde vroeger te *Leipzig*, waar hij Bibliothekaris en Archievaris der Loge *Apollo* was. Zijne geleerdheid gaf aanleiding dat de Loge *Minerva* (zie het Art. LEIPZIG), hem opdroeg hare boekerij in orde te brengen, en de werken uit te schieten, welke verkocht konden worden, en van welke verkooping hij den katalogus opmaakte. Later naar *Oldenburg* beroepen, als Bibliothekaris van den Hertog, deed hij aldaar de ingesluimerde Loge *zum goldnen Hirsch*, die hem tot haren gedeputeerd Meester benoemde, herleven. Hulde doende aan zijne talenten, benoemden hem de Groote Loge, en de Loges *Ferdinand zum Felsen, Boanerges* te *Hamburg, Friedrich* te *Kopenhagen, zur Piramide in Plauen*, tot lid van eer. Hij is schrijver van het welgeschreven werkje: *Die Symbole, die Gesetze, die Geschichte, der Zweck der Masonei schlieszen keine Religion aus* (Zie verder SAKSEN en UITSLUITING).

[Mesmer, (Anton Frederik)]

MESMER, (ANTON FREDERIK) geboren te *Mörsburg*, aan het meer van *Konstanz*, in het jaar 1734, overleden aldaar 6 Maart 1815, was een geneesheer, die zich, door zijne leer van het dierlijk magnetisme en de daarop gegrondveste geneeswijze, bekend heeft gemaakt. Hij was een ijverig aanhanger van de mystiesche stelsels der Vrijmetselarij, en stichtte in 1783, gedurende zijn verblijf in *Frankrijk*, de *harmoniesche* gezelschappen, die, vereenigd met eenige aan het mysticcisme

verkleefde Loges, zijn leer in geheime vereenigingen mededeelden en trachtten aan te wenden. Vooral was het te *Parijs*, waar MESMER, zoowel als CAGLIOSTRO, een' geweldigen opgang maakten. MESMER drukte zich met gezochte duisterheid uit. Zelfs deze duisterheid diende hem tot steun, omdat zij eene groote diepzinnigheid in zijne wetenschap moest doen veronderstellen. De ten zijnen huize gehouden bijeenkomsten, deden denken aan de eleusieniesche mysteriën. Om er toegelaten te worden, moest men zich van een novieciaat onderwerpen, en moest men voorbereid worden, alvorens over den drempel te mogen treden. Ongewijden werden niet toegelaten, en menigeen werd voor altijd er buiten gesloten. Er bestonden tweederlei geheimenissen, groote en kleine. Hij, dien men waardig keurde, toe te laten, werd dan met veel praal ingewijd. MESMER werkte veel op de verbeelding en de zenuwen. Vele zijner aanhangers verzekerden overtuigd te wezen, terwijl zij slechts beguicheld waren. Doch de beguicheling verdween allengs, en van dit oogenblik taande ook MESMER'S luister. Zijne laatste dagen leefde hij eenzaam, en antwoordde hun, die hem kwamen ondervragen, ongaarne en weinig. MESMER was zeer laatdunkend, en kwam dit gebrek soms op de meest belagchelijke wijze voor den dag. Zoo zeide MESMER eens tot een geneesheer (EGG genaamd), op diens vraag, waarom hij steeds rivier-, en nooit bronwater tot voetbaden liet nemen, dat dit geschiedde, omdat het rivierwater door de zon was beschenen geworden, en, ging hij voort, water, dat door de zon beschenen is, heeft een volstrekt voordeel boven elke andere soort van water. Reeds voor twintig jaren (hij zeide dit in 1804), *heb ik de zon gemagnetiseerd*, en daardoor is zij sedert ook veel werkzamer, dan zij ooit te voren is geweest. Uitvoeriger berigten, omtrent hem en zijn stelsel, vindt men in het *Conversations Lexicon, Art. Magnetismus* en *Mesmer*, en in de opstellen: *die Heilkunde des achtzehnten Jahrhunderts*, en *über Mesmer und Mesmerismus*, in het *Morgenblätt*, 1820, N°. 71, 283 en 284, *S.* 287, 1133 en 1138.

[Metaal]

METAAL. (Het) Door metalen verstaat men de gelden, die de Kandidaat bij zijne inwijding moet offeren. Ontbloot van metalen, beteekent: dat de Kandidaat niet slechts geld, maar alle kostbaarheden, en alles wat uiterlijke glans en waarde betreft, gedurende zijne inwijding heeft afgelegd.

[Metselaar]

METSELAAR. Zie VRIJMETSELAAR en MASON.

[Metselaar-Adept]

METSELAAR-ADEPT, (De echte) is de 58e. graad van het Mitzraïmietiesch stelsel te *Parijs.*

[Metselaar des geheims]

METSELAAR DES GEHEIMS, (De) *Maçon du secret*, is de 7e. graad der Martinisten.

[Metselaar van Herodom]

METSELAAR VAN HERODOM (De) is de eerste graad der Orde van *Herodom van Kilwinning.*

[Metselaar, (ware)]

METSELAAR, (De WARE) *le vrai Maçon*, is de eerste graad der tweede klasse, van de Akademie der Ware Metselaars te *Montpellier*, en de eenige hooge hermetiesche graad der Akademie van *Avignon.*

[Metselaar op den regten weg, (ware)]

METSELAAR OP DEN REGTEN WEG, (De WARE) *le vrai Maçon dans la voie droite*, is de tweede graad van het hermetiesche stelsel van *Montpellier.*

[Metselaarsbeitel]

METSELAARSBEITEL, of ook wel enkel Beitel (Hoogd. *meissel*, Eng. *the chisel.* Fr. *ciseau*), is een werktuig, dat door de Fransche Loges op het *tableau* bij de andere is gevoegd, en strekken moet ter bearbeiding van den ruwen steen. De beitel vertoont de voordeelen van goede tucht en opvoeding. Het gemoed is, even als de diamant, in den oorspronkelijken toestand onzes levens, ruw. Doch even als deze, door behoorlijke bearbeiding van het uitwendige, zijne schoonheid en glans vertoont, zoo brengt ook de opvoeding de verborgen hoedanigheden van het gemoed aan den dag, als wanneer zij het toppunt der menschelijke kennis, die van onze verpligtingen jegens God en de menschen doet ontvouwen.

[Metselaarsgroet]

METSELAARSGROET. (De) Overeenkomstig de oude gebruiken der handwerks-Metselaars, moesten voorheen ook de Vrijmetselaars, die eene Loge bezochten, bij het binnen treden een zoodanigen groet brengen *van de zeer achtbare Broeders en*

Gezellen der zeer achtbare en heilige Johannes-Loge. Sedert het invoeren der diploma's, is het afvorderen van zoodanigen groet nogtans in onbruik geraakt.

In de oudste tijden hadden meest alle gilden hunne geheimenissen, aan welke ieder zijne gildemakkers kon herkennen; want vermits het schrijven slechts bekend was aan de geleerden (geestelijken en monniken), zoo waren ook de schriftelijke berigten bij de ambachtslieden niet in gebruik. Elk hunner vereenigingen vond alzoo groeten en teekens uit, waardoor zich een Gezel als zoodanig aan zijne makkers kon bekend maken, en bewijzen, dat hij een ambachtsman was, die zijn bedrijf bij het gild had geleerd; en deze teekens werden zeer geheim gehouden. In de nieuwere tijden werd dit door de schriftelijke berigten verdrongen. Maar het Metsclaarsbedrijf behield die in *Duitschland* het langste; ja zelfs bestaat er een onderdeel hiervan, die zich *woord-Metselaars (Wortmaurer)* noemen, en nog heden ten dage een dergelijk geheimenis bezitten, waardoor zij zich onderling als echte woord-Metselaars bekend maken; doch mogen deze hunne mondelinge groeten, noch hunne teekens, anders dan bij gesloten deuren mededeelen of overgeven. Zij behoeven dus ook geene schriftelijke bewijzen, maar bestaan, met hulp dezer geheimenissen, in *Engeland* en in *Duitschland.*

Tot in de twaalfde eeuw onderscheidden zich de *Groet*- of *Woordmetselaars* alleen daardoor, dat zij zich onderling, door middel van zekere woorden, teekens en gebruiken, te kennen gaven, van de *Schriftmetselaars* of *Briefbezitters*, d.i. van zoodanige handwerkslieden, die zich door attesten, mededeelingen, enz. wettigden, en wier gildeligchamen, even als andere, welke zich alleen op dergelijke wijze legitimeeren, in *Duitschland* omstreeks de vijftiende en zestiende eeuwen, en in *Engeland* omstreeks de zeventiende eeuw zijn ontstaan. Eigenlijke gilden bestonden toen nog niet; maar de metselaars van beroep hielden zich toen bij de Architekten op, die hen voordeel aanbragten. De bouwkunst toch was in zekere mate de eenige vrije kunst, welke toen bloeide, en achting, vrienden, begunstigers en beschermers vond, weshalve de monniken,

bij uitsluiting, alles, ter harte namen, wat tot de bouwkunst behoorde, zoodat zij zorgden, dat er onderwijs in die kunst werd gegeven, en zelven het hoogere gedeelte der kunst leerden aan hun. welke zich aan den geestelijken stand wilden wijden, of lust tot die kunst aan den dag legden. Door de bouwkunst werden de beeldhouw- en schilderkunst, en verdere schoone kunsten ontwikkeld, welke alle in de Katholieke godsdienst eene magtige beschermster vonden.

Nademaal het in de zaak zelve ligt, dat de bouwlieden toen, op eene plaats, niet bij voortduur bezigheid konden vinden, zoo gaven de kloosters aan hunne bouwkundigen verdere aanbevelingen; en als ergens een prachtig gebouw, een klooster, of eene kerk, enz. moest worden gebouwd, werden zij daarheen beroepen. Van lieverlede kwam het er toe, dat dergelijke bouwkundigen bij hoopen van het eene land naar het andere moesten trekken; al na zij nu hier, dan daar, groote gebouwen hadden daar te stellen. Die gestadige omgang met monniken gaf ook aanleiding, dat de metselaars van beroep zich in de Monniken-broederschappen deden aannemen, en hunne bijeenkomsten in de kloosters hielden. Hun rondreizen nogtans, en het verschil huns landaards was oorzaak, dat zij ook zekere gebruiken, graden en andere eigendommelijkheden instelden, ten einde de kunstgenooten in alle landen en streken naauwer aan elkander te verbinden, en een zekeren *esprit de corps* voort te brengen, die later als gildegeest de weldadigste gevolgen voor het geheel heeft gehad. Voor *Duitschland* heeft het besluit van den Rijksdag, strekkende tot het wegruimen der misbruiken onder de handwerksgezellen (het besluit is vervat in het keizerlijk patent van 16 Aug. 1731), in § 9 alle verschil tusschen de *groeters* en *briefbezitters* opgeheven, en verbiedt in § 10 den nieuwen Meesters den eed op te leggen, dat zij de heimelijkheden van het gilde zullen verzwijgen en aan niemand openbaren.

[Metselarij]

METSELARIJ. Zie VRIJMETSELARIJ en MASONIJ.

[Mexiko]

MEXIKO. De Vrijmetselarij, zoo lang dit rijk onder de heerschahpij van *Spanje* stond, daar te lande uitgesloten, ver-

breidde er zich snel, nadat het rijk onafhankelijk was geworden. Op den 29sten September 1825 werdt de Groote Nationale Loge te *Mexiko* plegtig geinstalleerd door den Br.·. POINSET, Minister der vereenigde Staten, in zijne hoedanigheid van oud-Grootmeester der Groote Loge van *Zuid-Karolina.* Terzelfder tijd werd door de Groot-Officieren van dat nieuwe Gr.·. O.·. de gelofte in die hoedanigheid aan hem afgelegd; welke Gr.·. Officieren bestonden uit leden of ambtenaren van het hoofdbestuur der republiek *Mexiko.* Men had aldaar als beginsel aangenomen, dat elke plaats, die 300 zielen bevatte, eene Loge zou hebben. Onder degenen, die de Orde daar te lande hielpen bevorderen, muntte een Katholijk Priester, AZISPE genaamd, bovenal uit. Van toen af kon men haar in dat rijk als gevestigd beschouwen, ofschoon er reeds, gedurende den onafhankelijkheidsoorlog, verschillende Loges waren ontstaan, die hare Konstitutiën van de Groote Loges der vereenigde Staten hadden ontvangen. Eerst arbeidende volgens het oud Engelsche stelsel, sloop er later ook het Schotsche stelsel binnen, ten behoeve waarvan men een *suprême conseil* vormde. Spoedig begon er de Vrijmetselarij te kwijnen; want de twee staatkundige partijen kozen (1827) de Loges tot brandpunten, zoodat de twee Maç.·. stelsels, ook in het staatkundige, tegenover elkander stonden, en elkander beurtelings onderdrukten. De Vrijmetselarij, zoo onvereenigbaar met staatkundige woelingen, heeft zich van dien schok nog niet hersteld. De Orde kwijnt er, en telt over het geheel eenige weinige Loges.

[Mey, (van der)]

MEY, (VAN DER) Sekretaris van den Prins Erf-Stadhouder der *Nederlanden* (Prins WILLEM V), was Groot-Sekretaris der Groote Nationale Loge der Vereenigde *Nederlanden*, welke hem in den jare 1767, als Gedeputeerde, naar de Groote Loge *zu den drei Weltkugeln* te *Berlijn* zond, om de gronden te ontwikkelen, waarom zijne Groote Loge weigerde, de hoogere graden, door deze Loge voorgeslagen, aan te nemen.

[Michaël]

MICHAëL. (לאבימ, wie is God gelijk.) Een Hebr. woord in de hooge graden (Sch. R. 28e. gr.) voorkomende.

[Middag]

MIDDAG (De) is de symboliesche tijd, op welken eene Loge ge-

opend wordt, om te arbeiden. Het zuiden is het meest verlichte gedeelte des Tempels, de plaats voor de Meesters en Medgezellen.

[Middeleeuwsche Bouwkunde]

MIDDELEEUWSCHE BOUWKUNDE. Het is zonderling, maar niettemin eene waarheid, dat, terwijl de meeste takken van kennis in de middeleeuwen in verval waren, de werkdadige Bouwkunst in grooten bloei verkeerde. Hiervan zijn dan ook in *Europa* zeer menigvuldige bewijzen voorhanden, in de hoofdkerken van *Amiens, Antwerpen, Arrezzo, Bamberg Bath, Beauvais, Bern, Bordeaux, Cantorbery, Châlons, Chartres, Coutances, Durham, Exeter, Florence, Freyburg, Keulen, Lincoln*, de *Westminster*-Abdij te *Londen, Laon, Mantes, Meissen, Metz, Milaan, Munchen, Nantes, Narbonne, Norwich, Orleans, Parijs, Pisa, Praag, Regensburg, Rheims, Rochester, Rouaan, Spiers (Speyer), Venetië, Weenen, Winchester, Worchester, York*, behalve een groot aantal, in dien tijd gebouwde, kasteelen, vorstelijke paleizen en raadhuizen.

Deze middeleeuwsche gebouwen zijn meestal zeer uitgebreid, en van eene konstruktie, die blijk geeft van groote kunde en volmaakte uitvoering, niet slechts van metselaars- en steenhouwersarbeid, maar ook door merkwaardige voortbrengselen van beeldhouwkunst, keurige en goedgeteekende versiersels en heerlijke glasschilderijen. De stevige, vaak met zorg bewerkte en buitengewone stukken hardsteen zijn door werktuigen tot op eene verbazende hoogte gebragt. De gewelven en steenen wenteltrappen zijn voorbeeldig uitgevoerd. De baksteenen zijn van de beste hoedanigheid, en overtreffen de voortbrengsels der meeste hedendaagsche steenbakkerijen. Het plan en de uitvoering aan vele gebouwen bewijzen, dat de daarstellers diepe kennis van *statica* en *mechanica*, en tevens gevoel hebben gehad van het verhevene en de uitwerksels, die door bouwwerken kunnen voortgebragt worden. De beschouwer staat bij het onderzoek dan ook verbaasd over de hechtheid der gebouwen en de goede keus der bouwstoffen. De Architekten dezer gebouwen waren meestal geestelijken (zie het Art. METSELAARSGROET), en vindt men dit bij de schrijvers over de bouwkunde uitvoeriger be-

schreven. Op het voorbeeld der Romeinsche bouwkorporatiën (zie het Art. KORPORATIE) hadden zich in de middeleeuwen geheime vereenigingen van werklieden gevormd. Zij noemden zich (Vrije) Metselaars, ofschoon de leden niet slechts uit Metselaars, maar ook uit Steenhouwers, enz. bestonden. In de dokumenten van dien tijd worden de Meesters *Magistri Lapicides*, of *Magistri Fabricae*, en de bouwkunstenaaars *Rectores Fabricae* genoemd. De leden herkenden elkander, door zekere teekens, en waren door een' broederlijken band aan elkander gehecht. (zie het Art. VRIJMETSELAARS.) De plaats, waar zij bijeen kwamen, om nieuwelingen aan te nemen, om te beraadslagen over de aangelegenheden der vereeniging, of over eenig uit te voeren werk, heette Loge. Onder zoodanige Hoofd-Loge, of, als men wel zeide, Hoofd-Hut, stonden verschillende Loges of Hutten. Op deze wijze werd *Duitschland* verdeeld in verschillende Loge-afdeelingen. In 1459 kwamen de Meesters dezer Hutten te *Regensburg* bijeen, en vaardigden daar, den 25sten April, eene akte van verbroedering uit (bekrachtigd door Keizer FERDINAND I), waarbij het aantal Hoofd-Hutten op vier werd bepaald, als: te *Straatsburg, Weenen, Zurich* en *Keulen.* (zie het Art. CHARTER.) Deze akte in vele opzigten overeenkomstig met de Yorksche Konstitutie van 926 (zie de Art. CONSTITUTIE en YORK), werd later nog verder vernieuwd en bevestigd door de Keizers MAXIMILIAAN, KAREL V, enz. De Hoofd-Hut te *Weenen* - onder welke die van *Hongarije* en *Stiermarken* stonden - wendde zich in gewigtige gevallen tot die van *Straatsburg.* Zij had onbepaalde magt, en deed, zonder beroep, uitspraak naar de statuten, die in 1459 en 1565 werden herzien. Over de Zurichsche Hoofd-Hut vindt men vele bijzonderheden in het werk: *De drie oudste geschiedkundige Gedenkstukken*, enz. door HELDMANN (zie dat Art.) De overblijfselen der symbolen door de arbeiders gebezigd, ziet men nog aan eenige door hen gebouwde kerken. Zoo bevindt zich voor de poort van het doodenhuis, bij den uitgang van den Dom te *Wurtzburg*, aan de eene zijde, op het kapiteel eener kolom, het geheimzin-

nige opschrift *Jachin*, en op de kolom aan de andere zijde het woord *Boas.* Op het einde der zeventiende eeuw schijnen de voorregten der Broederschap te hebben opgehouden. De Br∴ von WIEBEKING, heeft in het eerste deel van zijn werk *over de burgerlijke Bouwkunde*, de meening geuit, dat verscheidene Vrijmetselaars getrokken zouden zijn naar de Tyroolsche valleijen, waar men nog geheele vereenigingen vindt van zeer bekwame steenhouwers, die tevens metselaars zijn; zoo als die dan ook bij de versterking van *Koblentz*, bij gebrek aan bekwame Duitsche steenhouwers, met het beste gevolg, in groot aantal werden gebruikt. In *Italië* bestond de Broederschap in onderscheidene takken. Zoo was er in 1292 een aanzienlijke Loge of Hut te *Sienna*, welker Konstitutie, naar men zegt, nog bestaat. Toen de hoofdkerk dier stad werd gebouwd, vergaderden daar tachtig Meesters. Te *Orvietta* bevond zich nog in 1402 eene gelijksoortige Hut, welker Meester JAN VAN FREYBURG was. Die werkvereenigingen gingen echter langzamerhand te niet, en van toen verloren de voortbrengselen ook dat eigenaardig voortreffelijke, in de uitvoering en de keuze der materialen.

[Middelen. (Het doel heiligt de)]

MIDDELEN. (HET DOEL HEILIGT DE) Het algemeen bekende Jezuïtiesche beginsel: *het doel heiligt de middelen* (zie het Art. JEZUÏTEN), van hetwelk de schriften van eenen BELLARMIN, TURRETIN, BUSENRAUM, ESCOBAR en anderen op iedere bladzijde getuigen, is reeds daarom zoo verwerpelijk, dewijl het de zedelijke Orde der dingen ten eenemale omkeert, en nog te meer, als het doel niets anders, dan iets ingebeeld goeds is, of aan de daad zelve eene voorgewende goede bedoeling wordt toegekend. Zoo vervolgt men, b.v. de zoogenaamde Ketters, om het welzijn der kerk, of de eer Gods, of ook soms wel om het zielenheil der Ketters zelve, te bevorderen. IJdele voorwendsels, om eene onregtvaardige, en mitsdien zedelijk slechte, daad te regtvaardigen.

Het doel heiligt de middelen! of zoo als de geliefkoosde leuze en zinspreuk der Jezuïtiesch-Hierarchiesche *propaganda* in eenen eenigzins anderen vorm luidt: *Omnia ad majorem Dei gloriam*! (alles ter grootere eere Gods!) Onder deze

benaming had eens de Parijsche bloedbruiloft plaats, (den 24sten Augustus 1572), benevens het bloedbad in *Ierland* en *Valle-Tellina.* Zoo slagtten de Spanjaarden eenmaal de Amerikanen, de Portugezen de Indianen! Zoo kwam de buskruid-zamenzwering te *Londen*, en de vergiftiging van gewijde hostieën tot stand! Zoo werden de koningsmoorden beproefd en gepleegd! Alles *ad majorem Dei gloriam*! Het doel heiligt de middelen! Onder dit voorwendsel worden oorkonden vervalscht, of nieuwe en valsche ontworpen; zoo wordt de bewustelooze, zwakke toestand eens Prelaats op zijn sterfbed misbruikt; zoo verschoonen LOYOLA'S volgelingen iederen door hen aangelegden en bestierden opstand; de door hun toedoen te weeg gebragte wanorde en ondergang van staten en huisgezinnen; de opzettelijke onderdrukking van menschelijke veredeling en beschaving; met één woord, al het kwaad en de onheilen, welke zij in de wereld reeds hebben gesticht.

[Middelpunt der aarde]

MIDDELPUNT DER AARDE. Zie ook het Art. GEDAANTE DER LOGE. Ten opzigte van de diepte der Loge vindt men het volgende in de *instruction raisonnée du grade de Compagnon*, bij BAZOT (*Manuel Maçonn∴*)

Vr. Welke was de diepte der Loge?

Antw. Van de oppervlakte der aarde, tot aan het middelpunt.

Vr. Waarom antwoordt gij aldus?

Antw. Om te kennen te geven, dat al de V∴ M∴ op de oppervlakte der aarde slechts een eenig volk uitmaken, die door dezelfde wetten worden beheerd en gelijke gebruiken hebben.

[Middenkamer van Salomons Tempel]

MIDDENKAMER VAN SALOMONS TEMPEL. Aldus werd het vertrek der *Meesters* genoemd, waar de arbeiders hun loon ontvingen.

[Middernacht]

MIDDERNACHT is de Symboliesche tijd, waarop de werkzaamheden eener Loge worden gesloten.

[Middlesex, (Karel Sackville)]

MIDDLESEX, (KAREL Lord SACKVILLE, Hertog van) oudste zoon van LIONEL CRANFIELD SACKVILLE, Hertog en Graaf van *Dorset*, was stichter van de eerste Loge in *Florence.* De daar aanwezige Broeders deden hem ter eere, in 1733, een

door LAURENS NATTER gegraveerden penning slaan, op welks voorzijde zijn borstbeeld is voorgesteld, met het omschrift: CAROLUS SACKVILLE, *Magister Fl.(orentinus).* Op de keerzijde ziet men den god der stilzwijgendheid, HARPOKRATES, met eene bloem op het hoofd, en den wijsvinger der regterhand op de lippen. In den linker arm draagt hij een met bloemen en vruchten gevulden hoorn van overvloed, en laat dien rusten op eene afgebroken zuil; ter regterzijde voor zijne voeten ziet men een kubieksteen en verschillende Maç∴ werktuigen; ter linkerzijde het mystieke eleusiniesche kistje, met de slang, den Thyrsus-staf van BACCHUS en een punthamer, met het omschrift: *Ab origine (van den aanvang af).* De medaille is afgebeeld in de *Numotheca Latomorum* van Br∴ E. ZACHARIAS, (zie dat werk, *Liv.* 1, No. 1.

[Miguel]

MIGUEL, (Don) Infant van *Portugal.* Deze vorst, even ontaarde zoon, als slecht regent en zedeloos mensch, gaf, op den 30sten April 1824, een bevelschrift uit, waarbij hij zeide, een komplot tegen den koning ontdekt te hebben, en dal gesmeed zou zijn door de toen in *Portugal* niet bestaande Vrijmetselaars. In deze ordonnantie zegt hij dan ook, dat hij ze wil uitroeijen. Zijn trouwe medestander, de Kardinaal SOUZA, Aartsbisschop van *Lissabon*, versterkte dit bevelschrift, door een gelijktijdig uitgegeven *herderlijken brief*, waarin de woede des volks aangehitst wordt tegen de Vrijmetselaars. Het gevolg van dit alles was, dat het volk eenige Konstitutioneelgezinden eerst martelde, en toen zonder vorm van proces ophing, omdat zij, werd er gezegd, het voorkomen van Vrijmetselaars hadden. (Zie verder het Art. PORTUGAL.)

[Miles]

MILES. Was de 2e. graad der innerlijke Orde van de Afrikaansche Bouwheeren.

[Militaire Loges]

MILITAIRE LOGES. Zie LOGES. (AMBULANTE) In *Frankrijk* en *Engeland* bestaan ze ook in vredestijd.

[Minervalis, Minervaalgraad]

MINERVALIS, MINERVAALGRAAD (De), was de tweede trap der Illuminaten in *Beijeren.*

[Minor]

MINOR. Was de 5e. graad der Duitsche Gouden-Rozenkruizers.

[Mischkan]

MISCHKAN, (ןבשמ, de Tabernakel) *Mischtar*, (דטשפ, de Ambtsmagt) Hebreeuwsche, in de hoogere graden (Sch. R. 24e. en 30e. gr.) voorkomende woorden.

[Mitrha]

MITRHA (Mysteriën van). De stichter dezer mysteriën onder de oude Persen is onbekend; velen schrijven ze aan ZOROASTER (zie dat Art.) toe. De eerste ZOROASTER - er waren, gelijk men weet, onderscheidenen van dien naam - leefde voor 5000 jaren, en woonde in *Egypte*, welligt om deelgenoot der mysteriën te worden, en de wetenschappen te beoefenen. De mysteriën van MITHRA hadden plaats op den winter-zonnestilstand. De inwijding was verdeeld in trappen of graden, die niet konden worden verkregen, dan na het ondergaan van zware proeven. Die proeven, 80 in getal, waren alle verschrikkelijk streng, klommen steeds in strengheid op, en bedreigden soms het leven des Kandidaats. Hierna werd hij gevoerd in eene spelonk, die de *wereld* verbeeldde, en al de afdeelingen des hemels en der hemelligchamen vertoonde. Men zuiverde de Kandidaat door eene soort van doop, en drukte een teeken op zijn voorhoofd. Hij offerde brood en water; daarna bood men hem op de punt van een' degen eene kroon, en plaatste ze op zijn hoofd; maar hij wierp ze af, onder den uitroep: ‘MITHRA is mijne kroon!’ Dan was hij *soldaat.* De eerste eigenlijke graad was voor de mannen die van *leeuw*, en voor de vrouwen die van *Hyena*; dan volgden die van 2. *Leeuw*, 3. *Priester* of *Raaf*, 4. *Pers* of *Pars*, 5. *Bromius* (bijnaam van BACCHUS), 6. *Helios* (de zon, de *Balder* der Scandinaviërs, en eindelijk van 7. *Vader.* In den eersten der zeven graden, die op de planeten betrekking hadden, zuiverde men zijne tong en handen met honig. In den laatsten werd hij *Sperwer* genoemd (die vogel was bij de Egyptenaren aan de zon gewijd), en stond onder het onmiddellijk opzigt van het opperhoofd. Bij de inwijding in een der graden, stak men den Kandidaat eene slang, in de opening van het gewaad, op de borst, gelijk dit ook in de mysteriën van BACCHUS plaats had; welk dier, elk jaar van huid verwisselend en nieuwe krachten ontvangende, een beeld der zon was, wier kracht, met elke lente zich schijnt te vernieuwen. In een' an-

deren graad maakte men de vertooning, als offerde men den Kandidaat. En wanneer TERTULLIANUS, JUSTINUS en HIERONYMUS verhalen, dat de Romeinen de mysteriën van MITHRA in spelonken vierden, en daarbij menschen en stieren offerden, zoo is dit laatste waarschijnlijk of eene vergissing, of opzettelijk ter neder gesteld, om er de menschen een afschrik van in te boezemen; dit gevoelen wordt versterkt door het berigt van LAMPRIDIUS, in zijn *Leven van Keizer* KOMMODUS, waaruit blijkt, dat deze, toen hij de mysteriën van MITHRA bijwoonde, *een man met zijne eigene hand offerde*, doch haast zich deze er bij te voegen, dat dit slechts was, eene *schijnvertooning, waarbij geen bloed werd gestort.* Men bragt den Kandidaat geraamten en gedeelten daarvan onder het gezigt, ten einde hem een tastbaar en indrukwekkend beeld der vergankelijkheid te vertoonen, en hiertoe hebben dan ook stellig de schedels en beenderen gediend, welke men bij het openen der spelonk van MITHRA in *Alexandrië*, vond, en die JULIANUS *de Afvallige*, THEODOSIUS, SOZOMENUS en anderen, deden veronderstellen en zeggen, dat het de overblijfselen van menschen waren, die men er had geofferd. Bij de inwijdings-ceremoniën, die niet slechts zinspeelden op de dubbele beweging der vaste sterren en der planeten, maar ook op de trapsgewijze zuivering der zielen, bij hare reize door de planeten, besteeg de Kandidaat eene ladder, langs welke zeven poorten, en aan het boveneinde eene achtste waren aangebragt. De eerste poort was van lood, en door de Romeinen aan SATURNUS geheiligd; de tweede, van tin, aan VENUS; de derde, van koper, aan JUPITER; de vierde, van ijzer, aan MERKURIUS; de vijfde van gemengd metaal, aan MARS; de zesde, van zilver, aan de maan; de zevende, van goud, aan de zon. De achtste was die van den hemel der sterren, de plaats van het eeuwige licht, van waar de zielen afkwamen, toen zij de aarde kwamen bewonen, om zich met de stof te vermengen, en de hereeniging met hetwelk, de zielen zich tot hoogste doel van haar streven moesten stellen. In *Perzië* ontstaan, werden die mysteriën ook overgebragt naar *Armenië, Kappadocië*, enz. en eindelijk ook naar *Rome*, waar zij, schoon ten tijde van POMPEJUS ingevoerd, eerst

onder TRAJANUS begonnen te bloeijen, en afwisselend door de verschillende vorsten werden bestreden en verboden, of beschermd en opgeluisterd. Het eerste had plaats onder HADRIANUS; het laatste onder KOMMODUS en KONSTANTYN en de volgende keizers. KOMMODUS liet zich zelfs inwijden, en bekleedde er betrekkingen in. Van uit het Romeinsche rijk verspreidden zij zich door al de wingewesten, en vooral in het eiland *Brittanje*, en later ook bij de Gaulers. In 378 werden zij door den Senaat verboden, en de gewijde spelonk verwoest. Bij de Perzen werd MITHRA afgebeeld met het aangezigt van een' leeuw, en eene soort van myter of Perziesche muts op het hoofd, omdat de zon in hare kracht is, als zij in het teeken van den leeuw staat. Men vindt thans nog te *Rome* onderscheidene basrelieven, die godheid voorstellende, op een' stier gezeten, en diens horens vasthoudende. Door deze allegorie wilde men te kennen geven, dat de maan, welke men stieren offerde, en welker zinnebeelden de stierhorens waren, geen ander licht had, dan wat zij van de zon ontving. Ook de Gaulers aanbaden deze godheid, zoo als duidelijk blijkt uit den grafsteen van den Opperpriester CHYNDONAX, die in 1398 nabij *Dijon* werd ontdekt, en waarop het volgende opschrift in twee cirkels, bij wijze van kransen, stond: *In het bosch van* MITHRA *dekt dit graf het ligchaam van* CHYNDONAX, *Opperpriester. Verwijder u, goddelooze! want de bevrijdende goden hoeden mijne asch.* Op deze wijze ziet men, dat de Perziesche MITHRA in naauw verband stond met den Chaldeeuwschen en Feniecieschen BELUS, den Egyptieschen OSIRIS (zie dat Art.), en diens zoon HORUS met den Moloch der Ammonieten, en eindelijk met den *Balder* der Scandinaviërs. De Grieken en Romeinen verwarden meestal de zon met APOLLO, en de maan met DIANA, of de eerste ook wel met BACCHUS of DIONYSUS, zoo als blijkt uit de regels van VIRGILIUS (*Georgic. C.* I.)

Vos o clarissima mundi
Lumina, labentem, coelo quae ducitis annum,
Liber et alma Ceres.

Gij helder fakkelpaar, die schittrend d'aard verlicht,
Die jaarlijks om dien bol, uw' vasten loop verrigt,
En jaargetijden vormt; o, BACCHUS! moeder CERES!

En nogtans was de zon geheel afgescheiden, zoowel van BACCHUS, als van APOLLO, gelijk men duidelijk kan opmaken uit de basrelieven van *Arundel* en andere oude gedenkstukken. Zelfs bij de MITHRA der Perzen heerscht eenige verwisseling tusschen deze godheid en de zon, waarover men kan naslaan *Memoires de l'Academie des belles lettres, Tom.* XXIV: *p.* 382 en *T.* XXXI: *p.* 419-426, terwijl men de wijze van aanbidding van MITHRA omstandig beschreven vindt in ANQUETIL DU PERRON, *Le Zend-avesta, Paris* 1771, 3 *Tomes*, 4°. De dienst van MITHRA schijnt eene soort van natuurdienst te zijn, of althans eene vermenging van het *sabeïsmus* (planetendienst), met de vuurdienst, welke laatste natuurlijk symboliesch was. (Dit wordt in HYDE, *de Relig. vet. Pers. C.* 4-8, en op verschillende plaatsen door ANQUETIL bewezen). Door de betrekkingen met de Perzen kwamen de mysteriën van MITHRA wel uit het oosten naar het westen, en bestonden nog ten tijde van PLUTARCHUS (*in vita Pompeji*), maar men zou dwalen, als men den waren en oorspronkelijken toestand zou willen beoordeelen naar de wijze, waarop ze bij de westersche volken werden gevierd; evenzeer als dit het geval ware, wanneer men de Egyptiesche mysteriën (zie dat Art.) wilde vergelijken bij dat, wat ze in *Rome* en andere plaatsen waren, waar de Isis-Priesters bedelend langs de straat liepen, vaak het Isis-beeld mede omvoerden, omdat zij geen dak hadden, waar zij het onder konden brengen, en de inwijding ook ieder aanboden, die hen wilde betalen.

Merkwaardig blijft het altijd, dat men, bij verschillende volken der oudheid, *het beweenen van den dood van den god des lichts* vindt. De Egyptenaar beweende OSIRIS; de Pers betreurde MITHRA, de Scandinaviër beklaagde BALDER. Even als dit bij FRIGGA of FREYA, de aardmoeder, ten opzigte van den dood haars zoons plaats had, beweende ook AFRODITE, dien

van ADONIS, en de Frygiesche godin dien van haren zoon ATTIS (Zie verder de Art. ZON en ZOROASTER.).

[Mitzraïmietiesch Systema]

MITZRAïMIETIESCH SYSTEMA, (Het) is eene der nieuwste monsterachtige verschijnselen in de Vrijmetselarij. In 1814 verbreidde men in *Frankrijk*, dat het van overouden, Egyptieschen oorsprong was, en zijn vroegeren hoofdzetel van *Venetië* en de Jonische eilanden naar *Parijs* had verlegd, waar dan ook op den 14en Mei een Hoofd-Kapittel werd opgerigt. Het publiek dat voor deze nieuwe leer was gekozen, verloochende ook bij deze gelegenheid zijn aard niet. Het kon dan ook de aanlokselen der (negentig) verschillende graden, waaruit dit stelsel bestaat, met al de verschillende plegtigheden, ordeskleederen, linten en sterren (reeds in de 33 Schotsche graden zoo overtalrijk en verlokkend) niet weêrstaan, en geloofde het de verzekeringen der HARAMS (zie dat Art.), dat al de stelsels, zonder onderscheid, slechts afgescheurde twijgen van hun echt Maçonnieken boom waren, dat hunne eerwaardige instelling van de oude Egyptenaars afstamde, en dat te dien aanzien, oorkonden in het Chaldeeuwsch gesteld, in hunne archieven voorhanden waren, enz. enz. Het bestaat uit 90 graden, die in 4 afdeelingen, als: *A.* Symboliesche; *B.* Philosophiesche, *C.* Mystieke, en *D.* Hermetiesch-Cabbalistiesche verdeeld zijn.

De benamingen dezer graden zijn de volgende:

A. Symboliesche.

1.) De Leerling. 2.) Medgezel. 3.) Meester. 4.) Geheime Meester. 5.) Volkomen Meester. 6.) Meester uit Nieuwsgierigheid. 7.) De Iersche Meester. 8.) Engelsche Meester. 9.) Uitverkoren van 9. 10.) Uitverkoren des Onbekenden. 11.) Uitverkoren van 15. 12.) Volkomen Uitverkoren. 13.) De Verlichte (*Illustre*). 14, 15 en 16.) De Drievuldigheids-Ridders. 17.) De Schot *Panissière.* 18.) De Schotsche Meester. 19.) Onbekende Schot der *JJJ.* 20.) De Groot-Schot van het heilige Graf van JAKOBUS VI. 21.) De Schot van den heiligen ANDREAS. 22.) De kleine Architekt. 23.) De Groot-Architekt. 24.) De Opper-Architekt (of eigenlijk Architektuur). 25, 26 en 27.) De volkomen Architekt. 28.) De Engelsche volkomen Architekt. 29.) Verheven Schot. 30.) De Schot van Herodom. 31.)

De Koninklijke Boog. 32.) De Ridder van de Koninklijke Bijl. 33.) De Ridder van de Keuze (*Chevalier du Choix*), Opperhoofd van de 1e. symbolieke Serie.

B. Filozofiesche.

34. De Groot-Ridder van de Keuze. 35.) De Pruissische Ridder. 36.) De Ridder van den Tempel *Professus.* 37.) De Ridder van den Adelaar, of de volkomen Bouwmeester. 38.) De Ridder van den zwarten Adelaar. 39.) De Ridder van den rooden Adelaar. 40.) De Ridder van het witte Oosten. 41.) De Ridder van het Oosten. 42.) De Kommandeur van het Oosten. 43.) De Groot-Kommandeur van het Oosten. 44.) De Ridder van den Tempel. 45.) De Prins van *Jeruzalem.* 46.) De Ridder R. †. van Kilwinn. en Herod. 47.) De Ridder van het Westen. 48.) De verheven Filozoof. 49.) De eerste stilzwijgende *Cahos.* 50.) De 2e. of wijze *Cahos.* 51.) De Zonneridder. 52.) De Gr. Komm. der Sterren. 53.) De zeer verheven Filozoof. 54-57.) *Clavis Muratorum.* 58.) Echte Vrijmetselaar Adept (*vrai Maçon Adepte*). 59.) De Souverein Uitverkorene. 60.) De Souverein der Souvereinen. 61.) De Meester der Loges. 62.) De verheven en magtige Grootmeester der Meesters. 63.) De Ridder van *Palestina.* 64.) De Ridder van den witten Adelaar. 65.) De Groot-Inspekteur, of GrootUitverkorene KADOSCH. 66.) De Opper-Regter.

C. Mystiesche.

67.) De weldadige Ridder. 68.) De Ridder van den Regenboog. 69.) De Ridder RANUKA. 70.) De zeer wijze Prins Israëliet. 71.) De Regter van het Opper-Tribunaal *Talmudim.* 72.) De Opper-Konsistorieraad. 73.) De Souvereine Prins HASID. 74.) De Souvereine Prins HARAM. 75, 76.) De Prins van het Tribunaal der 75 en 76 graden. 77.) De verheven, Groote, algemeene Raad der Groot-Inspekteurs, Generaal-Intendanten en Regelaars der Orde.

D. Kabbalistiesche.

78.) De Souvereine Prins van den 78en graad. 79-86.) De Souvereine Prins van de Tribunalen dezer graden. 87.) De Konstitueerende Grootmeesters dezes graads. 88-90.) De Opper-Raden van dezen graad.

De Moeder-Loge is de Loge de *l'Arc-en-ciel* (de Regenboog),

te *Parijs.* Er zijn twee ordefeesten bij de lente- en herfst-eveningen, zijnde genaamd: *ontwaken* en *rust der natuur.*

In 1805 te *Milaan* uitgedacht en zamengesteld, breidde het Mitzraïmietiesch stelsel zich in *Italië* uit, terwijl het later ook in *Frankrijk, Ierland* en *Zwitserland* werd overgeplant. Dit stelsel had zich reeds in 1817, en ook in 1821 gewend tot het *Grand Orient de France*, ten einde door dat Maç∴ ligchaam erkend te worden; doch is dit niet slechts geweigerd, bij besluiten van 27 December 1817 (27. 12. 5817) en van 27 Augustus 1821 (27. 6. 5821), maar is ook dat systeem onder *interdict* gelegd. Gedurende de maand Januarij 1818 stelde dat stelsel verschillende pogingen te werk, om zich in de *Nederlanden* te vestigen, hetzij door het afgeven van certifikaten, als anderszins. In dien tijd zijn er dan ook in de Maç∴ wereld in *België* vele vlugschriften, zoo ter verdediging als ter bestrijding van dat stelsel geschreven, ja zelfs hebben een groot aantal leden van het Schotsche stelsel, verlangende, om het Maç∴ toppunt te bereiken, door het bestijgen der 57 trappen, die nog boven hunne 33 waren, dit stelsel in den beginne met ijver aangenomen, ofschoon zij het later weder bestreden; eene handelwijze, welker reden wel niet ligt geheel ontdekt zal worden. Het Schotsche Hoofdbestuur in *België* heeft ook nimmer durven tegenspreken, dat het, bij behoorlijk geteekende missieve van 4 April 1818, BEDARRIDES, het hoofd des stelsels, aanvrage heeft gedaan, om gekonstitueerd te worden als *Suprême Conseil General du* 87e. *degré.* Kort daarop werden de statuten van het stelsel te *Brussel* gedrukt en verspreid. Van de zijde der Schotten was men in de keuze der middelen, waarmede men later het Mitzraïmietiesch stelsel bestreed, niet zeer kiesch. Zoo had, b.v. een B∴, die zich buiten het verschil wilde houden, een afschrift ontvangen van het in *België* nog onbekend besluit van het *Gr∴ O∴ de France* (van 27 December 1817), en had het aan een' Br∴ geleend, onder uitdrukkelijke voorwaarde, van er geen ander gebruik van te maken, dan het door te lezen. In weerwil hiervan, werd het nog in denzelfden nacht nagedrukt en in

grooten getale verspreid, zoodat de genoemde Br∴ een afdruk ontving, vóór hij weder in het bezit van zijn oorspronkelijk exemplaar was. Onder al het zonderlinge munt het meest uit het gedrag van den Generaal DAINE, die, bij zijne circulaire van 10 Augustus, als Reg∴ M∴ der Loge *Les Amis Réunis*, te *Nijmegen* (te vinden *Annales Maçonniques, Tom.* III. *pag.* 368-376), verklaarde, het stelsel te verlaten; welke Loge nogtans als onwettig en onregelmatig beschouwd werd, zoodat zij door het Hoofdbestuur niet geregulariseerd is geworden. De circulaire van den H∴ E∴ Grootmeester Nationaal, van den 18 November 1818, op de rapporten der verschillende Groot-Dignitarissen en na gezet onderzoek te *Brussel* geteekend, heeft dat stelsel in het koningrijk der *Nederlanden* den genadeslag gegeven. In die circulaire zegt de H∴ E∴ Grootm∴ N∴, met leedwezen gezien te hebben, dat men namen van BB∴ had geplaatst op uitgegeven lijsten, als behoorden zij tot het stelsel, terwijl dit nogtans niet het geval was, gelijk men het even leugenachtige gerucht had trachten te verspreiden, dat ook hij het Mitzraïmietiesch stelsel was toegedaan en daarin was ingewijd. Dat hij (de Gr∴ M∴ Nat∴) allen arbeid in het Mitzraïmietiesch stelsel als *onwettig* beschouwde, en die nooit door hem erkend zoude worden. Deze circulaire was gecontrasigneerd door den gedep∴ Grootm∴ Nat∴ voor de zuidelijke Provinciën, Prins DE GAVRE. En ofschoon men nu ook wilde, dat dat stelsel desniettemin in *België* in het geheim zou hebben voortbestaan, zoo heeft het later daar niet weer van zich doen hooren. Dit stelsel moet nogtans niet verward worden met den *Rite de Memphis*, of *Egyptieschen Ritus*, door CAGLIOSTRO ingesteld. (Zie de Art. CAGLIOSTRO en MEMPHIS.)

[Moabon]

MOABON. Zie MAC-BENAC.

[Modena]

MODENA. In dit Hertogdom, in beschaving nog ver achteruit bij de andere Italiaansche staten, ondervond de V∴ M∴ steeds de bitterste vervolgingen. Reeds had de Hertog FRANS IV, op den 20sten September 1820, een bevelschrift uitgevaardigd, krachtens hetwelk ieder V∴ M∴ met kortere of langere

galeistraf en verbeurdverklaring zijner bezittingen moest worden gestraft. In 1824 eene centrale en speciale kommissie te *Milaan* eenige personen uit de hoogste klassen, en daaronder den Markies D'ARCONATI VISCONTI, ter dood veroordeeld hebbende, als behoorende tot geheime genootschappen, vond de Hertog van *Modena* daarin aanleiding, door bevelschrift van den 1sten Maart 1824, zijne bovengemelde ordonnantie niet slechts tegen de *Carbonari* (zie dat Art.), *Adelphen* (zie het Art. PALLADIUM), enz. maar ook tegen de Vrijmetselaars te hernieuwen. In de Bulle (zie dat Art.) van Maart 1326, door Paus LEO XII gegeven, vond hij herhaalde aansporing, om de Vrijmetselaars met nieuwe straffen te dreigen, en met verdubbelde gestrengheid te vervolgen.

[Modern]

MODERN. Zie STELSEL.

[Mohabim]

MOHABIM. Een in de hooge graden voorkomend woord. (Zie MAC BENAC.)

[Moira, (Frans Rawdon)]

MOIRA, (FRANS Baron RAWDON, Graaf van) een uitstekend veldheer en staatsman, geboren 1754, was steeds ijverig verkleefd aan koning GEORGE IV, vroeger prins-regent (zie het Art. Prins VAN WALIS), en werd door dezen, op den 24sten November 1790, tot gedeputeerd Grootmeester benoemd. Door zijne bemiddeling werd er in 1806, een naauw verbond gesloten tusschen de beide Groote Loges van *Schotland* en *Engeland.*

[Moker]

MOKER. Zie HAMER.

[Molart, (William)]

MOLART, (WILLIAM) Prior van *Canterbury*, ten tijde van den Aartsbisschop HENDRIK CHICHELEY. Volgens PRESTON's *Illustrations of Masonry*, zouden de bouwkorporatiën, - in weerwil van het verbodschrift des Engelschen Parlements, tegen de geheime bijeenkomsten van deze - onder zijne bescherming, steeds hebben voortbestaan, en wordt die Aartsbisschop dan ook als Groot-Meester der Bouwlieden in *Engeland* van af 1413 tot 1443 vermeld. In 1429 hielden de Bouwmeesters, onder zijne bescherming, in *Canterbury* eene groote vergadering. Deze omstandigheid wordt

bevestigd in een Handschrift, dat zich thans nog bevindt op de Bibliotheek te *Oxford*, en ge-

titeld is: *Liberatio generalis Domini* GULIELMI, *Prioris ecclesiae Christi Cantuarensis erga festum natalis Domini*, 1429. In dit door MOLART nagelaten handschrift vindt men, dat in 1429 aldaar eene aanzienlijke Loge zou zijn gehouden, en worden er THOMAS STAPYLTON als Meester, en JOHN MORRIS, als *Custos de la Lodge Lathomorum*, of Opziener der Metselaars-Loge, benevens 15 gilde-Gezellen (*fellow craffts*) en 3 opgenomen Leerlingen genoemd.

[Molay, (Jakob van)]

MOLAY, (JAKOB VAN) stamde uit eene oud-adelijke familie in de provincie *Bourgondië*, in den omtrek van *Besançon*, hij was de laatste (27e.) Grootmeester der Tempelieren (in 1301 tot deze waardigheid verkozen). Zijn leven wordt ons omstandig door BEAUJEU verhaald (Zie TEMPELIEREN).

[Montacute, (Anton Brown)]

MONTACUTE, (ANTON BROWN, Lord *Viscount* van) Grootmeester der Groote Loge van *Engeland* (van de *Modern Masons*) in 1732.

[Montague, (John Montague)]

MONTAGUE, (JOHN MONTAGUE, Hertog van) Grootmeester der Groote Loge van *Engeland* (van de *Modern Masons*) in 1721. In de vergadering der Groote Loge, van den 27sten December van dat jaar, gaf die Grootmeester aan 14 geleerde Broeders de last, het Handschrift van het door ANDERSON opgestelde Konstitutieboek te onderzoeken, en deze gaven, in de vergadering van 25 Maart 1722, verslag, dat zij dit werk, na eenige daarin gebragte verbeteringen, goedkeurden, waarop de Grootmeester last gaf, het te drukken. Toen het voleindigd was, stelde ANDERSON het nieuwe Konstitutieboek, door DESAGULIERS voorzien van eene opdragt aan den Hertog VAN MONTAGUE, op den 17den Jannarij 1723, in handen van de Groote Loge, die hare goedkeuring, te voren daaraan gegeven, bevestigde.

Thans overtuigden zich verstandige (*ingenious*) mannen uit alle vakken en standen (*faculties and stations*), dat liefde en vriendschap het cement der Loge was, en verzochten dringend aangenomen te worden, daar zij deze vreedzame Broederschap stelden boven andere vereenigingen, in welke de goede verstandhouding vaak werd gestoord door hartstogtelijke woordentwist.

De uitmuntende wijze van beheer des Grootmeesters MONTAGUE, deed de uitstekendste onder de Broeders verlangen, hem die waardigheid nog een jaar op te dragen, en zij verschoven daarom de toebereidselen voor het Groote Logefeest. De Hertog VAN WHARTON (zie dat Art.), sedert kort tot Broeder aangenomen, reikhalsde nogtans, naar het bekleeden van den stoel, en trok een aantal Broeders tot zich, die op den 24sten Junij 1722 met hem in *Stationers-Hall* bijeenkwamen. Deze Broeders deden in die vergadering, bij afwezigheid van een Groot-officier, den stoel bezetten door den oudsten Meester V∴ M∴, die - wat evenzeer onregelmatig was - niet eens de waardigheid van reg∴ M∴ eener Loge had; en deze riep, zonder het in acht nemen der herkomstige plegtigheden, met luider stem, genoemden Hertog tot Grootmeester der VV∴ MM∴, en JOSUA TIMSON, een hoefsmid, en WILLEM HAWKINS, een metselaar, tot Groot-opzieners uit; maar de Loge was niet in behoorlijken vorm geopend of gesloten, en ook benoemde de Hertog geen gedeputeerd Meester. Onder die omstandigheden erkenden die BB∴, welke geene onregelmatigheden wilden dulden, den Hertog van WHARTON niet in zijne waardigheid, tot eindelijk Br∴ MONTAGUE de breuk der eendragt heelde, door het bijeenroepen der Groote Loge (17 Jan. 1723), in welke de Hertog VAN WHARTON, na gedane belofte, gemoedelijk en trouwgezind (*true and faithfull*) te zijn, door den Gedeputeerden Groot M∴ BEAL, Med. Dr., tot Gr∴ M∴ uitgeroepen, en door de fungeerende Groot-Officieren en Officieren van 23 Loges plegtig werd geinstalleerd, waarna hij Dr. DESAGULIERS tot Gedeputeerd Gr∴ M∴, en JOZUA TIMSON en JAKOB ANDERSON tot Groot-Opzieners benoemde.

[Montaleau]

MONTALEAU. Zie ROETTIERS.

[Montauban]

MONTAUBAN. Te *Montauban*, in *Frankrijk*, bewoog de zendeling GUYON, in 1828 een drietal leden van de Loge *des Arts Réunis*, hunne Vrijmetselaars diploma's in het midden der kerk, in tegenwoordigheid van de vergadering der geloovigen te verbranden.

[Montgomery (Rogier van)]

MONTGOMERY, (ROGIER VAN) Graaf van *Shrewsbury* en *Arundel.* Zie GUNDULPH.

[Montmorency, (Anne Karel Sigismund van Montmorency]

MONTMORENCY, (ANNE KAREL SIGISMUND VAN MONTMORENCY, Hertog van) Zie LUXEMBURG.

[Montpellier, (Akademie der ware Metselaars van)]

MONTPELLIER, (AKADEMIE DER WARE METSELAARS VAN) was eene vereeniging, in 1778 daargesteld door de Groote Loge van het Graafschap *Venaissin* (zie VENAISSIN en PERNETTI). De graden bestonden uit zes, als:

1. Waar Metselaar.
2. Waar Metselaar op den regten Weg.
3. Ridder van den gouden Sleutel.
4. Ridder van den Regenboog.
5. Ridder der Argonauten.
6. Ridder van het gulden Vlies.

Zij beoefenden den *hermetieschen Ritus*, die ten doel had, een zinnebeeldig verklarend onderrigt te geven, in de scheikundige gedaanteverandering der metalen, en het daarstellen van een algemeen geneesmiddel en levens-elixer.

[Moordenaars, (Orde der)]

MOORDENAARS, (ORDE DER) of beter, ORDE DER ISMAëLIETEN VAN HET OOSTEN, of ORDE DER ASSASSYNEN. Deze vereeniging heeft haren naam van *moordenaars* ontvangen, door verkeerde uitlegging van het woord *assassynen*, tot welke verkeerde uitlegging men is geleid door den bloeddorstigen aard der leden. De naam *assassynen* is eene verbastering van het Arabiesche woord *haschischin*, en beteekent: kruideneters; omdat zij de nieuwelingen een' bedwelmenden drank gaven, vervaardigd uit kruiden, *haschische* genaamd. Deze Orde werd, op het einde der elfde eeuw, gesticht door een' zendeling der *Karmathieten* (zie het Art. RAWENDI), die HASSAN-BEN-SABAH-HOMAÏRI genaamd werd. HASSAN, te *Khorasson* geboren, had in zijne jeugd een vriendschapsverbond gesloten met een' makker, NISALMOLMOULK, waarbij zij wederkeerig beloofden, elkander voort te helpen en te ondersteunen. De laatst genoemde Groot-Viezier geworden zijnde, herinnerde HASSAN hem het bezworen verdrag, deze verklaarde zich bereid, er aan te voldoen, stelde hem aan den sultan voor, die HASSAN, op zijne voorspraak,

eerbewijzen en schatten schonk. Groot geworden zijnde, wilde HASSAN op alle wijzen den val zijns weldoeners bewerken. NISALMOLMOULK ontdekte zijne plannen, en deed HASSAN met schande verjagen. Woedend om het mislukken zijner pogingen en zijne welverdiende, te zachte straf, stichtte HASSAN de Orde der *assassynen*, die den sultan en zijn viezier weldra ombragten. In 1090 veroverde hij de bergvesting *Alamout*, nabij *Jasbin*, in de Provincie *Irak (Perzië)*, welk kasteel hij versterkte, van water en andere benoodigdheden voorzag, zoodat het een lang beleg kon doorstaan.

Het leerstelsel der Ismaëlieten (zie het Art. RAWENDI) was vroeger in twee klassen verdeeld, die der *Refik* (Gezellen) en der *Daï* (Meesters). HASSAN voegde er nog eene bij, en wel die der *Fedavi* (de Gewijden, die zich opofferen). Deze naam was echter niet gelijkluidend met ingewijden; want voor die klasse werden de geheimen juist met zorg geheim gehouden. Zij vormden de lijfwacht van het algemeen Opperhoofd, waren de blinde werktuigen hunner hoofden, en steeds gewapend, om den hun gelasten moord te volbrengen.

Vond men een jongeling, dien men geschikt achtte een der *fedavi* te worden - dit was de eerste of minste klasse - dan noodigde het algemeen Opperhoofd, of een der mindere hoofden, hem ten eten, of tot een bezoek. Hier werd hij door zekeren drank bedwelmd, en in dien toestand naar een hunner lusttuinen gebragt. Deze tuinen, gelegen te *Alamout*, in *Perzië*, en *Masziat*, in *Syrië*, leverden alles op, wat de zinnen kon streelen, bloembedden, vruchtboomen, grasperken, boschjes, priëelen, murmelende beekjes van helder water, enz. Alles was zoo schilderachtig aangelegd, en met weelderig gemeubelde *kiosken* versierd, dat men daardoor getroffen moest worden. Keurige spijzen en dranken werden er, in prachtig vaatwerk, toegediend door schoone meisjes. De mengeling van het gezang der vogelen, van harptoonen, zoetluidende menschenstemmen en het murmelen der beken, maakten de betoovering volkomen, zoodat de jongeling, die er heen gebragt werd, na het wijken zijner eerste bedwelming, door den zwij-

mel der zinnen in een' nieuwen roes kwam, waarbij hij waande in het paradijs te zijn, door MAHOMET aan de vrome Muzelmannen toegezegd. Achtte men, dat hij zich genoeg in zingenot en wellust had gebaad, dan zorgde men, dat hij weder bedwelmd, en buiten de tuinen gebragt werd. Bij zijn ontwaken bevond hij zich in tegenwoordigheid van een der hoofden, die het voorgevallene ten nutte maakte, om hem te belezen, dat hij een hemelsch gezigt, en een voorsmaak had gehad van het genot, tot loon beschoren aan hen, die het geloof verbreidden, en blinde gehoorzaamheid aan hun Opperhoofd betoonden. Was de weelderige opvoeding van den jongeling, die toegetreden was, voltooid, dan wapende men hem, om al degenen te moorden, die de Orde, of hare vrienden beleedigd hadden, en op welke moorden zij, geholpen door vermomming, met zoo veel list te werk gingen, dat hun dolk niet te ontgaan was. Zij die in het uitvoeren van hunne last vielen, werden beschouwd als martelaars, wie de hoogste zaligheid was beschoren.

Door de inrigting der Orde had het Opperhoofd grenslooze magt over den geest der *fedavi.* De Sultan MELEK SCHAH, ontrust door het aantal bergvestingen, in korten tijd door HASSAN gebouwd, deed hem door een' Officier aanzeggen, die te ontruimen. HASSAN, die den Officier goed ontvangen had, liet zich niet uit, maar beval een *fedavi*, zich te doorsteken, en een ander, zich van een' toren te werpen. Dit werd dadelijk zonder aarzelen of morren ten uitvoer gebragt. Nu zeide HASSAN tot den Officier, die door het gezigt der beiden lijken verplet stond: ‘Zeg uwen meester, wat gij hebt gezien, en dat ik het bevel voer over zeventigduizend evenzeer aan mij verknochte mannen.’ Nu en dan gebruikte men andere middelen, om magtige vijanden in bedwang te houden en af te schrikken, zonder noodeloos bloed te storten. Zoo kocht HASSAN eens een slaaf eens sultans om, die, terwijl de vorst sliep, naast zijn leger een dolk in den grond moest steken. De sultan liet echter den schrik, bij het ontwaken daarover gevoeld, niet merken. Kort daarop schreef hem het Opperhoofd: ‘waren

wij den sultan niet genegen, de dolk ware in zijne borst, niet in den grond gestoken.' Waarop de sultan zijne uitgezonden troepen terug trok, vrede maakte en HASSAN een jaargeld toelegde.

Behalve de *fedavi*, was er eene klasse van *lassik*, of Kandidaten tot de Orde, die mede een deel der wacht van het Opperhoofd vormden. De Orde werd bestuurd door het Opperhoofd, of den Grootmeester, door de schrijvers ook wel *de Oude van den berg* genoemd. Op dezen volgden de *Daïlkebir*, of Hoofdwervers, die de drie Provinciën *Dschebal, Kouhistan* en *Syrië* bestuurden (welke aan het gezag der Orde waren onderworpen), en die een groot aantal burgerlijke en militaire ambtenaren onder zich hadden. Tegen de helft der twaalfde eeuw had de Orde haar gezag uitgebreid over de streek, bepaald door de grenzen van *Khorassan*, het Syriesche gebergte, *Musdoramus*, den *Libanon*, de *Kaspiesche* en *Middellandsche Zeeën.* Alles onderwierp zich sidderend, of werd cynsbaar. HASSAN stierf in 1124, en had KIA-BUZURGOMID tot zijn opvolger gekozen, als de *Daï*, die hem daartoe het geschikst voorkwam; doch werd die waardigheid spoedig erfelijk. De Orde bloeide tot 1254. Toen viel DJENGIS-*khan's* kleinzoon, MANGOU-*khan*, met zijne Mongoliërs in het oosten, onderwierp *Perzië*, vernietigde het khalifaat van *Bagdad*, en ook tevens de Orde der *assassynen. Alamout* en bijna al de verdere sterkten vielen in zijne magt, en de leden werden grootendeels gedood, gevangen genomen, of verstrooid. Zij hield zich echter langer staande in *Syrië*, waar ze nog in 1326 bestond.

[Mopse]

MOPSE. Eene deelgenoote eener Vrouwen-Loge, Mops-Loge genaamd. In het koningrijk der *Nederlanden* bestaan zulke Loges niet; ook zijn zij aldaar verboden door de Groote Loge. Te *Weenen* ontstond ten jare 1738 en 1740 eene zoodanige Vrouwen-Orde, en werd ook in *Frankrijk* erkend. Zie verder de Artikels MAÇONNERIE D'ADOPTION en VROUWEN-ORDE.

[Moravische Broeders. (Orde der)]

MORAVISCHE BROEDERS. (ORDE DER) Zie MOSTAARDKORREL.

[Moriah]

MORIAH. Een woord in de hooge graden voorkomende. Naar *Gen.* XXII:2, bragt ABRAHAM zijnen zoon IZAAK op dien berg

den Heere ten offer, en naar 2 *Kron.* III:1, is op dezen berg den Tempel gebouwd geweest.

[Morin. (Stephan)]

MORIN. (STEPHAN) Deze Br.·., geboortig van *Parijs*, beroofde het eerst het oud-Engelsche stelsel in *Amerika* van zijne oorspronkelijke eenvoudigheid, door het toevoegen der bontkleurige Fransche hooge graden. Toen hij in 1761 daarheen reisde, verkreeg hij van den *Conseil des Empereurs d'orient et d'occident*, te *Parijs*, een patent (*lettres patentes pour constitutions*), gedagteekend 27 Aug. 1761, waarbij hem de waardigheid van *Deputé Grand-Inspecteur* van alle deelen der nieuwe wereld, en de magt werd gegeven, aan gene zijde des oceaans, de V.·. M.·., door de mededeeling van alle door den *Conseil* erkende 25 hooge graden, te verbreiden, waaronder ook begrepen was, dat hij de Officieren naar zijn welbehagen kon kiezen. Hij stond toen ingeschreven als *Grand Élu parfait et ancien Maître sublime Prince Maçon, Chevalier et Prince sublime de tous les Ordres de la Maçonnerie de Perfection.*

[Morphy]

MORPHY. De naam van eenen der negen Uitverkoren Meesters, welke uitgezonden werden om den verslagen Meester HIRAM op te zoeken. De namen der overigen zijn: JOHABEN, ALKEBAR, BERTEMER, DORSON, KEREM, STOLKIN, TERCY en ZERBAL.

[Morton, (George)]

MORTON, (GEORGE, Graaf van) was Grootmeester der Groote Loge van *Schotland*, in 1791 en 1792.

[Morton, (Jakob)]

MORTON, (JAKOB, Graaf van) was Grootmeester der Groote Loge van *Schotland*, in 1740.

[Morton, (Jakob Douglas)]

MORTON, (JAKOB DOUGLAS, Graaf van) was Grootmeester der Groote Loge van *Engeland* (der *Modern Masons*), in 1741.

[Mossdorf, (F.)]

MOSSDORF, (F.) Koninklijk-Saksiesche Hof- en Kanselarij-Sekretaris, geboren den 2den Maart 1757. Gedurende den tijd dat hij als student de Akademie te *Jena* bezocht, had hij zich doen voorstellen bij de Loge *Amalia*, te *Weimar.* Bij deze Loge bestond nogtans eene wet, volgens welke geene studenten mogten worden aangenomen; zoodat men daar aan zijn verlangen niet kon voldoen. Men beval hem nogtans der Loge *Minerva zu den drei Palmen*, te *Leipzig*, aan,

waar hij dan ook (15 Oct. 1777) werd aangenomen. Na zijne aanneming in de Broederschap wijdde hij haar den warmsten ijver en de trouwste verkleefdheid. Aangespoord door eene onvermoeibare zucht naar onderzoek, poogde hij in te dringen tot datgene, wat de mystieschgezinde VV∴ MM∴ van die dagen, de Maç∴ kundigheden noemden. Hij maakte ook gebruik van de gelegenheid tot het bezoeken van Loges, die in verschillende stelsels arbeidden; en onder alle was er geen, dat minder tot zijn gemoed sprak, dan dat van ZINNENDORF, met zijne lastige ceremoniedienst. Door dit onpartijdig en degelijk onderzoek maakte hij zich een tamelijk juist gevoel eigen, om zoowel werkzaamheden als arbeiders naar waarde te schatten. In de zoogenaamde hooge graden heeft hij zich nooit laten inwijden. Van de meeste dezer verschafte hij zich, door het onderzoeken der Manuscript-Ritualen, eene juiste kennis. In 1789 werd hij geaffilieerd bij de Loge *zu den drei Schwerdtern*, te *Dresden*, welker Sekretaris hij was van 1798 tot 1803, en van 1805-1810. Hij was de steller eener cirkulaire (te vinden in het *Maurerische Tasschenbuch, Berlin* 1806, *s.* 169-174, en het *neue Maurerische Tasschenbuch*, 1806 en 1807, *Freyberg, bl.* 172), van de maand Julij 1805, waarin hij zijne zienswijze, de vrucht van zijn rusteloos onderzoek naar de geschiedenis der Broederschap, ontwikkelt, ten aanzien van den toestand en de instellingen dier vereeniging, en berigt geeft van het afschaffen der Schotsche graden bij die Loge, grootendeels door hem bewerkt. Hij stond met FESSLER in briefwisseling, en gaf eenige van diens schriften uit. Gelijk hij ook in het bezit was van diens manuscript, zijnde eene krietiesche geschiedenis der Orde (in 4 deelen in folio, behalve de bijlagen).

MOSSDORF nam deel aan de hoogere *Erkenningsgraden*, door FESSLER, bij de Loge *Royal York*, gesticht, zoodra die waren ingevoerd bij de Loge *zu den drei Bergen*, in *Freyberg.* Ook met den in de V∴ M∴ bekenden Grootmeester te *Hamburg*, Br∴ F.L. SCHRÖDER, stond hij in niet min levendige briefwisseling. Deze briefwisseling had ten gevolge,

dat MOSSDORF, in 1807, de inrigting van de zoogenaamde *historischen Kenntnissstufe* bij het Hamburgsche Logenverbond, bestaande, en waarvan een wezenlijk gedeelte ligt in eene onderlinge briefwisseling der verschillende verbonden (zie het Art. VERBOND [WETENSCHAPPELIJK]), bij de Loge *zum goldnen Apfel*, te *Dresden* hielp grondvesten, en daarbij de post van Archievaris en Sekretaris waarnam. Met KRAUSE bekend geworden, hielp hij dezen in het uitgeven van zijn werk: *die drie ältesten Kunst-Urkunden der Freymaurer Brüderschaft*, uithoofde waarvan die beide Broeders door de Loge *zu den drei Schwerdtern*, (17 Dec. 1810), voor onbepaalden tijd, buiten de Loge werden gesloten, ten gevolge - zegt het besluit - van *eenige meeningen en grondstellingen*, in dat werk vervat. MOSSDORF bedankte nogtans, op den 20sten derzelfde maand, geheel voor zijn lidmaatschap.

In 1818 gaf hij een werk uit, getiteld: *Mittheilungen an denkende Freimaurer (Dresden* 1818, gr. 8°.), bevattende, onder anderen, mededeelingen uit het Maç∴ leerstelsel van Br∴ KRAUSE, en de Duitsche vertaling van een opstel over de *Masony*, uit de *Encyclopaedia Londinensis*, met aanmerkingen des vertalers. Kort hierna verscheen een tegenschrift van Br∴ SILBER, welks uitgave de regtschapen, ijverige en waarheidlievende Br∴ MOSSDORF-zelf bevorderde en ze bezorgde. Reeds in het Art. Letterkunde hebben wij melding gemaakt van MOSSDORF'S doel, ter uitgave van een Handboek voor geleerde VV∴ MM∴, waartoe hij, sedert zijne inwijding, de bouwstoffen had verzameld. Die verzameling van Maç∴ boekwerken, handschriften, aanteekeningen en uittreksels, heeft niet slechts, ten opzigte van haar omvang en de zeldzaamheid van eenige stukken, haar wedergade niet, maar verkrijgt een nog veel grooter gewigt, door de uitgebreide en met het andere een geheel vormende briefwisseling, over Maç∴ onderwerpen, met vele in de V∴ M∴ beroemde Broeders.

Ten einde dit geheel niet zou worden versplinterd, waardoor de bijzondere waarde van zulk eene verzameling zou zijn verloren

waar hij dan ook (15 Oct. 1777) werd aangenomen. Na zijne aanneming in de Broederschap wijdde hij haar den warmsten ijver en de trouwste verkleefdheid. Aangespoord door eene onvermoeibare zucht naar onderzoek, poogde hij in te dringen tot datgene, wat de mystieschgezienden VV.. MM.. van die dagen, de Mac.. kundigheden noemden. Hij maakte ook gebruik van de gelegenheid tot het bezoeken van Loges, die in verschillenden stelsels arbeidden en onder alle was er geen, dat minder tot zijn gemoed sprak, dan dat van ZINNENDORF, met zijne lastige ceremoniedienst. Door dit onpartijdig en degelijk onderzoek maakte hij zich tamelijk juist gevoel eigen, om zoowel werkzaamheden als arbeiders naar waarde te schatten. In de zoogenaamde hooge graden heeft hij zich nooit laten inwijden. Van de meeste dezer verschafte hij zich, door het onderzoeken der Manuscript-Ritualen, eene juiste kennis. In 1789 werd hij geaffilieerd bij de Loge *zu den drei Schwerdtern*, te Dresden, welker Sekretaris hij was van 1798 tot 1803, en van 1803-1810. Hij was de steller eener cirkulaire (te vinden in het *Maurerische Tasschenbuch, Berlin*, 1806, s. 169-174, en het *neue Maurerische Tasschenbuch*, 1806 en 1807, *Freyberg, bl.* 172), van de maand Julij 1805, waarin hij zijne zienswijze, de vrucht van zijn rusteloos onderzoek naar de geschiedenis der Broederschap, ontwikkelt, ten aanzien van den toestand en de instellingen dier vereeniging, en berigt geeft van het afschaffen der Schotse graden bij de Loge, grootendeels door hem bewerkt. Hij stond met FESSLER in briefwisseling, en gaf eenige van diens schriften uit. Gelijk hij ook in het bezit was van diens manuscript, ijnde eene krietische geschiedenis der Orde (in 4 deelen in folio, behalve de bijlagen).

MOSSDORF nam deel aan de hoogere *Erkenningsgraden*, door fessler, bij de Loge *Royal York*, gesticht, zoodra die waren ingevoerd bij de Loge *zu den drei Bergen*, in *Freyberg*. Ook met den in de V.. M.. bekenden Grootmeester te *Hamburg*, Br.. F. L. SCHRÖDER stond hij in niet min levendige briefwisseling. Deze briefwisseling had ten gevolge,

aan MOSSDORF vereerd, zijn reeds bij zijn leven door hem aan de laatstgenoemde Loge gegeven. Wat echter moet beklaagd worden, is, dat het koncept tot de krietiesche geschiedenis van FESSLER, met de bijlagen, in 1841, tot zeer geringen prijs verkocht is aan de Groote Loge *zu den drei Weltkugeln*, te *Berlijn.* Zijn voornemen, ter uitgave van een Handboek voor geleerde VV.·. MM.·., liet hij geheel varen, na een gesprek, dat hij, op den 2den Junij 1817, had gehouden met den Broeder E.F.K.A. Vrijheer VAN WERTHERN, vroeger reg.·. M.·. der Loge *zum Goldnen Kreuze*, in *Merseburg*, later lid der Loge *Astrea zur grünenden Raute*, in *Dresden*, en gedeputeerd Grootmeester Nationaal der Lands-Loge van *Saksen.* Onder den naam VAN LENNING, schreef hij het *Freimaurer Lexicon.*

[Mostaardkorrel, (De Orde van de)]

MOSTAARDKORREL, (DE ORDE VAN DE) die sedert lang te niet is gegaan, was in 1739, in den schoot der Evangeliesche Broedergemeente ontstaan. Hare medeleden noemde men *geestelijke Vrijmetselaars.* Zij was gegrond op het Evangelie van MARKUS IV:30-32, en had ten doel, het rijk van CHRISTUS door de geheele wereld te verbreiden. Het Ordeteeken was een gouden ring, waarin de woorden: *Geen van ons leeft voorzich-zelf* waren gegraveerd, en eene bloeijende mostaardplant, onder een gouden of zilveren kruis, met het omschrift: *Quod fuit ante nihil* (wat te voren niets was). De Broeders hielden jaarlijks eene bijeenkomst in de Slotkapel te *Gnadenstadt*, en vierden buitendien den 15en Maart en 16en April.

[Motewilis]

MOTEWILIS, zijn even als de *Nosaïris* en de *Druzen* eene vereeniging, die zich in *Syrië* bevindt. Hare geheime bijeenkomsten worden des nachts gehouden; volgens de regtgeloovige Muzelmannen zouden het zwelgpartijen zijn. Het eenige, wat men van deze drie Orden of sekten weet, is: dat de *Druzen* zich uiterlijk schikken naar de oefening van alle erkende eerdiensten, terwijl zij onder elkander bijzondere leerstellingen hebben. De graden van inwijding zijn menigvuldig, en de plaatsen van inwijding, voor elken graad, in eene andere streek gelegen. Bijzonder daartoe gestelde personen, bewaken de plaatsen hunner bijeenkomsten; elk ongewijde, die daar binnen dringt, wordt gedood.

[Mount-Hermer, (Ralph)]

MOUNT-HERMER, (RALPH, Lord van) was onder de regering van Koning EDUARD I Groot-Opziener der Engelsche Bouwlieden (Zie het Art. GIFFARD).

[Mouton, (Alexander Jakob)]

MOUTON, (ALEXANDER JAKOB), JAN THOMAS BRUSLÉ en JAN COUSTOS. Zie PORTUGAL.

[Mozaieke Vloer]

MOZAIEKE VLOER. Zie VLOER.

[Mozes]

MOZES. Dit woord komt voor in den Sch. R. 22e. gr. en is het H∴ W∴ in den 25en. Deze voortreffelijke man, door FARAO's dochter als kind aangenomen (*Exod.* II:10), ontving aan het hof de meest uitstekende opvoeding, en genoot ook al de voorregten eens Egyptenaars van den hoogsten rang, zoodat men er geen oogenblik aan behoeft te twijfelen, dat hij in de hoogste klassen der Egyptiesche mysteriën ingewijd was.

[Munster]

MUNSTER, (De) afkomstig van het Latijnsche woord *monasterium*, een klooster; en dus zoo veel als kloosterkerk. Zoo heeft MELIS STOKE (B. II.)

Die Monster van Rensborch mede
Dede si maken op van gronde,
Die noch scone staet ter stonde.

Sommigen onderscheidden het ook van klooster, als in *Florijs* en *Blanchefloer f* 1 c.

Cloesters, Monstre en Gods huus
Dede te storen die Coninc Fenus.

MAERLANT maakt het gelijk beteekenend met kerk.

ene kerke
Te makene van dieren gewerke:
Die Monster stont, willie u cont maken,
Tote dattene die Romeyne braken.

De laatste schrijver gebruikt ook dit woord voor het Heilige der Heiligen in SALOMO'S Tempel, en noemt dan het Heilige de *voormonster.* Later werd het in den zin van *hoofdkerk* gebezigd, en werd vooral gebruikt van de hoofdkerk te *Straatsburg*, een van de oudste en schoonste gedenkteekenen der gothiesche bouwkunst, tot welke in 1015 de eerste steen werd gelegd. Nadat de bouw der kerk in 1275 voleindigd was,

nam ERWIN VAN (uit) *Steinbach*, in het Badensch gebied, een beroemd bouwkundige uit dien tijd, den bouw van den daartoe behoorenden toren op zich, waarin hij na zijn' dood (16 Februarij 1318) opgevolgd werd door zijn' zoon JOHAN. Deze in 1338 overleden, werd opgevolgd door JOHANNES HULTZ van *Keulen*, die, bij zijn overlijden in 1365, den langdurigen bouw nog niet had voltooid, aangezien de voleindiging van dezen eerst op *St. Jansdag* 1439 plaats had. Dr. DE WETTE, in zijne scherpzinnige *Beschouwingen over de Straatsburgsche Munster (Erheiterungen*, Jaarg. 1822, *Aarau*, klein 8°. bl. 141-166), noemt die een meesterstuk der kunst, de vrucht van stouten moed en gloeijend geloof, het gedenkstuk eens grooten vervlogen tijds, waarin zich grootheid met rijkdom en overvloed, het stoute met het vlugge, verhevenheid met vuur en bekoorlijkheid verbindt. (Men zie ook te dien opzigte Dr. STIEGLITZ, *von Altdeutscher Baukunst (Leipzig* 1820, 4°, bl. 127 volg.) De toren is 445 voeten hoog, en wordt voor den hoogsten op den geheelen aardbol gehouden.

Over de *Hoofd-Bouwhut*, die bij den bouw der *Munster* bestond, en uit welker inrigting men tot de verklaring kan geraken van de voornaamste beelden, gebruiken en inrigtingen der hedendaagsche Vrijmetselaars-Broederschap, zie de Art. KORPORATIE en MIDDELEEUWSCHE BOUWKUNDE, en de *Kunst-Urkunden* van KRAUSE, Deel I. afd. 2. bl. 361, en D. II. afd. 2. bl. 233-251.

[Muratori, (Lodewijk Antoon)]

MURATORI, (LODEWIJK ANTOON) een der geleerdste en verlichtste mannen van *Italië*, geboren 1672 te *Vignola*, in het Hertogdom *Modena*, en overleden 1750, stond in 1740 bloot aan de vervolgingen der geestelijkheid, die hem, door de overeenkomst met den Italiaanschen naam *Franchi Muratori*, als den stichter der Vrijmetselarij opgaf; maar hare lasteringen vonden geen ingang bij Paus BENEDIKTUS XIV, en deze stelde hem integendeel daaromtrent door een eigenhandigen brief gerust.

[Murusi, (Alexander)]

MURUSI, (Prins ALEXANDER), Broeder van den Wallachijschen Hospodar van gelijken naam, was een gelukzoeker, die zich tusschen 1770 en 1790 in het Oostenrijksche gebied ophield.

Als lid der hooge graden van de *Strikte Observantie*, voerde hij den naam *Eques a Caprimulgo*, of *a tribus Capellis*, en vatte het doel van dat systeem, het herstel der Tempeliers-Orde, in goeden ernst op, zoodat hij den Hertog FERDINAND van *Brunswijk* beloofde 50,000 man te leveren, welke hij zeide, in *Wallachije* bijeen te zullen brengen, ten einde de verloren bezittingen der Orde te heroveren.

[Mussin Puschkin]

MUSSIN PUSCHKIN, (Graaf van) keizerlijk Russiesch gezant te *Londen*, lid van de hooge graden der *Strikte Observantie*, onder den naam van *Alexander Eques ab Elephante.* De leden dier hooge graden hadden zich gevleid met de hoop, de Tempelheeren-Orde eens in haar ouden glans weder hersteld te zien, en zeer velen hadden reeds den tijd te gemoet gezien, waarop zij openlijk konden belijden tot de Tempelieren te behooren, en met het schoone roode kruis en de geheele rusting der oude ridderschap voor den dag zouden komen. Inderdaad zou men het voornemen hebben gehad, de Vrijmetselarij in dat stelsel eens te doen eindigen, en, had men eens de noodige gelden bijeengebragt, met de Ridderschap der Tempelieren-Orde openlijk voor den dag te komen. Om dit plan nog vroeger, en niet eerst door het langdurige middel der Tontine (zie het Art. SCHUBART) te bewerkstelligen, waren eenigen reeds van meening geweest, eene kolonie van Tempelridders naar *Saratow* te voeren, waarheen toen uit *Duitschland* vele kolonisten trokken, en van de Russiesche Keizerin (KATHARINA II) bescherming en openlijke erkenning te verzoeken. Dit voornemen had niet slechts de goedkeuring verkregen van Baron VAN HUND, maar zou ook de Graaf MUSSIN PUSCHKIN, vermoedelijk de hier behandelde persoon, dien men in de Orde had ingewijd, tot dit denkbeeld toegetreden zijn, en de Orde verzekerd hebben, haar alle mogelijke voordeelen te verschaffen. Dit berigt wordt bevestigd door Br.∴ GOUÉ, in zijne aanmerkingen over den *Anti St. Nicaise*, waar hij zegt: 'van de kolonie te *Saratow* heb ook ik iets gehoord. Een Broeder, die naauw met mij verbonden was, berigtte mij eens, dat reeds eenige Ridders waren afgereisd, om, op kosten der Orde, als vrij-

willigers, bij de Russiesche vloot te dienen.’ (Zie verder het Art. ORDES KONSTITUTIE.)

[Mussin Puschkin-Bruce, (Bazilius)]

MUSSIN PUSCHKIN-BRUCE, (BAZILIUS, Graaf van) keizerlijk Russiesch geheimraad, kamerheer en Ridder van onderscheiden Ordes, was sedert 1815, Grootmeester der Russiesche Groote Loge *Astrea* (Zie het Art. RUSLAND.).

[Muziekale Broeders]

MUZIEKALE BROEDERS, zijn diegenen, die door hunne muziekale talenten de Loges, bijzonder bij feestvieringen, ter dienste staan; zij zijn gewoonlijk Broeders van Verdiensten.

[Mystagoog]

MYSTAGOOG, *Hierophant*, (De) was de Opper-Priester der Eleusieniesche geheimen (zie ELEUSINIëN), wiens aanzien in de toenmalige tijden bijna aan het bovenmenschelijke grensde.

[Mysteriën]

MYSTERIëN (De) der ouden waren soms geheime feesten, tot welke men, na voorafgegane beproevingen, was voorbereid, en die ten oogmerk hadden, of om de goden te danken voor genotene weldaden, of om hunne genade en gunstbetooningen te verdienen, of om hunne ongenade en straffen af te wenden. De Grieken bezigden niet slechts die benaming van de Egyptenaren, maar ook tevens de woorden *τελε\τη* en *ὄζγια*, als gelijk beteekenende uitdrukkingen.

Deze mysteriën waren echter, over het algemeen, bij de oude volken, als Egyptenaren, Grieken, enz. geheime bijeenkomsten van een' godsdienstigen en ook wetenschappelijken aard, en bevatteden eene geheime godsdienst, die verhevener, meer gezuiverd, en vaak in strijd was met de algemeene volksgodsdienst. Tot deze mysteriën mogt niet slechts geen ongewijde naderen, maar de ontheiliging van deze werd ook door de maatschappelijke wetten ten strengste gestraft. Zij ontstonden in de vroegste tijden, en, gelijk reeds zoo even met een woord is gezegd, was hun doel, door zedelijke en wetenschappelijke leer en beschaving der ingewijden, dezen zoodanige leerbegrippen en gebruiken der godsdienst op te helderen en te verklaren, welker beteekenis men voor het volk geheim wilde houden. Zij waren daarom nuttig en weldadig voor den Staat, en waren ook noodig, omdat men het volk, zonder algemeen nadeel, niet kon bevrijden van zijn bij-

geloof, zijne onwetendheid en zijne vooroordeelen. Daarom beschermden de regeringen die. Zij werden des nachts gevierd. De ingewijden waren verpligt tot de strengste geheimhouding. In alle mysteriën hadden voorstellingen plaats van eenige daden der vereerde godheid, of van zinspelingen op de hemelligchamen. Behalve de Egyptiesche mysteriën (zie het Art. EGYPTE), waren de voornaamste: *de Eleusienische* (zie het Art. ELEUSINIëN), overgenomen van de eerstgenoemde, doch zeer naar plaatselijke omstandigheden gewijzigd. Behalve de leer der eenheid van het Opperwezen, de hoofdinhoud der groote mysteriën, schijnen er (ook zelfs in de kleine mysteriën) de onsterfelijkheid der ziel, en de belooning en straf in een toekomstig leven te zijn verkondigd. Dit wordt bewezen door de volgende plaatsen uit ISOKRATES, CICERO en PLATO, welke alle ingewijd waren: 'De ingewijden hebben blijdere hoop op 's levens einde en de geheele eeuwigheid.' (ISOKRATES, *Panegyr. Cap.* 6.) 'Ik heb uit de mysteriën niet slechts de kunst geleerd, gelukkig te leven, maar ook met vrolijke hoop te sterven.' (CICERO, *over de Wetten*, II. 14.) 'Het doel der mysteriën is: de ziel te volmaken, en die harer bestemming nader te brengen.' (PLATO, in den *Phedon.*) Aldus drongen de mysteriën, bij de ingewijden, tot een rein, vlekkeloos leven, en maakten hen dus beter, geruster en gelukkiger; onloochenbaar is het dus, dat zij, in hunnen reinen toestand, heerlijke en eerbiedwaardige instellingen waren. Maar zij kwamen eindelijk in verval; want reeds in de 70e. tot 80e. olympiade werden in de Eleusieniesche geheimen, zonder onderscheid van stand of ouderdom, mannen, vrouwen en kinderen aangenomen, als zij de bijdragen konden betalen. Hunne leerstellingen kwamen van lieverlede onder het algemeen, werden verbasterd, bedorven, en verloren de mysteriën geheel en al hun doel. 2. De *Perziesche* mysteriën (zie MITHRA). 3. De *Samotraciesche* mysteriën (zie dat Art.). Deze stamden uit *Kreta* en *Frygië*, en werden in het eerste dier landen ter eere van JUPITER gevierd. Uit deze landen kwamen zij tot de Thraciërs of Pelasgers, op het eiland *Samothracië (Samandraki)*, en plantten zich van

daar verder voort in *Griekenland.* De *Dionysiesche* kwamen uit *Thracië* en *Thebe*, en hebben groote overeenkomst met de vorige. Men vierde ze om het andere jaar, en stelde er den overgang van den mensch, uit den staat van ruwheid tot dien van beschaving, voor. De vrouwen kleedden er zich met dierenhuiden, namen een staf, met klimop omwonden (*Thyrsus*), ter hand, trokken naar den berg *Citheron*, en voerden daar, na het verrigten van godsdienstige plegtigheden, wilde dansen uit, die eindigden, door dat zich de priesteressen en de ingewijden in de nabijgelegene bosschen verstrooiden. Ook deze hadden symbolen, die grootendeels betrekking hadden op BACCHUS of DIONYSUS, de held dezer mysteriën. Reeds ten tijde van EPAMINONDAS werden zij, als nadeelig voor de zeden, in *Thebe*, en later in geheel *Griekenland* verboden. 5. De *Orpiesche*, niet verschillende van de Eleusieniesche. 6. De mysteriën van ISIS, welke in GRIEKENLAND g e e n e n , maar daarentegen in *Italië*, en vooral te *Rome* véél bijval vonden. In den oorsprong was ook het Christendom een mysterie en hadden er inwijdingen plaats. Daarom zeide CLEMENS van *Alexandrië* van die godsdienst: ‘O, waarlijk heilige mysteriën! O, zuiver licht ! Bij den glans der fakkels valt de sluijer neer, die God en den hemel bedekt. Ik word heilig, zoodra ik ben *ingewijd.* De Heer-zelf is Hierophant. Zietdaar de feestmalen mijner mysteriën! komt en laat u er in opnemen!’ Ook in de Evangeliën vindt men vele bedekte spreekwijzen en zinspelingen op de Christelijke inwijding. Veel te dien opzigte vindt men in LUK. XIV. en MATTH. XVII. De nadenkende vindt er menige gelijkheid met de allegorie van de omwenteling der zon. Over die inwijdingen zegt een schrijver het volgende: ‘Het schijnt zelfs wel, dat er in de vergaderingen der Christenen, die, althans te *Rome*, in onderaardsche begraafplaatsen werden gehouden, iets gebeurde, dat naar een gewaand *ten offer brengen* des Kandidaats geleek, in de mysteriën des Heidendoms bewerkstelligd.’ Zie hier de redenering, die MINUTIUS FELIX aan den Heiden CICILIUS toeschrijft. ‘“Het ceremonieel, dat de Christenen in acht nemen, wanneer

zij iemand tot hunne mysteriën toelaten, is afgrijslijk. Men plaatst voor den aannemeling *een kind, met deeg bedekt*, om hem den moord te verbergen, dien hij zal begaan. Op het hem gegeven bevel, treft hij het slagtoffer bij herhaling met een mes: het bloed vloeit naar alle zijden heen, dat de aanwezigen gretig opzuigen. Dan deelen zij de ledematen van het slagtoffer onder elkander, en de gezamenlijk gepleegde misdaad is tevens de algemeene waarborg der geheimhouding."' Wel verre van dit, als de oningewijden, naar de letter op te nemen, en te gelooven, dat er een mensch werd geofferd, moet men hierin, even als bij de mysteriën van MITHRA (zie dat Art.), niets anders zien dan eene allegoriesche voorstelling. (Zie verder het Art. THEOGENESIE. [INWIJDING DER])

[Mystery]

MYSTERY. Een Engelsch woord, dat zoowel geheimenis en geheime leer, als korporatie, gild, handwerk (ook kunst) beteekende. De verschillende beteekenissen hebben de VV∴ MM∴, buiten *Engeland*, de Engelsche werken vaak verkeerd doen verstaan.

[Mysticismus]

MYSTICISMUS, *Mystiek.* De geheime leer van het goddelijke en van de onmiddelbare gemeenschap des menschen met het bovenaardsche. Het is de afdwaling van het godsdienstige gevoel, waardoor de mensch meent het goddelijke te kunnen bevatten en te aanschouwen, door uitwendigen zin, en er naar streeft, in eene voelbare verbindtenis te komen met de boven zinnelijke wereld. Het komt voort, uit een onbeteugelde verbeeldingskracht en een overspannen gevoel, gevoedsterd door zinnelijke, godsdienstige voorstellingen, dat vaak verbonden was met het ontvlieden der wereld en het tuchtigen des vleesches. Het mystiesche, is slechts de subjektieve vorm van beschouwing eener vreemde, hoogere wereld, door het verstand niet bevat. Den mystieke wordt elk verschijnsel tot een symbool des Eeuwigen, en deze mystiek is de poëzy van een gemoed, dat van zucht voor godsdienst, op buitengewone wijze, doordrongen, en daarbij levendig en prikkelbaar is. Maar even als dit het geval is, als de Godsvereering in vormen van het begrip gedwongen wordt, zoo wordt ook de mystiek, door zich te beperken op gemeene symboolvormen, tyranniesch, en vernielt haar

eigen beeld. Het beeld, als symbool heilig, matigt zich absolute heiligheid en uitsluitende zelfstandigheid aan. Men ziet reeds sporen van het mysticismus, in de eerste eeuwen van den Christelijken tijd. Vooral werd het nogtans bevorderd, door de geschriften van DIONYSIUS den *Areopagiet*, welke in de vierde eeuw verspreid werden. In het Christendom, zegt HERDER, verbond het zich met het nieuw-platonisme, dat vele takken ter vereeniging aanbood, en was ook buiten het platonisme, bij alle volken en godsdiensten, eindelijk het doel der beschouwing. Er zijn ook zoo vele dingen, die het mystiecismus, het lievelingskind onzer werkzaamheid en traagheid, in eene grof of zijden hulsel uitbroeit, en ze eindelijk de vleugels van den hemelschen *Amor* aanbindt. En nogtans even onontbeerlijk den mensch deze strekking naar het voortreffelijkste en volkomenste is, zonder welke hij als eene rups rond zou kruipen en vergaan, even ledig blijft echter de ziel, als zij slechts op vleugelen der verbeelding, in den zwijmel der geestdrijverij voortzwevende, in onmetelijke woestenijen ronddwaalt.' Ook de Vrijmetselarij heeft hare mystieke graden. (Zie het Art. MITZRAÏMIETIESCH SYSTEMA, als ook MONTPELLIER, enz.) Een staal van den onzin, in die graden uitgekraamd, zie men in het Art. MELESINO.

[Mystiesche en heilige Getallen in de Vrijmetselarij]

MYSTIESCHE EN HEILIGE GETALLEN IN DE VRIJMETSELARIJ zijn: *drie, vijf, zeven* en *negen* (zie die Art.), benevens VOLMAAKT, LOGE, DRIEHOEK, VIER, VIERHOEK, ZESHOEK en ook getal TIEN en TWAALF.

Register.

H.

I.

J.

K.

L.

M.

Gedrukt bij A. Breeman.